

Agenda – Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Lleoliad: I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Ystafell Bwyllgora 3 – Senedd Fay Buckle
Dyddiad: Dydd Llun, 26 Medi 2016 Clerc y Pwyllgor
Amser: 13.45 0300 200 6565
SeneddArchwilo@cynulliad.cymru

(13.45 – 14.00 Rhag-gyfarfod preifat)

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau

(14.00)

2 Papur(au) i'w nodi

(14.00 – 14.05)

(Tudalennau 1 – 5)

3 Craffu ar Gyfrifon 2015–16: Gyrfa Cymru

(14.05– 14.50)

(Tudalennau 6 – 101)

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil

PAC(5)–04–16 Papur 1

PAC(5)–04–16 Papur 1A

Richard Spear – Prif Weithredwr, Gyrfa Cymru

Nikki Lawrence – Rheolwr Adnoddau, Gyrfa Cymru

4 Craffu ar Gyfrifon 2015–16: Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru

(CCAUC)

(14.55–15.45)

(Tudalennau 102 – 183)

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil

PAC(5)–04–16 Papur 2

Dr David Blaney – Prif Weithredwr, CCAUC

Bethan Owen – Cyfarwyddwr Ymgysylltu Sefydliadol, CCAUC
Nick Williams – Pennaeth Gwasanaethau Corfforaethol, CCAUC

(15.45–15.55 Egwyl)

5 Craffu ar Gyfrifon 2015–16: Estyn

(15.55–16.45)

(Tudalennau 184 – 267)

Papur briffio gan y Gwasanaeth Ymchwil
PAC(5)–04–16 Papur 3

Meilyr Rowlands – Prif Arolygydd, Estyn
Phil Sweeney – Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol, Estyn

**6 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y
cyhoedd o'r cyfarfod ar gyfer y busnes canlynol:**

(16.45)

Eitem 7

7 Craffu ar Gyfrifon 2015–16: Trafod y dystiolaeth a ddaeth i law

(16.45–17.00)

t. Cofnodion cryno – Y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus

Lleoliad:

Gellir gwyllo'r cyfarfod ar [Senedd TV](#) yn:

Ystafell Bwyllgora 3 – y Senedd

<http://senedd.tv/cy/3711>

Dyddiad: Dydd Llun, 19 Medi 2016

Amser: 14.00 – 16.37

Yn bresennol

Categori	Enwau
Aelodau'r Cynulliad:	Nick Ramsay AC (Cadeirydd) Rhun ap Iorwerth AC Mohammad Asghar (Oscar) AC Neil Hamilton AC Mike Hedges AC Rhianon Passmore AC Lee Waters AC
Tystion:	Claire Clancy, Prif Weithredwr a Chlerc Suzy Davies AC, Comisiynydd Nia Morgan, Cyfarwyddwr Cyllid
Swyddfa Archwilio Cymru:	Anthony Barrett, Bartner Rheoli Matthew Mortlock Dave Thomas Mike Usher Emma Woodcock
Staff y Pwyllgor:	Fay Buckle (Clerc) Meriel Singleton (Ail Clerc)

	Claire Griffiths (Dirprwy Glerc) Martin Jennings (Ymchwilydd) Joanest Varney-Jackson (Cynghorydd Cyfreithiol)
--	---

Trawsgrifiad

Gweld [trawsgrifiad](#) o'r cyfarfod (PDF 196KB) Gweld fel [HTML](#) (195KB)

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau

- 1.1 Croesawodd y Cadeirydd Aelodau'r Pwyllgor.
- 1.2 Cafwyd ymddiheuriadau gan Archwilydd Cyffredinol Cymru. Roedd Anthony Barrett (yr Archwilydd Cyffredinol Cynorthwyol) yn bresennol ar ei ran.

2 Llywodraethiant Bwrdd Iechyd GIG Cymru: Ymateb Llywodraeth Cymru i adroddiad Pwyllgor y Pedwerydd Cynulliad

- 2.1 Bu'r Pwyllgor yn trafod ymateb Llywodraeth Cymru i adroddiad y Pwyllgor blaenorol ar Lywodraethiant Bwrdd Iechyd GIG Cymru.
- 2.2 Nododd y Pwyllgor sylwadau Archwilydd Cyffredinol Cymru bod ymatebion Llywodraeth Cymru, yn ei farn ef, yn rhesymol ac yn rhoi sicrwydd bod camau naill ai'n mynd rhagddynt mewn meysydd lle y mynegwyd pryderon, neu fod camau wedi'u cynllunio ar gyfer y meysydd hynny.
- 2.3 Cytunodd y Pwyllgor i ysgrifennu at Lywodraeth Cymru ac Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru yn gofyn am eglurhad ynghylch nifer o'r ymatebion i adroddiad y Pwyllgor blaenorol.

3 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o'r cyfarfod ar gyfer y busnes a ganlyn:

- 3.1 Derbyniwyd y cynnig.

4 Papur(au) i'w nodi

4.1 Cylchffordd Cymru

4.1 Aeth yr Aelodau ati i drafod a nodi'r ohebiaeth a chytuno i edrych eto ar y mater hwn ar ôl i ganfyddiadau Archwilydd Cyffredinol Cymru ddod i law.

5 Rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol yng Nghymru: Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru

5.1 Cafodd y Pwyllgor wybodaeth am adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru ar reoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol yng Nghymru.

5.2 Cytunodd yr Aelodau i ysgrifennu at Lywodraeth Cymru i ofyn am eglurder ynghylch nifer o faterion.

6 Y Fenter Dwyll Genedlaethol: Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru

6.1 Cafodd y Pwyllgor wybodaeth am adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru ar y Fenter Dwyll Genedlaethol.

7 Llywodraeth Cymru yn ariannu Kancoat Ltd: Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru

7.1 Cafodd y Pwyllgor wybodaeth am adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru ar Lywodraeth Cymru yn ariannu Kancoat Ltd.

8 Arlwyo a Maeth Cleifion mewn Ysbytai: Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru

8.1 Nododd y Pwyllgor y wybodaeth ddiweddaraf gan Archwilydd Cyffredinol Cymru ar arlwyo a maeth cleifion mewn ysbytai a'r ohebiaeth gysylltiedig.

9 Y rhaglen waith: Trafod Adroddiadau Archwilydd Cyffredinol Cymru ac ymchwiliadau a arweinir gan y Pwyllgor

9.1 Trafododd yr Aelodau'r deunydd briffio a gafwyd yn sgil adroddiadau diweddar Archwilydd Cyffredinol Cymru ynghyd â'r papur cwmpasu ar ymchwiliadau posibl y gallai'r Pwyllgor eu harwain.

9.2 Cytunodd yr Aelodau ar y canlynol:

- Rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol: ailystyried a ddylid cynnal ymchwiliad ar ôl cael ymateb gan Lywodraeth Cymru;
- Y Fenter Dwyll Genedlaethol: nodwyd yr adroddiad a chytunwyd arno. Nid oes unrhyw gamau pellach ar gyfer y Pwyllgor;
- Kancoat: cytunwyd i gynnal un sesiwn dystiolaeth â Llywodraeth Cymru;
- Arlwyo a maeth cleifion mewn ysbytai: teimlai'r Pwyllgor fod y cynnydd yn araf mewn nifer o feysydd, a chytunodd i gynnal ymchwiliad byr.

9.3 Ar ôl trafod yr ymchwiliadau posibl y gallai'r Pwyllgor eu harwain, cytunodd y Pwyllgor i gynnal ymchwiliadau i blant sy'n derbyn gofal a chymdeithasau tai.

10 Craffu ar Gyfrifon 2015–16: Comisiwn y Cynulliad

10.1 Cynhaliodd y Pwyllgor sesiwn graffu ar Adroddiad Blynyddol Comisiwn y Cynulliad 2015–16, gan holi Suzy Davies AC, Comisiynydd y Cynulliad, Claire Clancy, Prif Weithredwr a Chlerc y Cynulliad a Nia Morgan, Cyfarwyddwr Cyllid, Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

11 Craffu ar Gyfrifon 2015–16: Trafod y dystiolaeth a ddaeth i law

11.1 Trafododd Aelodau y dystiolaeth a gafwyd o ran craffu ar adroddiad blynyddol Comisiwn y Cynulliad 2015–16.

Eitem 3

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Career Choices Dewis Gyrfa
Gyrfa Cymru

ADRODDIAD BLYNYDDOL
2015-2016

Cynnwys

Neges gan y Prif Weithredwr.....	3
01/Cyflwyniad.....	4
1.1 Gweledigaeth, Cenhadaeth a Gwerthoedd.....	4
1.2 Ein Gwasanaethau.....	5
1.3 Dangosyddion Perfformiad Allweddol.....	8
02/Darparu Gwasanaethau ym maes Addysg.....	18
2.1 Cefnogaeth i bobl ifanc oed 11-18 oed:.....	18
2.1.1 Pobl ifanc mewn ysgolion a cholegau.....	18
2.1.2 Pobl ifanc â datganiad AAA neu ddatganiad cyfatebol.....	21
2.1.3 Pobl ifanc sy'n derbyn addysg heblaw yn yr ysgol.....	23
2.2 Hwyluso cysylltiadau rhwng cyflogwyr ac addysg.....	24
2.3 Meithrin gallu mewn ysgolion a cholegau.....	29
2.3.1 Marc Gyrfa Cymru.....	29
2.3.2 Adnoddau a Hyfforddiant.....	29
2.3.3 Ymwybyddiaeth o'r Prosbectws Ardal Gyffredin (PAG).....	33
03/Darparu Gwasanaethau Digidol.....	34
3.1 Y wefan - www.gyrfacymru.com	34
3.2 Sgwrs Ar-lein.....	36
3.3 Cyswllt Gyrfa Cymru - Llinell Gymorth dros y Ffôn.....	36
3.4 Cyfryngau Cymdeithasol.....	37
3.5 E-bost.....	40
04/Darparu Gwasanaethau yn y Farchnad Lafur.....	41
4.1 Cefnogaeth i gleientiaid yn y farchnad lafur.....	41
4.2 Pobl ifanc sy'n rhan o'r System Cyfiawnder Ieuencid.....	45
4.3 Oedolion di-waith sy'n manteisio ar raglen Porth Sgiliau Unigol Llywodraeth Cymru.....	46
4.4 Oedolion sydd mewn perygl o gollu eu swydd neu rai sy'n wynebu diweithdra.....	47

05/Darparu Gwasanaethau mewn Partneriaeth.....	50
06/Cydraddoldeb ac Amrywiaeth.....	60
07/Cefnogi ein staff.....	63
08/Y Gymraeg.....	66
09/Cynaliadwyedd Amgylcheddol.....	67
10/Datganiadau Ariannol.....	69
11/Edrych i'r Dyfodol.....	70
Rhestr Termiau.....	71
Atodiad 1.....	74

Neges gan y Prif Weithredwr

Mae'n bleser mawr gennyf gyflwyno trydydd adroddiad blynyddol Career Choices Dewis Gyrfa Cyf (CCDG). Rydym yn is-gwmni ym mherchnogaeth Iwyr Llywodraeth Cymru, yn masnachu fel Gyrfa Cymru, a ni sy'n darparu'r gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chyfarwyddyd Gyrfaedd annibynnol, diduedd a dwyieithog i bob oedran yng Nghymru.

Yn Gyrfa Cymru rydym yn teimlo'n angerddol ynglŷn â helpu cleientiaid i gyflawni eu potensial – dyma'r hyn a wnawn ac rydym yn gwneud hynny'n llwyddiannus. Rydym yn ysbrydoli, yn galluogi ac yn ysgogi cleientiaid ac yn eu helpu i ddatblygu'r sgiliau rheoli gyrfa sydd eu hangen arnynt i gystadlu am swyddi, rheoli eu gyrfa a gwneud penderfyniadau mewn byd cymhleth.

Mae'r adroddiad blynyddol hwn yn tynnu sylw at yr effaith a gyflawnir gennym a bydd yn rhoi dealltwriaeth i chi o'r modd rydym yn gweithio â phartneriaid i gyflwyno ystod o wasanaethau sy'n helpu cleientiaid i gymryd rheolaeth dros eu gyrfaedd. Mae rhai o'r cyflawniadau a'r datblygiadau sydd yn yr adroddiad yn cynnwys:

- Cyrraedd yr holl ddangosyddion perfformiad allweddol a osodwyd ar ein cyfer gan Lywodraeth Cymru;
- Rhoi gwasanaethau digidol newydd cyffrous ar waith;
- Gwerthusiad annibynnol hynod gadarnhaol o'n gwasanaethau;
- Darparu ystod o gynadleddau gyrfaedd a sgiliau ar raddfa fawr;
- Sefydlu partneriaethau Dosbarth Busnes rhwng cyflogwyr ac ysgolion a pharhau i gyflwyno ein Hyfforddiant Cenhadon Busnes;
- Datblygu adnoddau 'gyrfaedd' i'w defnyddio gan athrawon ac eraill a'n cefnogaeth i ysgolion a cholegau drwy hyfforddiant a Marc Gyrfa Cymru;
- Effaith ein cefnogaeth ar gyfer oedolion di-waith drwy'r Porth Sgiliau Unigol; ac
- Ein cymorth ar gyfer y rhai sy'n wynebu diswyddiad.

Mae'r cyflawniadau hyn yn dangos bod Gyrfa Cymru yn helpu i gefnogi'r economi a gwella effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd y buddsoddiad o £4.3b mewn addysg a sgiliau a wneir gan Lywodraeth Cymru bob blwyddyn.

Fel llawer o sefydliadau, rydym wedi wynebu heriau, ansicrwydd a newid sylweddol yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Hoffwn fanteisio ar y cyfle hwn i ddiolch i'm cydweithwyr yn Gyrfa Cymru am eu proffesiynoldeb, ymrwymiad ac ymroddiad parhaus drwy'r cyfnodau anodd hyn. Hoffwn ddiolch hefyd i Fwrdd CCDG am eu cefnogaeth a'u harweiniad parhaus, ac yn arbennig i'n cyn-gadeirydd - John Taylor.

Nid oes unrhyw amheuaeth y bydd heriau pellach o'n blaenau ond, fel y dangosir yn yr adroddiad hwn, rwy'n hyderus y byddwn yn eu hwynebu gyda gwydnwch, penderfyniad a ffocws clir ar ein cleientiaid.

Richard Spear

Prif Weithredwr

01/Cyflwyniad

Gwasanaeth gwybodaeth, cyngor a chyfarwyddyd gyrfaoedd dwyieithog, diduedd ar gyfer pobl o bob oed yng Nghymru yw Gyrfa Cymru. Mae ein hadroddiad blynyddol yn disgrifio blwyddyn lwyddiannus i Gyrfa Cymru, yn enwedig yng ngoleuni'r pwysau mawr fu ar y gyllideb. Cawsom adborth cadarnhaol unwaith eto gan ein cleientiaid, ein partneriaid a'n rhanddeiliaid gan berfformio'n dda o ran ein targedau.

1.1 Gweledigaeth, Cenhadaeth a Gwerthoedd

1.2 Ein Gwasanaethau

Ein diben yw cefnogi cleientiaid i gynllunio a rheoli eu gyrfaoedd yn fwy effeithiol, gan gydnabod nad yw rheoli gyrfa bellach yn golygu un dewis galwedigaethol, ond yn hytrach gyfres o newidiadau gyrfa drwy gydol oes. Drwy wella sgiliau rheoli gyrfa a chymwyseddau cleientiaid, gallant wneud y newidiadau hyn yn rhwyddach, cael mwy o foddhad gyda'u gyrfaoedd a chwarae rhan fwy gweithredol yn yr economi.

Mae ein gwasanaethau sy'n canolbwyntio ar y cleient yn helpu defnyddwyr i archwilio a deall y cyfleoedd addysg a swyddi sydd ar gael a pha mor addas ydynt, a gosod nodau gyrfa, gwneud penderfyniadau a chynllunio pa gamau i'w cymryd, er mwyn gweithio tuag at sicrhau eu bod yn dilyn yr yrfa orau sydd ar gael iddynt.

Mae ein gwasanaethau gwybodaeth, cyngor a chyfarwyddyd gyrfaoedd diduedd yn cael eu darparu gan bobl broffesiynol gymwys mewn nifer o leoliadau - ysgolion, colegau, ein canolfannau gyrfa, safleoedd partneriaid ac mewn digwyddiadau.

Yn unol â'r cyfarwyddyd yn ein llythyr cylch gwaith gan Lywodraeth Cymru, wrth ddarparu'r gwasanaethau, canolbwyntiwyd yn benodol ar y grwpiau blaenoriaeth a ganlyn yn ystod y flwyddyn:

- > Pobl ifanc â datganiadau AAA (anghenion addysgol arbennig) neu ddatganiad cyfatebol;
- > Pobl ifanc 11-18 oed sydd â'r angen mwyaf am Wybodaeth, Cyngor a Chyfarwyddyd Gyrfaoedd;
- > Pobl ifanc sydd wedi derbyn addysg heblaw yn yr ysgol;
- > Pobl ifanc 16-17 oed sy'n ddi-waith;
- > Pobl ifanc sy'n rhan o'r system Cyfiawnder Ieuencid;
- > Oedolion di-waith sy'n manteisio ar raglen Porth Sgiliau Unigol Llywodraeth Cymru;
- > Oedolion y mae perygl iddynt golli eu swydd ac sy'n wynebu diweithdra.

Mae gwasanaethau digidol Gyrfa Cymru ar gael i bawb ac mae'n cynnig mwy o fynediad i'n gwasanaethau. Mae modd defnyddio ein gwasanaeth sgwrs ar-lein byw o'n gwefan neu ein tudalen Facebook ac, fel ein llinell gymorth 'Cyswllt Gyrfa Cymru', mae'n darparu gwybodaeth a chymorth personol.

Mae ein gwefan yn darparu gwybodaeth o ansawdd uchel gan gynnwys:

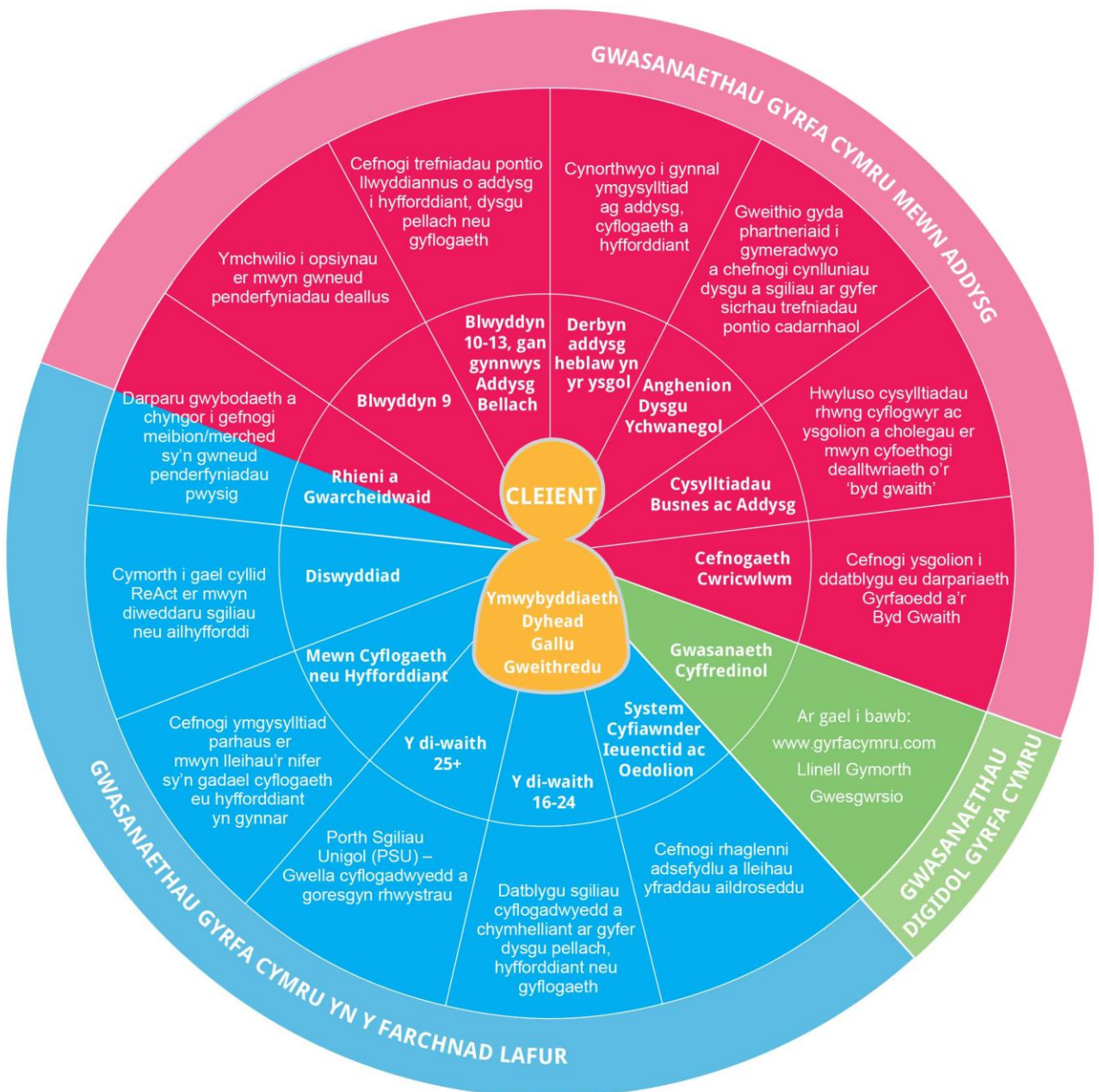
- Gwybodaeth Marchnad Lafur (GML) hygyrch a chyfoes ar gyfer galwedigaethau sy'n bwysig yn economaidd a sectorau sy'n flaenoriaeth yng Nghymru
- gwybodaeth fanwl am swyddi, fideos ac astudiaethau achos ar gannoedd o swyddi.

Bydd Ymwelwyr â gyrfacymru.com hefyd yn darganfod adnoddau rhyngweithiol a fydd yn caniatáu iddynt:

- gynhyrchu syniadau gyrfa personol i gyd-fynd â'u sgiliau a'u diddordebau
- paratoi ar gyfer dewis opsiynau, profiad gwaith neu gyfweiliadau am swyddi
- chwilio a gwneud cais am swyddi
- chwilio am gyrsiau o blith dros 30,000 o gyfleoedd dysgu

Darperir ar gyfer partneriaid a rhanddeiliaid hefyd gydag amrywiol adnoddau ar adrannau penodol o'r wefan.

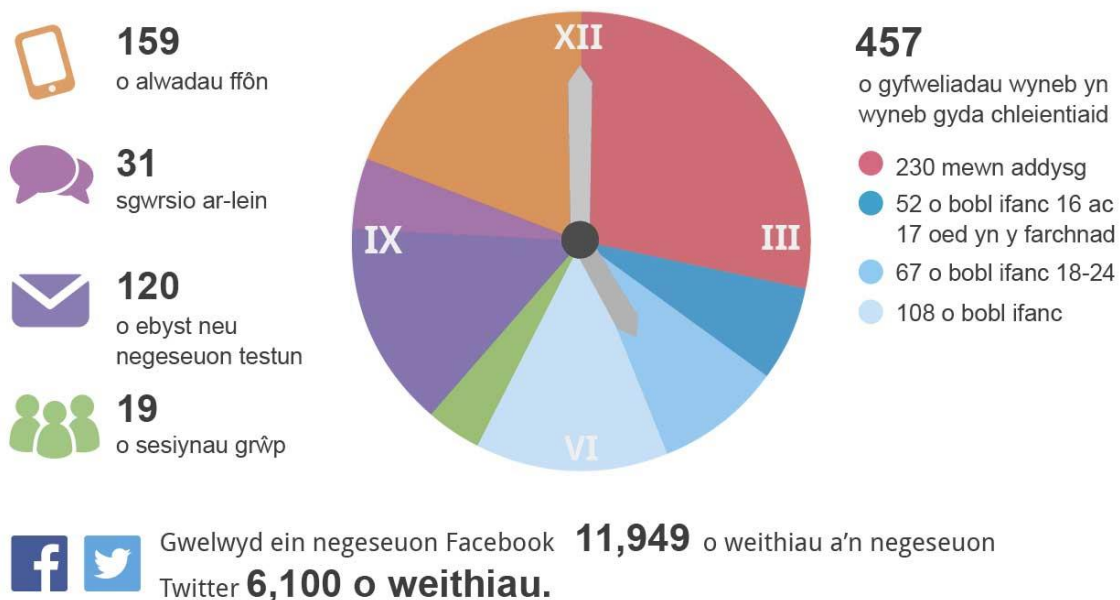
Mae ein sianeli cyfryngau cymdeithasol - Facebook, Twitter, YouTube ac Instagram – yn parhau i ddatblygu'n gyflym.

Drwy ddarparu ein gwasanaethau, rydym yn cyfrannu at sicrhau'r canlyniadau hyn i bobl yng Nghymru:

1. **Ymwybyddiaeth:** Bydd pobl yng Nghymru yn ymwybodol o'r cyfleoedd dysgu, hyfforddiant a chyflogaeth sydd ar gael iddynt, byddant yn deall y cyfleoedd hynny ac yn gallu gwneud penderfyniadau am eu gyrfaedd ar sail eu gwybodaeth;
2. **Dyhead:** Gan ganolbwyntio'n benodol ar y rhai sydd o dan 25 oed - bydd pobl yng Nghymru yn uchelgeisiol ac yn cael eu cymell i gymryd rhan mewn cyflogaeth, addysg a hyfforddiant;
3. **Gallu:** Bydd pobl yng Nghymru yn dod yn fwy effeithiol wrth ddefnyddio sgiliau a chymwyseddau rheoli gyrfa ac wrth reoli eu gyrfa gydol eu hoes;
4. **Gweithredu:** Bydd gan bobl yng Nghymru yr hyder, y sgiliau a'r gallu i ymgeisio'n llwyddiannus am waith ac am gyfleoedd dysgu a hyfforddi, ac i gynnal eu cysylltiad â'r cyfleoedd hynny.

Ar ddiwrnod arferol yn ystod 2015-16 cyflawnwyd:

1.3 Dangosyddion Perfformiad Allweddol

Mae llythyr cylch gwaith gan Lywodraeth Cymru sy'n sôn am ein contract, ein diben a'r gwasanaeth a gynigiwn i'w weld yn atodiad 1.

Mae'r llythyr cylch gwaith yn rhestru pedwar dangosydd perfformiad allweddol (DPA) ar gyfer 2015-16. Roedd adroddiadau yn deillio o'r arfarniadau a gynhaliwyd yn dangos bod Gyrfa Cymru wedi cyflawni'r rhain.

- > **DPA 1: cyfraniad y sefydliad tuag at gynnydd parhaus pobl ifanc drwy addysg ac i gyflogaeth neu hyfforddiant/addysg bellach;**
- > **DPA2: cyfraniad y sefydliad tuag at leihau nifer y bobl ifanc sydd y tu allan i'r system Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant;**
- > **DPA3: cyfraniad y sefydliad tuag at sefydlu cysylltiadau effeithiol rhwng ysgolion a chyflogwyr;**
- > **DPA4: boddhad cleientiaid o ran ansawdd y gwasanaeth a ddarperir, gan gynnwys mewn perthynas â phresenoldeb digidol integredig.**

Trosolwg o'r Cyflawniadau

DPA 1: Cynnydd parhaus pobl ifanc drwy addysg ac I gyflogaeth neu hyfforddiant/addysg bellach.

Llwyddodd Gyrfa Cymru i gyflawni pob un o'r 4 Maen Prawf a bennwyd ar gyfer DPA 1 a chyflawni 11 o'r 12 prawf tystiolaeth a ddefnyddiwyd:

a. Maen Prawf 1: Cleientiaid mewn Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant

Mae hyn yn cymharu ac yn gwrthgyferbynnu cleientiaid a oedd mewn cyflogaeth, addysg a hyfforddiant ar 31 Hydref / 1 Tachwedd 2014 ac ar 31 Hydref / 1 Tachwedd 2015. Mae data'r Cyfrifiad Hynt Disgyblion yn dangos bod cyfran y bobl ifanc mewn cyflogaeth, addysg neu hyfforddiant yn 2015 0.43 pwynt canran yn uwch nag yr oedd yn 2014 (95.47% yn 2014 a 95.90% yn 2015). Mae data'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuentid yn cadarnhau'r casgliad hwn er bod y cynnydd yn llai o lawer, sef 0.07 pwynt canran o gleientiaid Haen 4 a Haen 5 yn cymryd rhan mewn addysg, cyflogaeth a hyfforddiant o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol (90.09% yn 2014 a 90.16% yn 2015).

b. Maen Prawf 2: Cleientiaid sy'n aros mewn addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant

Mae data'r Cyfrifiad Hynt Disgyblion yn dangos bod cyfran y bobl ifanc mewn addysg, cyflogaeth a hyfforddiant ar 31 Mawrth 2016 0.43 pwynt canran yn uwch nag ym mis Mawrth 2015 (94.81% yn 2015 a 95.24% yn 2015). Mae data'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuentid yn cadarnhau'r casgliad hwn gan ddangos cynnydd sydd bron yn union yr un fath, sef 0.48 pwynt canran o gleientiaid Haen 4 a Haen 5 yn cymryd rhan mewn addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant yn 2015 o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol (89.04% yn 2014 ac 89.52% yn 2015).

Mae tystiolaeth data'r Cyfrifiad Hynt Disgyblion yn dangos bod cyfran y garfan o gleientiaid sydd wedi parhau i gymryd rhan mewn addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant rhwng 2015 (31 Hydref 2014 a 31 Mawrth 2015) a 2016 (31 Hydref 2015 tan 31 Mawrth 2016) fwy neu lai'n union yr un fath, er bod gwahaniaeth bach yn y cynnydd, sef 0.003 pwynt canran yn 2016 o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Mae data'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuentid yn dangos gwelliant mwy sylweddol yng nghanran y bobl ifanc sy'n parhau i ymwneud ag addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant, sef cynnydd o 0.42 pwynt canran rhwng 1 Tachwedd 2015 a 31 Mawrth 2016 o'i gymharu â'r un cyfnod yn y flwyddyn flaenorol.

c. Maen Prawf 3: Cleientiaid nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant (NEET) Hydref/Tachwedd

Gweler DPA 2.

ch. Maen Prawf 4: Cleientiaid sy'n parhau i fod yn NEET

Dengys Data'r Cyfrifiad Hynt Disgyblion, o ran cyfran, bod 0.46 pwynt canran yn llai o bobl ifanc a oedd yn gadael yr ysgol o blith y garfan gyfan yn NEET ar 31 Mawrth 2016 o'i gymharu â'r un dyddiad yn y flwyddyn flaenorol (3.47% 2015 a 3.01% 2016).

Mae data'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu leuenctid yn cadarnhau'r casgliad hwn, gan nodi bod 0.39 pwynt canran yn llai o gleientiaid yn NEET (Haen 3) ar 31 Mawrth 2016 nag ar yr un dyddiad yn 2015 (3.00% 2015 a 2.61% yn 2016).

Mae tystiolaeth y Cyfrifiad Hynt Disgyblion yn dangos bod cyfanswm cyfran y garfan o gleientiaid a ddynodwyd yn rhai nad oeddent mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant yn 2016 (31 Hydref 2015 tan 31 Mawrth 2016) 0.03 pwynt canran yn is nag yn 2015 (31 Hydref 2014 tan 31 Mawrth 2015). Mae adroddiadau'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu leuenctid yn dadlau yn erbyn y canfyddiad hwn, gan ddarparu tystiolaeth bod y gyfran o gleientiaid Haen 3 a oedd yn NEET yn 2016 0.1 pwynt canran yn uwch nag yn 2015.

DPA 2: Lleihau nifer y bobl ifanc sydd y tu allan i'r system addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant.

Cyflawnodd Gyrfa Cymru ofynion DPA2 ar gyfer y flwyddyn fusnes 2015-16. Wrth gymharu data Hynt Disgyblion, gwelir bod canran a nifer y bobl ifanc 'Nad Oeddent Mewn Addysg, Cyflogaeth na Hyfforddiant' (NEET) ar 31 Hydref 2015 yn is nag yr oedd ar 31 Hydref 2014. Gwelwyd gostyngiad o 0.43 pwynt canran yng nghyfran yr holl ddisgyblion yn y categori NEET (o 3.13% yn 2014 i 2.70% yn 2015) ac o 321 o unigolion (1991 yn 2014 i 1670 y 2015). Mae dadansoddi data'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu leuenctid (Model 5 Haen), yn cadarnhau hyn hefyd, a daw i'r casgliad fod llai o bobl ifanc yn NEET (yn Haen 3) ar 1 Tachwedd 2015 nag yn y flwyddyn flaenorol. Yn 2015, roedd 2.58% o'r garfan (1855 o unigolion) yn Haen 3, 0.49 pwynt canran yn llai a 432 o unigolion yn llai nag yn 2014 (3.07% a 2287 o unigolion).

DPA 3: Cyfraniad Gyrfa Cymru tuag sefydlu cysylltiadau effeithiol rhwng ysgolion a chyflogwyr.

Ym mis Mehefin 2015, cyflwynodd Wavehill Consulting adroddiad ar ganlyniadau 200 o gyfweiliadau gyda rhanddeiliaid Gyrfa Cymru a gynhaliwyd yn gynharach y flwyddyn honno. Mae cysylltiad uniongyrchol rhwng yr arolwg â DPA 3 gan ei fod yn cynnwys cwestiynau am y canlynol:

- > Gwasanaethau gwybodaeth, cyngor a chyfarwyddyd gyrfaedd y Cwmni;

- > Cefnogaeth i bobl ifanc NEET;
- > Y gwasanaethau a gynigir i gyflogwyr mewn perthynas â lleoli a recriwtio pobl sy'n gadael yr ysgol;
- > Creu cysylltiadau gyda chyflogwyr i gefnogi'r cwricwlwm ysgolion.

Cysylltwyd â chwe grŵp o randdeiliaid: ysgolion, colegau, busnesau, darparwyr hyfforddiant, canolfannau gwaith ac awdurdodau lleol. Roedd y gwaith ymchwil hwn hefyd yn golygu bod modd cymharu a gwrthgyferbynnu rhai o'r canfyddiadau ag arolwg tebyg a gynhaliwyd gan Beaufort Research yn 2012. Dyma rai o brif ganfyddiadau arolwg 2015:

- > Lefelau uchel o foddhad cyffredinol ym mhob grŵp;
- > Roedd pob grŵp o randdeiliaid yn gytŷn ei bod yn hawdd cysylltu â Gyrfa Cymru, ei fod yn deall anghenion pobl, yn gwerthfawrogi ac yn parchu eraill, ac yn cefnogi eu sefydliad yn effeithiol;
- > Roedd 100% o'r canolfannau gwaith yn fodlon ar y cyngor a roddwyd i bobl ddi-waith.
- > Roedd 93% o'r colegau yn fodlon ar y cyngor a roddwyd i fyfyrwyr;
- > Roedd 92% o'r ysgolion yn fodlon ar y cyfarwyddyd gyrfaedd a roddwyd i ddisgyblion;
- > Roedd 89% o'r busnesau yn fodlon ar y gefnogaeth yr oeddent yn ei chael i recriwtio pobl sy'n gadael yr ysgol;
- > Roedd 54% o'r ysgolion yn fodlon ar y ffordd yr oedd Gyrfa Cymru yn creu cysylltiadau â chyflogwyr i gefnogi'r cwricwlwm. **DS:** Gellir egluro'r lefel gymharol isel hon o foddhad gan y newidiadau yng nghylch gwaith a chyllid Gyrfa Cymru, a gafodd fwy o effaith ar gefnogaeth y Cwmni I gysylltiadau rhwng addysg a busnes nag ar rai o'r gwasanaethau eraill (gweler isod). Ymhellach, ni fyddai amseriad yr arolwg wedi darparu adborth yn ymwneud â'r rhaglen "Dosbarth Busnes", a gyflwynwyd i gryfhau brocera cymorth i gyflogwyr ar gyfer y cwricwlwm ysgol.

Dywedodd pob grŵp o randdeiliaid fod y newidiadau yng nghyllideb a chylch gwaith Gyrfa Cymru wedi effeithio er gwaeth ar eu sefydliadau, er bod y rhai a holwyd yn credu'n gyffredinol bod Gyrfa Cymru wedi rheoli'r gostyngiad yn y gyllideb yn dda. Yn gyffredinol, mae lefel boddhad Busnesau a Darparwyr Hyfforddiant yn debyg i'r hyn a welwyd yn 2012, ac er bod Ysgolion bellach yn llai bodlon, mae'r Colegau'n fwy bodlon:

- > Yn 2015, yn gyffredinol, ysgolion oedd y grŵp o randdeiliaid lleiaf bodlon ar wasanaethau Gyrfa Cymru. Mae lefel boddhad ysgolion, sef ymateb cadarnhaol o 84% 2015, 10% yn is nag mewn arolwg cyfatebol a gynhaliwyd yn 2012;

- > Roedd yn ymddangos mai Ysgolion a deimlodd effaith lymaf y newidiadau yng nghyllideb a chylch gwaith Gyrfa Cymru yn 2015 (47% effaith sylweddol, 23% rhywfaint o effaith, 23%, effaith fach, 7% dim effaith).

DPA 4: Boddhad cleientiaid o ran ansawdd y gwasanaeth a ddarperir gan Gyrfa Cymru, gan gynnwys presenoldeb digidol integredig.

Yn y flwyddyn fusnes 2015-16, dyma rai o'r adroddiadau ymchwil neu waith maes a arfarnodd y gwasanaethau a ddarperir gan Gyrfa Cymru:

- > Arolwg dros y ffôn ymhlith 200 o randdeiliaid a gynhaliwyd gan Wavehill Consulting;
- > Arolwg o waith ymchwil i wefan a gwasanaethau digidol y Cwmni;
- > Adroddiad ymchwil a oedd yn cymharu ac yn gwrthgyferbynnu canfyddiadau am wasanaethau wyneb-yn-wyneb a digidol Gyrfa Cymru ag astudiaeth am y Gwasanaeth Gyrfaoedd yn yr Alban;
- > Arolwg o 1,250 o gleientiaid Blwyddyn 11 NAD OEDDENT wedi cael Cyfarwyddyd Gyrfaoedd wyneb-yn-wyneb gan y Cwmni.

Dyma rai o'r prif ganfyddiadau (ac eithrio'r rhai am y rhanddeiliaid y cyfeiriwyd atynt yn DPA 3):

Gwefan Gyrfa Cymru

Seiliwyd yr adolygiad ar bedair astudiaeth ymchwil:

- > Gwasanaethau Gyrfa Cymru i Gleientiaid ym maes Addysg (Beaufort Research 2015);
- > Gwasanaethau Gyrfa Cymru i Gleientiaid yn y Farchnad Lafur (Beaufort Research 2015);
- > Arolwg ymhlith rhanddeiliaid Gyrfa Cymru (Wavehill Consulting 2015);
- > Arolwg o'r Wybodaeth am y Farchnad Lafur a ddarperir gan Gyrfa Cymru (Beaufort Research 2013).

Dyma rai o'r canfyddiadau:

Bod cyfran fawr o gleientiaid a rhanddeiliaid Gyrfa Cymru a holwyd yn defnyddio gwefan y Cwmni;

- 92% o awdurdodau lleol;
- 91% o ganolfannau gwaith;
- 91% o ddarparwyr hyfforddiant;
- 88% o ysgolion;
- 83% o gleientiaid ym maes addysg;
- 76% o gleientiaid yn y farchnad lafur;
- 58% o fusnesau
- 85% o golegau;

Roedd boddhad defnyddwyr gyda gyrfacymru.com hefyd yn dangos sgoriau uchel iawn:

- O blith cleientiaid yn y Farchnad Lafur a holwyd:
  - Roedd 93% yn meddwl bod y wybodaeth ar y wefan yn hawdd ei deall;
  - Roedd 93% yn meddwl bod y wybodaeth ar y wefan yn ddefnyddiol;
  - Roedd 86% yn meddwl bod lefel y wybodaeth yn *brïodol* ar gyfer eu hanghenion;
  - Dywedodd y rhan fwyaf eu bod yn defnyddio'r wefan i chwilio am swyddi gwag;
- O blith y cleientiaid ym maes Addysg a holwyd:
  - Roedd 95% yn meddwl bod y wybodaeth ar y wefan yn hawdd ei deall;
  - Roedd 96% yn meddwl bod y wybodaeth ar y wefan o help;
  - Roedd 86% yn meddwl bod lefel y wybodaeth *eithaf agos ati* ar gyfer eu hanghenion;
- Dywedodd y cyfrannau a ganlyn o randdeiliaid eu bod naill ai'n fodlon iawn neu'n weddol fodlon ar gyrfacymru.com:
  - 100% o ganolfannau gwaith;
  - 91% o awdurdodau lleol;
  - 85% o ddarparwyr hyfforddiant;
  - 82% o golegau;
  - 79% o fusnesau;

- 71% o ysgolion;

Canfu astudiaeth o Wybodaeth am y Farchnad Lafur a gynhaliwyd ymhlith 2000 o ddisgyblion Blwyddyn 11 yn 2013 y canlynol:

- Roedd y rhyngryd yn ffynhonnell gref o wybodaeth ac roedd gwefan Gyrfa Cymru hefyd yn bwysig;
- Roedd 84% o'r ymatebwyr wedi defnyddio Gyrfacymru.com yn ffynhonnell wybodaeth am y farchnad lafur;
- Roedd tua 90% o'r disgyblion yn credu ei bod yn hawdd dod o hyd i Wybodaeth Marchnad Lafur a bron pob un (96%) yn dweud eu bod wedi styried gwybodaeth am y farchnad lafur wrth greu eu cynlluniau gyrfa.

Gwasanaethau Gyrfaoedd yng Nghymru ac yn yr Alban

Ym mis Ionawr 2016, cyhoeddodd Gyrfa Cymru adroddiad ymchwil desg a oedd yn adolygu canlyniadau arolygon ymhlith cleientiaid a rhanddeiliaid a gynhaliwyd er 2012, gan gymharu'r rhain â chanfyddiadau adolygiad o'r Gwasanaeth Gyrfaoedd yn yr Alban: ***“What’s the evidence? Comparing the impact of career websites and other career support”*** (a gyhoeddwyd gan Ganolfan Cymdeithaseg Addysgol Caeredin ym mis Medi 2013). Mae cyfeirio at y gwaith ymchwil hwn yn arbennig o ddefnyddiol oherwydd bod y newidiadau ym mholisi'r gwasanaeth gyrfaoedd yn yr Alban wedi bod yn debyg i'r rhai yng Nghymru, er bod y rhain wedi'u rhoi ar waith yn gynharach. Dyma rai o ganfyddiadau'r gwaith ymchwil hwn:

- > Mae'n well gan gleientiaid o bob oed gael cymorth gan Gyrfa Cymru drwy gysylltiad wyneb-yn-wyneb gydag unigolion yn hytrach na thrwy linellau cymorth dros y ffôn neu sianelau sy'n cael eu hwyluso ar y we. Adlewyrchir y canfyddiadau hyn gan y canfyddiadau yn yr Alban;
- > Nid yw diffyg ymwybyddiaeth o ddewisiadau amgen yn ffactor cyfyngol sy'n effeithio ar y ffaith ei bod yn well gan bobl gael cyfweliadau wyneb-yn-wyneb. Mae hyn yn wahanol yn yr Alban, lle mae'r cleientiaid i bob golwg yn llai ymwybodol o wasanaethau gyrfa digidol nag y mae cleientiaid yng Nghymru;
- > Mae lefel y defnydd a wneir o wasanaethau hefyd yn cadarnhau dewisiadau cleientiaid o ran sut i gael mynediad i wasanaethau Gyrfa Cymru. Roedd canfyddiadau gwaith ymchwil yn yr Alban yn debyg, er bod llawer llai yn manteisio ar yr holl wasanaethau gwybodaeth, cyngor a chyfarwyddyd gyrfaoedd yn yr Alban nag sydd yng Nghymru;

- > Mae cleientiaid yn fwy tebygol o ddefnyddio ffurfiau annhraddodiadol (digidol) o wasanaethau gwybodaeth, cyngor a chyfarwyddyd gyrfaedd os ydynt eisoes wedi defnyddio cyfarwyddyd wyneb-yn-wyneb;
- > Nid yw ansawdd i bob golwg yn effeithio ar ddewisiadau pobl; mae barn pobl am ansawdd gwasanaethau Gyrfa Cymru yn ffafriol iawn ar gyfer pob dull o ddarparu gwasanaeth. Mae'r ymchwil yn yr Alban i bob golwg yn cadarnhau hyn, er nad oes cymaint o dystiolaeth o hynny;
- > Mae gwasanaethau wyneb-yn-wyneb i unigolion yn cael gwell effaith ar gleientiaid na dulliau eraill o ddarparu gwasanaethau. Cefnogir y ddamcaniaeth hon gan ganfyddiadau Ymchwil yn yr Alban;
- > Mae'r effaith a gaiff gwasanaethau Gyrfa Cymru ar gleientiaid yn cynyddu yn unol â nifer, natur ac ystod (cymysgedd) y gwasanaethau a ddefnyddir. Mae Ymchwil yn yr Alban yn argymhell dull mwy cymysg wrth ddarparu gwasanaethau gyrfaedd.

Cleientiaid Blwyddyn 11 NAD YDYNT yn cael Cyfarwyddyd Gyrfaedd wyneb-yn-wyneb: Beaufort Research 2016

Mor ddiweddar â 2011, byddai Gyrfa Cymru wedi cynorthwyo'r holl bobl ifanc ym Mlwyddyn 11 gyda chyngor a chyfarwyddyd gyrfa wyneb-yn-wyneb. Ers hynny, ac yng ngoleuni gostyngiadau sylweddol yn ein cyllideb, mae Llywodraeth Cymru wedi targedu ein gwasanaethau mewn ysgolion at y bobl ifanc hynny sy'n wynebu'r risg fwyaf o fod yn NEET, neu'r rhai y mae angen y mwyaf o gymorth arnynt. Cynhaliwyd cyfanswm o 1,250 o gyfweiliadau drwy Gymru gyda chleientiaid a oedd ym Mlwyddyn 11 yn ystod y flwyddyn academaidd 2014-2015 ac **nad** oeddent wedi cael cyfweiliad wyneb-yn-wyneb, un-i-un gydag un o gynghorwyr Gyrfa Cymru yn ystod Blwyddyn 11. Cynhaliwyd pob cyfweiliad dros y ffôn ym mis Chwefror - Mawrth 2016. Roedd yr arolwg yn golygu bod modd cymharu rhywfaint ag arolwg 2014-2015 o gleientiaid Blwyddyn 11 Gyrfa Cymru a oedd *wedi* cael cyfweiliad cyfarwyddyd wyneb-yn-wyneb. Er y cafwyd adborth cadarnhaol gan y ddau grŵp o bobl ifanc ar wasanaethau Gyrfa Cymru, nododd y rhai a oedd wedi cael cymorth wyneb-yn-wyneb fwy o welliannau sylweddol o ran eu sgiliau a'u cymwyseddau rheoli gyrfa. Roedd galw mawr hefyd am gymorth wyneb-yn-wyneb gan y rhai nad oeddent wedi cael gwasanaethau drwy'r sianel hon. Ymysg y canfyddiadau eraill mae:

Ymwybyddiaeth o Wasanaethau Gyrfa Cymru

- > Roedd y garfan hon i gyd bron yn ymwybodol o gyrfacymru.com (95%) ond roedd yr ymwybyddiaeth yn is o wasanaethau allweddol eraill - llinell gymorth dros y ffôn (27%) a sgwrs ar-lein (18%);
- > Roedd rhywfaint yn fwy o ymwybyddiaeth o bresenoldeb Gyrfa Cymru ar y cyfryngau cymdeithasol - 46% Facebook a 36% Twitter;

- > Roedd yr ymwybyddiaeth o wasanaethau, ac eithrio gyrfacymru.com, yn gyffredinol is na'r ymwybyddiaeth ymhlith y grŵp cyfatebol o gleientiaid a oedd wedi cael cyfweliad cyfarwyddyd wyneb-yn-wyneb;

Y Defnydd o Wasanaethau Gyrfa Cymru

- > Roedd oddeutu tri chwarter (74%) wedi defnyddio gyrfacymru.com ers neu yn ystod Blwyddyn 11;
- > Roedd llawer llai o ddefnydd ar wasanaethau eraill (2% llinell gymorth dros y ffôn, 2% sgwrs ar-lein);
- > Fel sy'n wir am yr ymwybyddiaeth, roedd llawer llai o blith y garfan hon hefyd yn defnyddio'r gwasanaethau na'r rhai a oedd wedi cael cyfweliad cyfarwyddyd wyneb-yn-wyneb un-i-un;
- > Efallai mai'r rheswm dros hyn, yn rhannol, yw nad oes cymaint o angen y gwasanaethau ar y grŵp mwy abl hwn ond mae hefyd yn adlewyrchu'r ffaith bod cyswllt wyneb-yn-wyneb droeon (fel y gwelwyd mewn arolygon blaenorol) yn sbarduno ymwybyddiaeth a defnydd o wasanaethau eraill Gyrfa Cymru;
- > Roedd y grŵp hwn yn fwy tebygol o grybwyll aelodau o'r teulu ac athrawon fel dylanwadau ar eu cynlluniau gyrfa nag o grybwyll Gyrfa Cymru;
- > O ran sut fyddai orau gan bobl ddefnyddio gwasanaethau Gyrfa Cymru yn y dyfodol, roedd galw mawr am wasanaethau wyneb-yn-wyneb ochr yn ochr â llwybrau mwy digidol.

Effaith Gwasanaethau Gyrfa Cymru

- > Roedd y rhan fwyaf o'r rhai a oedd wedi dod i gysylltiad â gwasanaethau Gyrfa Cymru yn credu eu bod wedi cael rhywfaint o ddylanwad ar eu penderfyniadau o ran dewisiadau gyrfa ac addysg;
- > Serch hynny, roedd cryfder y teimladau (y gyfran a ddywedodd ei fod wedi helpu *llawer iawn*) yn llai nag ar gyfer y grŵp cyfatebol a gafodd gyfweliad wyneb-yn-wyneb;
- > Mae canfyddiad pobl bod gwasanaethau Gyrfa Cymru wedi cael effaith arnynt yn gwella yn unol â'u cysylltiad â'r gwasanaethau;
- > Mae'r rhan fwyaf (8 o bob 10 neu ragor) o'r rhai sy'n defnyddio gwasanaethau Gyrfa Cymru yn credu bod Gyrfa Cymru wedi cael effaith gadarnhaol ar amrywiaeth o Gymwyseddau Rheoli Gyrfa. Y mwyaf cadarnhaol o'r rhain oedd *wedi fy helpu i ddeall y cyfleoedd sydd ar gael*, lle roedd 92% o'r rhai a oedd yn defnyddio gwasanaethau Gyrfa Cymru yn cytuno bod hyn yn wir;

- > Unwaith eto, yn gyffredinol, nid oedd y teimlad cadarnhaol ynghylch effaith gwasanaethau ar Gymwyseddau Rheoli Gyrfa mor gryf ag yr oedd ymhlith y rhai a oedd wedi cael cyfarwyddyd wyneb-yn-wyneb.

Cyflawni cynlluniau Blwyddyn 11

Mae tua thraean o'r garfan hon (32%) wedi newid eu cynllun ar gyfer gyrfa ac addysg ers Blwyddyn 11. Dyma'r dadansoddiad:

- > Ar gyfer mwy na hanner y grŵp hwn (20%), newid yn y pynciau / maes dysgu oedd hyn.
- > Roedd cyfanswm o 6% wedi dechrau dilyn un llwybr ar ôl Blwyddyn 11 ond wedi newid eu statws eisoes erbyn adeg y cyfweiliad (Chwef - Mawrth 2016, tua 7-8 mis ers diwedd Blwyddyn 11);
- > Roedd 6% arall wedi newid yr hyn yr oeddent yn bwriadu ei wneud ym Blwyddyn 11.

Bodddhad gyda'r dewis o yrfa ac addysg

- > Er bod y rhan fwyaf yn cytuno eu bod wedi cael yr help yr oedd ei angen arnynt ac wedi gwneud y dewis cywir, roedd bron hanner y bobl hyn yn difaru nad oeddent wedi gwybod rhagor (cyn penderfynu) am yr hyn yr oeddent yn ei wneud nawr;
- > I'r lleiafrif a oedd yn dymuno cael rhagor o help, eu prif ofynion oedd:
  - cael gwybodaeth am yr opsiynau / cyfleoedd ehangach sydd ar gael
  - cymorth un-i-un / rhywun i siarad â nhw.

02/Darparu Gwasanaethau ym maes Addysg

Drwy Gymru, buom yn gweithio gydag ysgolion uwchradd, colegau AB ac ysgolion arbennig i ddarparu gwybodaeth, cyngor a chyfarwyddyd gyrfaoedd i bobl ifanc mewn addysg. Yn y flwyddyn academaidd 2015-16, cyflwynwyd cynnig newydd i ysgolion sy'n cyflwyno hyblygrwydd i ddarparu gwasanaethau a oedd yn diwallu anghenion unigol sefydliadau a'u disgyblion. Cytunwyd ar y cynnig drwy ein 'Cytundeb Partneriaeth' â phob ysgol a choleg.

Roedd ein gwaith ym myd addysg yn canolbwyntio ar gefnogi pobl ifanc i ehangu eu gorwelion a datblygu dealltwriaeth realistig o'r farchnad lafur, disgwyliadau cyflogwyr a gwerth sgiliau a chymwysterau.

Llwyddodd 96% o Flwyddyn 11 i sicrhau canlyniad cadarnhaol yn ystod y cyfnod pontio yn 16 oed, 97.2% yn 17 oed a 93% yn 18 oed.

Cefnogwyd 48,643 o bobl ifanc ar sail un-i-un a 64,177 drwy sesiynau grŵp i ddatblygu dulliau effeithiol o reoli gyrfa a sicrhau trefniadau pontio cadarnhaol yn 16, 17 ac 18 oed.

Roedd gweithio gyda rhieni'n parhau i fod yn rhan bwysig o'n gwaith gan ein bod yn sylweddoli faint o ddylanwad a gaiff rhieni a'r gefnogaeth y gallwn ei chynnig iddynt. **Y llynedd, cafwyd 19,538 o gysylltiadau gyda rhieni ledled Cymru.** Buom yn bresennol yn rheolaidd mewn nosweithiau rhieni a digwyddiadau eraill mewn ysgolion a cholegau.

2.1 Cefnogi pobl ifanc 11-18 oed

2.1.1. Pobl ifanc mewn ysgolion a cholegau

Parhaodd Gyrfa Cymru i helpu pobl ifanc 11-18 oed mewn ysgolion a cholegau i wella'u sgiliau rheoli gyrfa, gan eu cymell i gynllunio ar gyfer y dyfodol a rheoli eu gyrfa mewn ffordd ragweithiol. Bu Cynghorwyr Gyrfa yn helpu pobl ifanc i ddod yn benderfynwyr mwy effeithiol, gan ddefnyddio gwell hunanymwybyddiaeth a gwybodaeth am ystod ehangach o opsiynau i fod yn sail i'w penderfyniadau. Drwy ddysgu sgiliau ymarferol, megis chwilio am swydd, gwneud ymchwil, technegau cyfweiliad, cynllunio a rhwydweithio, llwyddwyd i helpu pobl ifanc i roi eu cynlluniau ar waith a manteisio ar gyfleoedd. Ein nod hefyd oedd gwneud pobl ifanc yn fwy cydnerth, yn fwy ymwybodol o sut i gael gafaél ar gymorth ac yn fwy abl i ddal ati yn wyneb siomedigaethau a rhwystrau.

Mae'r astudiaethau achos a'r wybodaeth isod yn dangos rhai o'r ffyrdd eraill a ddefnyddiwyd

gennym i gynnig cymorth.

Cefnogi Pobl Ifanc mewn Addysg i Ddeall Gwybodaeth Marchnad Lafur - Codi STEM

Mae'r digwyddiad o fri, Codi STEM wedi'i gynnal ar dri achlysur gwahanol ar y cyd â Grŵp Llandrillo Menai a'r Ynys Ynni a bwriedir cynnal ffair arall ym mis Gorffennaf 2016.

Roedd nifer dda o gyflogwyr uchel eu proffil yn bresennol ym mhob un o'r tri digwyddiad a rhoddwyd cyfle i ddisgyblion o Flwyddyn 9 i Flwyddyn 12 gymryd rhan mewn gweithgareddau rhyngweithiol yn gysylltiedig â gyrfaoedd. Trefnwyd digwyddiadau gyda'r nos hefyd a oedd yn cynnwys siaradwyr o blith y prif randdeiliaid sy'n ymwneud â phrosiectau'r dyfodol, e.e. Wylfa Newydd.

Ar ôl y digwyddiad cyntaf; dywedodd Dr Ian Rees, Pennaeth Coleg Menai:

"Roedd cyfraniad Gyrfa Cymru at drefnu'r diwrnod yn hanfodol i'w lwyddiant - gan adeiladu ar y berthynas ragorol sy'n bodoli eisoes gydag ysgolion yn yr ardal".
Permission for quote to be used required?

Mae'r digwyddiadau wedi denu dros 1,000 o bobl ifanc o ysgolion yn Ynys Môn, Gwynedd, Conwy a Sir Ddinbych. Mae'r ymateb i'r digwyddiadau hyn, ar sail yr arfarnu, wedi bod yn eithriadol o gadarnhaol gan ddangos yr effaith ar y dysgwyr:

- > Dywedodd 98.7% eu bod bellach yn gwybod am y cyfleoedd swyddi lleol sy'n gysylltiedig â phynciau STEM;
- > Dywedodd 100% eu bod bellach yn gwybod pa gymwysterau a sgiliau sydd eu hangen ar gyfer y dyfodol;
- > Dywedodd 100% y byddent nawr yn ystyried gyrfa sy'n gysylltiedig â phynciau STEM yn Ynys Môn a Gwynedd.

Y nod yw datblygu 'Codi STEM' yn frand yn y gogledd a datblygu'r bartneriaeth ymhellach i sicrhau bod pobl ifanc a rhieni'n ymwybodol o'r cyfleoedd sydd ar y gorwel yn yr ardal. Bydd Gyrfa Cymru yn parhau i chwarae rhan bwysig yn y bartneriaeth drwy gynnig ei arbenigedd a thrwy ei gysylltiadau ag ysgolion a cholegau.

Cefnogi manteision y Gymraeg mewn ysgolion uwchradd

Trefnodd Adran y Gymraeg yn Ysgol Dyffryn Aman ddiwrnod llawn o weithgareddau'n ddiweddar i ddisgyblion Blwyddyn 9 er mwyn cryfhau eu hymwybyddiaeth o bwysigrwydd y Gymraeg. Roedd y diwrnod yn cynnwys gweithgareddau rhyngweithiol gyda'r nod o ddatblygu eu sgiliau iaith a mynd i'r afael â rhwystrau megis hil a stereoteipio.

Gofynnwyd i Gyrfa Cymru gefnogi'r digwyddiad drwy gynnal chwech o weithdai rhyngweithiol yn canolbwyntio ar gryfhau dyheadau siaradwyr Cymraeg, yn siaradwyr iaith gyntaf ac yn ddysgwyr, o ran y cyfleoedd yn y gweithle a phwysigrwydd yr iaith fel un o'r sgiliau gwerthfawr y bydd cyflogwyr yn chwilio amdanynt.

Yn ystod y gweithdai, cyfeiriodd y cynghorydd y disgyblion at 'Dewis Da - Pam Dewis Cymraeg?' ar wefan Gyrfa Cymru oherwydd bod hyn yn dangos y galw gan gyflogwyr am siaradwyr Cymraeg.

Cefnogi'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid (y Fframwaith)

Rydym wedi parhau i chwarae rhan bwysig wrth gyflawni'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid ac mae enghreifftiau da o waith partneriaeth i'w gweld mewn nifer o Awdurdodau Lleol.

Yn Sir Benfro, er enghraifft, cynhelir cyfarfodydd rheolaidd ym mhob ysgol lle bydd cynadleddau achos i drafod disgyblion a gyfeirir gan yr ysgolion (gan Bennaeth y Flwyddyn / y Pennaeth Cynhwysiant Cymdeithasol). Bydd amrywiaeth o weithwyr proffesiynol yn dod i'r cyfarfodydd, ac mae'n flaenoriaeth bod cynghorwyr ysgolion yn bresennol er mwyn iddynt allu cyfrannu at drafodaethau ac argymhellion ynglŷn ag unigolion.

Bydd y cyfarfodydd panel hyn yn cael eu hystyngi i grwpiau blwyddyn 7-11 o fis Medi 2016 ymlaen.

Drwy gyfrwng y cyfarfodydd hyn, llwyddwyd i weld pa ddisgyblion y dylid rhoi'r flaenoriaeth uchaf iddynt a'u holrhain - sef y disgyblion hynny a fyddai fel arall o bosibl wedi mynd ar goll yn y system. Gan mai adolygiadau misol yw'r rhain, mae'r gweithwyr proffesiynol o amgylch y bwrdd yn gallu rhoi gwybod i bawb am y sefyllfa ddiweddaraf o ran cynnydd/diffyg cynnydd y disgyblion hyn, a sefydlu gweithwyr allweddol i sicrhau eu bod yn cael y cymorth priodol.

Yng Nghasnewydd, darparwyd sesiwn gan y Rheolwr Ardal a'r Cydlynnydd Ymgysylltu a Datblygu ar y cyd i Benaethiaid y Chweched Dosbarth i edrych ar ddull mwy cyson o adnabod cleientiaid Haen 4. Mae hyn wedi golygu bod Gyrfa Cymru yn gallu cynnig cymorth priodol i'r myfyrwyr hyn ac olrhain a monitro'u cynnydd. Yn sgil y cyfarfod hwn, datblygwyd gweithdrefn Casnewydd-gyfan i bob ysgol ei defnyddio o fis Medi 2015 ymlaen.

Cryfhau'r ymwybyddiaeth o Ddylunio a Thechnoleg ym Mhen-y-bont ar Ogwr

Trefnwyd y digwyddiad i gryfhau ymwybyddiaeth disgyblion o'r llwybrau gyrfa a'r cyfleoedd sydd ar gael mewn pynciau technoleg. Cymerodd pob myfyriwr blwyddyn 9 ran mewn sesiwn gylchol gyda chyflogwyr, gan gynnwys Pensaer, Peiriannydd, Dylunydd Cynnyrch A Dylunydd Ffasiwn. Darparwyd sesiwn hefyd gan ein Cynghorydd Gyrfa ar ddewis pynciau TGAU, sut i benderfynu ar sail gwybodaeth a chysylltu hyn â GML leol a chenedlaethol.

Dyma'r adborth a gafwyd gan Bennaeth Dylunio a Thechnoleg yr ysgol:

"Dim ond gair i ddiolch i chi am eich cyfraniad at y digwyddiad gyrfaoedd ddoe. Roedd adborth y disgyblion a'r staff yn eithriadol o gadarnhaol ac rwy'n gobeithio y bydd yn llwyddo i godi proffil y pwnc a'r nifer sy'n ei astudio ar gyfer TGAU. Mae'n eithriadol o bwysig, fel y byddech i gyd yn cytuno mae'n siŵr, ein bod yn dal i weithio i ddangos i'r byd pa mor bwysig yw dylunio a gweithgynhyrchu."

Cydweithio â Gwasanaeth Ieuencid

Bu Cynghorydd Gyrfa yn Ysgol Uwchradd Aberhonddu yn cydweithio'n agos â'r Gwasanaeth Ieuencid a oedd yn darparu sesiynau 'Inform Education' i'r rhai sydd fwyaf tebygol o fod yn NEET. Cefnogodd y rhaglen drwy sesiynau ar ysgrifennu CV, mewnbwn ychwanegol wrth drafod opsiynau a meithrin hyder. Gwahoddwyd rhieni hefyd i brynawn o gyflwyniadau a chawsant gyfle i drafod eu cynlluniau fel teulu. Mae'r cymorth hwn yn sicr wedi cael dylanwad gan fod pawb a oedd yn gadael Blwyddyn 11 yn y categori 'risg fwyaf' wedi llwyddo i gael lle mewn Addysg Bellach ac wedi ymdopi'n dda â'r cyfnod pontio. Mae'r Cynghorydd Gyrfaedd wedi bod mewn cysylltiad â'r disgyblion ac wedi monitro eu cynnydd hyd yn hyn.

2.1.2 Pobl ifanc â datganiadau AAA neu ddatganiad cyfatebol

Cytunwyd ar 1,364 o Gynlluniau Dysgu a Sgiliau, cyflwynwyd 109 o geisiadau am gyllid preswyl arbenigol i Lywodraeth Cymru a chyfrannwyd at 4,447 o adolygiadau pontio.

Parhaodd ein gwasanaeth i ganolbwyntio ar gyflawni gofynion y Cod Ymarfer ar gyfer Anghenion Addysgol Arbennig:

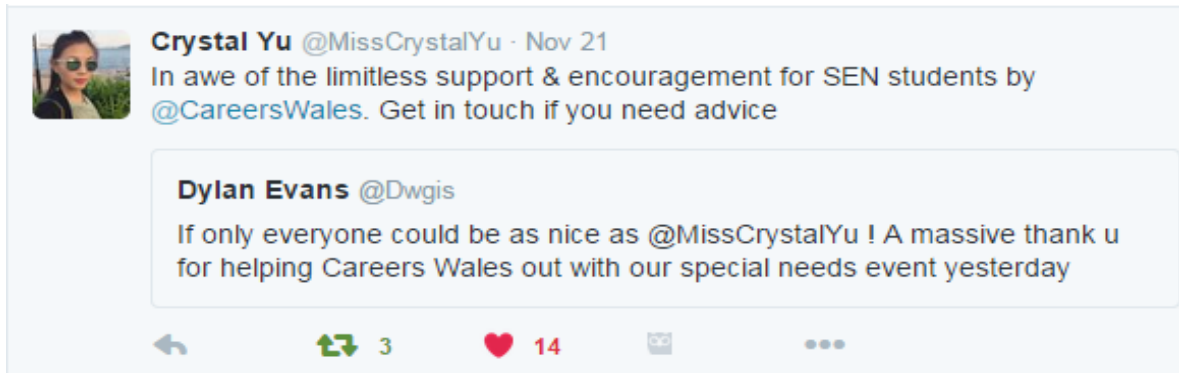
- > Cyfweiliadau wyneb-yn-wyneb;
- > Presenoldeb mewn adolygiadau pontio;
- > Darparu cynllun symud ymlaen a gwybodaeth berthnasol;
- > Cynllun Dysgu a Sgiliau ar gyfer y rhai sy'n mynd i addysg bellach, addysg uwch, coleg arbenigol neu ddysgu seiliedig ar waith;
- > Cyflwyno ceisiadau am gyllid arbenigol;
- > Cymorth i rieni.

Parhawyd i weithio gyda gweithwyr proffesiynol allweddol eraill er mwyn asesu anghenion pobl ifanc ar y cyd gan gynnwys Cydlynwyr Anghenion Addysgol Arbennig, rhieni, seicolegwyr addysg, cwnselwyr a gweithwyr iechyd proffesiynol. Rhoddwyd cymorth i bob dysgwr sydd â datganiad AAA a'r rhai a oedd yn rhan o gynllun gweithredu/gweithredu+ yr ysgol ac yn mynd drwy'r broses bontio ffurfiol, gan ganolbwyntio'r cymorth penodol i gynllunio cyfnodau pontio Blwyddyn 9 a blynyddoedd 11, 12 ac 13+ neu adolygiadau blynyddol, Cynlluniau Dysgu a Sgiliau a cheisiadau am gyllid arbenigol ar gyfer Addysg Bellach (AB). Rydym yn arbennig o falch o'r rhaglenni cymorth arloesol a ddatblygwyd drwy gydol y flwyddyn a cheir ambell enghraifft ohonynt isod:

Digwyddiad 'Beth Nesaf' yn Rhanbarth y De Canol

Trefnwyd digwyddiad gan Gyrfa Cymru a oedd wedi'i dargedu'n bennaf at bobl ifanc ag anghenion dysgu ychwanegol. Nod y digwyddiad oedd helpu pobl ifanc i wneud penderfyniadau priodol ar gyfer y dyfodol drwy roi'r cyfle iddynt gael sesiynau rhagflas byr mewn ystod o weithgareddau a gweld amrywiaeth o weithgareddau a sefydliadau yn y gymuned. Roedd ystod eang o weithgareddau ar gael iddynt gael rhagflas ohonynt, yn amrywio o arlwyio i ofalu am anifeiliaid a drama i beirianeg sifil. Cefnogwyd y digwyddiad gan fwy nag 20 o sefydliadau, gan gynnwys darparwyr hyfforddiant, colegau, sefydliadau gwirfoddol a chyfflogwyr.

Daeth 348 o bobl ifanc o Flynyddoedd 10-14 i'r digwyddiad o ysgolion prif ffrwd ac ysgolion arbennig yng Nghaerdydd, Bro Morgannwg, Rhondda Cynon Taf a Phen-y-bont ar Ogwr. Roedd yr adborth gan y bobl ifanc, yr athrawon a'r partneriaid yn eithriadol o gadarnhaol.

Er mwyn annog disgyblion i ddod i'r digwyddiad, llwyddwyd hefyd i drefnu i Crystal Yu (Dr Lilly Chao yn Casualty) fod yn bresennol. Yn ogystal â siarad â'r bobl ifanc, cymerodd Crystal ran yn un o'r gweithdai drama hefyd ac roedd disgyblion o Ysgol Arbennig Park Lane wedi gwerthfawrogi hyn yn fawr.

Cynhadledd Gyrfaoedd a Sgiliau Sir Gaerfyrddin

Anogwyd ysgolion arbennig i ddod i'r digwyddiad a gynhaliwyd ym Mharc y Scarlets ym mis Mawrth, a daeth disgyblion o Ysgol Heol Goffa, Rhydygors a Chanolfan Elfed yn Ysgol Uwchradd y Frenhines Elisabeth yno. Roedd yr ymateb gan y staff a'r disgyblion yn ardderchog. Cyfeiriodd Alan Carter, Dirprwy Bennaeth Ysgol y Frenhines Elisabeth mewn cyfarfod 14-19 yn ddiweddar at ba mor wych oedd yr help a'r gefnogaeth a roddwyd gan y Cynghorwyr Gyrfa i'r disgyblion drwy gydol y gynhadledd. Yn ddiweddarach, ysgrifennodd i ddweud : "...fe wnaeth y digwyddiad greu argraff eithriadol arna'i, ac os cynhelir y digwyddiad y flwyddyn nesaf, byddwn yn sicr yn hoffi i'r disgyblion ei fynychu".

Digwyddiad i Rieni yng Ngholeg Meirion Dwyfor

Ar ôl yr wythnos flasu flynyddol a gynhaliwyd yn Adran Sgiliau Byw'n Annibynnol y campws yn Nolgellau, gwahoddodd y coleg gynghorydd ADY lleol Gyrfa Cymru i helpu mewn digwyddiad yn y prynhawn i rieni. Roedd hyn yn gyfle i rieni drafod pryderon, holi a deall y broses bontio'n well. Roedd y digwyddiad yn llwyddiant mawr a chafwyd adborth ardderchog gan rieni.

Roedd pawb a fu'n ymwneud â digwyddiad y prynhawn yn meddwl ei fod wedi llwyddo am ei fod wedi rhoi cyfle i rieni ddod at ei gilydd a sgwrsio ag aelodau perthnasol o'r staff a'r cynghorydd ADY. Dangoswyd i'r rhieni sut mae'r coleg a Gyrfa Cymru yn cydweithio i helpu pobl ifanc gan sicrhau proses bontio hwylus iddynt o'r ysgol i'r coleg.

Bore Coffi 'Ffair Yrfaeoddd Wib' yng Nghanolfan Addysg y Bont, Llangefni

Wrth drafod cytundeb partneriaeth â Phennaeth Cynorthwyol Canolfan Addysg y Bont, daeth yn amlwg mai un o brif flaenoriaethau'r ysgol yn y flwyddyn academaidd hon oedd datblygu strategaeth i sicrhau bod rhieni/gwarcheidwaid 'disgyblion iau' yn ymwneud â'u dewisiadau a'u penderfyniadau ynghylch eu gyrfa yn y dyfodol, gan gynnwys rhannu gwybodaeth am yr opsiynau sydd ar gael iddynt.

Bu'r cynghorydd yn trafod ffyrdd posibl o gyflawni hyn oherwydd nad oedd cynnal cynadleddau gyrfa wedi llwyddo yn y gorffennol nac wedi denu llawer, yn enwedig o blith rhieni disgyblion iau. Cytunwyd i gysylltu â'r rhieni i ofyn a ellid cynnal 'ffair yrfaeoddd wib' yn ystod un o'u boreau coffi misol i rieni/gwarcheidwaid. Drwy ddefnyddio fforwm i rieni a oedd

yn bodoli eisoes, y gobaith oedd y byddai mwy o rieni'n bresennol oherwydd mai bore gwybodaeth anffurfiol fyddai hwn. Trefnwyd y digwyddiad ar y cyd â'r ysgol gyda'r Cynghorydd Gyrfa yn ysgwyddo'r cyfrifoldeb dros gysylltu â darparwyr lleol er mwyn trefnu iddynt ddod yno a'r ysgolion yn anfon y wybodaeth at bob rhiant. Rhoddwyd gwybodaeth i rieni gan golegau AB, colegau arbennig, darpariaeth Gwasanaethau Cymdeithasol a gwasanaethau cymorth megis Mencap. Rhoddodd y cynghorydd gyflwyniad hefyd ar wasanaethau Gyrfa Cymru a'r cymorth sydd ar gael ar hyn o bryd.

Roedd y digwyddiad yn llwyddiant mawr ac roedd oddeutu 25% o rieni/gwarcheidwaid dysgwyr yn bresennol. Gwelliant mawr o gymharu â digwyddiadau'r gorffennol. Roedd amrywiaeth o ran oedran, o rieni/gwarcheidwaid disgyblion y blynyddoedd cynnar i rieni/gwarcheidwaid disgyblion yn y grwpiau gadael. Roedd ychydig o dan hanner y rheini a oedd yn bresennol yn rhieni/gwarcheidwaid i ddisgyblion iau na Blwyddyn 9. Roedd hyn wedi bod yn gyfraniad defnyddiol at wireddu blaenoriaeth yr ysgol i ddenu rhieni/gwarcheidwaid disgyblion iau i ymwneud â'r dewisiadau a'r penderfyniadau ynghylch eu gyrfaedd yn y dyfodol. Roedd yr adborth gan rieni/darparwyr gwybodaeth a'r ysgol yn gadarnhaol iawn. Byddwn yn trafod yn awr sut y gellid datblygu hyn, ac a allai'r disgyblion hefyd ddod i'r bore hwn gan fanteisio ar y swm helaeth o wybodaeth sydd ar gael ar eu cyfer.

2.1.3 Pobl ifanc sy'n derbyn addysg heblaw yn yr ysgol

Mae Gyrfa Cymru yn cynnig cymorth wedi'i deilwra'n arbennig i bobl ifanc sy'n derbyn addysg heblaw yn yr ysgol. Byddwn yn gweithio mewn partneriaeth ag asiantaethau allweddol eraill i helpu'r grwpiau hyn o gleientiaid ac i sicrhau bod gwasanaethau'n cael eu darparu mewn ffordd sy'n gweddu i'w hanghenion penodol. Bydd y gwasanaeth wedi'i deilwra hwn yn cael ei ddarparu mewn unedau cyfeirio disgyblion ac mewn mathau eraill o ddarpariaeth yn y gymuned. Mae'n cynnwys asesu'r angen, cynnig cyfarwyddyd a gwybodaeth, gwasanaeth eirioli, annog a mentora.

Enghraifft o'n gwaith yn cefnogi uned ddiogel arbenigol

Dechreuodd y Cydlynnydd Gyrfaoedd a Byd Gwaith weithio gydag uned ddiogel arbenigol ym mis Hydref 2014 ar ôl iddi gael arolygiad yn dangos nad oedd yn cynnig dim mewn perthynas â Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith. Llwyddwyd i sicrhau Marc Gyrfa Cymru ym mis Gorffennaf 2015 ac fe'i harolygwyd eto ym mis Medi. Cafwyd yr e-bost isod i gydnabod ein help:

"Aeth ein harolygiad yn dda ac roeddent yn eithriadol o hapus ein bod wedi ennill y Marc Gyrfa a'n bod yn rhoi gwersi gyrfaoedd ardderchog i'r disgyblion. Roedd y ffaith bod y disgyblion yn gwneud profiad gwaith a gweithgareddau entrepreneuriaidd wedi creu argraff arnynt. Roedd y ffaith bod y disgyblion yn dysgu gwybodaeth am y farchnad lafur wedi creu argraff arnynt hefyd ac roeddent yn falch bod y disgyblion yn dysgu sgiliau i'w helpu i ysgrifennu llythyrau i gefnogi eu ceisiadau, CVs ac yn cael ffug gyfweiliadau. Rwyf wedi trosglwyddo'ch enw iddynt ac wedi dweud wrthynt eich bod rhoi llawer o help i ni. Diolch am bopeth. Nid yw gyrfaoedd yn destun pryder iddynt rhagor."

2.2 Hwyluso Cysylltiadau rhwng cyflogwyr ac addysg

Mae 2015-16 wedi bod yn flwyddyn brysur i Gyrfa Cymru wrth i ni barhau i adeiladu ar y sylfeini cadarn a osodwyd dros y degawdau wrth hwyluso ac yn datblygu cysylltiadau rhwng addysg a chyflogwyr. Eleni, gwelwyd partneriaethau cryf a chynhyrchiol rhwng addysg a gwaith yn parhau i ddatblygu. Bydd Gyrfa Cymru yn cysylltu â chyflogwyr er budd ein sylfaen gleientiaid ehangach gyda dau brif nod mewn golwg:

- > Hybu a chefnogi datblygu partneriaethau cynhyrchiol a chynaliadwy rhwng diwydiant ac addysg er budd dysgwyr, cyflogwyr a'r economi ehangach;
- > Helpu cyflogwyr drwy eu cyfeirio at ffynonellau gwybodaeth a chynghor am recriwtio pobl ifanc ac, ar ben arall y raddfa, drwy helpu cyflogwyr a'u gweithlu yn ystod y cyfnodau hynny pan fydd pobl yn colli eu swyddi neu'n wynebu'r posibilrwydd o hynny.

Yn ystod 2015-16 mae Gyrfa Cymru wedi hwyluso partneriaethau rhwng ysgolion a busnesau drwy fodel 'Dosbarth Busnes' Busnes yn y Gymuned a hefyd drwy amrywiaeth o weithgareddau addysg a busnes sy'n cael eu trefnu gydag ysgolion a cholegau.

Gweithgareddau Dosbarth Busnes yn ystod y flwyddyn

Llun: Y Dirprwy Weinidog, Julie James, yn Ysgol Glan y Môr, Burry Port, i lansio ehangu'r rhaglen Dosbarth Busnes Cymru.

Drwy gydol y flwyddyn, mae Gyrfa Cymru wedi gweithio gyda Busnes yn y Gymuned i gyflwyno fframwaith y Dosbarth Busnes i ysgolion mewn ardaloedd peilot drwy Gymru.

Rhaglen y profwyd ei bod yn llwyddo yw Dosbarth Busnes a chafodd ei datblygu gan y corff Busnes yn y Gymuned. Mae'n meithrin partneriaethau rhwng busnesau ac ysgolion a'r rheini'n bartneriaethau sy'n para. Bydd y partneriaethau hynny, sydd wedi'u seilio'n gadarn ar anghenion yr ysgol a blaenoriaethau'r busnes, yn trawsnewid cyfleoedd bywyd pobl ifanc ac yn datblygu gweithwyr dawnus ar gyfer y dyfodol.

Drwy ddod â busnesau ac ysgolion at ei gilydd mewn ffordd sydd wedi'i strwythuro, bydd Dosbarth Busnes yn gwella dealltwriaeth pobl ifanc o fyd gwaith a'u hymwybyddiaeth o'u dewisiadau gyrfa, gan ddatblygu sgiliau i'w gwneud yn fwy cyflogadwy.

Mae'r rhaglen wedi bod yn boblogaidd iawn gydag ysgolion a busnesau drwy Gymru eleni ac rydym eisoes wedi drafftio rhestr aros ar gyfer y flwyddyn nesaf. Yn ystod y flwyddyn, rydym wedi canolbwyntio ar sefydlu a chynnal 60 o 'bartneriaethau' addysg a busnes ledled Cymru mewn ystod o leoliadau gan gynnwys mewn lleoliadau gwledig, trefi a dinasoedd.

Lansiwyd y rhaglen mewn digwyddiad yn y Senedd ym mis Hydref 2015 a hefyd yn Ysgol Glan y Môr yn Sir Gaerfyrddin.

Astudiaethau Achos Dosbarth Busnes:

Clwstwr Caerffili

Mae datblygu'r clwstwr Dosbarth Busnes yng Nghaerffili wedi bod yn arbennig o lwyddiannus. Roedd agwedd gadarnhaol yr ysgolion a brwdfrydedd amrywiaeth o gyflogwyr yn yr ardal i gymryd rhan, yn golygu ein bod wedi llwyddo i sefydlu'r clwstwr cyfan o fewn 3 mis (o'i gymharu â rhai sydd wedi cymryd rhwng 9 a 18 mis).

Mae'r clwstwr yn cynnwys 5 ysgol a busnes. Bydd Cynghorwyr Cyswllt Busnes Gyrfa Cymru ynparu busnesau ac ysgolion drwy asesu anghenion yr ysgolion a'u cyfateb â'r 'Amcanion Busnes' a gyflawnir gyda'r busnesau. Mae pob ysgol felly wedi'i pharu â'r busnes sy'n gallu cefnogi eu hanghenion unigol orau.

Dyma bartneriaethau'r clwstwr:

- > Keepmoat – wedi'i baru ag Ysgol Gyfun y Coed Duon;
- > Glenside Commercials – wedi'i baru ag Ysgol Merched Lewis;
- > DS Smith Packaging – wedi'i baru ag Ysgol Gyfun Rhisga;
- > IQE – wedi'i baru ag Ysgol Gyfun St Martin;
- > Banc Lloyds – wedi'i baru ag Ysgol Gyfun Bedwas.

Trefnwyd y digwyddiad cyntaf ar sail thema 'Mathemateg yn y Gweithle'. Darparwyd hyn gan Ganolfan Addysg Eden Lego a chafwyd cefnogaeth llysgenhadon o ystod o fusnesau sydd i gyd yn defnyddio 'mathemateg' yn eu gwaith.

Digwyddiad Blwyddyn 8 Clwstwr Blaenau'r Cymoedd

Un o uchafbwyntiau'r Dosbarth Busnes oedd digwyddiad 'Her Dinas Werdd' Blwyddyn 8 a gynhaliwyd yng nghlwstwr ysgolion Blaenau'r Cymoedd. Roedd y diwrnod ei hun yn benllanw cystadleuaeth a gynhaliwyd ym mhob un o'r pum ysgol gyda chymorth eu partneriaid busnes. Yn ystod y sesiynau hyn, bydd myfyrwyr yn dysgu sut mae adeiladu a rhaglennu robotiaid syml gan ddefnyddio adnoddau addysgol LEGO a chan gynnwys pecynnau 'mindstorm' a ddarparwyd gan Ganolfan Addysg Eden.

Cefnogwyd y digwyddiad gan dîm o feirniaid o'r sector adeiladu. Gan ystyried yr hyn yr oeddent wedi'i ddysgu eisoes mewn sesiynau blaenorol, gofynnwyd i ddisgyblion adeiladu a rhaglennu robotiaid ac wedyn eu symud i gwblhau tasgau/heriau penodol. Un elfen bwysig oedd bod yr holl bobl a gymerodd ran wedi cael cyfle i ddatblygu llawer o sgiliau sy'n gysylltiedig â gwaith megis gwaith tîm, cyfathrebu, datrys problemau, cydnerthedd a meddwl yn greadigol. Yn y rownd derfynol, cafodd y timau buddugol gyfle i ddangos y sgiliau yr oeddent wedi'u dysgu.

Cafodd y digwyddiad sylw rhagorol yn y cyfryngau a'r wasg, gan gynnwys cyfweiliadau gyda disgyblion ar Radio Wales ac ar newyddion ITV Cymru.

Gweithgareddau addysg a busnes yn ystod y flwyddyn

Yn ogystal â meithrin partneriaethau cynaliadwy drwy gyfrwng rhaglen y Dosbarth Busnes, hwylusodd Gyrfa Cymru amrywiaeth o weithgareddau addysg a busnes ledled Cymru eleni. Dyma ambell enghraifft:

Ysgol Tre-gŵyr - Diwrnodau Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith i Flwyddyn 10

Eleni, penderfynodd Ysgol Tre-gŵyr yn y gorllewin ei bod yn dymuno chwilio am ffordd amgen o 'flocio' lleoliadau profiad gwaith i ddisgyblion Blwyddyn 10. Dechreusant weithio gyda chydweithwyr yn Gyrfa Cymru i gynllunio wythnos o weithgareddau byd gwaith a fyddai'n ddeniadol i bobl ifanc a hefyd yn denu cyflogwyr i gymryd rhan. Ar ôl ymgynghori, cytunwyd ar raglen o ddiwyddiadau a dechrau cynllunio. Aeth staff Gyrfa Cymru ati i ddewis a recriwtio cyflogwyr ar gyfer y sesiynau gan gymryd rhan mewn rhai o'r gweithgareddau a'u harwain hyd yn oed, lle roedd hynny'n briodol.

Cymerodd disgyblion Blwyddyn 10 Ysgol Tre-gŵyr ran mewn 4 diwrnod o weithgareddau a oedd yn gysylltiedig â gwaith rhwng 30 Mehefin a 2 Gorffennaf. Cawsant olwg werthfawr ar fyd gwaith ac, ar yr un pryd, casglwyd tystiolaeth a ddefnyddiwyd ar gyfer cymhwyster Bagloriaeth Cymru.

Yn ystod y 2 ddiwrnod cyntaf, cymerodd y disgyblion ran mewn carwsél o weithgareddau. Cynhaliodd y Cynghorwyr Gyrfa sesiynau ar Wirio Gyrfa/Dewis Pynciau Blwyddyn 11, gan ddefnyddio'r adrannau Cwis Syniadau ac Ysgrifennu Datganiadau Personol ar gyrfacymru.com. Rhoddodd cyflogwyr a sefydliadau allanol sesiynau ar Baratoi ar gyfer Cyfweliad, ac roedd modelau rôl o'r Syniadau Mawr yn bresennol hefyd. Darparwyd gweithgareddau adeiladu tîm hefyd gan staff Prifysgol Abertawe a'r RNLI.

Yn ystod y ddau ddiwrnod olaf, cafodd y disgyblion ffug gyfweiliadau dan arweiniad cyflogwyr. Defnyddiwyd yr holiadur gyrfaoedd a'r datganiad personol a gynhyrchwyd ganddynt yn ystod y 2 ddiwrnod cyntaf fel ffurflen gais. Darllenodd y cyflogwyr y rhain, a rhoddwyd adborth arnynt ac ar y cyfweiliadau.

Cafodd y sesiynau dderbyniad da iawn gan staff a disgyblion yr ysgol. Dywedodd un athro, a oedd yn bresennol yn ystod y sesiwn datganiad personol, fod disgyblion yn trafod cynnwys y wers yn y coridor wedyn a'i fod wedi sylwi arnynt yn rhoi'r hyn yr oeddent wedi'i ddysgu ar waith mewn gwaith grŵp yn ddiweddarach. Anfonodd athro arall y sylw canlynol atom drwy e-bost.

"Llongyfarchiadau am gynnal dau ddiwrnod ardderchog o addysg sy'n gysylltiedig â gwaith. Yn ogystal â'r ffaith bod y disgyblion wedi mwynhau a chael llawer o fudd ohono, fe wnes innau fwynhau hefyd. Roedd yn braf iawn gweld cynifer o'r disgyblion y cyfeirir atynt weithiau fel rhai sydd 'wedi dadrio' yn cymryd cymaint o ran ac yn awyddus i wneud hynny. Da iawn am estyn allan i'r oedolion ifanc hyn ac, mewn nifer o achosion, eu hannog i feddwl (efallai am y tro cyntaf) am eu gyrfaoedd yn y dyfodol."

Hyfforddi Cenhadon Busnes

Cynhaliwyd sesiwn hyfforddi yng nghanolfan gyswllt yr Adran Gwaith a Phensiynau ym Mhen-y-bont ar Ogwr ddydd Mercher 23 Medi. Roedd cyfanswm o 8 o Genhadon Busnes yn rhan o'r gweithdy a ddarparwyd gan Gynghorwyr Cyswllt Busnes Gyrfa Cymru. Nod hyfforddi Genhadon Busnes yw hyfforddi a pharatoi cyflogwyr i fynd i mewn i amgylchedd ysgol a'u

helpu i baratoi ar gyfer yr hyn sy'n amgylchedd anghyfarwydd neu newydd i lawer ohonynt. Bwriedir i'r gweithdai arwain at y canlyniadau a ganlyn i'r bobl sy'n cymryd rhan:-

- > Dealltwriaeth o pam mae eu cyfraniad yn ychwanegu gwerth at y cwricwlwm yng Nghymru;
- > Hyder i gyflwyno'u neges i grŵp o fyfyrwyr;
- > Gwerthfawrogi dulliau dysgu a sut y byddant yn cyflwyno'u negeseuon i fyfyrwyr;
- > Ymwybyddiaeth o'r hyn y bydd yr ysgol yn ei ddisgwyl gan Gennad Busnes a'r hyn y gallant hwy ei ddisgwyl gan yr ysgol;
- > Bod yn barod ac yn frwdfrydig i ddechrau gweithio mewn ysgolion.

Roedd yr adborth a gafwyd yn gadarnhaol iawn ac mae 3 o weithwyr eisoes wedi cytuno i gynnal Ffug Gyfweiliadau yn Ysgolion Pen-y-bont ar Ogwr.

Cynhadledd Gyrfaoedd a Sgiliau Sir Gaerfyrddin

Ym mis Mawrth eleni, cynhaliwyd Ffair Gyrfaoedd a Sgiliau Sir Gaerfyrddin yn stadiwm Parc y Scarlets yn Llanelli. Cymerodd dros 2000 o ddisgyblion CA4 o'r holl ysgolion ar draws y sir ran, ynghyd â mwy na 70 o arddangoswyr busnes. Trefnwyd y digwyddiad gan Gyrfa Cymru ond fe'i ariannwyd gan y Coleg Lleol (Coleg Sir Gâr) a'r awdurdod lleol (Cyngor Sir Gaerfyrddin).

Cyfunodd y digwyddiad gyfleoedd traddodiadol i bobl ifanc siarad â chyflogwyr ag ardal 'rhoi cynnig arni' sy'n cael ei hwyluso gan y coleg, lle roedd pobl ifanc yn cael y cyfle i roi cynnig ar sgiliau a meysydd galwedigaethol, e.e. weldio rhithiol, defnyddio argraffydd 3D, coginio, gosod brics ac ati. Rhoddwyd cipolwg iddynt hefyd ar yr amrywiaeth o brentisiaethau sydd ar gael mewn gwahanol sectorau a'r rhagolygon am swyddi yn y dyfodol. Cynhelir yr wythnos yn ystod yr Wythnos Genedlaethol Prentisiaethau ac mae'n cynnig cyfle i ddisgyblion ysgol yn ogystal ag athrawon gael gwybod rhagor am brentisiaethau a dysgu seiliedig ar waith yn hytrach nag astudiaethau academiaidd.

2.3 Meithrin gallu mewn ysgolion a cholegau

2.3.1 Marc Gyrfa

Mae Marc Gyrfa Cymru yn achredu sefydliadau sydd wedi ymrwmo i wella ansawdd eu darpariaeth Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith yn barhaus. Rhaid i sefydliadau ddangos bod ganddynt weithdrefnau ar waith i sicrhau canlyniadau o ansawdd i ddysgwyr a dangos eu bod wedi ymrwmo iddynt.

Datblygwyd y Marc ar ôl cyflwyno'r fframwaith ar gyfer Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith fel rhan o'r cwricwlwm diwygiedig (2008). Yn ystod y flwyddyn, hwylusodd ein Cydlynwyr Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith 367 o gyfarfodydd ymgynghori ynghylch y Marc mewn ysgolion a cholegau. Hyd yn hyn, mae 136 o ysgolion, 22 o ysgolion arbennig ac 11 o golegau AB (mae hyn yn cynnwys campysau ar wahân) wedi llwyddo i ennill y Marc.

Mae'r astudiaeth achos isod yn enghraifft o sut y gall y Marc fod yn sail ar gyfer rhoi cymorth i'r ysgol gyfan ddarparu ar gyfer Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith:

Marc Gyrfa Cymru - Corff Llywodraethu Ysgol Uwchradd Llanwern

Cefnogwyd Ysgol Uwchradd Llanwern gan Gyrfa Cymru i gyflawni Marc Gyrfa Cymru am y tro cyntaf. Cysylltwyd y gefnogaeth hon â chorff llywodraethu'r ysgol law yn llaw â'u cynllun datblygu a phenodwyd Llywodraethwr i oruchwylio'r fframwaith Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith o fewn cwricwlwm yr ysgol.

Sefydlwyd is-grŵp, a gadeirir gan y Llywodraethwyr sy'n gyfrifol am Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith, a oedd yn bwydo'n uniongyrchol i'r corff llywodraethu. Mynychwyd y grŵp gan Gyfarwyddwr Busnes yr ysgol; ein Cynghorydd Gyrfa a'r Cydlynnydd Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith, ac fe'i cefnogwyd gan uwch dîm arwain yr ysgol. Cyfarfu'r grŵp unwaith y tymor gan archwilio pob agwedd sy'n ymwneud â Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith a'r modd y caiff ei gynnwys o fewn y cwricwlwm. Gwnaeth argymhellion ac awgrymiadau, gan adrodd yn ôl i'r corff llywodraethu, gan sicrhau felly bod y Byd Gwaith yn cael y flaenoriaeth uchaf.

O ganlyniad i'r fenter cynhaliwyd cyfarfodydd â swyddog arweiniol consortiwm De Ddwyrain Cymru (GCA) sy'n gyfrifol am hyfforddi llywodraethwyr, ac anogodd eraill, gan gynnwys Cymdeithas Llywodraethwyr Cymru, i ymchwilio i botensial sefydlu cysylltiadau a pherthnasoedd tebyg rhwng cyrff llywodraethu a'r cwricwlwm.

2.3.2 Adnoddau a Hyfforddiant

Mae'r adnoddau i athrawon wedi cael eu diweddarau. Mae'r rhain yn cael eu mapio yn erbyn y fframwaith Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith yn barhaus. Mae'r adnoddau'n rhoi syniadau ymarferol i staff addysgu a gweithgareddau iddynt eu defnyddio wrth ddarparu gwersi gyrfaoedd mewn cyd-destun addysgol. Maent yn arbennig o ddefnyddiol i athrawon sy'n newydd i'r cwricwlwm Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith ac yn eu cyfeirio at rannau defnyddiol o wefan gyrfacymru.com lle y gallant ddod o hyd i weithgareddau a gwybodaeth.

Llwyddiannau wrth ddatblygu adnoddau

Dyma rai elfennau o'r gwaith:

- > Datblygu deunyddiau ar gyfer sesiynau sy'n gysylltiedig â'r mesur / y cynnig;
- > Mapio adnoddau ar gyfer y cyfeiriadur adnoddau gyrfaoedd e.e. Panjango;
- > Datblygu adnoddau ar gyfer y cynnig craidd;
- > Diweddarau adnoddau ategol ar gyfer Bagloriaeth Cymru;
- > Cynhyrchu cylchlythyr Gyrfa Cymru / y Gwasanaeth Cyflawni Addysg (GCA) ar y cyd;
- > Datblygu adran broffesiynol gyrfacymru.com;
- > Cyfarfod â Chydlynnydd Ymgysylltu a Datblygu yn Nhorfaen i drafod y potensial pellach ar gyfer datblygu fideo am y farchnad lafur leol;
- > Cynhyrchu adnoddau i ategu dewislen o wasanaethau i'w trafod gyda'r ysgolion;
- > Adnoddau Twf Swyddi Cymru / y Gwasanaeth Paru Prentisiaethau;
- > Dyrannu amser sylweddol i ddatblygu adnoddau i hyrwyddo'r cyhoeddiad am y farchnad lafur leol a gynhyrchwyd ar y cyd â Bwrdd Uchelgais Economaidd y Gogledd.

Hyfforddiant Meithrin Gallu

Rydym wedi darparu 120 o sesiynau gyda sefydliadau partner. Dyma rai o'r pynciau yr ymdriniwyd â hwy:

- > Hyfforddiant Bagloriaeth Cymru i grŵp Cydlynwyr Gwynedd a Môn;
- > Sesiynau her menter a chyflogadwyedd CA5 Bagloriaeth Cymru;
- > Hyfforddiant ar y 'cynnig' 14-19;
- > Lanlwytho cyrsiau CA4 ar gyrfacymru.com;
- > Cynlluniau Llwybrau Dysgu;
- > Trosolwg o Gyrfacymru.com - pecynnau ac adnoddau;
- > Gwybodaeth Marchnad Lafur (GML);
- > Hyfforddiant Bagloriaeth Cymru ar gyfer Cydlynwyr newydd ym maes Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith;
- > Cais am brentisiaeth;
- > Fy man fy nyfodol;
- > Sesiynau ar y Fframwaith Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith;

- > Y Mesur / y Cynnig a Dolenni at y Prosbectws Ardal Gyffredin.

Astudiaeth Achos Hyfforddiant

Cefnogi hyfforddiant ar gyfer Bagloriaeth Cymru yng ngholegau'r Gogledd

Yn sgil yr adborth cadarnhaol yn y sesiynau hyfforddi ar gyfer Bagloriaeth Cymru gyda staff Coleg Llandrillo Menai, gofynnodd Cydlynnydd 14-19 Coleg Meirion Dwyfor am sesiynau ar safle Pwllheli ac ar safle Dolgellau. Roedd yr hyfforddiant yn canolbwyntio ar wefan Gyrfa Cymru a'r adnoddau sydd ar gael i'w cefnogi. Eleni oedd y tro cyntaf i lawer o'r 15 aelod o staff dan sylw gyflwyno'r maes hwn o'r cwricwlwm.

Canolbwyntiwyd yn bennaf yn y sesiynau ar heriau entrepreneuriaeth a chyflogadwyedd ar gyfer y lefel uwch y cymhwyster. Mae hwn yn faes allweddol am ei fod yn orfodol i ddysgwyr sy'n astudio'r lefel uwch greu 'Cynllun Hynt' a chyflwyno tystiolaeth eu bod wedi deall y farchnad lafur ac yn gwybod sut i ddenu sylw cyflogwr wrth wneud cais am swydd. Wrth arddangos y wefan a'r adnoddau, dangosir yn glir bod ganddynt potensial mawr a sut y gallant ysgafnhau llawer o'u baich gwaith fel cydlynwyr. Roeddent hefyd yn cydnabod bod yr adnoddau'n hawdd i'r dysgwyr eu dilyn ac y byddai'n bosibl iddynt barhau â'r gwaith yn annibynnol heb gael cyfarwyddyd gan y staff.

Cafwyd rhagor o adborth cadarnhaol a rhagor o geisiadau i gefnogi hyfforddiant tebyg ar draws safleoedd eraill y coleg.

Cyfarfodydd Ymgynghori ar Feithrin Gallu

Rydym wedi hwyluso 198 o gyfarfodydd, gan gynnwys gyda'r canlynol:

- > Fforwm Addysg a Busnes ym Mhen-y-bont ar Ogwr;
- > Fforymau Cydlynwyr Gyrfaoedd Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Brif Ffrwd;
- > Digwyddiad Her Ysgolion Cymru;
- > Digwyddiad hyfforddiant cynllunio i athrawon yng Ngholeg Merthyr;
- > Cyfarfodydd gyda Swyddogion Datblygu CBAC mewn perthynas â chyflwyniadau Bagloriaeth Cymru;
- > Cyfarfodydd gydag ysgolion / colegau;
- > Meithrin gallu gyda Choleg Gwent ar gampws Dinas Casnewydd;
- > Cyfarfod gyda'r GCA ynghylch cylchlythyr ar y cyd rhwng Gyrfa Cymru a'r Gwasanaeth;
- > Sesiwn meithrin gallu Cydlynwyr Gweithwyr Arweiniol gyda'r Gwasanaeth Cyflawni Addysg;

- > Cyfarfodydd gyda chonsortia gwella ysgolion rhanbarthol;
- > Cyfarfodydd dadansoddi anghenion Dosbarth Busnes;
- > Helpu ysgolion / colegau i baratoi ar gyfer arolygiad Estyn.

Astudiaeth Achos - Cyfarfodydd

Fforymau Cydlynwyr Gyrfaoedd yn Rhondda Cynon Taf, Merthyr a Phen-y-bont ar Ogwr - rhannu arferion

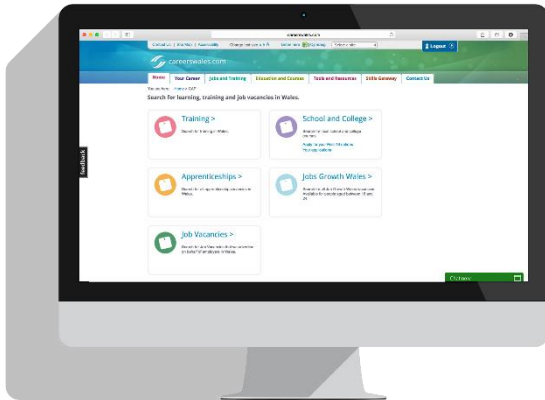
Mae cyfres o fforymau wedi'u sefydlu yn Rhondda Cynon Taf a Phen-y-bont ar Ogwr i rannu arferion da, darparu diweddariadau, gweld pa hyfforddiant sydd ar gael a rhannu adnoddau. Mae'r grwpiau canlynol bellach wedi'u sefydlu:

- > Ysgolion 'Taf' Rhondda Cynon Taf;
- > Ysgolion 'Y Rhondda' Rhondda Cynon Taf;
- > Ysgolion 'Cynon' Rhondda Cynon Taf;
- > Ysgolion Merthyr;
- > Ysgolion Pen-y-bont ar Ogwr;
- > Fforwm ADY Merthyr a Rhondda Cynon Taf.

Mae'r grwpiau'n cael eu defnyddio i hybu rôl Gyrfa Cymru o ran meithrin gallu ac i sôn am ein gwasanaethau. Mae'r cyfarfodydd cychwynnol wedi ennyn adborth cadarnhaol a chytundeb i flaenoriaethu:

- > Codi safonau yn y ddarpariaeth Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith;
- > Rhannu arferion da i ddynodi rhaglenni Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith sy'n esiampl dda yn CA3 a CA4;
- > Gweld sut y byddai modd rhoi'r 8 meincnod yn adroddiad Gatsby ar waith yn ysgolion Rhondda Cynon Taf a Merthyr;
- > Sicrhau bod gan y colegau wybodaeth am yr ymchwil ddiweddaraf e.e. adroddiad am farchnad lafur STEM.

2.3.3 Ymwybyddiaeth o'r Prosbectws Ardal Gyffredin

Parhaodd Gyrfa Cymru i gydweithio'n agos â Llywodraeth Cymru i ddatblygu rhagor ar y Prosbectws ar-lein i alluogi pobl ifanc ym Mlwyddyn 11 i weld yr holl gyrsiau ôl-16 sydd ar gael yn eu hardal. Yn ystod y flwyddyn, darparwyd 146 o sesiynau hyfforddi'n gysylltiedig â'r Prosbectws mewn ysgolion a cholegau.

Rydym yn arbennig o falch o'r cymorth a gynigiwyd i ysgolion a cholegau yn nhymor yr hydref ar ôl i Lywodraeth Cymru ofyn i bob sefydliad gyhoeddi data am eu cyrsiau ar y Prosbectws erbyn Hydref 31. Yn ystod y cyfnod hwnnw, darparwyd hyfforddiant cychwynnol neu hyfforddiant gloywi i dros 40 o ysgolion a cholegau. Yn sgil hyn, lanlwythodd 83 o ysgolion 11-18 (57%) eu data'n annibynnol sy'n welliant sylweddol ar y sefyllfa yn 2014/15.

Ar ôl i Lywodraeth Cymru benderfynu dileu'r elfen ymgeisio o'r Prosbectws, cytunwyd i hwyluso cyfres o grwpiau defnyddwyr rhanbarthol i ganolbwyntio ar sut y gellir datblygu a gwella'r prosbectws, sicrhau ei fod yn cael ei ymgorffori ymhellach yn y rhaglenni Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith a pha adnoddau y byddai eu hangen i helpu ysgolion a cholegau. Byddwn yn sôn am ein canfyddiadau wrth Lywodraeth Cymru er mwyn ategu'r strategaeth ar gyfer y Prosbectws yn ystod 2016-17.

03/ Darparu Gwasanaethau Digidol

Rydym wedi parhau i ddatblygu ein gwasanaethau digidol gan roi'r cyfle i gleientiaid fanteisio ar wasanaethau ar adeg a thrwy gyfryngau sy'n gweddu orau i'w hanghenion.

3.1 Y wefan

Mae ein gwefan, gyrfacymru.com, wedi parhau i ffynnu a thyfu a rhyddhawyd nifer o becynnau a chynhyrchion newydd a nodedig yn ystod y flwyddyn, gan ddarparu gwell gwasanaeth gyrfaoedd ar-lein i'w defnyddwyr.

Defnyddio'r wefan 2015-16:

- > Cyfanswm nifer yr ymweliadau (sesiynau) â'r wefan: 1,452,235;
- > Nifer yr ymwelwyr unigryw â'r wefan: 792,021;
- > Nifer defnyddwyr y Gwasanaeth Paru Prentisiaethau/Twf Swyddi Cymru 273,394;
- > Nifer y cyfrifon newydd sydd wedi'u cofrestru: 45,965;
- > Nifer defnyddwyr Cyrsiau yng Nghymru: 80,904.

Chwiliad Gyrfa a Gwybodaeth am Swyddi

Drwy gydol y flwyddyn rydym wedi diweddarau'r holl wybodaeth sy'n ategu ein hadrannau Chwiliad Gyrfa a Gwybodaeth am Swyddi'r wefan. Mae dros 40 o deitlau swyddi newydd wedi'u hychwanegu at y safle i adlewyrchu newidiadau yn y farchnad lafur. Mae pob un o'r 800+ o fanylion swyddi wedi'u hadolygu a'u diweddarau yn ystod y flwyddyn.

Tueddiadau Swyddi

Parhawyd i adolygu, diweddarau a diwygio ein hadran Tueddiadau Swyddi yn ystod y flwyddyn. Mae'r adrannau hyn ar y wefan yn darparu gwybodaeth am sectorau penodol ac am dueddiadau'r farchnad lafur ar hyn o bryd ac yn y dyfodol. Mae'r holl sectorau hyn yn adlewyrchu'r sectorau sy'n flaenoriaeth i Lywodraeth Cymru a dyma'r teitlau newydd:

- > Diwydiannau creadigol;
- > Gwyddorau Bywyd;
- > Twristiaeth, Lletygarwch a Hamdden;
- > Bwyd a Ffermio.

Gan gydweithio â Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru, byddwn yn lansio amrywiad ar yr adran Tueddiadau Swyddi yn 2016-17, sef 'Golwg ar Ogledd Cymru'. Mae'r adnodd Golwg ar... hwn yn archwilio'r farchnad lafur yn un o ranbarthau Cymru yn hytrach na chanolbwyntio ar sector galwedigaethol penodol.

Cyfres Gyrfaoedd mewn...

Nodwedd gymharol newydd yw'r gyfres 'Gyrfaedd mewn...' a'r nod yw llenwi bylchau yn y galwedigaethau hynny sy'n bwysig o safbwynt economaidd yng Nghymru am eu bod yn rhan o ôl troed sy'n cwmpasu ystod eang o swyddi. Lanswyd y gyntaf yn y gyfres Gyrfaedd mewn.. tua diwedd y flwyddyn ac roedd yn ymwneud â Gwallt a Harddwch.

Erthyglau ar ffurf Carwsel

Bob wythnos ychwanegir erthygl newydd at y safle sy'n cynnig gwybodaeth newydd am yrfaedd i ddefnyddwyr, gan ymateb i'w hanghenion. Mae'r carwsel hefyd yn ategu llawer o ymgyrchoedd a digwyddiadau cenedlaethol, er enghraifft i gryfhau'r ymwybyddiaeth o gynlluniau Llywodraeth Cymru sy'n helpu unigolion yng Nghymru drwy gynnig cyfleoedd i ddysgu a chael swydd. Er mwyn ategu'r ymgyrchoedd a'r digwyddiadau hyn, ychwanegir deunydd newydd, gan gynnwys astudiaethau achos, fideos a deunyddiau ychwanegol at y safle gan gefnogi cynlluniau megis y Gwasanaeth Paru Prentisiaethau, Twf Swyddi Cymru a'r Porth Sgiliau.

Llwybrau Cyflogaeth

Drwy gydweithio â Llywodraeth Cymru, aeth y pecyn Llwybrau Cyflogaeth newydd yn fyw ar y safle. Mae'r pecyn hwn yn galluogi pob unigolyn i gael gfael ar wybodaeth am yr holl raglenni cymeradwy sy'n cael eu hariannu gan Lywodraeth Cymru.

Ar sail y wybodaeth y bydd cleient yn ei darparu, bydd yn eu paru â rhaglenni sy'n cael eu hariannu'n genedlaethol ac yn rhanbarthol, ac felly rhoddir gwybodaeth iddynt am bob un y maent yn gymwys ar ei chyfer. Bydd defnyddwyr wedyn yn cael gwybod pa gamau i'w dilyn nesaf, os byddant yn dymuno ymchwilio rhagor i raglen benodol.

Cwis Paru Swyddi

Cynhyrchodd 24,423 o ddefnyddwyr synaidau gyrfa personol a oedd yn cyfateb i'w sgiliau a'u diddordebau drwy ddefnyddio'r Cwis Paru Swyddi ar ein gwefan.

Eich Proffil

Gwnaed newidiadau yn ystod y flwyddyn gan gyfuno'r adrannau Proffil Swyddi Gwag ac Eich Proffil. Yn sgil y newidiadau hyn, mae nifer o bethau wedi gwella sydd o fudd i ddefnyddwyr:

- > haen dylunio ymatebol - bydd ymddangosiad tudalennau'r proffil yn cael ei addasu yn ôl maint y sgrin gan gynnig gwell profiad o lawer i ddefnyddwyr ar ffonau symudol neu lechen;
- > un proffil canolog i ddefnyddwyr ei lenwi;
- > yr un proffil hwn fydd y man canolog lle y caiff yr holl wybodaeth am broffiliau ei chadw ar gyfer meysydd eraill y safle megis lluniwr CV, y Gwasanaeth Paru Prentisiaethau a cheisiadau i Twf Swyddi Cymru a'r Cynllun Llwybrau Dysgu.

Hafan

Aeth yr hafan newydd yn fyw ar ein safle ym mis Medi 2015. Roedd y fersiwn derfynol yn gynnwch tystiolaeth a gasglwyd wrth arfarnu'r safle, dadansoddi'r defnydd, gwneud ymchwil ymhlith defnyddwyr a gofyn i ddefnyddwyr ei phrofi. Mae'r hafan bellach yn cynnig patrwm symlach i'r defnyddiwr lywio drwyddo. Bydd y pecynnau a'r adnoddau mwyaf poblogaidd yn cael eu gosod ar yr hafan, gan alluogi'r rhan fwyaf o ddefnyddwyr i gyrraedd y man y maent yn ceisio'i gyrraedd drwy glicio unwaith yn unig. Drwy brofi hyn ar ddefnyddwyr, cawsom sylwadau eithriadol o gadarnhaol, ac maent wedi dweud pa mor dda mae'r hafan newydd wedi'i chynllunio a pha mor hawdd yw ei defnyddio.

3.2 Sgwrs Ar-lein

Gwelwyd cynnydd o 43% yn ein sesiynau sgwrsio ar-lein eleni - 7,634 o sesiynau sgwrsio o'i gymharu â 4,360 yn yr un cyfnod y llynedd. Ar gyfartaledd mae hyn yn 636 y mis neu'n 31 bob diwrnod gwaith.

O'r blaen, yr unig ffordd o ddechrau sgwrs ar-lein oedd drwy ddilyn dolen o'r dudalen 'cysylltwch â ni'. Gyda 'Sgwrs Fyw', mae'r opsiwn 'sgwrsio yn awr' i'w weld ar bob tudalen we, yn ogystal ag ar ein tudalennau Facebook a'r ap symudol.

3.3 Cyswllt Gyrfa Cymru - Llinell Gymorth dros y Ffon

Roedd ein llinell gymorth dros y ffôn sy'n cynnig gwasanaeth gwybodaeth, cyngor a chyfarwyddyd am ddim yn dal i fod yn wasanaeth poblogaidd ymhlith cwsmeriaid. Yn ystod 2015/16, cafodd Gyrfa Cymru dros 39,000 o alwadau. Yn ystod y flwyddyn, cynhaliwyd ymarfer siopwr cudd allanol ar y llinell gymorth fel rhan o'n rôl yn cefnogi'r Porth Sgiliau.

Dangosodd canlyniadau'r arolwg fod y gwasanaeth drwyddo draw, ym marn cwsmeriaid, yn ardderchog. Dywedodd mwyafrif y rhai a ffoniodd (88%) eu bod yn fodlon ar eu galwad. At hynny, roedd y rhan fwyaf o'r galwyr yn hapus o ran faint o wybodaeth a gawsant dros y ffôn, ac roedd y mwyafrif (84%) yn teimlo bod y wybodaeth yn berthnasol.

Rhoddwyd sgôr uchel i'n cynghorwyr ar gyfer sut yr ymdriniwyd â chwsmeriaid, gydag 83% o'r galwyr yn dweud bod y cynorthwy-ydd wedi gwneud iddynt deimlo'n gartrefol. Dywedodd

un siopwr cudd:

"Cefais brofiad gwych. Efallai y ffonia'i eto i gael cyngor am fy ngyrfa fy hun! Fedrwn i ddim canmol mwy!" - Chwiliwr swyddi profiadol

Yn ystod y flwyddyn, cyfeiriwyd rhyw 1 o bob 5 galwr wedyn at Gyngorydd Gyrfa i'w ffonio'n ôl, sef yr un nifer â'r llynedd. Rhoddwyd y gorau i ddarparu trosglwyddiadau ar gyfer cyfarwyddyd 'byw', ac eithrio yn ystod cyfnod canlyniadau arholiadau'r haf, oherwydd bod y galw'n gymharol isel a'i bod yn anodd darparu'r gwasanaeth hwn ar adeg pan fo adnoddau'n prinhaus.

Astudiaeth achos y Llinell Gymorth

Cyfeiriwyd Cleient J atom gan berthynas i gael cymorth gyda'i CV am ei fod wedi graddio'n ddiweddar ac yn cael trafferth dod o hyd i waith. Adolygwyd techneg chwilio am swydd y cleient a'i CV gan gyngorydd Cyswllt Gyrfa Cymru tra roedd ar y ffôn. Roedd gan Cleient J syniad bras o'r mathau o swyddi y byddai'n hoffi eu gwneud ond nid oedd yn siŵr ymhle roedd y rheini'n cael eu hysbysebu na sut i wneud cais amdanynt. Nod hirdymor Cleient J oedd gweithio ym maes y theatr neu'r teledu, ond roedd yn awyddus i ddod o hyd i unrhyw fath o waith yn y tymor byr er mwyn cael incwm.

Trafododd cyngorydd Cyswllt Gyrfa Cymru ddefnyddio'r System Paru Prentisiaethau ar Gyrfacymru.com a rhoddwyd bwletin swyddi gwag Caerdydd iddo. Ar ôl cysylltu'n rheolaidd, fis yn ddiweddarach, roedd cleient J yn dal yn ddi-waith felly argymhelliad cyngorydd Cyswllt Gyrfa Cymru oedd y dylai ddefnyddio asiantaethau recriwtio.

I ddechrau, roedd yn gyndyn o ddefnyddio'r rhain oherwydd bod ffrind wedi dweud wrtho am beidio, ond ar ôl tawelu ei feddwl am sut roedd yr asiantaethau'n gweithio, roedd y cleient yn hapus i gofrestru â nhw. Anfonodd cyngorydd Cyswllt Gyrfa Cymru restr o asiantaethau recriwtio ato drwy'r ebost gan esbonio sut i'w defnyddio. Ar ôl cofrestru, llwyddodd Cleient J i gael dwy swydd ran amser ar unwaith. Mae'r cleient yn hapus â'r rhain erbyn hyn oherwydd eu bod yn ddigon hyblyg i ganiatáu iddo fynd ar drywydd cyfleoedd eraill, gan gynnwys gwaith gwirfoddol ac mae'n ennill incwm ar yr un pryd ac yn cael profiad i'w roi ar ei CV.

3.4 Y Cyfryngau Cymdeithasol

Mae'n hanfodol ein bod defnyddio'r cyfrwng cywir i gyfathrebu â'n cynulleidfya'n er mwyn cryfhau'r cysylltiad â nhw. Rydym wedi bod yn cyfathrebu llawer mwy drwy'r cyfryngau cymdeithasol eleni.

Gwelwyd cynnydd yn nifer y dilynwyr neu'r negeseuon hoffi ac ymweliadau ar bob un o'n sianelau cyfryngau cymdeithasol:

Facebook

Hoffi – 6,298 ar 31 Mawrth 2016 - cynnydd o 858% yn ystod y flwyddyn
Cyrhaeddiad - nifer y bobl sydd wedi gweld unrhyw gynnwys sy'n gysylltiedig â'ch Tudalen - 3,217,188 ar gyfer y flwyddyn

Twitter:

Dilynwyr – 9,527 ar 31 Mawrth 2016 - cynnydd o 45% yn ystod y flwyddyn
Argraffiadau – y nifer o weithiau y gwelwyd ein trydariadau - 2,385,602 ar gyfer y flwyddyn

Fideo

Crëwyd llawer o fideos cyngor hefyd ar amrywiaeth o bynciau, megis:

- > 6 ffordd i'ch helpu i chwilio am swydd

- > Sut y gallaf newid fy ngyrfa?

- > Beth yw ReAct?

- > Pam mae profiad gwaith mor bwysig i raddedigion
- > Beth ddylwn i ei ysgrifennu ar CV
- > Beth yw prentisiaeth?

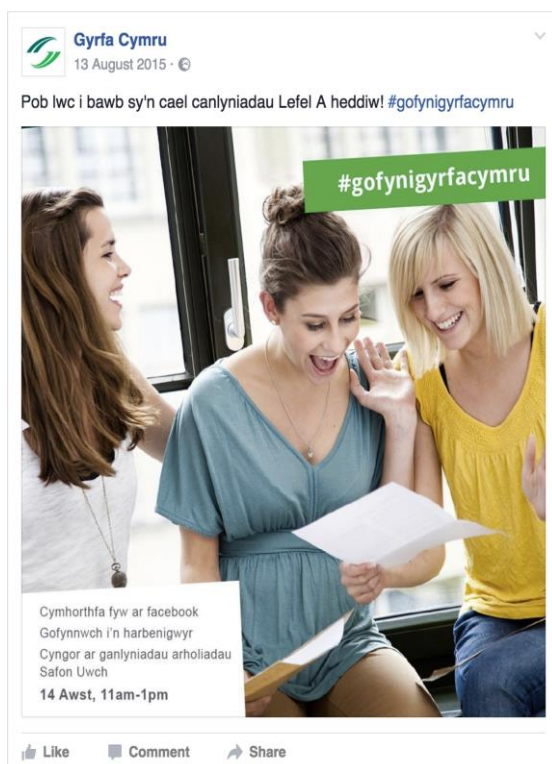
Edrychwyd ar y rhain dros 250,000 o weithiau ar ôl eu hyrwyddo ar ein sianelau cyfryngau cymdeithasol.

Ymgyrchoedd

Rydym hefyd wedi cynnal nifer o ymgyrchoedd penodol ar y cyfryngau cymdeithasol megis:

- > Ymgyrch i leihau nifer y myfyrwyr sy'n rhoi'r gorau i'w cwrs coleg ar ôl hanner tymor mis Hydref.
- > Cyfres golwg ar / tueddiadau swyddi - amrywiaeth o ymgyrchoedd i gryfhau'r ymwybyddiaeth o ddata GML.
- > Ymgyrch canlyniadau arholiadau - gweithgaredd hyrwyddo ar-lein i gryfhau'r ymwybyddiaeth o'n gwasanaeth cyngor a chyfarwyddyd ar ôl canlyniadau arholiadau Safon Uwch a TGAU.
- > Swyddi Nadolig - ymgyrch ar y cyfryngau cymdeithasol i gryfhau'r ymwybyddiaeth o'r cyfleoedd sydd ar gael dros y Nadolig.

3.5 Anfon negeseuon Ebst o fasdata IO

Er mwyn cysylltu a chadw mewn cysylltiad â chwsmeriaid y mae angen help arnynt, anfonwyd dros 105,000 o negeseuon ebost hefyd at gleientiaid drwy ein basdata IO.

04/Darparu Gwasanaethau yn y Farchnad Lafur

Yn ystod 2015-16, datblygwyd a darparwyd gwasanaethau ar ôl cael cyfarwyddyd yn llythyr Cylch Gwaith Llywodraeth Cymru i gefnogi'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid ar gyfer pobl ifanc 16 ac 17 oed ac i adlewyrchu'r Porth Sgiliau ar gyfer pobl 18-24 oed.

Rhoddwyd cymorth i 20,739 o bobl ddi-waith 16-24 oed ar ffurf cyfarwyddyd, gwybodaeth a chynghor un-i-un, a chafodd 2,733 o bobl ifanc eraill 16-24 oed gymorth drwy ein sesiynau grŵp cyflogadwyedd a chlybiau swyddi.

Cafodd 5,760 o gleientiaid mewn dysgu seiliedig ar waith neu gyflogaeth gymorth i gynnal y cysylltiad hwnnw gan eu helpu i ddilyn eu llwybrau gyrfa'n llwyddiannus.

Parhawyd i weithio gyda Llywodraeth Cymru i ddarparu gwasanaethau sy'n ategu'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid¹. Cafodd data am bob person ifanc 16-18 oed eu holrhain a'u rheoli drwy gyfrwng ein Model Cysylltu Pum Haen. Llwyddwyd i sicrhau bod ein rôl fel "gweithiwr arweiniol" yn cael ei hymgorffori yn haen 3, gan helpu pobl ifanc ddi-waith i ailgysylltu â byd addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant. Parhawyd i gydweithio ag amrywiaeth o sefydliadau i ddatblygu cymorth effeithiol i bobl ifanc nad oeddent yn barod ar gyfer addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant neu'n methu â manteisio ar y cyfleoedd hynny, ac i ddilyn trywydd y rhai sydd wedi "mynd ar goll yn y system" ac y mae angen dilyn eu trywydd mewn ffordd ragweithiol.

4.1 Cefnogaeth i Gleientiaid yn y Farchnad Lafur

Parhawyd i ddatblygu strategaethau arloesol ac effeithiol i gefnogi cleientiaid yn y farchnad lafur, a dyma ambell enghraifft:

Treialu Bathodyn Gyrfa yng Nghastell-nedd

Ym mis Mawrth lansiodd peilot 'Credydau Gyrfa Cymru' yng Nghastell-nedd Port Talbot. Y nod yw cynnig dewislen o wasanaethau: gweithdai i gyflogwyr, sesiynau CV, sesiynau cyfarwyddyd, a defnyddio'r gweithgareddau hyn i adeiladu "credyd" sydd â gwerth cydnabyddedig. Nid cynllun ar gyfer pobl o oedran penodol yw hwn er mai rhai 16-24 sy'n ei fynychu'n bennaf ar hyn o bryd.

Cyfarfu'r grŵp cyntaf yn ein canolfan yng Nghastell-nedd a chynhaliwyd cyfres o ddiwyddiadau dros gyfnod o 2

¹ <http://gov.wales/docs/dcells/publications/131007-ye-framework-implementation-plan-cy.pdf>

ddiwrnod, gan gynnwys Banc Barclays yn helpu'r cleientiaid gyda'u sgiliau cyflogadwyedd. Daeth 14 o gleientiaid yno ac mae 1 eisoes wedi dod o hyd i swydd farchnata amser llawn yng Nghaerdydd. Mae adborth y cleientiaid wedi bod yn eithriadol o gadarnhaol ac rydym yn awr yn gobeithio ffurfioli eu cynnydd drwy ddefnyddio cynllun gwaith.

Sgiliau ar gyfer Llwyddo

Rydym wedi parhau i adeiladu ar lwyddiant ein partneriaeth gydag Accenture Ltd eleni, gan ddarparu'r rhaglen chwiliad swyddi ryngweithiol, 'Academi Sgiliau i Lwyddo' ar gyfer amrywiaeth o bobl ifanc ac oedolion drwy Gymru.

Mae cyfanswm o 1,138 o gleientiaid wedi'u cofrestru i ddefnyddio'r adnodd fel rhan o'u gweithgareddau chwilio am swydd drwy gyfryngwr. Wrth ddilyn cynnydd cleientiaid, rydym wedi gweld eleni bod 30% o'r rhai a ddefnyddiodd yr adnodd wedi mynd yn eu blaen i sicrhau canlyniad cadarnhaol yn ystod y flwyddyn. Mae hyn yn newyddion da i bobl sy'n chwilio am waith yng Nghymru ac mae'n dangos y gall ffordd ragweithiol a strwythuredig o ddatblygu sgiliau cyflogadwyedd fod yn llwyddiannus.

Dyweddodd Camilla Drejer, Cyfarwyddwr Dinasyddiaeth Gorfforaethol Accenture yn y DU mewn datganiad diweddar i'r wasg:

"Yr un nodau sydd gennym ni ag sydd gan Gyrfa Cymru, ac rydym am gyrraedd cynifer o bobl ifanc â phosibl er mwyn iddynt fod wedi'u paratoi'n briodol ar gyfer byd gwaith. Mae Gyrfa Cymru eisoes yn helpu cynifer o bobl drwy'r wlad, felly roedd yn gwneud synnwyr i ni ymuno â nhw i gyfeirio pobl ifanc sy'n chwilio am waith at yr Academi Sgiliau i Lwyddo a rhannu ein gwybodaeth a'n hadnoddau".

Meddai Julie James, y Dirprwy Weinidog Sgiliau a Thechnoleg:

"Mae'n wych gweld dwy fenter sy'n canolbwyntio ar yrfaeodd yn cydweithio i wella cyflogadwyedd pobl ifanc yng Nghymru. Mae hefyd yn beth cadarnhaol iawn i farchnad swyddi Cymru, am ei fod yn sicrhau y bydd gweithlu'r dyfodol yn meddu ar y sgiliau a'r hyder angenrheidiol i ffynnu yn y gweithle."

Gwella a hwyluso rhannu data (Sir Ddinbych)

Oherwydd y pryderon ynghylch diogelwch data a phwy gaiff weld gwybodaeth, bu'n rhaid cyfyngu ar ddarparu rhestrau papur o gleientiaid. Gwelwyd bod hyn yn rhwystr o ran diweddarau'r wybodaeth sydd ei hangen i helpu cleientiaid yn Haenau 1 a 2 ac i ychwanegu at y wybodaeth honno. Daeth un ateb posibl i'r amlwg yn Sir Ddinbych, sef defnyddio basdata EGRESS yr Awdurdod Lleol. Mae hwn yn cynnig safle diogel i gadw copïau misol o adroddiadau IO Gyrfa Cymru ac mae'n help i gyfyngu a rheoli nifer y bobl sy'n cael mynediad iddynt. Crëwyd adran ar y wefan gan Swyddog Sicrhau Ansawdd 14-19 ar gyfer adroddiadau'r Panel Cyswllt ag Ieuenctid, ac mae hyn wedi bod ar waith ers mis Rhagfyr

2015.

Mae wedi helpu'r Panel, sy'n cynnwys cynrychiolwyr o'r Gwasanaeth Ieuencid, y Cydlynedd Ymgysylltu a Datblygu, y Swyddog Sicrhau Ansawdd 14-19, Prif Arweinydd Cyswllt ag Ieuencid a'n Rheolwr Tîm, i allu gweld data am gleientiaid yn Haenau 1 a 2 a'u rhannu. Mae ambell beth i'w ddatrys o hyd ynghylch cofnodi diweddariadau; ond, mae'r adborth yn awgrymu bod hyn yn ffordd effeithiol o drin gwybodaeth bersonol yn ddiogel er mwyn helpu sawl partner i adnabod pobl ifanc.

Darparu gwasanaethau a chydweithredu â phartneriaid

Ym mis Ionawr 2016 agorwyd swyddfa newydd yng Nglynebwy i roi canolfan i staff Gyrfa Cymru sy'n gwasanaethu ardal Blaenau Gwent. Mae'r ganolfan hefyd yn lleoliad ar gyfer cydweithredu ag ystod o bartneriaid, yn cynnwys y Ganolfan Byd Gwaith, sy'n atgyfeirio cleientiaid at gynghorwyr gyrfa am gyfarwyddyd a chefnogaeth i chwilio am swydd. Mae partneriaid eraill yn cynnwys y gwasanaeth allgymorth i bobl ifanc, y sector gwirfoddol, a darparwyr dysgu ym myd gwaith. Bydd y ganolfan hefyd yn cynnig cyfleusterau cyfweld i gyflogwyr wrth iddyn nhw recriwtio staff.

Agorwyd y ganolfan gan Alun Davies, Aelod Cynlluniad ar gyfer Blaenau Gwent, a dywedodd: "Mae Canolfan Gyrfa Glynebwy yn gyfleuster gwych fydd yn helpu pobl o bob oedran a chynnod yn eu bywydau i sicrhau cyflogaeth a datblygu gyrfaedd diddorol sy'n rhoi boddhad iddynt. Rwy'n hyderus y caiff ei ddefnyddio gan gymuned ehangach Blaenau Gwent ac y bydd yn adnodd gwych ar gyfer yr ardal."

Capsiwn ar gyfer y llun: Alun Davies AC, Thomas Williams a Paty Wysom, Rheolwr Ardal,

Gyrfa Cymru.

Daeth Thomas Williams, cleient a gafodd gymorth a chefnogaeth gennym, i'r agoriad. Mae ym mlwyddyn gyntaf cwrs theatr gerddorol yng Ngholeg Crosskeys, diolch i gymorth a chefnogaeth ein Cynghorydd Gyrfa, Julie Sandbrook.

Dywedodd Thomas "Ni chefais amser gwych yn yr ysgol, yn bennaf oherwydd fy awtistiaeth, ond gyda chymorth Julie rwyf wedi magu hyder ac wedi datblygu. Rhoddodd gymorth i mi gyda fy CV ac wedyn gyda phenderfynu pa gwrs i'w ddilyn. Yn bendant dyna'r penderfyniad cywir. Rwyf wrth fy modd gyda'm cwrs yn y coleg ac rwy'n wirioneddol ddiolchgar i Julie am ei chymorth a'i dealltwriaeth. Roedd yn brofiad gwych dod i agoriad swyddfa Glynabwy i weld yr holl gyfleusterau a gwasanaethau sydd ar gael, ac rwy'n sicr y byddant o gymorth mawr i bobl ifanc fel fi sydd eisiau cael cyngor gan y cynghorwyr."

Cydweithio â'r Ganolfan Byd Gwaith i gefnogi cleientiaid 18-24

Ym mis Gorffennaf, cydweithiodd Gyrfa Cymru â'r Ganolfan Byd Gwaith i drefnu Ffair Prentisiaethau yng Nghanolfan Gwaith Caerdydd.

Dyma'r ail ddigwyddiad o'i fath i'w drefnu ar y cyd â'r Ganolfan Byd Gwaith a'i nod oedd hyrwyddo cyfleoedd ar gyfer prentisiaethau 'byw'. Daeth dros 250 o bobl i'r digwyddiad, ynghyd â 22 o gyflogwyr lleol a oedd yn hysbysebu prentisiaethau ar y Gwasanaeth Paru Prentisiaethau. Dyma rai o'r cyflogwyr a ddaeth yno: MWH Global, Premier Inn, Marriott Hotel, Atradius, Lloyds Banking, KPMG ac Orangebox. Daeth deuddeg o ddarparwyr hyfforddiant yno hefyd i hyrwyddo'r prentisiaethau sydd ganddynt ar hyn o bryd.

Roedd stonidn Gyrfa Cymru yn brysur yn y digwyddiad hefyd. Rhoddwyd cymorth i dros 60 o gleientiaid ar y diwrnod gan lwyddo i estyn allan i amrywiaeth o gleientiaid 16-24 oed.

Ymysg yr adborth gan gyflogwyr ar y diwrnod roedd:

*"Digwyddiad llwyddiannus, wedi'i drefnu'n dda. Cymerwyd rhyw 30 o enwau a rhifau i gysylltu â nhw ar gyfer ein Diwrnod Asesu".
Michelle Johnson, Premier Inn*

*"Fe wnaethon ni wir fwynhau'r digwyddiad. Mae'n gyfle rhagorol i hysbysebu ein swyddi gwag a chyfarfod â darpar ymgeiswyr"
Bethan B Jones, Grŵp Bancio Lloyds*

Gwib-ddigwyddiad Gyrfaoedd, wedi'i anelu at oedolion yng Nghanolfan Gyrfa Caerdydd

Cynhaliwyd gwib-ddigwyddiad gyrfaoedd, wedi'i drefnu ar y cyd â'r Ganolfan Byd Gwaith, yn y Ganolfan Gyrfa, 53 Heol Siarl ym mis Medi.

Nod y digwyddiad oedd cynyddu'r nifer sy'n manteisio ar wasanaethau'r Porth Sgiliau a gynigir i oedolion 25+ sy'n gleientiaid. Roedd y digwyddiad yn cynnwys gweithdai CV, cyfweiliadau diagnostig byr a sesiynau gwybodaeth, yng nghwmni asiantaethau recriwtio lleol a phartneriaid sy'n cefnogi'n gwaith.

Ymhlith y cyfranwyr roedd: Y Gatrawd Frenhinol Gymreig, Acorn Recruitment, ACT Skills Academy, SOVA, Women Connect a St David's Recruitment Daeth dros 80 o gleientiaid yno. Gwerthuswyd y digwyddiad a chafwyd y sylwadau cadarnhaol a ganlyn gan gleientiaid:

“Cefais sgwrs gyda Phil - roedd yn help mawr. Cefais lawer o wybodaeth/manylion am gyrsiau/asiantaethau ac ati. Cefais fy rhoi ar y trywydd iawn.”

“Roedden nhw'n help mawr a chefais i gyngor a chael fy nghyfeirio o amgylch y recriwtwyr. Cefais gyngor defnyddiol.”

“Arweiniad ar lunio CV, cyfarwyddyd cyffredinol o amgylch yr ystafell a safleoedd swyddi.”

“Help mawr.”

“Fe wnaeth dynes fy nghyfarch wrth y drws. Roedd hi'n llawn gwybodaeth ac yn gyfeillgar.”

“Fe wnaethon nhw roi llawer iawn o help i mi benderfynu ar fy nodau a sut i'w cyflawni.”

Ffair Swyddi Canolfan Gyrfa Porthmadog

Cynhaliwyd y digwyddiad hwn ar y cyd â'r Ganolfan Byd Gwaith yng Nghanolfan Gyrfa Porthmadog ym mis Chwefror 2016.

Daeth sawl cyflogwr lleol yno, gan gynnwys Tesco, Haven, Greenacres, Afon Wen Laundry Services, Harlech Food Services, Dylan's Restaurant, Portmeirion, Rheilffordd Ffestiniog, Llechwedd Slate a Kerfoots. Roedd y rhan fwyaf o'r cyflogwyr yn recriwtio ar y pryd ac roedd ganddynt swyddi gwag i'w cynnig i gleientiaid. Daeth un o gynrychiolwyr Adnoddau Dynol Tesco yno a rhoi cyflwyniad ar broses ymgeisio ar-lein y cwmni gan obeithio y byddai hynny'n cynyddu nifer y ceisiadau ynghyd â gwella'u hansawdd.

Digwyddiad agored oedd hwn i bobl o bob oed a daeth 300 yno yn y bore. Oedolion di-waith oedd y rhan fwyaf o'r rhain (69%). Roedd y cleientiaid yn gwerthfawrogi'r cyfle i gael gwybod rhagor am gwmnïau lleol a gallu cwrdd â nifer o gyflogwyr. Cynigiwyd gwahoddiad i rai cleientiaid fynd i ddiwrnod agored/cyfweliad arall a chynigiwyd swydd yn y fan a'r lle i ambell un arall! Roedd eraill wedi mynd â ffurflenni cais adref ac yn ymwneud mwy â gweithgareddau chwilio am swydd.

Cafwyd adborth cadarnhaol gan gleientiaid a chyflogwyr yn ogystal â chan gyrrff partneriaeth. Roedd y sylwadau'n dangos bod y bobl a oedd yn bresennol yn teimlo bod y digwyddiad wedi cryfhau eu dealltwriaeth o'r farchnad lafur leol ac wedi rhoi mwy o hyder iddynt wneud cais am swyddi'n lleol.

4.2 Pobl ifanc sy'n rhan o'r System Cyfiawnder Ieuencid

Rydym yn dal i ddarparu cymorth i bobl ifanc 16 ac 17 oed sydd yn y system cyfiawnder ieuencid, gan gynnwys y rhai sydd mewn ystadau diogel.

Ein cynnig yw un sesiwn ryngweithio i gynnig Gwybodaeth, Cyngor a Chyfarwyddyd Gyrfaoedd i bobl 16 ac 17 oed wrth iddynt fynd i mewn i sefydliad yng Nghymru, un sesiwn ryngweithio arall cyn eu rhyddhau a chymorth Gwybodaeth, Cyngor a Chyfarwyddyd

Gyrfaoedd parhaus ar gyfer rhaglenni adsefydlu, gan gydweithio â'r gwasanaeth troseddau ieuencid lleol. Yn ystod 2015/16, darparwyd 83 o sesiynau rhyngweithio i gynnig cyfarwyddyd i bobl ifanc yn yr ystâd ddiogel cyn eu rhyddhau.

4.3 Oedolion di-waith sy'n manteisio ar raglen Porth Sgiliau Unigol Llywodraeth Cymru

Y Porth Sgiliau Unigol bellach yw'r gwasanaeth cydnabyddedig ar gyfer darparu gwybodaeth, cyngor a chyfarwyddyd gyrfaoedd i oedolion di-waith drwy Gymru. Rydym wedi datblygu a thyfu'r ffordd yr ydym yn darparu'r Porth dros y flwyddyn ddiwethaf ac mae wedi parhau i sicrhau canlyniadau da i bobl ddi-waith yng Nghymru.

Rhwng mis Ebrill 2015 a mis Mawrth 2016, rydym wedi helpu 8,249 o gleientiaid di-waith drwy'r Porth; gan eu helpu i asesu'r sgiliau sydd eu hangen arnynt, archwilio'u hopsiynau o ran gyrfa a'u gwneud yn ymwybodol o'r cymorth a'r ddarpariaeth sydd ar gael ar eu cyfer. Rydym wedi darparu 14,214 o gyfweiliadau cyfarwyddyd, cyngor ac asesu unigol a 571 o glybiau a chlinigau swyddi. Yn ogystal â chymorth wyneb-yn-wyneb, mae cryn dipyn o waith dilynol wedi'i wneud hefyd gyda chleientiaid dros y ffôn /e-bost i'w helpu ar bob cam o'u taith.

Yn ystod 2015-16, mae 1,397 o gleientiaid wedi cael cymorth i gael gwaith neu hyfforddiant sgiliau ac 1,670 o gleientiaid wedi cael cymorth i baratoi CV. Mae nifer sylweddol o gleientiaid yr oedd angen cymorth ychwanegol arnynt y tu hwnt i wybodaeth, cyngor a chyfarwyddyd gyrfaoedd wedi cael eu cyfeirio at asiantaethau partner.

Isod, rhoddir enghraifft o sut y rhoddwyd cymorth i gleient o Flaenau Gwent yn y de-ddwyrain, drwy gyfrwng y Porth. Mae'r astudiaeth achos yn dangos nad yw "ateb sydyn" yn bosibl nac ychwaith yn ddigonol i lawer o oedolion ac yn aml mae'n amlwg bod angen cymorth parhaus gan amrywiaeth o asiantaethau gyda'r Porth Sgiliau yn y canol:

"Mae cymaint o asiantaethau wedi fy helpu dros y 2 flynedd ddiwethaf, mae'n anhygoel".

Cyfarfu'r Cynghorydd Gyrfa â Zoe gyntaf mewn Clwb Gwaith lleol pan alwodd i gael ychydig o adborth ar ei CV a help i chwilio am waith. Nid oedd hi'n teimlo ei bod yn mynd i unman wrth ymgeisio am swyddi. Roedd Zoe'n weinyddwraig brofiadol a oedd wedi cael hoe yn ei gyrfa am 3 blynedd i fagu ei theulu. Roedd bellach yn ystyried dychwelyd i'r gwaith. Ei nod oedd mynd ar drywydd gyrfa fel Cynorthwy-ydd Addysgu ond oherwydd ei chyfrifoldebau ei hun yn gofalu am ei phlant, roedd yn anodd iddi dychwelyd i waith amser llawn. Felly roedd bellach yn ystyried hyn yn nod hirdymor.

Oherwydd iddi dreulio cyfnod estynedig i ffwrdd o'r gwaith, roedd hi'n gymharol ddihyder, yn enwedig gan nad oedd wedi cael dim llwyddiant hyd yn hyn wrth ymgeisio am swydd. Rhoddwyd rhywfaint o adborth i Zoe am sut y gallai wella ei CV a'i deilwra i weddu i'r swydd yr oedd yn ymgeisio amdani, a sut y gallai ddefnyddio gwahanol ffyrdd o ddod o hyd i waith.

Drwy gyfarwyddyd, canfuwyd bod gan Zoe hefyd ddiddordeb mewn dilyn trywydd mwy hirdymor yn ei gyrfa i weithio gyda phlant. Roedd eisoes wedi gwneud cais llwyddiannus am gwrs gofalu plant amser llawn yn y coleg ond bu'n rhaid iddi dynnu'n ôl oherwydd nad oedd yn gwmwys i gael cymorth ariannol ar gyfer ei hanghenion gofalu plant ei hun.

Drwy gyfrwng cyfres o ymyriadau, dechreuodd Zoe ganolbwyntio mwy ar ddilyn gyrfa ym maes gofal plant a llwybrau eraill tuag at weithio gyda phlant. Trafodwyd sut y gallai ennill y cymwysterau angenrheidiol (gan gynnwys gwirfoddoli a chysiau rhan-amser drwy gyfrwng Addysg Oedolion). Roedd Zoe'n sylweddoli y gallai hyn fod yn llwybr hwy at gyrraedd ei nod, ond roedd yn teimlo y byddai'n gweddu'n well i'w hamgylchiadau personol. Cafodd Zoe gymorth hefyd gan Cymunedau yn Gyntaf tra roedd yn mynychu'r Clwb Gwaith. Cynigiwyd cwrs 'Carreg Gamu at fod yn Gynorthwy-ydd Addysgu' iddi er mwyn rhoi rhagflas iddi o gwrs tebyg i gwrs Lefel 2 y Cynorthwy-ydd Addysgu cyn iddi ymrwymo i gwrs tymor hwy. Cafodd help hefyd i ddod o hyd i gyfleoedd i wirfoddoli'n lleol.

Cwblhaodd Zoe y cwrs gyda Cymunedau yn Gyntaf a rhoi ei henw i lawr i ddilyn cwrs Lefel 2 Cynorthwy-ydd Addysgu gydag Addysg Oedolion Blaenau Gwent. Dywedwyd wrthi bod angen iddi gwblhau cymhwyster Llythrennedd Lefel 2 fel un o amodau'r cwrs.

Mae Zoe bellach mewn sefyllfa i ddechrau'r cwrs Cynorthwy-ydd Addysgu Lefel 2 yn y flwyddyn academaidd nesaf (2016-2017) ac mae wedi cael ei hysbysu gan y Ganolfan Gweithredu ar Ddysgu lle mae'n bwriadu dilyn y cwrs y bydd yn cael blaenoriaeth o ran cael lle ar y cwrs am ei bod eisoes wedi cwblhau'r cwrs Cerrig Camu drwy Cymunedau yn Gyntaf. Mae Zoe hefyd yn gwirfoddoli gyda grŵp mam a'i phlentyn a chydag asiantaeth leol a elwir yn Families Five. Mae hyn yn rhoi profiad gwerthfawr iddi o weithio gyda phlant ac yn ei pharatoi ymhellach ar gyfer ei chwrs.

4.4 Oedolion sydd mewn perygl o golli eu swydd neu sy'n wynebu diweithdra

Gwasanaeth i bobl sy'n wynebu colli eu swydd yw ReAct. Rydym wedi sicrhau cyllid am gyfnod arall o dair blynedd i ddarparu cymorth ReAct i oedolion sy'n wynebu colli eu swyddi, drwy gyfrwng rhaglen ReAct Cronfa Gymdeithasol Ewropeaidd Llywodraeth Cymru.

Mae newid y terfyn cymhwysedd o 6 mis i 3 mis ar gyfer cael cymorth wedi effeithio ar nifer y cleientiaid sy'n gallu gwneud cais am arian, ond rydym yn dal i weithio gyda chyflogwyr a'u staff sydd wedi cael rhybudd diswyddo i sicrhau bod y cymorth hwn ar gael i'r rhai y mae angen help arnynt.

Llwyddodd 4,973 o unigolion i elwa o'r gwasanaeth hwn eleni, gan arwain at 9,362 o sesiynau rhyngweithio unigol, 70 o sesiynau grŵp a chymeradwyo 2,495 o geisiadau ReAct. Yn ystod y 12 mis diwethaf, rydym wedi gweithio gyda chleientiaid sydd wedi colli eu swyddi gyda thros 750 o wahanol gyflogwyr, llawer ohonynt yn fusnesau bach. Mae'r ystod o gleientiaid sy'n dod o gyflogwyr llai eu maint yn dangos y cyfathrebu effeithiol sy'n digwydd rhwng yr holl asiantaethau 'Ymateb Brys' i sicrhau bod pawb sy'n colli ei swydd yn ymwybodol o'r cymorth sydd ar gael.

Mae adborth cleientiaid a chyflogwyr i'r cymorth a ddarperir yn dal i fod yn gadarnhaol.

"Roedd yr help a gefais gan fy Nghynghorydd o'r radd flaenaf, byddaf yn cwblhau'r cwrs erbyn 23 Ionawr 2016 er i mi gael anaf ym mis Ebrill a oedd yn golygu fy mod i fwy na 4 mis ar ei hôl hi."

"Roedd fy nghynghorydd yn help aruthrol yn rhoi cyngor a chyfarwyddyd i mi ac yn fy helpu gyda'r hyfforddiant yr oedd ei angen arnaf er mwyn newid llwybr gyrfa. A minnau'n 53 oed, mae'n gam mawr i'w gymryd a heb help fy nghynghorydd byddwn i wedi cael trafferth. Rwy'n ddiolchgar iawn am yr holl help rwyf wedi'i gael ganddi ac am fod yn gyfeillgar ac ar gael bob amser i drafod problemau."

"Yn gyntaf, rhaid i mi gydnabod Llywodraeth Cymru am roi cyfle i oedolion fel fi drafod fy nyfodol gyda rhywun mor brofiadol â chi. Cyn i mi gyfarfod â chi, doeddwn i ddim yn siŵr beth oeddwn i am ei wneud, ond erbyn hyn rwy'n fwy clir am fy nyfodol ac fe roesoich chi fwy o obaith i mi ar gyfer y dyfodol."

"Ym mis Mawrth yn gynharach eleni, collais fy swydd ar ôl gweithio yno am naw mlynedd. Ar y pryd, roeddwn yn teimlo fel pe bai holl seiliau fy mywyd gwaith wedi chwalu. Roedd fy nghynghorydd yn broffesiynol iawn bob amser ac roedd hi mor garedig drwy gydol fy nghyfarfodydd gyda hi. Doedd dim byd yn ormod o drafferth iddi ac roedd ei hagwedd yn hollbwysig wrth i mi aillfagu hyder a hunan-gred. Ar ôl ychydig o gyfarfodydd gyda'm cynghorydd, roeddwn wedi gwneud cais am nifer o swyddi, a'r rheini'n troi'n gyfweiliadau. Erbyn hyn, rwyf wedi cael swydd!"

*Gobeithio y bydd Gyrfa Cymru yno i bawb yn y dyfodol
pan fydd angen cyngor proffesiynol arnyn nhw am sut i fynd yn ôl i waith"*

Mewn arolwg arfarnu diweddar ymhlith cleientiaid, gwelwyd bod 81% ohonynt yn cytuno bod cymorth gan Gyrfa Cymru:

- > wedi'u helpu i ddeall yn well y cyfleoedd sydd ar gael iddynt;
- > wedi'u helpu i ddeall sut yr oedd modd defnyddio eu sgiliau a'u rhinweddau personol yn y farchnad swyddi;
- > wedi'u helpu i wneud penderfyniadau gwell ar sail gwybodaeth am eu gyrfa.

Ym mis Ionawr 2016, cawsom wybod am y diswyddiadau sylweddol a oedd yn yr arfaeth yn Tata Steel. Gan gydweithio'n agos â Thasglu Llywodraeth Cymru, tîm Adnoddau Dynol Tata a'r Adran Gwaith a Phensiynau, cytunwyd ar raglen gymorth. Mae Cynghorwyr Gyrfa wedi'u rhoi ar waith ar safleoedd Port Talbot a Llanwern i helpu'r rhai sy'n gadael y cwmni. Er mwyn cynorthwyo'r nifer fawr o gleientiaid posibl dros gyfnod byr, rhoddwyd cynghorwyr o bob ardal yn y de ar waith, gan ddangos cryn hyblygrwydd a pharodrwydd i ymateb i'r digwyddiad arwyddocaol hwn.

Rhoddwyd cyflwyniadau ar y ddau safle i dros 250 o staff. Yn ystod y cyfnod hyd ddiwedd mis Mawrth 2016, roedd ein cynghorwyr wedi gweithio gyda 181 o gleientiaid unigol o Tata Steel.

Cawsom yr adborth cadarnhaol canlynol gan gwsmeriaid:

"Diolch am eich holl help. Heblaw am eich cyfarwyddyd a'ch cymorth, byddwn yn dal i redeg o gwmpas â 'mhen yn y gwynt i'r cyfeiriad anghywir. Fe wnaethoch i mi sylweddoli fy mod i wedi colli cyfle i ddefnyddio fy sgiliau trosglwyddadwy a'u rhoi ar waith mewn ffordd ddefnyddiol. Sylweddolais hefyd fod angen i mi ddiweddarau fy sgiliau cyfrifiadurol ac rydych wedi cynnig ateb ar gyfer hynny hefyd. Fe es i i'r llyfrgell (fel yr awgrymoch chi) ac rwyf wedi cael cyngor i fynd i mewn ddydd Llun i ymuno ag unrhyw gyrsiau y gall fod eu hangen arnaf. Felly, diolch unwaith eto. Fe roddaf wybod i chi beth fydd y canlyniad."

"Dim ond gair i roi gwybod i chi bod fy nghais am grant ReAct wedi'i gymeradwyo. Rwyf wedi cael cyfraniad o £1500 tuag at gost yr hyfforddiant. Hoffwn ddiolch i chi am eich amser a'ch ymdrech yn gwneud i hyn ddigwydd."

"Diolch yn fawr iawn i chi am eich amser heddiw. Es i i'r swyddfa gyrfaedd heddiw mewn tipyn o banig ond rwyf wedi gadael mewn gwell hwyliau ac yn fwy cadarnhaol o lawer. Rwy'n teimlo bod gennyf gynllun da ar gyfer yr hyn rwyf eisiau ei wneud nesaf a sut mae cyflawni hynny."

"Diolch o waelod calon i chi am y cyfarwyddyd ardderchog a gefais gennych yn y cyfarfod ddoe! Roedd yn help mawr ac rwy'n ddiolchgar iawn. Os bydd angen rhagor o gyfarwyddyd arnaf yn y dyfodol, wnaif fi ddim meddwl ddwywaith cyn cysylltu â chi. Diolch eto."

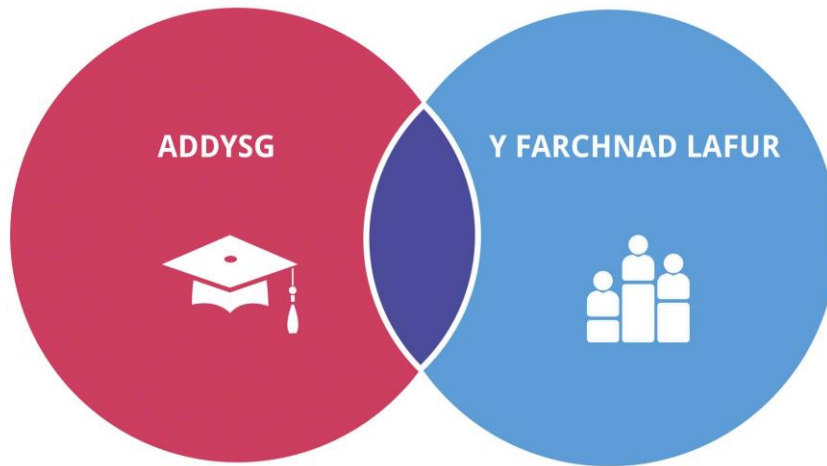
05/Darparu Gwasanaethau mewn Partneriaeth

Drwy gydol 2015-16, parhawyd i gydweithio'n helaeth â rhwydwaith eang o bartneriaid i gefnogi ein cleientiaid i sicrhau canlyniadau llwyddiannus ym myd addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant. Mae gwaith partneriaeth effeithiol yn hanfodol er mwyn sicrhau bod ein gwasanaethau arbenigol ar gael i gleientiaid yn y man lle mae eu hangen. Gan gydweithio'n agos â phartneriaid a datblygu prosesau sy'n cefnogi pawb, rydym wedi llwyddo i ddefnyddio ein hamser a'n hadnoddau yn y ffordd orau bosibl.

	Drwy weithio gyda phartneriaid rydym wedi:	Llwyddwyd i:
Y farchnad lafur	<ul style="list-style-type: none"> • Rhannu Data • Rhannu eiddo er mwyn darparu ein gwasanaethau • Cydgyflwyno sesiynau grŵp i gleientiaid • Hyrwyddo rhaglenni • Rhoi cymorth i ddysgwyr barhau gyda rhaglenni 	Adnabod y rhai sydd angen cymorth fwyaf a'r ffordd orau i ddarparu'r cymorth hwnnw. Osgoi dyblygu, sicrhau bod gwasanaethau ar gael yn haws a'u bod yn ehangach eu cwmpas.
Cyfleoedd Datblygu Proffesiynol	<ul style="list-style-type: none"> • Darparu hyfforddiant ar y cyd rhwng sefydliadau partner a rhannu arferion gorau 	Gwella'r ddealltwriaeth a'r ymwybyddiaeth o sefydliadau, eu rolau a'u manteision er mwyn darparu gwasanaethau o'r gwerth gorau i gleientiaid.
Addysg	<ul style="list-style-type: none"> • Cytundebau partneriaeth • Cefnogi'r cwricwlwm • Hyfforddi Athrawon • Cysylltiadau rhwng addysg a busnesau 	Cwricwlwm byd gwaith mwy cyfoethog i ddysgwyr, cyd-destun bywyd-go-iawn ar gyfer dysgu, gwell ymwybyddiaeth a chryfhau dyheadau drwy gysylltiad â chyflogwyr.

Arolwg rhanddeiliaid Gyrfa Cymru (Wavehill Consulting 2015)

Roedd pob grŵp o randdeiliaid yn gytŷn ei bod yn hawdd cysylltu â Gyrfa Cymru, ei fod yn deall anghenion pobl eraill, yn rhoi gwerth armynt ac yn eu parchu, ac yn cefnogi eu sefydliad yn effeithiol;

- 215 o ysgolion uwchradd prif ffrwd
- 25 o ysgolion arbennig
- 4 o Wasanaethau Gwella Ysgolion Rhanbarthol
- Busnes yn y Gymuned
- Colegau Cymru
- Seicolegwyr Addysg
- Byrddau Iechyd Lleol
- Unedau Cyfeirio Disgyblion
- Bwrdd Cyfiawnder Ieuenctid – Tîm Troseddau Ieuenctid

- 22 o Awdurdodau Lleol
- 14 o Golegau a Sefydliadau Addysg Bellach
- Yr Adran Addysg a Sgiliau (DfES)
- Cyflogwyr
- Partneriaeth Dysgu, Sgiliau ac Arloesi (RLP y De-ddwyrain)
- Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru (NWEAB RLP)
- Partneriaeth Dysgu a Sgiliau Rhanbarthol De-orllewin a Chanolbarth Cymru (RLSP)
- Gwasanaethau Cymdeithasol
- Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (WCVA)
- Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru

- Sefydliad Siartredig Personél a Datblygu (CIPD)
- Yr Adran Gwaith a Phensiynau (DWP)
- Ffederasiwn Busnesau Bach
- Canolfan Byd Gwaith (JCP)
- Gwasanaeth Cenedlaethol Rheoli Troseddwyr (NOMS)
- Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol Cymru
- Ffederasiwn Hyfforddiant Cenedlaethol Cymru (NTFW)
- Grŵp Cyngori Dysgu ar gyfer Troseddwyr (OLAG)
- Carchardai
- Cyngorau Sgiliau Sector
- Siambr Fasnach De Cymru
- Y trydydd sector a sefydliadau elusennol
- Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru
- Siambr Fasnach Gorllewin Sir Gaer a Gogledd Cymru
- Darparwyr dysgu seiliedig ar waith
- Y Gwasanaeth Ieuenctid

Dywedodd pob grŵp o randdeiliaid fod y newidiadau yng nghyllideb a chylch gwaith Gyrfa Cymru wedi effeithio er gwaeth ar eu sefydliadau, er bod y rhai a holwyd yn credu'n gyffredinol bod Gyrfa Cymru wedi rheoli'r gostyngiad yn y gyllideb yn dda.

Mae'r enghreifftiau isod, ynghyd â'r rhai a drafodwyd eisoes yn yr adrannau o'r adroddiad hwn sy'n ymwneud ag addysg a'r farchnad lafur, yn dangos dylanwad partneriaethau fel hyn o ran helpu i sicrhau canlyniadau cadarnhaol i gleientiaid.

Cefnogi disgyblion ag ADY ac Ymwybyddiaeth o Anabledd

Digwyddiad Hyderus ynghylch Anabledd

Cynhaliwyd y digwyddiad hwn ar gyfer cyflogwyr gan Byron Davies AS, er mwyn eu hannog i ddod yn fwy "Hyderus ynghylch Anabledd" ac i ystyried cyflogi mwy o bobl anabl. Ein rôl o ran cefnogi'r digwyddiad oedd gweithio gyda chyflogwyr i helpu i oresgyn rhwystrau ac unrhyw bryderon sydd ganddynt ynglŷn â chyflogi pobl anabl. Roedd dau gynghorydd yn bresennol a chafwyd adborth gwych.

Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) – swyddogaethau a chyfrifoldebau priodol

Cysylltodd Llywodraeth Cymru â phob Awdurdod Lleol cyn y newidiadau arfaethedig i ddeddfwriaeth ADY (sy'n destun ymgynghoriad ar hyn o bryd). Diben y llythyr oedd atgyfnerthu'r ymrwymadau o ran ceisiadau am gyllid preswyl o dan y system bresennol i gydweithwyr, a'u gwneud yn ymwybodol o'u rôl os a phryd y caiff y Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) ei basio.

Mae Llywodraeth Cymru a Gyrfa Cymru wedi trafod yr Awdurdodau Lleol lle y gellid gwella'r berthynas weithio a'r systemau a'r prosesau sydd ar waith ar hyn o bryd er mwyn bwrw ymlaen â cheisiadau am gyllid preswyl. O ganlyniad, mae cyfarfodydd wedi'u trefnu gydag Awdurdodau Lleol penodol, gan gynnwys cynrychiolwyr allweddol o'r Gwasanaethau Cymdeithasol, Llywodraeth Cymru a Gyrfa Cymru, i drafod y problemau a wynebwyd yn ystod blynyddoedd academaidd blaenorol. Mae hwn yn gam cadarnhaol iawn a dylai arwain at arferion gweithio diwygiedig i oresgyn yr heriau a wynebwyd yn y gorffennol.

Cefnogi Oedolion

Digwyddiad Uwch Gymhorthfa yn y Pwerdy, Llanedeyrn.

Syniad AS Canol Caerdydd, Jo Stevens, oedd hwn i gyflwyno'r gymuned leol i'r ystod o gyrrff cynghori a chymorth sydd ar gael iddynt. Cawsom adborth ardderchog gan ein partneriaid a phobl yn y gymuned a llwyddwyd i farchnata'r amrywiaeth o wasanaethau y gallwn eu cynnig i oedolion yn y gymuned ehangach.

Canolfan Gyrfa y Rhyl yn ennill Gwobr y Ganolfan Byd Gwaith

Roeddem yn falch o gael y wobwr am "Bartner y Flwyddyn" ynghyd â'r wobwr "Syniad Gorau" am y gweithgaredd "Bwydo Dyfodol Prydain" gan Ganolfan Byd Gwaith y Rhyl. Mae'r wobwr yn cydnabod ein gwaith gydag oedolion di-waith a'r canlyniadau a gyflawnwyd.

Peilot Mentora 'Camau ar y Blaen' yn y gorllewin

Mae Gyrfa Cymru wedi creu partneriaeth â'r Sefydliad Siartredig Datblygu Personél fel pwynt cyfeirio ar gyfer eu Rhaglen Fentora 'Camau ar y Blaen'

Mae'r rhaglen hon wedi'i chynllunio i gysylltu'r rhai 18-24 oed sy'n chwilio am swyddi ac sy'n 'barod am waith', ond sy'n methu â sicrhau cynnig swydd, gyda gweithwyr proffesiynol Adnoddau Dynol mewn amrywiaeth o fusnesau ar draws y gorllewin. Mae'r gweithwyr proffesiynol hyn yn gallu cynnig cyfres o sesiynau mentora personol ar-lein, un-i-un sydd wedi'u cynllunio i ddarparu cyngor seiliedig ar y diwydiant i geiswyr swyddi ifanc.

Digwyddiad i Unig Rieni, Caerdydd

Ym mis Hydref, cynhaliodd Gyrfa Cymru 'Ddigwyddiad i Unig Rieni' llwyddiannus iawn mewn partneriaeth â'r Ganolfan Byd Gwaith yn y Ganolfan Gyrfa yng Nghaerdydd. Roedd y digwyddiad yn targedu unig rieni a gofalwyr a oedd yn hawlio budd-daliadau, a'r nod oedd darparu cyngor a chymorth i'r grwpiau hyn wrth iddynt ailymuno â'r farchnad lafur. Roedd ystod o asiantaethau eraill sy'n fedrus wrth helpu unig rieni a gofalwyr i ymuno â byd gwaith hefyd yn bresennol - gan gynnwys Pathway Care, Sova, Lift, VCS, Gingerbread, a chyngor am Ddyledion, Cymunedau yn Gyntaf, Chwarae Teg, Ymddiriedolaeth y Tywysog a'r Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd.

Daeth nifer dda i'r digwyddiad gyda mwy na 200 o unig rieni a gofalwyr yn bresennol ac yn manteisio ar gymorth gan yr amrywiaeth o asiantaethau a restrir uchod. Cawsom yr adborth a ganlyn gan reolwr partneriaeth y Ganolfan Byd Gwaith, Gaynor Williams;

"Dim ond gair i ddweud Diolch o waelod calon i bawb am eich cefnogaeth i'r Ganolfan Byd Gwaith ar 15 Hydref ond yn anad dim am eich cymorth i ddangos yr amrywiaeth anhygoel o help sydd ar gael i'n cwsmeriaid yng Nghaerdydd.

Yn y pen draw, daeth 206 o gwsmeriaid drwy'r drws ac mae'r rhan fwyaf wedi rhoi adborth sy'n gadarnhaol iawn a'r rhan fwyaf wedi cael o leiaf un atgyfeiriad perthnasol neu ragor yn ei sgil a fydd yn help iddynt wrth iddynt fynd yn eu blaen. Rydym yn bwriadu parhau â'r cysylltiad hwnnw wrth symud ymlaen er mwyn sicrhau ein bod yn gallu adeiladu'n gadarnhaol ar hyn..."

'Gweithdai Cyflogadwyedd' Gyrfa Cymru mewn partneriaeth â'r Ganolfan Byd Gwaith a Cymunedau yn Gyntaf

Roedd y manwerthwr dillad Primark ar fin agor siop newydd yng nghanolfan siopa newydd Parc Brychdyn yn Sir y Fflint. Cysylltodd â'r Ganolfan Byd Gwaith i ofyn iddi gyfeirio cleientiaid at y cwmni am gyfweiliadau, ond sylweddolwyd bod angen cymorth gyda sgiliau cyflogadwyedd ar lawer o'r bobl hyn. Gofynnodd y Ganolfan Byd Gwaith a Cymunedau yn Gyntaf i Gyrfa Cymru hwyluso dwy sesiwn ar sgiliau cyfweiliad a hefyd i ddarparu hyfforddiant ar dechnegau ar gyfer cyfweiliadau grŵp gan fod hyn yn rhan o broses recriwtio Primark.

Daeth cyfanswm o 13 o gleientiaid i'r sesiynau dros y ddau ddiwrnod a chawsant help sylweddol gyda phynciau megis paratoi ar gyfer cyfweiliadau, technegau cyfweiliad, rhagweld cwestiynau posibl, help i oresgyn rhwystrau a meithrin hyder. Roedd llawer o'r cleientiaid hyn wedi bod yn ddi-waith ers tro. Mae ein gweithgareddau dilynol wedi dangos bod o leiaf 6 o'r rhai a oedd yn bresennol wedi llwyddo ers hynny i ennill contract gyda Primark, ac mae gweddill y cleientiaid hefyd wedi dod o hyd i swyddi erbyn hyn.

Oherwydd llwyddiant y diwrnodau hyn ar y cyd â'r Ganolfan Byd Gwaith, rydym bellach wedi cael cais i gynnal sesiwn debyg gyda chleientiaid y Ganolfan Byd Gwaith sy'n gobeithio cael gwaith yng Ngharchar Wrecsam.

Cefnogi pobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant

Dysgu Seiliedig ar Waith

Mae Gyrfa Cymru wedi parhau i weithio'n agos gyda'n partneriaid yn y maes dysgu seiliedig ar waith i gefnogi cleientiaid y mae perygl iddynt roi'r gorau i'w hyfforddiant.

Soniodd Hyfforddiant Coleg Menai yn gadarnhaol am y cymorth yr ydym yn ei gynnig i bobl ifanc. Rydym yn sylweddoli bod gwell cyfle i ni gadw pobl ifanc ar raglenni hyfforddi drwy fynd i'r afael â phroblemau'n ddi-oed. Felly, cytunwyd ar broses i sylwi'n fuan ar broblemau ac fe'i rhoddwyd ar waith yng Ngwynedd ac Ynys Môn.

Trefnodd ein canolfan yng Nghaerdydd wib-ddigwyddiad wedi'i dargedu at bobl ifanc 16 ac 17 sy'n ddi-waith. Mae digwyddiadau fel hyn yn cynnig cyfle rhagorol i gleientiaid siarad yn uniongyrchol â darparwyr hyfforddiant lleol a Choleg Caerdydd a'r Fro er mwyn iddynt gael gwybod am gyfleoedd dysgu ôl-16. Cynigiodd y Cynghorwyr Gyrfa gyfarwyddyd a chymorth ac roedd cyfle hefyd i wneud cais uniongyrchol i'r coleg, Academi Sgiliau ACT, MPCT, Hyfforddiant ITEC, ISA gwallt a harddwch, Sefydliad Dinas Caerdydd ac Ymddiriedolaeth y Tywysog. Darparwyd sesiynau cyflogadwyedd hefyd gan Gynorthwyr Gyrfa drwy gydol y dydd.

Yn yr un modd, yn ein canolfannau yng Nghaerffili a'r Coed Duon, ac ar y cyd â'r Cydlynnydd Ymgysylltu a Datblygu Lleol, trefnwyd digwyddiadau "Cyfleoedd am Oes" ym mis Hydref. Cynhaliwyd y digwyddiadau yng Nghanolfan Gyrfa Caerffili, Sefydliad y Glowyr yn y Coed Duon a Llyfrgell y Rhymni ar ddiwrnodau olynol ym mis Hydref. Yn cefnogi'r digwyddiadau roedd partneriaid o ACT, ITEC, Learnabout, Llamau, WCVA, ICE a Choleg y Cymoedd, a ddarparodd gynrychiolwyr i gynnig gwybodaeth am eu rhaglenni. Wedi'u targedu at bobl a adawodd yr ysgol yn 2015 heb ddim cyrchfannau hysbys a

chleientiaid sydd ar Haenau 1 a 2 ar hyn o bryd, roedd y digwyddiadau'n gyfle i gleientiaid drafod eu dyheadau personol gyda'r holl ddarparwyr mewn un lleoliad ar dir niwtral. Roedd cleientiaid a rhieni yn gallu trafod amrywiaeth o ddulliau cymorth y gellid eu cynnig i'w galluogi i gymryd rhan ac i chwalu rhwystrau. Roedd Cynghorwyr Gyrfa a Chymorthyddion Gyrfa ar gael hefyd i gynnig cymorth hanfodol i'r cleientiaid er mwyn iddynt wneud cynnydd ac ymgysylltu.

Cefnogi pobl ifanc mewn addysg

Ymwybyddiaeth o brentisiaethau yng Nghonwy

Cynhaliodd Gyrfa Cymru gyfres o weithdai gwybodaeth am brentisiaethau gyda dysgwyr 2016 a oedd yn ystyried yr opsiwn hwn cyn yr Wythnos Prentisiaethau. O blith 7 o ysgolion yr awdurdod, cymerodd 5 ran yn y digwyddiad. Nod y digwyddiad oedd helpu i roi gwybod i ddysgwyr am gyfleoedd posibl i gael prentisiaeth yn y dyfodol ar adeg pan oeddent yn dechrau gwneud penderfyniadau am eu dyfodol. Arweiniwyd y peilot gan Reolwr y Rhwydwaith 14-19 a'r Cydlynnydd Ymgysylltu â Phobl Ifanc mewn partneriaeth â Gyrfa Cymru, adrannau'r Awdurdod Lleol, darparwyr addysg a Dysgu Seiliedig ar Waith, a Cymunedau yn Gyntaf.

Cynhaliwyd y gweithdai ym mis Hydref ac roeddent yn cynnwys sesiynau ar beth yw prentisiaeth, ble i ddod o hyd i brentisiaethau a sut i wneud cais, gwneud penderfyniadau a chynllunio eich cyflogaeth. Roedd cyfle hefyd i gwrdd â chyflogwyr a phrentisiaid lleol.

Roedd yr adborth yn gadarnhaol a dywedodd y dysgwyr eu bod wedi'u harfogi'n well i gael gafael ar brentisiaeth ar ôl y sesiwn ryngweithiol dan arweiniad Gyrfa Cymru.

Diwrnodau Pontio i Addysg Bellach

Yn ystod mis Awst, cyflwynodd Gyrfa Cymru ddau 'Ddiwrnod Pontio' i ddarpar fyfyrwyr ar gampws Llangefni a champws Bangor Grŵp Llandrillo Menai - Coleg Menai. Trefnwyd y gweithgareddau ar y cyd â Choleg Menai.

Trefnwyd y diwrnodau i gleientiaid Blwyddyn 11 yr oedd cynghorwyr ysgolion yn teimlo'u bod fwyaf tebygol o beidio â dod i'r coleg yn ystod yr wythnos gyntaf oherwydd gwahanol rwystrau, megis presenoldeb gwael yn yr ysgol, diffyg cyrhaeddiad yn yr ysgol, pryder a dyheadau afrealistig am eu gyrfa. Roedd pawb a gymerodd ran yn rhywun y nodwyd ei fod mewn perygl o ymddieithrio wrth adael addysg statudol ac yn cael ei fonitro gan y Cynghorydd Gyrfa wrth iddynt ddechrau Addysg Bellach. Mesurwyd yr effaith drwy edrych ar nifer y cyfranogwyr a ddaeth yno ar y diwrnod cyntaf, y nifer a gwblhaodd yr wythnos gyntaf a'r nifer a gwblhaodd y tymor cyntaf.

Roedd y diwrnod yn cynnwys sesiynau grŵp ar gylchoedd cyfforddus, y gwahaniaeth rhwng bywyd coleg a bywyd ysgol, sesiynau holi ac ateb am fywyd coleg a sut mae ymdopi â siomedigaethau, gweithgareddau ymgysylltu â chyfleusterau'r coleg wrth baratoi ar gyfer mis Medi, a'r cyfle i gwrdd â staff allweddol.

Arweiniodd y digwyddiad hwn at fanteision amlwg i gleientiaid. Ar ddechrau'r diwrnod, roedd llawer o'r rhai a gymerodd ran yn nerfus ac yn swil, ond erbyn diwedd y dydd, roeddent wedi

gwneud ffrindiau newydd, rhai ohonynt ar yr un cwrs. Roeddent wedi cyfnewid rhifau ffôn ac yn trefnu i gyfarfod ar y diwrnod cyntaf er mwyn cefnogi ei gilydd. Roedd hyn yn fodd iddynt ddechrau gwella'u cysylltiadau rhwydwaith ar ôl dechrau yn y coleg, ac yn eu helpu i setlo yn y coleg a phoeni llai ar eu diwrnod cyntaf.

Roedd o fudd i'r coleg hefyd oherwydd ei fod yn lleihau'r risg y bydd dysgwyr ansicr yn rhoi'r gorau i'r ddarpariaeth neu o fethu â dechrau o gwbl. Pan ddilynwyd hyn y myfyrwyr hyn ar ôl y 4 wythnos gyntaf yn y coleg, roedd pawb a gymerodd ran yn y digwyddiad yn dal i fynychu'r coleg.

Cyfarfodydd panel y Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid yn Sir Benfro

Cydlynwyd y cyfarfodydd hyn gan yr awdurdod addysg lleol, ac fe'u cynhelir ym mhob ysgol yn Sir Benfro. Cynhelir cynhadledd achos ar gyfer y disgyblion sy'n cael eu cyfeirio gan bob ysgol gan Bennaeth y flwyddyn / pennaeth cynhwysiant cymdeithasol). Mae amrywiaeth o weithwyr proffesiynol yn dod i'r cyfarfodydd, ac mae cynghorwyr ysgolion yn bresennol hefyd i gyfrannu at drafodaethau ac argymhellion.

Cyflwynwyd y cyfarfodydd panel i grwpiau blwyddyn 7 - 11 o fis Medi ymlaen.

Drwy gyfrwng y cyfarfodydd hyn, llwyddwyd i weld pa ddisgyblion sydd uchaf eu blaenoriaeth a'u holrhain - sef y disgyblion hynny a fyddai fel arall wedi mynd ar goll yn y system o bosibl. Gan mai adolygiadau misol yw'r rhain, mae'r gweithwyr proffesiynol yn gallu rhoi gwybod i bawb am y sefyllfa ddiweddaraf o ran cynnydd/diffyg cynnydd y disgyblion hyn, a sefydlu gweithwyr allweddol i sicrhau eu bod yn cael y cymorth priodol.

Yng nghyfarfodydd mis Gorffennaf, trafodwyd cymorth a gweithgareddau cysylltu dros yr haf i'r disgyblion 'blaenoriaeth uchaf', ac arweiniodd hyn at lai o gleientiaid risg uchel yn diflannu neu'n cael eu gadael yn gwneud dim, a gwelwyd mân welliannau yn y canlyniadau y llwyddwyd i'w cynnal ym mis Medi.

Y datblygiadau hyn fydd conglfeini cyfeiriadau am gymorth gan brosiect newydd, ac mae'n gam mawr ymlaen i nodi'r disgyblion 'blaenoriaeth uchel' drwy'r Sir, gallu darparu cymorth priodol, cyfannol ar eu cyfer, a sefydlu dull olrhain er mwyn sicrhau bod y cymorth hwn yn parhau drwy gydol y cyfnod pontio a'r tu hwnt.

Cefnogi Gwasanaeth Ieuencid

Bu Cynghorydd Gyrfa yn Ysgol Uwchradd Aberhonddu'n gweithio'n agos â'r Gwasanaeth Ieuencid i ddarparu sesiynau 'Inform Education' i'r "rhai sydd fwyaf tebygol o beidio â bod mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant". Bu'n cefnogi'r rhaglen drwy sôn am ysgrifennu CV, mewnbwn ychwanegol wrth drafod opsiynau a meithrin hyder. Gwahoddwyd rhieni hefyd i brynawn o gyflwyniadau a chawsant gyfle i drafod eu cynlluniau fel teulu. Yn sicr, cafodd y cymorth hwn ddylanwad oherwydd llwyddodd pawb a oedd yn gadael Blwyddyn 11 a oedd yn wynebu'r risg fwyaf i sicrhau lle mewn AB gan ymdopi'n dda â'r cyfnod pontio. Mae'r Cynghorydd Gyrfa wedi bod mewn cysylltiad â'r disgyblion ac wedi monitro'u cynnydd hyd yn hyn.

Cefnogi Ysgolion

Cynhyrchu Dewislen o Wasanaethau ar gyfer Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith

Cynhyrchwyd cynllun drafft yn amlinellu'r hyfforddiant y gallwn a gynigir i ysgolion gan seilio hynny ar y sesiynau sydd fwyaf tebygol o fod o fudd i gydlynwyr gyrfa mewn ysgolion. Cynhyrchwyd dewislen o wasanaethau sy'n cynnwys manylion yr hyfforddiant sydd ar gael i ysgolion, a rhannwyd hwn drwy gyfarfodydd Ymgynghorwyr Marc Gyrfa Cymru gydag ysgolion a Sefydliadau Addysg Bellach, mewn fforymau Cydlynwyr, Sgiliau Cymru, Cyfarfodydd Rhwydwaith 14-19, cyfarfodydd y Cytundeb Partneriaeth, a chyda Swyddogion Cymorth Rhanbarthol CBAC, ac mae wedi'i lanlwytho i dudalen Gweithwyr Proffesiynol ar wefan Gyrfa Cymru.

Cefnogi Awdurdodau Lleol

Casnewydd Ar Waith

Roedd Cyngor Casnewydd wedi sefydlu prosiect a elwid yn 'Casnewydd ar Waith', gyda'r nod o gefnogi pobl sy'n gadael yr ysgol ac sy'n dymuno ymuno â'r farchnad lafur, drwy ddarparu lleoliadau gwaith. Arweiniwyd y gwaith o nodi'r cleientiaid y byddai'r prosiect yn gobeithio'u cefnogi gan Gyrfa Cymru, gan roi'r pwyslais ar y bobl hynny a adawodd yr ysgol yn 2014-15.

Adolygwyd ein data am gleientiaid ar gyfer Casnewydd gan weld y rhai a oedd, ar ôl cael cyfarwyddyd a chymorth cychwynnol gan eu Cynghorydd Gyrfa, bellach yn ystyried chwilio am swydd a chael cyflog yn ddewis cyntaf, ac nad oeddent yn dymuno ystyried hyfforddiant ar y pwynt hwnnw. Nodwyd hefyd y rhai a oedd yn dymuno defnyddio Twf Swyddi Cymru neu gael prentisiaeth. Yn ystod yr ymarfer cychwynnol hwn, nodwyd 35 o gleientiaid a chysylltwyd wedyn â'r rhain gan Gyrfa Cymru i drafod y cymorth a gynigir ac i wahodd y cleientiaid hynny i ddod i un o dair sesiwn 'ragarweiniol' a gynhaliwyd gan staff y prosiect er mwyn iddynt weld beth oedd ganddo i'w gynnig.

Daeth 29 o Gleientiaid i'r sesiynau hyn a chofrestrodd 25 ohonynt ar gyfer lleoliadau.

Un Sir Gâr

Cefnogwyd sioe deithiol amlasiantaeth o amgylch lleoliadau yn yr ardal a chyfrannwyd ati. Roedd y sioe deithiol yn cynnig siop un stop i ddarparu gwybodaeth am Hyfforddiant, Cyflogaeth, Prentisiaethau, Gwirfoddoli ac opsiynau o ran Tai. Roedd y partneriaid yn cynnwys Coleg Sir Gâr, Remploy, Ymddiriedolaeth y Tywysog, y gymdeithas dai leol a'r cyngor.

Cefnogi'r Ganolfan Byd Gwaith

Ym mis Awst, cynhaliodd Gyrfa Cymru a staff Canolfan Swyddi'r Wyddgrug ddigwyddiad cyn-cyflogi pedwar diwrnod ar y cyd ar gyfer Bragdy Marstons. Roedd Marstons ar fin agor safle newydd blaenllaw yn yr Wyddgrug ac wedi cynnig gwarant cyfswiliadau i nifer gyfyngedig o gleientiaid a oedd wedi bod yn ddi-waith am gyfnod hir.

Cynhaliwyd y digwyddiad yng Nghanolfan Gyrfa yr Wyddgrug a dewiswyd 12 o gleientiaid y Ganolfan Byd Gwaith gan staff y Ganolfan Gwaith i ddod i'r rhaglen ddechrau mis Medi. Cyflwynwyd gweithdy "Mae'r Argraff Gyntaf yn Bwysig" gan Gyrfa Cymru a gweithdy "Sgiliau Cyfweliad". Cynigiwyd hyfforddiant iechyd a diogelwch a hylendid bwyd hefyd i gleientiaid gan asiantaethau partner eraill.

Roedd yr adborth gan y cleientiaid yn dda iawn, yn enwedig i'r sesiwn 'Mae'r Argraff Gyntaf yn Bwysig'. Yn wobwr am ddod i'r rhaglen, gwarantwyd cyfweliad i'r cleientiaid ar gyfer y bwyty newydd.

Yn sgil y rhaglen hon, llwyddodd 8 o'r 12 fu'n ei dilyn i gael gwaith, 6 gyda Marstons eu hunain a 2 gyda chwmnïau eraill.

Cefnogi Adfywiad Economaidd

Cynorthwyodd Gyrfa Cymru i sefydlu Grŵp Gwybodaeth Marchnad Lafur a Chyflogaeth Canol Dinas Casnewydd, oedd yn cynnwys Canolfan Byd Gwaith, Cyngor Dinas Casnewydd a Gyrfa Cymru. Daeth y grŵp ynghyd yn dilyn ymweliad gan staff â'r datblygiad siopa newydd ar Friar's Walk yng Nghasnewydd.

Roedd angen i randdeiliaid gydweithio i annog cyflogwyr i weithio gyda Gyrfa Cymru fel y prif bwynt cyswllt i leihau'r posibilrwydd o ddyblygu ymdrechion rhwng sefydliadau tebyg lleol.

Rydym wedi'n gweithio'n arbennig o dda fel partneriaeth i sicrhau bod swyddi gwag yn cael eu hysbysebu a'u hyrwyddo'n effeithiol ac y caiff gofynion recriwtio eraill eu cefnogi.

Rydym hefyd wedi llwyddo i gasglu GML leol ynglŷn â chwmnïau newydd sy'n adleoli i Gasnewydd a'u hanghenion staffio lleol yn ogystal â chasglu gwybodaeth gynnar ynglŷn â nifer o gwmnïau sydd ar fin cau. Mae hyn wedi ein helpu i baratoi ar gyfer anghenion yr economi leol a'u rhagweld, a'n galluogi i ymateb yn briodol a throsglwyddo'r wybodaeth berthnasol i gleientiaid fel rhan o'n gwybodaeth, cyngor a chyfarwyddyd parhaus.

Geirdaon gan randdeiliaid

Ebost yn dilyn lansio gwybodaeth am y farchnad lafur, golwg ar Fwyd a Ffermio, Tueddiadau Swyddi.

*"Dim ond nodyn byr i ddiolch i chi i gyd am gefnogi lansio'r wybodaeth newydd am yrfaedd ym maes Bwyd a Ffermio yn y Sioe Frenhinol yr wythnos diwethaf. Roedd yn braf iawn cael bod yn bresennol yn y lansiad ac mae'n amlwg bod y diwydiant yn croesawu'r gwaith rydych yn ei wneud.
Sian Roberts-Davies, Rheolwr Datblygu Busnes, Lantra*

Enghraifft o'r adborth a gafwyd gan ysgol

"Rwy'n ysgrifennu i ddiolch i chi am y gwasanaeth rhagorol y mae'r ysgol wedi'i gael gan Gyrfa Cymru eleni. Cafodd y staff a'r disgyblion fudd mawr yn sgil cael mynediad rheolaidd i gynghorydd gyrfa yn yr ysgol. Mae hyn wedi lleihau gofidiau nifer o rieni a gofalwyr wrth iddynt wynebu'r cyfnod pontio anodd rhwng yr ysgol a'r coleg. Mae gwerth y gwasanaeth yn ystod y flwyddyn academaidd a phroffesiynoldeb eich cynghorydd ynghyd â'i dealltwriaeth o anghenion yr ysgol a'r disgyblion yn amhrisiadwy. Edrychwn ymlaen at gydweithio gyda chi y flwyddyn nesaf a gobeithiwn y gall y berthynas barhau i ddatblygu a ffynnu."

06/Cydraddoldeb ac Amrywiaeth

Gwneir cryn ymdrech i sicrhau bod gwasanaethau Gyrfa Cymru yn cael eu darparu i unigolion mewn ffordd sy'n hybu cydraddoldeb a chynhwysiant cymdeithasol. Mae'r tablau isod yn dangos canran y cleientiaid sy'n manteisio ar y gwasanaeth yn ôl oedran, rhyw, ethnigrwydd ac anabled.

Oedran

Mae cynnydd amlwg wedi bod yng nghanran y rhai rhwng 25 a 60+ oed sy'n manteisio ar y gwasanaeth (o 10.7% yn 2014-15 i 25.50% yn 2015-16). Mae'n bosibl mai llwyddiant parhaus y Porth Sgiliau Unigol a lansiwyd ym mis Ionawr sy'n gyfrifol am gynnydd o bron 15%. Drwyddi draw, ledled Cymru, roedd y rhan fwyaf o'r cleientiaid a fanteisiodd ar wasanaethau Gyrfa Cymru, sef 32.09% o fewn ystod oedran ysgol statudol. Fodd bynnag, mae gostyngiad o dros 16% wedi bod yn nifer y cleientiaid mewn addysg statudol sy'n manteisio ar y gwasanaeth o 48.6% yn 2014-15, i 32.09% yn 2015-16. Y newid yn ffocws y ddarpariaeth yn yr ysgolion sy'n gyfrifol am hyn. Fodd bynnag, mae canran y bobl ifanc 15-17 oed sy'n manteisio ar y gwasanaeth wedi cynyddu o 19.5% yn 2014-15 i 23.38% yn 2015-16. Efallai fod hyn yn adlewyrchu'r cynnydd yn y rhyngweithio â'r grŵp oedran hwn drwy ein gwasanaethau ar-lein.

	CYMRU
Blwyddyn 11 Addysg Statudol	32.09%
Addysg Ôl-Statudol 15-17	23.38%
18-24	19.02%
25- 60+	25.50%

Rhyw

Mae ystadegau Cyfrifiad 2011 yn dangos mai cyfanswm poblogaeth Cymru yw 3.06 miliwn a bod 49% yn ddynion a 51% yn fenywod. Mae ffigurau 'Cymru Gyfan' Gyrfa Cymru ar draws yr holl gategoriâu oedran yn dangos bod mwy o ddynion na menywod mewn gwirionedd yn dal i fanteisio ar ein gwasanaethau. Adlewyrchir hyn ym mhob un o ranbarthau Gyrfa Cymru a gwelir gwahaniaeth mwy rhwng y dynion a'r menywod yn y categori oedran 25-60+ a gwahaniaeth arbennig o amlwg yn rhanbarth y gorllewin, sef dros 15%. Mae'r rhaniad cyffredinol rhwng dynion a menywod serch hynny yn unol â'r gyfradd gweithgaredd economaidd ar gyfer pobl 16-64 oed, a gofnodwyd ym mis Rhagfyr 2014, sy'n uwch ar gyfer dynion (78.9%) nag ar gyfer menywod (70.5%)

	CYMRU	
	% Dynion	% Menywod
Blwyddyn 11 Addysg Statudol	51.18	48.82
Addysg Ôl-Statudol 15-17	50.79	49.21
18-24	53.76	46.24
25- 60+	54.56	45.44

Ethnigrwydd

Mae'r ganran fwyaf o gleientiaid sy'n defnyddio Gwasanaethau Gyrfa Cymru yn dal i ddweud eu bod yn Wyn/Prydeinig ac mae hyn yn cael ei adlewyrchu ym mhob rhanbarth ac ym mhob categori oedran. Roedd 5% o'r holl gleientiaid sy'n defnyddio ein gwasanaeth drwy Gymru yn dweud eu bod yn perthyn i grwpiau ethnig eraill, a'r canrannau mwyaf ar gyfer pob categori oedran bellach wedi'u lleoli yn rhanbarth y De Canol. Mae hynny'n wahanol i'r sefyllfa yn y flwyddyn flaenorol sy'n dangos mai yn rhanbarth y de-ddwyrain yr oedd y ganran fwyaf ar gyfer pob categori oedran a oedd yn dweud eu bod yn perthyn i grwpiau ethnig eraill. Y rheswm dros hyn yw bod dosbarthiad rhanbarthol awdurdodau lleol ar gyfer ffiniau Gyrfa Cymru wedi newid, gyda a Chaerdydd bellach yn dod o dan ranbarth y De Canol.

Cleientiaid mewn Addysg Statudol	CYMRU %	Y Gogledd* %	Y Gorllewin* %	Y De-ddwyrain* %	De Canol* %
Gwyn Seisnig/Cymreig /Albanaidd/Gwyddelig/Prydeinig	25.74	31.02	28.20	22.07	22.43
Gwyddelig Gwyn neu Arall	0.82	1.23	0.94	0.67	0.67
Grwpiau Ethnig Eraill	1.51	0.82	1.29	1.10	2.38
Dim gwybodaeth am ethnigrwydd	4.0	2.37	5.15	7.80	1.74

Addysg Ôl-Statudol 15-17	CYMRU %	Y Gogledd %	Y Gorllewin %	Y De-ddwyrain %	De Canol %
Gwyn	18.29	17.48	17.62	18.38	19.33
Gwyddelig Gwyn neu Arall	0.64	0.62	0.46	0.68	0.78
Grwpiau Ethnig Eraill	1.72	0.54	0.85	1.89	3.11
Dim gwybodaeth am ethnigrwydd	2.74	2.10	2.74	5.27	1.62

18-24 Oed	CYMRU %	Y Gogledd %	Y Gorllewin %	Y De-ddwyrain %	De Canol %
Gwyn	16.02	15.35	17.75	15.22	15.41
Gwyddelig Gwyn neu Arall	0.56	0.81	0.38	0.40	0.67
Grwpiau Ethnig Eraill	0.83	0.53	0.63	0.70	1.28
Dim	1.16	1.65	1.40	1.17	2.04

gwybodaeth am ethnigrwydd					
----------------------------------	--	--	--	--	--

25 + Oed	CYMRU	Y Gogledd	Y Gorllewin	Y De-ddwyrain	De Canol
	%	%	%	%	%
Gwyn	15.79	16.25	14.49	17.41	15.65
Gwyddelig Gwyn neu Arall	1.31	2.13	1.11	0.97	1.33
Grwpiau Ethnig Eraill	0.95	0.51	0.82	1.05	1.29
Dim gwybodaeth am ethnigrwydd	7.45	6.57	6.36	5.22	10.32

Anabledd

Mae canran Cymru gyfan o 13.6% o 'gleientiaid sy'n flaenoriaeth' sy'n defnyddio gwasanaethau Gyrfa Cymru yn dweud eu bod yn anabl, a chyfanswm o 23% o'r holl gleientiaid o oedran gweithio'n dweud eu bod yn anabl. Mae'r ganran hon yn cymharu'n ffafriol ag ystadegau Llywodraeth Cymru sy'n dangos bod 20% o oedolion o oedran gweithio yn byw gydag anabledd, 14.8% gydag anabledd sy'n cyfyngu ar eu gallu i weithio a 5.4% ag anabledd nad yw'n cyfyngu ar eu gallu i weithio.

	CYMRU	Y Gogledd	Y Gorllewin	Y De-ddwyrain	De Canol
	%	%	%	%	%
Addysg Statudol Blwyddyn 11	2.74	1.94	2.79	3.43	2.87
Addysg Ôl- Statudol 15-17	4.47	4.99	4.69	5.65	3.27
18-24 Oed	9.10	8.10	10.08	11.55	7.48
25 - 60 + oed	9.54	4.93	8.89	9.87	12.43

*Mae'n bosibl rhannu'r rhanbarthau'n ardaloedd Awdurdodau Lleol fel a ganlyn:

Y Gogledd - Gwynedd, Ynys Môn, Conwy, Sir Ddinbych, Sir y Fflint, Wrecsam
Y Gorllewin – Abertawe, Castell-nedd Port Talbot, Sir Gaerfyrddin, Ceredigion, Sir Benfro, Powys
Y De-ddwyrain - Casnewydd, Blaenau Gwent, Torfaen, Sir Fynwy, Caerffili
De Canol – Pen-y-bont ar Ogwr, Rhondda Cynon Taf, Merthyr, Caerdydd, Bro Morgannwg

07/Cefnogi ein Staff

Mae 2015-16 wedi bod yn flwyddyn brysur eto o ran Dysgu a Datblygu i Gyrfa Cymru.

Bu ein cydweithwyr ym maes Gwella Busnes² yn cydweithio'n agos ag Academi Cymru³ i ganolbwyntio rhagor ar wella'r sefydliad yn barhaus. Dilynodd dau aelod o'r Gyfarwyddiaeth Gwella Busnes y cwrs Ymarferydd Gwella Parhaus a darparwyd gweithdai byr ganddynt hefyd ar thema gwelliant parhaus i'w cydweithwyr ac i'r Uwch Dîm Rheoli. Buom hefyd ym mhedwaredd Cynhadledd Gwelliant Parhaus Flynyddol Cymru Gyfan a gynhaliwyd gan Academi Cymru ym mis Tachwedd lle y daeth siaradwyr a chynrychiolwyr o'r sector cyhoeddus o bob rhan o Gymru ynghyd a oedd â diddordeb mewn gwelliant parhaus. Aeth dau uwch gydweithiwr hefyd i Ysgol Aeaf Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru Gyfan yr Academi yn 2016.

Eleni, rhoddwyd rhagor o bwyslais ar ddarparu hyfforddiant yn fewnol lle roedd modd, yn ogystal ag ar ddarparu'r hyfforddiant hwnnw drwy wahanol sianelau, er enghraifft, rhagor o ddefnydd o weminarau. Ein Cydlynwyr Dysgu ac Asesu a'n Rheolwyr Gwella Busnes sydd wedi cynnal y rhan fwyaf o'r hyfforddiant mewnol hwn.

Hyfforddiant Achrededig

Yn ystod 2015-16, mae'r Ganolfan Achredu yn Gyrfa Cymru wedi cefnogi'r staff i sicrhau'r cymwysterau achrededig a ganlyn:

- > cymorthyddion gyrfa yn cwblhau NVQ3 mewn Cyngor a Chyfarwyddyd (dyfarniad llawn)
- > 3 chynghorydd gyrfa wedi sicrhau lefel 6 mewn Cyfarwyddyd a Datblygu Gyrfaoedd (dyfarniad llawn)
- > 38 o gynghorwyr gyrfa yn cwblhau eu hunedau uwchsgilio lefel 6⁴
- > Sicrhawyd 1 cymhwyster IQA (Sicrhau Ansawdd yn Fewnol);
- > Hawliwyd yr uned uwchsgilio ar gyfer y cymhwyster asesydd.

Cofrestrwyd 9 o gynghorwyr gyrfa dan hyfforddiant ar gyfer lefel 6 mewn Cyfarwyddyd a Datblygu Gyrfaoedd yn 2015-16. Dilynwyd rhaglen hyfforddi 3 mis ar y wybodaeth a'r sgiliau i ategu eu cymhwyster.

Er mwyn helpu i gwblhau'r hyfforddiant achrededig:

- > Cofrestrwyd 2 Gydlynnydd Asesu Dysgu ar gyfer Dyfarniad lefel 3 mewn Asesu Cymhwysedd yn yr Amgylchedd Gwaith;
- > Cofrestrwyd 2 Gydlynnydd Asesu Dysgu ar gyfer y Dyfarniad lefel 4 mewn Sicrhau Ansawdd Prosesau ac Ymarfer Asesu yn Fewnol.

Wrth baratoi i ddarparu gwasanaethau 'Rhoi Eich Potensial ar Waith' a noddir gan Gronfeydd

² Cyfarwyddiaeth Gyrfa Cymru sy'n gyfrifol am ansawdd, safonau a dysgu a datblygu.

³ Academi Cymru yw'r ganolfan ragoriaeth ar gyfer gwella a rheoli gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru. Sefydlwyd Academi Cymru ym mis Medi 2012, ac mae'n rhan o bortffolio Ysgrifennydd y Cyllid a Llywodraeth Leol y Cabinet.

⁴ Dyma'r unedau a nodir gan y Sefydliad datblygu Gyrfa (CDI) i "uwchsgilio" cynghorydd gyrfa o NVQ Lefel 4 I QCF Lefel 6 neu gymhwyster cyfatebol

Strwythurol Ewrop, fel rhan o raglenni sy'n cael eu nodd'i'n rhanbarthol mewn ysgolion, cymerodd cynghorwyr gyrfa ran mewn amrywiaeth o gyfleoedd hyfforddi i'w paratoi. Cynhaliwyd wyth o sesiynau drwy Gymru i hyfforddi 126 o staff i ddatblygu Partneriaethau Cadarnhaol i wella'r gallu i werthu manteision y maes newydd hwn a datblygu partneriaethau effeithiol gydag ysgolion. Darparwyd naw diwrnod o hyfforddiant hefyd i 123 o staff i'w helpu i baratoi i weithio gyda disgyblion Cyfnod Allweddol 3 fel rhan o'r agwedd 'hyfforddi 7-11' o fewn Sbardun, o gofio nad yw disgyblion Blynyddoedd 7 ac 8 wedi bod yn elfen fawr o waith Gyrfa Cymru yn y blynyddoedd diwethaf.

At hynny, ac er mwyn cefnogi elfen profiad gwaith y rhaglen, dilynodd 17 o Gynghorwyr Cyswllt Busnes hyfforddiant y Sefydliad Iechyd a Diogelwch Galwedigaethol (IOSH).

I ategu ein gwaith gyda chleientiaid a allai fod yn wynebu rhwystrau sylweddol yn eu bywydau, cafodd 63 o gynghorwyr hyfforddiant Ymwybyddiaeth o Gyffuriau ac mae 85 o staff o bob rhan o'r cwmni wedi cael eu hyfforddi ym maes Iechyd Meddwl Pobl Ifanc.

Mae nifer o weithgareddau pwysig wedi'u cynnal i gefnogi Datblygiad Proffesiynol Parhaus cynghorwyr i ddarparu Gwybodaeth, Cyngor a Chyfarwyddyd Gyrfaoedd o ansawdd da. Darparwyd pedwar gweithdy Cyfweld Cymelliannol gan ddarparwr allanol a bu tri o'n Cydlynwyr Dysgu ac Asesu ar gwrs deuddydd ym mis Mehefin. Rhaeadrwyd yr hyfforddiant hwn wedyn i staff ar ffurf gweithdai a ddarparwyd gan y Cydlynwyr hyn.

Bu 48 o'r staff yn dilyn hyfforddiant gwaith grŵp gyda darparwr allanol.

Mae nifer o weithdai Diogelu wedi'u cynnal ar ffurf rhaglen dreigl ar draws y cwmni, dan arweiniad darparwr allanol, i sicrhau bod y staff yn cydymffurfio'n llwyr bob amser â pholisi diogelu'r cwmni.

Darparodd Afasic bedair sesiwn hyfforddi (un ym mhob rhanbarth) i 51 o gynghorwyr ar weithio gyda chleientiaid ag anawsterau lleferydd ac iaith.

Mae dros 400 o'r staff wedi dilyn modiwl hyfforddi ar-lein ynghylch Ymwybyddiaeth o Awtistiaeth. Rydym wedi cydweithio'n agos ag Anhwylderau'r Sbectrwm Awtistig (ASD) Cymru i ddarparu'r hyfforddiant hwn ac erbyn hyn rydym yn cael ein cydnabod yn sefydliad sy'n Ymwybodol o Awtistiaeth.

Dywedodd Johanna Manikiza, Arweinydd Datblygu Cenedlaethol ASD:

"Mae ASD Info Cymru yn falch iawn gyda'r ffordd y mae Gyrfa Cymru wedi ymgysylltu â'r cynllun Gweithio gydag Awtistiaeth - rydym wrth ein bodd gyda'r canlyniadau. Mae'r ymrwymiad gan y staff wedi bod yn anhygoel, mewn ychydig fisoedd byr mae bron 700 o staff wedi ymgymryd ag un o ddau fodiwl codi ymwybyddiaeth wedi'u lefelu er mwyn cynyddu gwybodaeth a hyder wrth weithio gydag unigolion ag ASD. Rwyf wedi gweithio gyda llawer o sefydliadau yn rhinwedd fy swydd fel Arweinydd Cenedlaethol, a hyd yma Gyrfa Cymru sydd wedi dangos yr ymroddiad mwyaf o lawer o ran yr awydd i ddatblygu eu gwybodaeth am ASD. Rwyf mor falch gyda chanlyniad y darn hwn o waith nes i mi ofyn i'm cydweithwyr polisi yn Llywodraeth Cymru hysbysu'r Gweinidogion am yr enghraifft hon o arfer ardderchog yn ystod eu cyfarfod briffio nesaf." Mis Medi 2015

Cafodd chwe aelod o'r staff hyfforddiant cyfryngau ym mis Awst 2015 i'w paratoi ar gyfer cyfnod canlyniadau'r arholiadau pan fyddwn yn cael nifer sylweddol o geisiadau am gyfweiliadau gan sefydliadau'r cyfryngau, gan gynnwys teledu a radio.

Mae cydweithwyr ym maes Cyllid, Adnoddau Dynol a TGCh wedi cael ystod eang o hyfforddiant i'w galluogi i barhau i helpu'r cwmni i gyflawni ei ddyletswyddau a chefnogi staff o bob rhan o'r sefydliad i geisio gwella'n barhaus y gwasanaethau y byddwn yn eu darparu ar gyfer ein cleientiaid. Aeth ein cydweithwyr Cyllid ac Adnoddau Dynol i nifer o gynadleddau gan gynnwys:

- > Cynhadledd flynyddol ACAS, Caerdydd;
- > 'Dyfodol Prentisiaethau yng Nghymru', Caerdydd;
- > Cynhadledd Marchnata i Bobl Ifanc yn Llundain;
- > Cynhadledd ACCA, Caerdydd;
- > Seminar Fforwm Polisi Cymru, Caerdydd;
- > 'Materion Treth Cyfoes', Abertawe;
- > 'Effaith y rheoliadau newydd am gontractau cyhoeddus', Caerdydd;
- > 'Deall Budd-daliadau Ymddeol', Caerdydd;
- > 'Meistroli Metrics Marchnata', Caerdydd.

Mae Gyrfa Cymru yn parhau i fuddsoddi yn natblygiad ei staff. Rhoddwyd cymorth eleni, er enghraifft, i aelod o'r Tîm Marchnata sy'n dilyn cwrs blwyddyn i ennill Tystysgrif Marchnata CIM, i dri aelod o'r staff sy'n cael cymorth gan y sefydliad i ddatblygu eu sgiliau Cymraeg ac i gynghorydd sy'n dilyn cwrs MA mewn AAA.

CDI (y Sefydliad Datblygu Gyrfa)⁵

Mae'r cwmni'n cefnogi pob cynghorydd i ddod yn aelod o'r Sefydliad Datblygu Gyrfa ac mae gofyn iddynt hefyd gofrestru ar Gofrestr Broffesiynol y Deyrnas Unedig. Eleni, cynhaliwyd Cynhadledd Genedlaethol y CDI yng Nghaerdydd a chefnogodd y staff y gynhadledd drwy osod stondin yno a chynnig gweithdy i'r cynadleddwyr dan y teitl "Rheoli Gyrfa - Gweithdy Ymarferol i Ddadansoddi eich Anghenion o ran Rheoli Gyrfa".

Yn y gynhadledd genedlaethol, enwebwyd Gyrfa Cymru yn y categori Cyflogwr Gorau - Arferion Datblygu Gyrfa ar gyfer "Cefnogi Datblygiad Staff" ac yn y categori Cyflogwr Gorau - Datblygu a Chefnogi Pobl Ifanc ar gyfer y "Model Cysylltu Pum Haen". Enillwyd y wobwr am yr ail gategori hwn gan Ddinas a Sir Abertawe am y prosiect 'Cadw mewn Cysylltiad'. Mae Gyrfa Cymru yn cefnogi'r prosiect hwn drwy ailddyrranu dau aelod o staff i'r prosiect, gan gynnwys Rheolwr y Prosiect.

---

⁵ CDI yw'r corff proffesiynol cenedlaethol cydnabyddedig sy'n cynrychioli'r sawl sy'n gweithio i ddarparu Gwybodaeth, Cyngor a Chyfarwyddyd Gyrfaoedd

08/Y Gymraeg

Mae Cynllun Iaith Gymraeg CCDG yn ei gam gweithredu a bydd ar waith am dair blynedd, sef 2014-2017. Mae'r cynllun yn sôn am ein hymrwymiaidau i sicrhau bod yr egwyddorion a sefydlwyd ym Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn cael eu rhoi ar waith wrth ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd yng Nghymru.

Yn ystod 2015 - 2016, yn dilyn y broses ymchwilio i safonau, cadarnhaodd Comisiynydd y Gymraeg nad oedd Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 3) 2016 sy'n berthnasol i CCDG wedi'u cymeradwyo gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru. Yn sgil y bleidlais hon, ni all Comisiynydd y Gymraeg gyhoeddi hysbysiad cydymffurfio ar hyn o bryd yn manylu ar y safonau penodol y mae gofyn i CCDG gydymffurfio â hwy.

Rydym wedi parhau i weithio tuag at gyflawni'r camau y cytunwyd arnynt yng nghynllun gweithredu'r Cynllun Iaith Gymraeg, sy'n cynnwys:

- > darparu cyfleusterau ar gyfer darparu gwasanaethau yn Gymraeg ac yn Saesneg gan ddefnyddio amrywiaeth o sianelau, gan gynnwys ein gwasanaeth dros y ffôn, ein gwefan - gyrfacymru.com, cyfryngau cymdeithasol, sgwrs ar-lein, ebost a negeseuon testun;
- > datblygu arferion a gweithdrefnau mewnol i'n helpu i ddefnyddio'r Gymraeg yn ein gweithrediadau beunyddiol yn y gweithle;
- > datblygu adnoddau dwyieithog sy'n darparu gwybodaeth am yrfaedd a'r farchnad lafur a hyrwyddo'r sgiliau Gymraeg sy'n ofynnol yn y farchnad lafur.

<http://www.careerswales.com/cy/golwg-ar-dwristiaeth-lletygarwch-a-hamdden/>

Mae CCDG yn dal i weithio tuag at gyflawni cynllun gweithredu 2014 - 2017 sy'n rhan o'r Cynllun Iaith Gymraeg.

09/Cynaliadwyedd Amgylcheddol

Mae CCDG yn cydnabod bod ei ystod eang o weithgareddau a gwasanaethau'n cael dylanwad cadarnhaol a negyddol ar yr amgylchedd ac mae'n dymuno rheoli'r rhain a sicrhau eu bod yn gwneud cyn lleied o niwed ag y bo modd. Er mwyn ein helpu i gyrraedd y nod hwn, rydym wedi rhoi Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd ar waith, safon sy'n cael ei harchwilio'n annibynnol. Ar hyn o bryd mae CCDG wedi sicrhau Lefel 2 y dyfarniad. Ar ôl cyflwyno'r safon i'r ystâd i gyd yn 2015-16, mae 30 o swyddfeydd yn dod o fewn cwmpas meini prawf y dyfarniad.

Mae ein hegwyddorion cyffredinol i'w gweld yn ein polisi amgylcheddol a rhoddir y rhain ar waith a'u monitro drwy ddefnyddio system rheoli'r amgylchedd.

Sut y byddwn yn rheoli'r broses

Ein nod yw sicrhau ein bod yn gwella ein proses o reoli'r effaith a gawn ar yr amgylchedd yn barhaus. Er mwyn hwyluso'r gwelliant hwn, mae ein swyddfeydd i gyd bellach yn gyfrifol eu hunain am weithredu system rheoli'r amgylchedd. Mae hyn wedi golygu bod pob swyddfa wedi gallu sefydlu cod eco unigryw sy'n gweddu orau i'r amgylchedd lle mae'n gweithio a phennu gostyngiadau y mae modd eu cyflawni o ran yr adnoddau y byddant yn eu rheoli. Bydd data monitro ar y nwy, y trydan a'r dŵr a ddefnyddir a data am weithgaredd teithio'r staff yn cael eu casglu bob mis. Rhoddwyd y cyfrifoldeb cyffredinol i dri o'r staff yn yr adran gyfleusterau am ddadansoddi'r data ac archwilio'r deg swyddfa sydd dan eu rheolaeth bob chwe mis.

Mae'r holl ofynion cyfreithiol sy'n berthnasol i Gyrfa Cymru wedi'u dogfennu yn y Gofrestr Gyfreithiol Amgylcheddol sy'n cael ei diweddarau bob chwe mis. Bydd yr holl nodiadau trosglwyddo gwastraff, asesiadau risg COSHH a thafleuni cynhyrchion MSD yn cael eu cadw ar lefel leol ac yn cael eu gwirio yn ystod archwiliadau mewnol. Mae'r agweddau amgylcheddol mwyaf arwyddocaol yn cael eu dogfennu yn y Gofrestr Agweddau Amgylcheddol. Er mwyn ymateb i gyfarwyddyd cenedlaethol Cynllun Datblygu Cynaliadwy Llywodraeth Cymru, 'Cymru'n Un, Cenedl Un Blaned' ynghyd â Bil Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, rydym wedi nodi'r gweithgareddau hynny sy'n cynhyrchu nwyon tŷ gwydr. Rydym wedi nodi dau faes: Carbon deuocsid yn sgil teithio a defnyddio ynni.

Perfformiad Amgylcheddol

Dyma'r ail flwyddyn yn olynol i ni lwyddo i gasglu data am allyriadau CO₂, defnyddio ynni a milltiroedd busnes a chyhoeddir y rhain isod er mwyn i ni allu adrodd ar ein perfformiad a'i fesur yn y blynyddoedd sydd i ddod.

	2014-2015	2015-2016
Dŵr (Litrau)	2,990,000	3,399,000
Milltiroedd Busnes	1,184,887	895,771
Trydan khw	1,014,928	1,179,211
Nwy khw	1,945,909	2,064,155
Nwyon tŷ gwydr tunelli o CO2	1,231	1,268
Costau ariannol	£	£
Nwy	40,454	35,578
Trydan	157,573	142,111
Dŵr	20,026	16,437

Er i ni fwriadu lleihau ein hallyriadau CO2 o'i gymharu â'r llynedd, mewn gwirionedd gwelwyd cynnydd o 3%, oherwydd i ni ddefnyddio mwy o nwy a thrydan. Gwelwyd cynnydd hefyd o 14% yn y dŵr a ddefnyddiwyd gennym. Y prif reswm dros y cynnydd oedd i ni roi ein strategaeth ystadau 5 mlynedd ar waith. Mae hyn wedi golygu symud swyddfeydd a'n bod yn gallu casglu data monitro ychwanegol am ddefnyddio ynni a dŵr. Rydym hefyd wedi gosod mesuryddion dŵr mewn rhai o'r adeiladau sy'n golygu bod gan y cwmni well data i fonitro faint sy'n cael ei ddefnyddio. Bydd hyn hefyd yn arbed costau. Gwelwyd gostyngiad o 24% yng nghanran y milltiroedd busnes oherwydd bod 103 o staff wedi gadael y gweithlu. Un o amcanion y strategaeth ystadau yw gwella ein hystâd. Bydd hyn yn cael effaith lesol ar y dŵr a'r ynni a ddefnyddiwn. Yn sgil deall yn well yr effaith a gawn ar ein hamgylchedd, ein bwriad yw cyflwyno gwelliannau ym maes defnyddio ynni ac allyriadau CO2.

10/Datganiadau Ariannol

Mae datganiadau ariannol CCDG ar gyfer 2015-2016 wedi'u paratoi yn unol â safonau adrodd ariannol rhyngwladol ac wedi'u harchwilio gan Swyddfa Archwilio Cymru.

Cyfrifoldeb y Swyddog Cyfrifyddu yw cynnal a chadw ac uniondeb gwefan Career Choices Dewis Gyrfa; nid yw'r gwaith a wneir gan archwilwyr yn ymwneud ag ystyried y materion hyn ac yn unol â hynny nid yw'r archwilwyr yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb dros unrhyw newidiadau a allai fod wedi digwydd i'r datganiadau ariannol ers iddynt gael eu rhoi ar y wefan yn wreiddiol.

11/Edrych i'r Dyfodol

Rwy'n/rydym yn gobeithio bod yr adroddiad hwn wedi rhoi blas i chi o waith ac effaith Gyrfa Cymru, yn ystod dim ond ein trydedd flwyddyn fel cwmni sy'n gwasanaethu Cymru gyfan. Rydym yn falch o'n llwyddiannau a gyflawnwyd yn ystod cyfnod o newid sylweddol, cwtogi ac ansicrwydd. Wrth i'r sefydliad aeddfedu, gyda mwy o sefydlogrwydd ac eglurder ynghylch ein diben, rydym yn hyderus y gallwn wneud cyfraniad cryfach fyth.

Yn hydref 2016 byddwn yn cyflwyno Gweledigaeth Strategol newydd ar gyfer Gyrfa Cymru i Lywodraeth Cymru. Bydd yn dangos sut y gallwn gefnogi nod Llywodraeth Cymru o sicrhau Cymru fwy llewyrchus, iach ac uchelgeisiol.

Caiff y weledigaeth ei chyflawni gan staff proffesiynol a diduedd gan ddefnyddio technoleg a dulliau arloesol. Yn seiliedig ar dystiolaeth ac arfer gorau rhyngwladol, ac wedi'i llywio gan farn rhanddeiliaid a dinasyddion, rydym yn rhagweld y bydd nodweddion allweddol y Weledigaeth Strategol hon yn cynnwys:

Alinio ein gwaith gyda pholisïau allweddol Llywodraeth Cymru, megis Dyfodol Llwyddiannus, Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a'r addewid i gynyddu nifer y prentisiaid

Gwasanaethau dwyieithog i bob oedran – gyda ffocws cryfach ar helpu pobl ifanc drwy gyfnodau pontio allweddol

Dull 'cyfunol' newydd o ddarparu gwybodaeth, cyngor a chyfarwyddyd gyrfaoedd i bobl ifanc a rhoi'r 'Model Darganfod Gyrfa' ar waith sy'n cyfuno offer digidol, amryw o sianeli a Chyfarwyddyd Gyrfa proffesiynol

Ystod newydd o wasanaethau cymorth i sefydliadau partner

Mwy o integreiddio gwasanaethau er mwyn manteisio ar arbedion maint a chwmpas, fel bod y cyfan yn fwy na swm ei rannau

Gwell cysylltiadau â busnes yn seiliedig ar y wybodaeth orau a diweddaraf am y Farchnad Lafur; a ffocws cliriach ar ddulliau mesur effaith a pherfformiad

Rhestr Termau

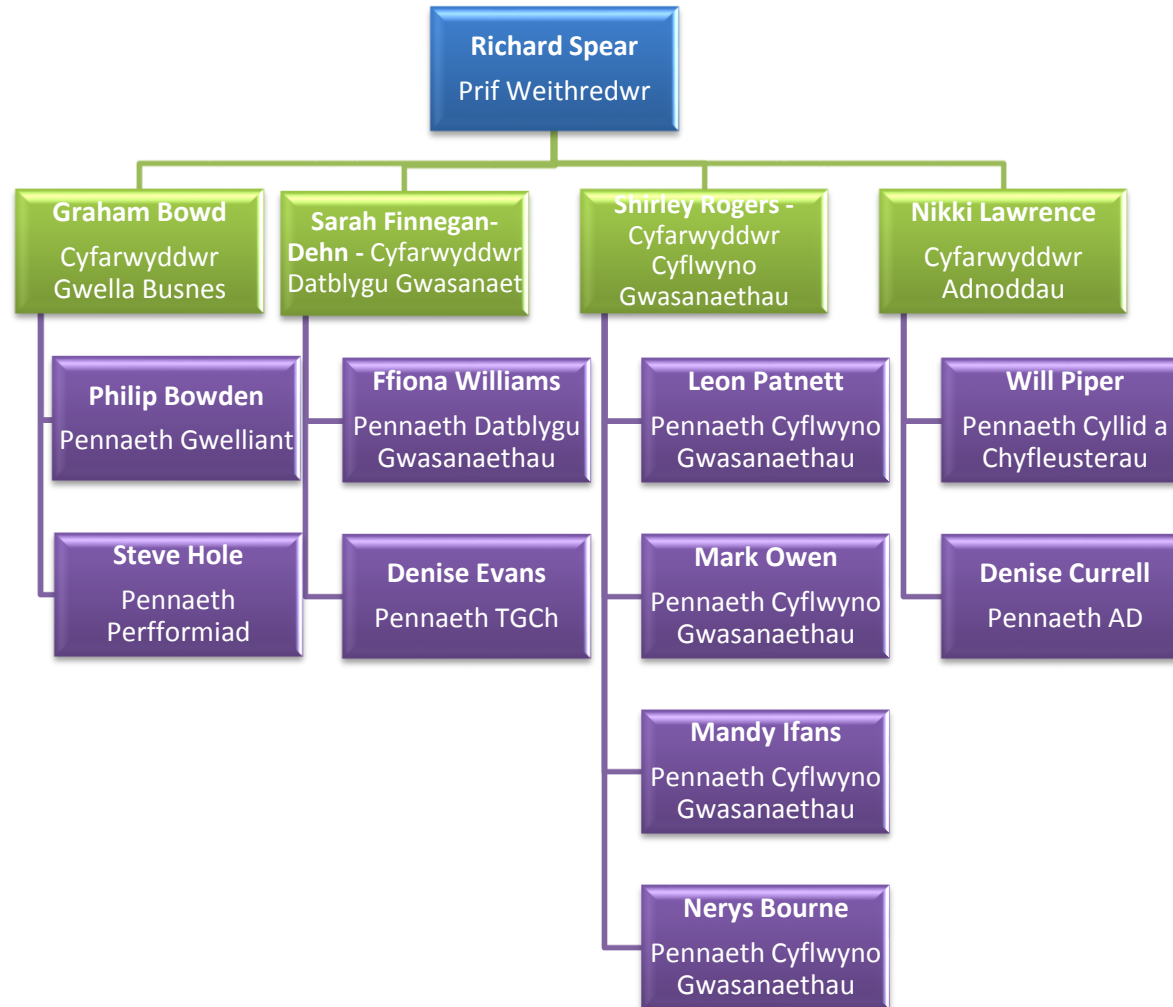
ADY	Anghenion dysgu ychwanegol
Bagloriaeth Cymru	Cymhwyster wedi'i achredu a'i sefydlu'n swyddogol a ddarperir gan ysgolion, colegau a darparwyr hyfforddiant ledled Cymru yw Bagloriaeth Cymru
CAP	Prosbectws Ardal Gyffredin. Rhestr lawn o'r holl gyfleoedd addysg ar gyfer blynyddoedd 12 a 13 sydd ar gael ar gyrfacymru.com wedi'i hanelu at fyfyrwyr.
Career Check	Ymchwil a wneir gan Gyrfa Cymru ymhlith disgyblion i bennu ble maent arni o ran cynllunio eu dyfodol
CIAG	Gwybodaeth, Cyngor ac Arweiniad Gyrfaedd
CYD (EPC)	Cydlynnydd Ymgysylltu a Datblygu
Cyfnod Allweddol 4 (KS4)	Cyfnod Allweddol 4 yw'r term cyfreithiol ar gyfer y ddwy flynedd o addysg ysgol sy'n cynnwys TGAU, ac arholiadau eraill, mewn ysgolion a gynhelir yng Nghymru—fel arfer, cânt eu hadnabod fel Blwyddyn 10 ac 11 yng Nghymru, pan fydd disgyblion rhwng 14 ac 16 oed.
Cyfrifiad o Hynt Disgyblion	Yr arolwg blynyddol o ymadawyr ysgol a gynhelir gan Gyrfa Cymru ar ran Llywodraeth Cymru, yn rhoi ciplun defnyddiol o gyrchfannau disgyblion ar ôl gadael yr ysgol sy'n llywio staff gyrfaedd yn eu gwaith gyda chleientiaid, rhieni, athrawon a chyflogwyr.
Cymunedau yn Gyntaf	Rhaglen Trechu Tlodi â Ffocws ar y Gymuned gan Lywodraeth Cymru yw Cymunedau yn Gyntaf. Mae'r rhaglen yn cynorthwyo'r bobl fwyaf difreintiedig yn ardaloedd mwyaf amddifad Cymru, gyda'r nod o gyfrannu at leddfu tlodi parhaus.
Darpariaeth Haen 2	Darpariaeth ar gyfer cleientiaid Haen 2 ar y Model Ymgysylltu 5 Haen. Fe'u dosberthir fel Pobl Ifanc nad ydynt yn gallu mynd i mewn i addysg, hyfforddiant neu gyflogaeth oherwydd, e.e. afiechyd, cyfnod yn y ddalfa.
Dosbarth Busnes	Rhaglen lwyddiannus sy'n adeiladu partneriaethau parhaol rhwng busnesau ac ysgolion yw Dosbarth Busnes. Mae'r partneriaethau hynny wedi'u seilio'n gadarn ar anghenion yr ysgol a blaenoriaethau'r busnes

Dysgu yn y gwaith	Rhaglenni ar gyfer myfyrwyr uwchradd ac ôl-uwchradd sy'n darparu cyfleoedd i gyflawni cymwyseddau'n gysylltiedig â chyflogaeth yn y gweithle. Ymgymerir â dysgu yn y gwaith yn aml i gydfynd â dysgu yn yr ystafell ddosbarth neu ddysgu cysylltiedig, a gall fod ar ffurf lleoliadau gwaith, profiad gwaith, mentora yn y gweithle, cyfarwyddyd mewn cymwyseddau cyffredinol yn y gweithle a chyfarwyddyd eang ym mhob agwedd ar ddiwydiant.
EEF	Cyflogaeth, Addysg a Hyfforddiant.
ESF	Cronfa Gymdeithasol Ewrop (ESF) yw prif offeryn ariannol yr Undeb Ewropeaidd ar gyfer cefnogi cyflogaeth yn aelod-wladwriaethau'r Undeb Ewropeaidd, yn ogystal â hyrwyddo cydlyniant economaidd a chymdeithasol.
Fframwaith Arolygu Cyffredin Estyn	Caiff y fframwaith arolygu cyffredin ei ddefnyddio ar gyfer yr holl arolygiadau o ddarparwyr addysg a hyfforddiant yng Nghymru.
Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid (YEPF)	Nod y Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid yw lleihau nifer y bobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant (NEET).
GCA (EAS)	Gwasanaeth Cyflawni Addysg
Gwasanaeth Paru Prentisiaethau (AMS)	System recriwtio rhad ac am ddim ar-lein sy'n helpu cyflogwyr ddod o hyd i ymgeiswyr addas ar gyfer prentisiaethau a chyfleoedd i brentisiaid uchelgeisiol mewn busnes sy'n iawn iddyn nhw.
IO	Cronfa ddata gwybodaeth cleientiaid Gyrfa Cymru.
LANTRA	Lantra yw'r Gwasanaeth Sgiliau Sector ar gyfer diwydiannau'r tir a diwydiannau amgylcheddol.
LMI	Gwybodaeth Marchnad Lafur
Marc Gyrfa Cymru	Mae'r 'Marc' yn ddyfarniad a gynlluniwyd gan Gyrfa Cymru i gydnabod ymrwymiad i wella ansawdd yn barhaus mewn sefydliad addysgol i fodloni gofynion Llywodraeth Cymru a bennir yn Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith: fframwaith i bobl ifanc 11-19 oed yng Nghymru.
Model Ymgysylltu Pum Haen	Fframwaith rheoli ac olrhain data i helpu lleihau ystategau NACH (NEET) yng Nghymru.
NACH (NEET)	Heb fod mewn Cyflogaeth, Addysg na Hyfforddiant (NACH)

PDRh (RLP)	Partneriaeth Ddysgu Ranbarthol
Porth Sgiliau Unigol (ISG/PSU)	Rhaglen Llywodraeth Cymru sy'n cynnig mynediad hawdd i unigolion sydd am gael mynediad i gymorth sgiliau.
Prosiect ReAct 3	ReAct 3 yw'r trydydd cylch o'r Cynllun Gweithredu ar Ddiswyddiadau (ReAct), sef rhaglen gyllid ar gyfer hyfforddiant sy'n cael ei darparu gan Lywodraeth Cymru i bobl sy'n byw yng Nghymru sy'n wynebu cael eu diswyddo.
Rhaglen Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith (CWW/CWoW)	Mae Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith (CWW) yn ffurfio rhan o'r cwricwlwm sylfaenol ar gyfer yr holl ddisgyblion cofrestredig 11 i 16 oed mewn ysgolion a gynhelir.
Sgiliau i Lwyddo	Mae'r Academi Sgiliau i Lwyddo, a ddatblygwyd gan Accenture Ltd, yn hyfforddiant rhyngweithiol ar-lein sy'n helpu pobl i fagu hyder wrth ddewis gyrfaoedd ac i gael y sgiliau allweddol sydd eu hangen i gael swydd a chadw swydd.
Sgwrsio ar-lein	System sy'n galluogi defnyddwyr i gyfathrebu mewn amser real ar y rhyngwrwyd drwy gyrfacymru.com. Nid oes angen gosod meddalwedd arbenigol ac mae'n syml ac yn hygyrch.
STEM	Gwyddoniaeth, Technoleg, Peirianeg a Mathemateg.
Tîm Troseddau Ieuentid (TTI)	Mae'r Tîm Troseddau Ieuentid (TTI) yn dîm amlasiantaeth a gaiff ei gydlynw gan awdurdod lleol, a oruchwylir gan y Bwrdd Cyfiawnder Ieuentid. Mae'n delio gyda throseddau ifanc.
Twf Swyddi Cymru (JGW/TSC)	Cyfle chwe mis mewn swydd sy'n talu o leiaf yr Isafswm Cyflog Cenedlaethol. Ariennir Twf Swyddi Cymru gan Lywodraeth Cymru gyda chymorth Cronfa Gymdeithasol Ewrop.
Wavehill Consulting	Cwmni ymchwil gymdeithasol a gwerthuso blaenllaw.

Atodiad 1

Career Choices Dewis Gyrfa
Gyrfa Cymru

ADRODDIAD BLYNDDOL CRYNO 2015-16

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Tudalen y pecyn 91

UNDES Ewropeaidd
EUROPEAN UNION

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Cronfa Gymdeithasol Ewrop
European Social Fund

CYNNWYS

Ein Gweledigaeth, Ein Cenhadaeth a'n Gwerthoedd	3
Cyflwyniad	4
Ein Gwasanaethau	6
Cipolwg ar y Flwyddyn	8
Gweithio mewn Partneriaeth	10
Cyflawniadau ein Gwasanaethau mewn Addysg	12
Cyflawniadau ein Gwasanaethau Digidol	14
Cyflawniadau ein Gwasanaethau yn y Farchnad Lafur	16
Ein Staff	18
Cyfraniad at Fesurau Perfformiad ar gyfer Sgiliau Llywodraeth Cymru	19
Edrych i'r Dyfodol	20

Tudalen y pecyn 92

 www.gyrfacymru.com

 sgwrs ar-lein

 post@gyrfacymru.com

 0800 028 48 44

 /gyrfacymru

 @gyrfacymru

 /gyrfa_cymru

 YouTube

EIN GWELEDIGAETH, EIN CENHADAETH A'N GWERTHOEDD

Tudalen y pecyn 93

Neges gan y Prif Weithredwr

Mae'n bleser mawr gennyf gyflwyno trydydd adroddiad blynyddol Career Choices Dewis Gyrfa Cyf (CCDG). Rydym yn is-gwmni ym mherchnogaeth Iwyr Llywodraeth Cymru, yn masnachu fel Gyrfa Cymru, a ni sy'n darparu'r gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chyfarwyddyd Gyrfaedd annibynnol, diduedd a dwyieithog i bobl o bob oedran yng Nghymru.

Yn Gyrfa Cymru rydym yn teimlo'n angerddol ynglŷn â helpu cleientiaid i gyflawni eu potensial – dyma'r hyn a wnawn ac rydym yn gwneud hynny'n llwyddiannus. Rydym yn ysbrydoli, yn galluogi ac yn ysgogi cleientiaid ac yn eu helpu i ddatblygu'r sgiliau rheoli gyrfa sydd eu hangen arnynt i gystadlu am swyddi, rheoli eu gyrfa a gwneud penderfyniadau mewn byd cymhleth.

Mae'r adroddiad blynyddol hwn yn tynnu sylw at yr effaith a gyflawnir gennym a bydd yn rhoi dealltwriaeth i chi o'r modd rydym yn gweithio â phartneriaid i gyflwyno ystod o wasanaethau sy'n helpu cleientiaid i gymryd rheolaeth dros eu gyrfaedd.

Mae rhai o'r cyflawniadau a'r datblygiadau sydd yn yr adroddiad yn cynnwys:

- Cyflawni'r holl ddangosyddion perfformiad allweddol a osodwyd ar ein cyfer gan Lywodraeth Cymru;
- Rhoi gwasanaethau digidol newydd cyffrous ar waith;
- Gwerthusiad annibynnol hynod gadarnhaol o'n gwasanaethau;
- Darparu ystod o gynadleddau gyrfaedd a sgiliau ar raddfa fawr;
- Sefydlu partneriaethau Dosbarth Busnes rhwng cyflogwyr ac ysgolion a pharhau i gyflwyno ein Hyfforddiant Cenhadon Busnes;
- Datblygu adnoddau 'gyrfaedd' i'w defnyddio gan athrawon ac eraill a'n cefnogaeth i ysgolion a cholegau drwy hyfforddiant a Marc Gyrfa Cymru;
- Effaith ein cefnogaeth ar gyfer oedolion di-waith drwy'r Porth Sgiliau Unigol;
- Ein cymorth ar gyfer y rhai sy'n wynebu diswyddiad.

Mae'r cyflawniadau hyn yn dangos bod Gyrfa Cymru yn helpu i gefnogi'r economi a gwella effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd y buddsoddiad o £4.3b mewn addysg a sgiliau a wneir gan Lywodraeth Cymru bob blwyddyn.

Fel llawer o sefydliadau, rydym wedi wynebu heriau, ansicrwydd a newid sylweddol yn ystod y blynyddoedd diwethaf. Hoffwn fanteisio ar y cyfle hwn i ddiolch i'm cydweithwyr yn Gyrfa Cymru am eu proffesiynoldeb, ymrwymiad ac ymroddiad parhaus drwy'r cyfnodau anodd hyn. Hoffwn ddiolch hefyd i Fwrdd CCDG am eu cefnogaeth a'u harweiniad parhaus, ac yn arbennig i'n cyn-gadeirydd - John Taylor.

Nid oes unrhyw amheuaeth y bydd heriau pellach o'n blaenau ond, fel y dangosir yn yr adroddiad hwn, rwy'n hyderus y byddwn yn eu hwynebu gyda gwydnwch, penderfyniad a ffocws clir ar ein cleientiaid.

Richard Spear

Prif Weithredwr

EIN GWASANAETHAU

Ein diben yw cefnogi cleientiaid i gynllunio a rheoli eu gyrfaoedd yn fwy effeithiol, gan gydnabod nad yw rheoli gyrfaoedd bellach yn golygu un dewis galwedigaethol, ond yn hytrach gyfres o newidiadau gyrfa drwy gydol oes. Drwy wella sgiliau rheoli gyrfa a chymwyseddau cleientiaid, gallant wneud y newidiadau hyn yn rhwyddach, cael mwy o foddhad gyda'u gyrfaoedd a chwarae rhan fwy gweithredol yn yr economi.

Mae ein gwasanaethau sy'n canolbwyntio ar y cleient wedi helpu defnyddwyr i archwilio a deall y cyfleoedd addysg a swyddi sydd ar gael a pha mor addas ydynt, a gosod nodau gyrfa, gwneud penderfyniadau a chynllunio pa gamau i'w cymryd, er mwyn gweithio tuag at sicrhau eu bod yn dilyn yr yrfa orau sydd ar gael iddynt.

Darparwyd ein gwasanaethau gwybodaeth, cyngor a chyfarwyddyd diduedd gan bobl broffesiynol gymwys mewn nifer o leoliadau – ysgolion, colegau, ein canolfannau gyrfa, safleoedd partneriaid ac mewn digwyddiadau.

Mae ein gwasanaethau digidol ar gael i bawb. Drwy ein gwefan - gyrfacymru.com – cynigiwyd gwybodaeth ac adnoddau rhyngweithiol o absawdd uchel ac roedd rhagor o wybodaeth a chefnogaeth ar gael i bawb drwy wesgwrsio, ein llinell gymorth a sianelau'r cyfryngau cymdeithasol.

Mae ein gwefan yn darparu gwybodaeth ac ansawdd uchel gan gynnwys:

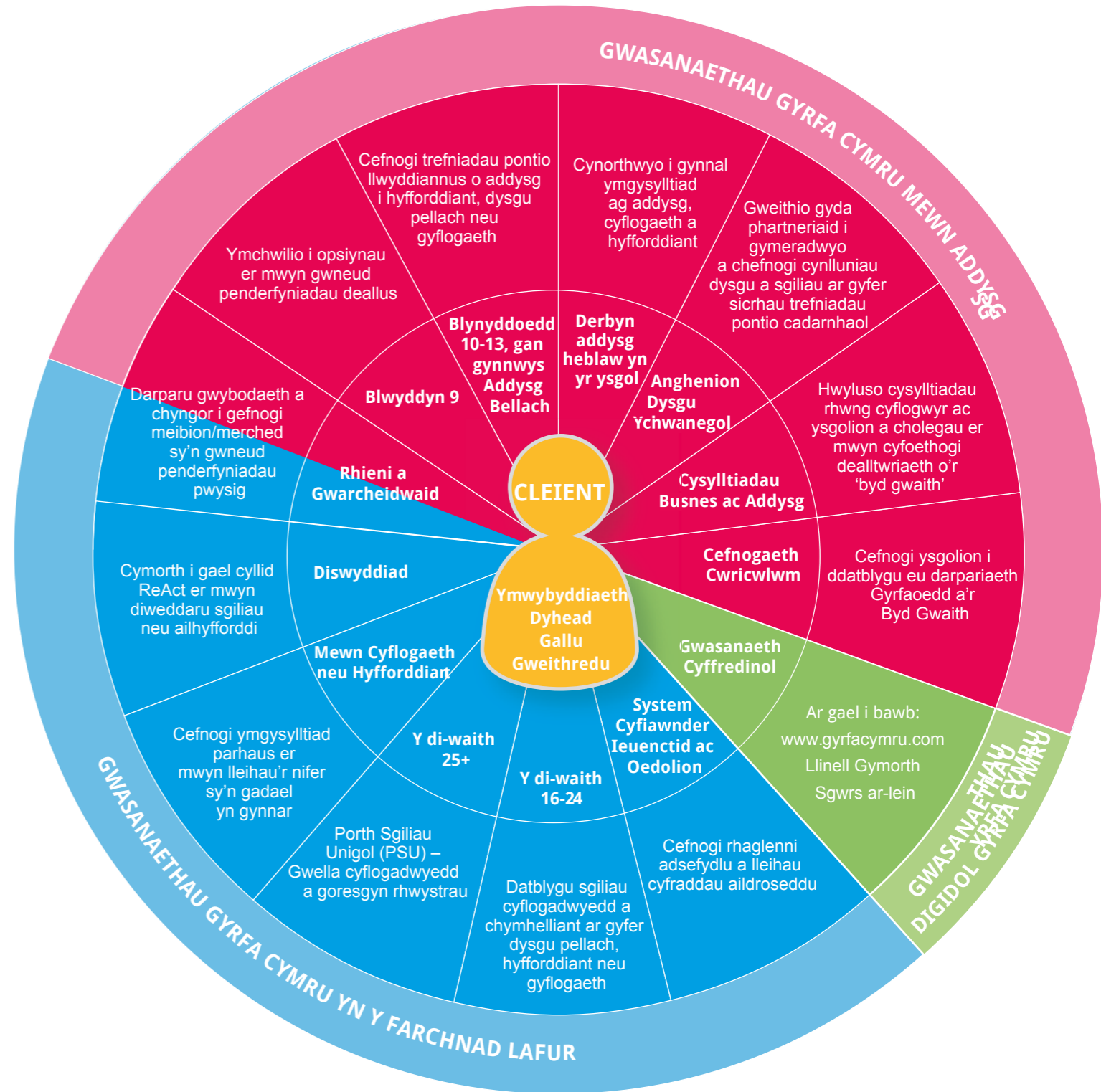
- gwybodaeth Marchnad Lafur (GML) hygyrch a chyfoes sy'n cwmpasu ystod o feysydd gyrfa a sectorau blaenoriaeth lle mae'n debygol y bydd cyfleoedd yn y dyfodol
- gwybodaeth fanwl am swyddi, fideos ac astudiaethau achos ar gannoedd o swyddi.

Ydydd ymwelwyr â gyrfacymru.com hefyd yn darganfod adnoddau rhyngweithiol a fydd yn eu galluogi i:

- gynhyrchu syniadau gyrfa personol i gyd-fynd â'u sgiliau a'u diddordebau
- paratoi ar gyfer dewis opsiynau, profiad gwaith neu gyfweiliadau am swyddi
- chwilio a gwneud cais am swyddi
- chwilio am gyrsiau o blith dros 30,000 o gyfleoedd dysgu

Darperir ar gyfer partneriaid a rhanddeiliaid hefyd gydag amrywiol adnoddau ar adrannau penodol o'r wefan.

Mae ein sianelau cyfryngau cymdeithasol - Facebook, Twitter, YouTube ac Instagram - yn parhau i ddatblygu'n gyflym.

CIPOLWG AR Y FLWYDDYN

Yn ystod 2015-16:

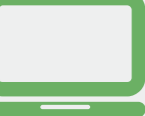
 Cynhaliwyd **144,286** o gyfarfodydd wyneb yn wyneb â chleientiaid

 Datblygodd **66,952** o gleientiaid eu sgiliau rheoli gyrfa a chyflogadwyedd yn ystod sesiynau grŵp

 Cafodd **74,861** o bobl fudd o gymorth personol gan Gyrfa Cymru

 Roedd **100%** o'r grwpiau rhanddeiliaid yn cytuno ei bod yn hawdd cysylltu â Gyrfa Cymru, ei fod yn deall anghenion, yn gwerthfawrogi ac yn parchu eraill, ac yn cefnogi eu sefydliad yn effeithiol.

Tudalen y pecyn 95

 Cafodd **792,021** o ddefnyddwyr afael ar wybodaeth, offer ac adnoddau o ansawdd uchel ar ein gwefan

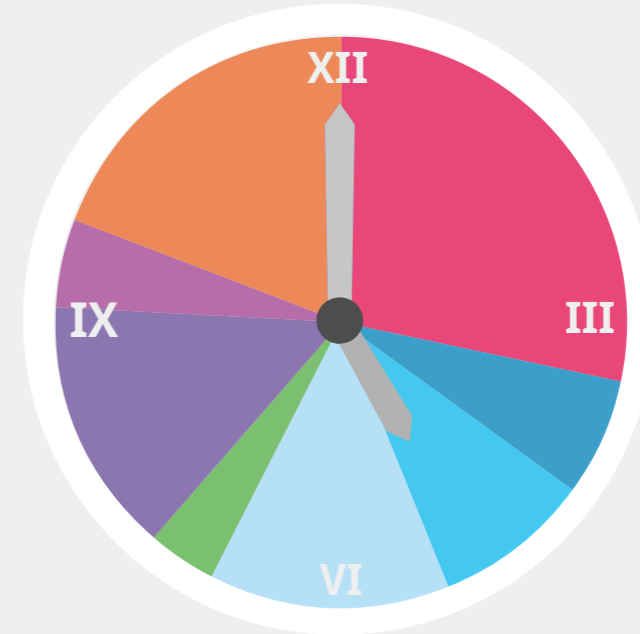
Ar ddiwrnod arferol, cyflawnwyd:

 159 o alwadau ffôn

 31 sgwrsio ar-lein

 120 o ebyst neu negeseuon testun

 19 o sesiynau grŵp

457 o gyfweiliadau wyneb yn wyneb gyda chleientiaid

- 230 mewn addysg
- 52 o bobl ifanc 16 ac 17 oed yn y farchnad lafur
- 67 o bobl ifanc 18-24 oed
- 108 o bobl ifanc 25+

  Gwelwyd ein negeseuon Facebook **11,949** o weithiau a'n negeseuon Twitter **6,100** o weithiau.

Rydym wedi cyflawni ein pedwar Dangosydd Perfformiad Allweddol fel y'u pennwyd gan Lywodraeth Cymru yn ein llythyr cylch gwaith*:

 DPA 1
cyfraniad y sefydliad tuag at gynnydd parhaus pobl ifanc drwy addysg ac i gyflogaeth neu hyfforddiant/addysg bellach

 DPA 2
cyfraniad y sefydliad tuag at leihau nifer y bobl ifanc sydd y tu allan i'r system Addysg, Cyflogaeth a Hyfforddiant

 DPA 3
cyfraniad y sefydliad tuag at sefydlu cysylltiadau effeithiol rhwng ysgolion a chyflogwyr

 DPA 4
boddhad cleientiaid o ran ansawdd y gwasanaeth a ddarperir, gan gynnwys mewn perthynas â phresenoldeb digidol integredig

* I gael rhagor o wybodaeth gweler ein hadroddiad blynyddol llawn www.gyrfacymru.com/adroddiadblynyddol

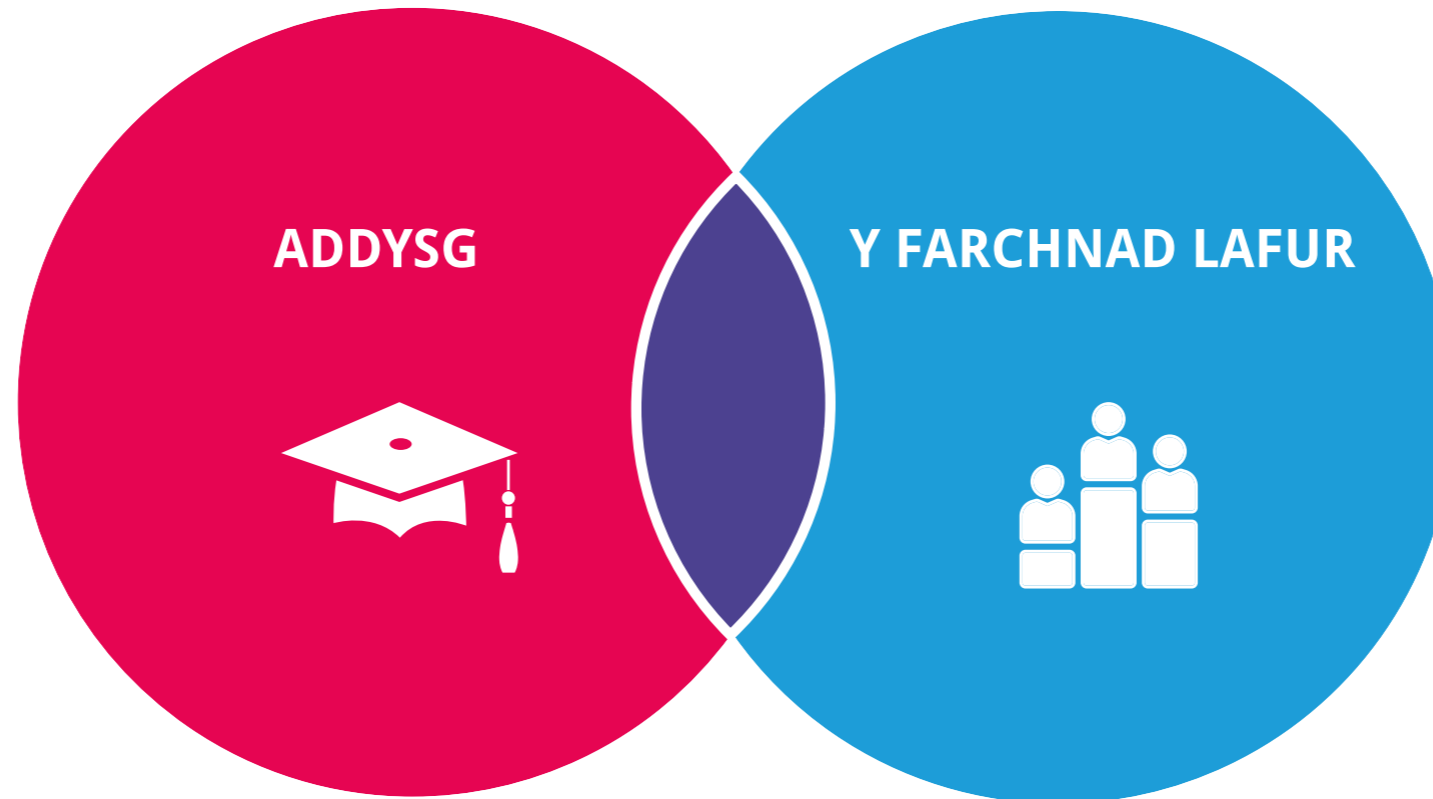
GWEITHIO MEWN PARTNERIAETH

Drwy gydol 2015-16, mae Gyrfa Cymru wedi parhau i weithio'n helaeth gyda rhwydwaith eang o bartneriaid i gefnogi ein cleientiaid i gyflawni canlyniadau llwyddiannus mewn addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant. Mae gwaith partneriaeth effeithiol yn hanfodol er mwyn sicrhau bod ein gwasanaethau arbenigol ar gael i gleientiaid sydd eu hangen. Mae gweithio'n agos gyda'n partneriaid a datblygu prosesau sy'n gefnogol i bawb wedi ein galluogi i wneud y defnydd gorau posibl o'n hamser a'n hadnoddau.

Mae ein partneriaid yn cynnwys:

- 215 o ysgolion uwchradd prif ffrwd
- 25 o ysgolion arbennig
- 4 o Wasanaethau Gwella Ysgolion Rhanbarthol
- Busnes yn y Gymuned
- Colegau Cymru
- Seicolegwyr Addysg
- Byrddau Iechyd Lleol
- Unedau Cyfeirio Disgyblion
- Bwrdd Cyfiawnder Ieuenctid – Tîm Troseddau Ieuenctid

Tudalen y pecyn 96

- Sefydliad Siartredig Personél a Datblygu (CIPD)
- Yr Adran Gwaith a Phensiynau (DWP)
- Ffederasiwn Busnesau Bach
- Canolfan Byd Gwaith (JCP)
- Gwasanaeth Cenedlaethol Rheoli Troseddwyr (NOMS)
- Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol Cymru
- Ffederasiwn Hyfforddiant Cenedlaethol Cymru (NTFW)
- Grŵp Cyngori Dysgu ar gyfer Troseddwyr (OLAG)
- Carchardai
- Cyngorau Sgiliau Sector
- Siambr Fasnach De Cymru
- Y trydydd sector a sefydliadau elusenol
- Cwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru
- Siambr Fasnach Gorllewin Sir Gaer a Gogledd Cymru
- Darparwyr dysgu seiliedig ar waith
- Y Gwasanaeth Ieuenctid

Enghraifft o'n gwaith partneriaeth

Drwy weithio mewn partneriaeth â'r Gwasanaeth Ieuenctid yn Aberhonddu, cynhaliodd Gyrfa Cymru sesiynau ar ysgrifennu CV, trafod opsiynau a meithrin hyder ar gyfer disgyblion Blwyddyn 11 a oedd yn wynebu'r risg fwyaf o adael yr ysgol heb gynllun i symud i addysg bellach, cyflogaeth neu hyfforddiant. Llwyddodd yr holl ddisgyblion i gael lle mewn Addysg Bellach gan ymdopi'n dda â'r broses bontio.

- 22 o Awdurdodau Lleol
- 14 o Golegau a Sefydliadau Addysg Bellach
- Yr Adran Addysg a Sgiliau (DfES)
- Cyflogwyr
- Partneriaeth Dysgu, Sgiliau ac Arloesi (RLP y De-ddwyrain)

Enghraifft o'n gwaith partneriaeth

Agorodd Bragdy Marstons safle blaenllaw newydd yn yr Wyddgrug a chynigiodd gyfweiliadau wedi'u gwarantu i nifer gyfyngedig o gleientiaid a fu'n ddi-waith am gyfnod hir. Dewiswyd 12 o gleientiaid gan staff y Ganolfan Byd Gwaith i fynd i ddigwyddiad cyn-gyflogaeth dros bedwar diwrnod. Cynhaliodd Gyrfa Cymru weithdai "Mae'r Argraff Gyntaf yn Bwysig" a "Sgiliau ar gyfer Cyfweiliadau". Cynigiwyd hyfforddiant iechyd a diogelwch a hylendid bwyd hefyd i'r cleientiaid gan asiantaethau partner eraill. O ganlyniad i'r rhaglen hon, llwyddodd 8 o'r 12 o gleientiaid i gael swyddi: 6 gyda Marstons a 2 gyda chwmnïau eraill.

- Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru (NWEAB RLP)
- Partneriaeth Dysgu a Sgiliau Rhanbarthol De-orllewin a Chanolbarth Cymru (RLSP)
- Gwasanaethau Cymdeithasol
- Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (WCVA)
- Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru

CYFLAWNIADAU EIN GWASANAETHAU MEWN ADDYSG

Yn 2015-16, cyflwynwyd cynnig newydd i ysgolion a oedd yn cyflwyno hyblygrwydd o ran darparu gwasanaethau sy'n diwallu anghenion unigol sefydliadau a'u dysgwyr.

Tudalen y pecyn 97

Mae Gyrfa Cymru yn cefnogi pob Ysgol Uwchradd a gynhelir, Ysgol Arbennig a Choleg Addysg Bellach a ledled Cymru

Cafodd **48,643** o ddysgwyr ifanc gefnogaeth un i un

Aeth **64,177** o bobl ifanc i sesiynau grŵp i ddatblygu eu hymwybyddiaeth o sgiliau rheoli gyrfa a sut i'w rhoi ar waith

Galluogwyd **526** o athrawon/darlithwyr i wella'r ffordd y maent yn darparu addysg gyrfaoedd drwy ein sesiynau hyfforddi ar ddatblygu proffesiynol

Rhoddwyd cymorth i rieni a gofawyr i gefnogi eu meibion/merched gyda phenderfyniadau pwysig

drwy **19,538** o sesiynau rhyngweithiol

Sefydlwyd **60** o bartneriaethau rhwng busnesau ac addysg

Cefnogwyd **136** o ysgolion uwchradd **22** o ysgolion arbennig ac **11** o golegau addysg bellach i ennill Marc Gyrfa Cymru a'i gadw*

TREFNIADAU PONTIO CADARNHAOL

Symudodd **96%** o bobl ifanc 16 oed **97.2%** o bobl ifanc 17 oed **93%** o bobl ifanc 18 oed

o addysg i addysg bellach, hyfforddiant neu gyflogaeth

Lluniwyd **1,364** o Gynlluniau Dysgu a Sgiliau ar gyfer cleientiaid sydd â datganiad o Anghenion Addysgol Arbennig, neu ddatganiad cyfatebol

Cafodd pobl ifanc yn y system cyfiawnder ieuencid fudd o **83** o sesiynau cyfarwyddyd gyrfa i gefnogi eu rhaglenni adsefydlu

Dod ag ysgolion a chyflogwyr ynghyd

"Llongyfarchiadau am gynnal dau ddiwrnod ardderchog o addysg sy'n gysylltiedig â gwaith. Yn ogystal â'r ffaith bod y disgyblion wedi mwynhau a chael llawer o fudd ohono, fe wnes innau fwynhau hefyd. Roedd yn braf iawn gweld cynifer o'r disgyblion y cyfeirir atynt weithiau fel rhai sydd 'wedi dadrithio' yn cymryd cymaint o ran yn yr hyn yr oeddent yn ei wneud ac yn awyddus i wneud hynny. Da iawn am estyn allan i'r oedolion ifanc hyn ac, mewn nifer o achosion, eu hannog i feddwl (efallai am y tro cyntaf) am eu gyrfaoedd yn y dyfodol"

Anfonwyd gan Athro o Ysgol Tregwyr ar ôl pedwar diwrnod o weithgareddau'n gysylltiedig â gwaith ar gyfer disgyblion Blwyddyn 10.

Helpu rheini i gefnogi eu plant

"Dim ond gair i roi gwybod i chi bod fy mab wedi cael lle ac mae bellach wedi cofrestru ar y cwrs. Diolch yn fawr i chi, fyddwn i ddim wedi gwybod am y cwrs hwn oni bai eich bod wedi dweud wrthyf amdano. Mae ei freuddwydion a gafodd eu chwalu bellach yn angof ac mae e'n ôl ar ei draed ac yn barod i wneud y cwrs hwn ac i fynd i'r brifysgol fel yr oedd wedi'i fwriadu."

Anfonwyd gan riant ar ddiwrnod cyhoeddi canlyniadau arholiadau Safon Uwch a ffoniodd ein llinell gymorth pan nad oedd ei mab wedi gwneud cystal â'r disgwyl o ran ei ganlyniadau AS.

Rhoi sylw i sgiliau gwerthfawr yn y gweithle - Y Gymraeg

Cymerodd disgyblion Blwyddyn 9 yn Ysgol Dyffryn Aman ran mewn amrywiaeth o weithdai i godi ymwybyddiaeth o'r cyfleoedd yn y gweithle a'r galw gan gyflogwyr am siaradwyr Cymraeg.

Cymorth i ddisgyblion gydag Anghenion Dysgu Ychwanegol

"Diolch yn fawr i chi am y gwasanaeth rhagorol y mae'r ysgol wedi'i gael gan Gyrfa Cymru eleni. Cafodd y staff a'r disgyblion fudd mawr yn sgil cael mynediad rheolaidd i gynghorydd gyrfa yn yr ysgol. Mae hyn wedi lleihau gofidiau nifer o rieni a gofawyr wrth iddynt wynebu'r cyfnod pontio anodd rhwng yr ysgol a'r coleg. Mae gwerth y gwasanaeth a phroffesiynoldeb eich cynghorydd ynghyd â'i dealltwriaeth o anghenion yr ysgol a'r disgyblion yn amhrisiadwy. Edrychwn ymlaen at weithio gyda chi y flwyddyn nesaf a gobeithiwn y gall y berthynas barhau i ddatblygu a ffynnu."

Anfonwyd gan Bennaeth Dros Dro Ysgol Arbennig

* rhoddir y marc hwn i'r sefydliadau sy'n ymrwmo i welliant parhaus o ran eu darpariaeth Gyrfaoedd a'r Byd Gwaith

CYFLAWNIADAU EIN GWASANAETHAU DIGIDOL

Yn ystod 2015-16, gwnaethom barhau i ddatblygu ein gwasanaethau digidol.

Mae hyn wedi ehangu ein cysylltiadau, gan roi'r cyfle i gleientiaid gael mynediad at wasanaethau ar yr adegau a thrwy'r sianelau sy'n diwallu eu hanghenion orau.

Tudalen y pecyn 98

GYRFACYMRU.COM

1,452,235
o sesiynau gan

792,02
o ddefnyddwyr

45,965
o gyfrifon
cofrestredig newydd

Gwella profiad defnyddwyr gyda'r hafan a'r tudalennau proffil newydd bellach yn gallu cael eu defnyddio ar ddyfeisiau symudol/llechen

SGWRS AR-LEIN

Cafwyd **7,634**
o ymholiadau drwy'r cyfleuster 'sgwrsio' rhyngweithiol ar gyrfacymru.com

Cynhyrchodd **273,394** o ddefnyddwyr syniadau gyrfa personol a oedd yn cyfateb i'w sgiliau a'u diddordebau gan ddefnyddio'r Cwis Paru Swyddi ar ein gwefan

80,904
o ddefnyddwyr Cysiau yng Nghymru

Yr adran **Tueddiadau Swyddi** wedi'i diweddarau a'i hadfywio - **Gwybodaeth Marchnad Lafur (GML)** phygrych a chyfredol yn rhoi pwyslais ar amrywiaeth o ddiwydiannau, gan gynnwys:

- Y diwydiannau creadigol
- Bwyd a Ffermio
- Twristiaeth, Lletygarwch a Hamdden

Cynhyrchodd **24,423** o ddefnyddwyr syniadau gyrfa personol a oedd yn cyfateb i'w sgiliau a'u diddordebau gan ddefnyddio'r Cwis Paru Swyddi ar ein gwefan

39,000 co alwadau i Cyswllt Gyrfa Cymru, ein llinell gymorth rhad ac am ddim

Anfonwyd **105,223** o **e-byst** a **97,043** o **negeseuon testun** yn rhoi bwletinâu am swyddi gwag i gleientiaid a negeseuon yn eu hatgoffa am apwyntiadau

Lansio Ap Chwiliad Gyrfa

Gyrfa Cymru gyda gwybodaeth am dros **1,400** o swyddi

Golwg ar sectorau allweddol - Gwybodaeth Marchnad Lafur

Mae gwybodaeth marchnad lafur (GML) o ansawdd uchel yn hanfodol i gynorthwyo unigolion i wneud dewisiadau deallus o ran eu haddysg a'u gyrfa a mynd i'r afael â'r bwllch rhwng dyheadau gyrfa a realiti'r farchnad lafur.

Yn ystod y flwyddyn, crëwyd a chyhoeddwyd cyfres o adnoddau 'Tueddiadau Swyddi' atyniadol. Eu diben oedd ehangu gorwelion, codi ymwybyddiaeth ac ysgogi diddordeb mewn sectorau â blaenoriaeth yng Nghymru - y rhai a nodwyd gan Lywodraeth Cymru fel y sectorau sydd â'r potensial mwyaf o ran twf a swyddi.

Cyhoeddwyd y gyfres ar ein gwefan ac fe'i hyrwyddwyd ar draws sianelau'r cyfryngau cymdeithasol, a darparodd haenau o wybodaeth ddefnyddiol am dueddiadau cyflogaeth cyffredinol i bobl ifanc ac oedolion - gan gynnwys gwybodaeth am gyflogau a'r galw yn y dyfodol, ynghyd â syniadau ynghylch swyddi yn y sector, llwybrau i mewn iddo, manau lle mae'r galw mwyaf o ran swyddi ledled Cymru a'r sgiliau y mae galw amdanynt.

Lansio Golwg ar Fwyd a Ffermio yn Sioe Frenhinol Cymru 2015

Defnyddio'r cyfryngau cymdeithasol i wella ymwybyddiaeth ac ymgysylltu

Eleni, mae ein presenoldeb ar y cyfryngau cymdeithasol wedi cynyddu'n sylweddol. Fel sianel gyfathrebu allweddol ar gyfer ein cynulleidfaoedd targed, rydym wedi datblygu amrywiaeth o adnoddau sydd wedi'u hanelu at gynyddu ymgysylltiad ac ymwybyddiaeth o negeseuon gyrfa allweddol.

Mae hyn wedi arwain at gynydd o **859%** yn y nifer sy'n hoffi ein tudalen Facebook ac mae ein tudalen wedi'i gweld gan **3.2 miliwn**.

Bu cynnydd o **45%** yn nifer ein dilynwyr ar Twitter a chynyddodd y nifer sydd wedi gweld ein negeseuon i **2.3 miliwn**.

Chwe ffordd i'ch helpu i chwilio am swydd

Cynhyrchwyd amrywiaeth o fideos cyngor gyrfa eleni a'u rhoi ar ein sianel YouTube. O fewn dim ond 6 mis, mae ein fideos eisoes wedi cael eu gweld dros 250,000 o weithiau.

CYFLAWNIADAU EIN GWASANAETHAU YN Y FARCHNAD LAFUR

Yn ystod 2015-16, datblygwyd a darparwyd gwasanaethau i gefnogi pobl ifanc ac oedolion yn y farchnad lafur a gwella canlyniadau'r rhai sydd â'r anghenion mwyaf.

Tudalen y pecyn 99

Gwnaethom ddilyn trywydd a rheoli data ar statws cyflogaeth **pob unigolyn 16-18 oed yng Nghymru** a darparu gwybodaeth i **bob** awdurdod lleol er mwyn sicrhau bod y rhai sydd â'r anghenion mwyaf yn cael cymorth effeithiol

Cafodd **20,739** o bobl ifanc 16-24 oed sy'n ddi-waith fudd o gymorth personol wedi'i deilwra i'w hanghenion.

Datblygodd **2,733** o gleientiaid eraill sgiliau cyflogadwyedd yn ystod sesiynau grŵp a chlybiau gwaith

Cefnogwyd **3,602** o bobl ifanc 16-17 oed sy'n ddi-waith sydd wedi cael budd o'n gwasanaethau i gael swyddi neu hyfforddiant

Cafodd **5,760** o gleientiaid fudd o'n cefnogaeth i barhau â'u haddysg yn y gwaith neu eu swydd

Cofrestrodd **1,138** o bobl i ddefnyddio 'Sgiliau i Lwyddo' er mwyn datblygu eu sgiliau cyflogadwyedd.

O fewn blwyddyn, roedd **340** wedi cael **canlyniad cadarnhaol**

Gwnaethom weithio drwy bartneriaid i fynd â'n gwasanaethau allan i gleientiaid drwy:

- ffeiriau swyddi
- siopau dros dro, a
- Sioe Deithiol 'Wyt Ti'n Barod Am Waith?'

Cafodd **8,249** o gleientiaid di-waith 25+ oed fudd o'r Porth Sgiliau Unigol i asesu eu sgiliau ac ymchwilio i opsiynau gyrfa drwy **14,214** o gyfweiliadau unigol a **571** o glybiau a chlinigau swyddi

Rydym wedi cefnogi **1,397** o unigolion di-waith 25+ oed i gael swydd neu hyfforddiant sgiliau

Rydym wedi cefnogi **4,973** o unigolion sy'n wynebu diswyddiad gyda **2,495** o geisiadau am gyllid ReAct yn cael eu cymeradwyo.

Cymorth i'r rhai sy'n wynebu diswyddiad

"Rwy'n ddiolchgar iawn i Gyrfa Cymru am eu help yn ystod y cyfnod anodd ar ôl i mi gael fy niswyddo a fyddwn i ddim wedi gallu sefydlu fy musnes fy hun heb arweiniad y cyngorwyr gyrfa wrth wneud cais am gyllid ReAct."

Ceri Rees, sydd wedi lansio cwmni ymgynghorol ym Mhort Talbot

Ymgysylltu â chymunedau

Rydym wedi sefydlu ein hunain fel asiantaeth y mae pobl yn ymddiried ynddi ymysg cymunedau sipsiwn a theithwyr ac wedi ymgysylltu'n gadarnhaol â chenedlaethau o deuluoedd. Drwy ein gwaith parhaus i chwalu'r hiliaeth uniongyrchol ac anuniongyrchol a wynebir gan y diwylliant hwn, rydym wedi ennyn parch ac yn gallu adeiladu pontydd er mwyn ymgysylltu'n gadarnhaol â dysgwyr o gymunedau sipsiwn a theithwyr.

Rhododd un aelod ifanc o'r gymuned hon, y gwnaethom weithio gyda hi 10 mlynedd yn ôl, ddiweddariad i ni ar ei chynnydd ers iddi fanteisio ar ein cefnogaeth. Mae hi ar fin dechrau cymhwyster Lefel 5 mewn Gofal Plant.

Lledaenu'r neges gyda'n sioe deithiol 'Wyt Ti'n Barod Am Waith?'

Cynorthwywyd mwy na 2,000 o bobl ifanc sy'n gadael yr ysgol i baratoi am y byd gwaith yn sioe deithiol 'Wyt Ti'n Barod Am Waith?' Gyrfa Cymru a deithiodd o amgylch y wlad ym mis Gorffennaf.

Roedd y sioe yn mynd i'r afael â phryderon busnesau ynghylch y ffaith nad oes gan nifer o'r rhai sy'n gadael yr ysgol yr agwedd gywir ar gyfer y gweithle drwy gynnig sesiynau un i un ar gyflogadwyedd i bobl ifanc.

Drwy ymweld â Chaerdydd, Casnewydd a Wrecsam, datblygodd y rhai sy'n gadael yr ysgol y meddylfryd cywir ar gyfer dechrau gweithio gyda dosbarthiadau ar lunio CV, gwybodaeth a chynghor mewnol, cyfredol am y farchnad lafur gan gynghorwyr hyfforddedig Gyrfa Cymru a'r cyfle i wneud cais am swyddi gwag yn y fan a'r lle.

Roedd yr adborth o'r digwyddiad yn gadarnhaol: KB, 19, o Gas-gwent

"Rwy'n meddwl bod y sioe deithiol 'Wyt Ti'n Barod Am Waith?' yn syniad gwych, gan ei fod yn rhoi cyfle i bobl siarad ag arbenigwyr gyrfa ar garreg eu drws yn hytrach na mynd i chwilio amdano, ac mae bod mewn lleoliad llai ffurfiol yn helpu hefyd - roeddwn yn teimlo'n gyfforddus iawn yn siarad â'r cynghorwyr."

EIN STAFF

Rydym yn falch iawn o'n tîm o staff yn Gyrfa Cymru a'r hyn y maent wedi'i gyflawni. Maent yn frwdfrydig ynghylch yr hyn y maent yn ei wneud a'r gwahaniaeth y gallant ei wneud. Mae eu penderfyniad parhaus i weithio gyda chydweithwyr, partneriaid a chleientiaid i sicrhau canlyniadau cadarnhaol sy'n gwneud gwahaniaeth gwirioneddol i fywydau pobl yn tystio i'w proffesiynoldeb a'u hymrwymiad.

Mae ein cynghorwyr gyrfa cymwys ar gofrestr broffesiynol y Sefydliad Datblygu Gyrfaoedd.

Dyma beth mae rhai o'n staff wedi'i ddweud ynglŷn â pham maent yn mwynhau gweithio i Gyrfa Cymru:

"Rwy'n falch iawn o'r gwaith rydym yn ei wneud yn Gyrfa Cymru i helpu pobl sy'n dod o amrywiaeth o gefndiroedd ac o amgylchiadau gwahanol iawn, i symud ymlaen gyda'u nodau gyrfa. Rwy'n ffodus o weithio gyda thîm mor ymroddedig a brwdfrydig sy'n gweithio gyda chleientiaid dros y ffôn i'w cefnogi gyda'u camau nesaf."

Charlotte Nash, Arweinydd Tîm, Llinell Gymorth, Caerdydd

"Rwy'n mwynhau gweithio i Gyrfa Cymru ac mae cael sylwadau cadarnhaol gan gleientiaid yn rhoi boddhad mawr i mi. Mae'n crynhoi'r effaith gadarnhaol rwyf wedi'i chael arnynt ac mae'n gwneud i mi weld yr hyn y gall cymorth unigol ei wneud i helpu i sicrhau bod y cleientiaid hyn yn cael canlyniadau cadarnhaol"

Changez Assen-Khan, Cynghorydd Gyrfa, Pen-y-bont ar Ogwr

"Rwyf wedi gweithio i Gyrfa Cymru ers 10 mlynedd ac mewn 5 swydd wahanol. Yr hyn rwy'n ei fwynhau fwyaf yw gweithio gyda thîm gwych o bobl sy'n ymrwymedig a brwdfrydig ynghylch helpu pobl i wneud y dewisiadau cywir i wella eu rhagolygon yn y dyfodol. Rwy'n credu o ddifrif y gallwn wneud gwahaniaeth mawr gyda'n gilydd"

Amie Field, Rheolwr Ardal, y Rhyl

"Rwyf wrth fy modd gyda'm swydd fel Cynghorydd Cyswllt Busnes. Y rhan orau o'm swydd yw cydweithio â nifer o

bartneriaid mewnol ac allanol er mwyn sicrhau bod y gwasanaeth yr ydym yn ei ddarparu yn cael ei gryfhau wrth i ni gydweithio, p'un ai ar raglenni mewn ysgolion, digwyddiadau ar gyfer sector penodol neu ddigwyddiadau mawr."

Emma Benger, Cynghorydd Addysg Busnes, Rhydaman

"Rwy'n cael pleser o glywed rhyddhad yn llais rhywun oherwydd y cyngor neu'r wybodaeth yr ydych wedi'i roi iddyn nhw. Neu o wybod fy mod wedi tawelu meddwl nain neu daid/rhiant sy'n pryderu am berthynas yn ei ardegau. A chleientiaid sy'n ddiolchgar am eich amynedd a'ch amser yn rhoi gwybodaeth iddynt am gyllid/cyrsiau."

Steph Nichols, Cymhorthydd Gyrfa, Llinell Gymorth

CYFRANIAD AT FESURAU PERFFORMIAD

AR GYFER SGILIAU LLYWODRAETH CYMRUE

Mae Llywodraeth Cymru wedi pennu pedwar o fesurau perfformiad, sy'n cefnogi'r gwaith o roi'r Cynllun Gweithredu Sgiliau ar waith. Mae Gyrfa Cymru wedi cyflawni pob mesur yn llwyddiannus drwy fodloni amrywiaeth o amcanion, fel yr amlinellir isod:

Swyddi a Thwf

- › Gwella effeithlonrwydd a chynhyrchiant marchnadoedd llafur drwy leihau camgyfatebiaeth sgiliau a hwyluso'r trefniadau pontio i waith
- › Helpu pobl i wireddu eu potensial drwy hyrwyddo dealltwriaeth ac ymwybyddiaeth well o'r Wybodaeth Marchnad Lafur (GML) a meysydd blaenoriaeth economaidd Llywodraeth Cymru
- › Lleihau diweithdra ymysg pobl ifanc ac oedolion

Cydraddoldeb a Thegwch

- › Darparu cymorth arbenigol i bobl ifanc ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY)
- › Darparu gwasanaethau i bobl o bob oed wedi'u targedu ar gyfer y rhai sydd â'r angen mwyaf – gan gefnogi'r bobl ifanc hynny y mae risg iddynt beidio â bod mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant a thrwy gynorthwyo oedolion i gael gwaith
- › Canolbwyntio ar anghenion grwpiau sydd wedi'u tangynrychioli mewn cyflogaeth, dysgu neu hyfforddiant a thrwy herio stereoteipio a gwahanu galwedigaethol

Meincnodi Sgiliau'n Rhyngwladol

- › Codi ymwybyddiaeth o'r cyfleoedd dysgu a hyfforddi sydd ar gael a'r llwybrau canlynol ar gyfer gwneud cynnydd
- › Cynyddu'r uchelgais a'r ysgogiad i gymryd rhan mewn addysg a hyfforddiant a gwella cyrhaeddiad (yn enwedig o ran mathemateg a Saesneg)
- › Lleihau'r nifer sy'n gadael addysg a hyfforddiant

Cynaliadwyedd Ariannol

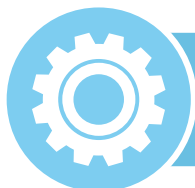
- › Annog cyflogwyr i fuddsoddi yn sgiliau eu staff

EDRYCH I'R DYFODOL

Rydym yn gobeithio bod yr adroddiad hwn wedi rhoi blas i chi o waith ac effaith Gyrfa Cymru, yn ystod dim ond ein trydedd flwyddyn fel cwmni sy'n gwasanaethu Cymru gyfan. Rydym yn falch o'n llwyddiannau a gyflawnwyd yn ystod cyfnod o newid sylweddol, cwtogi ac ansicrwydd. Wrth i'r sefydliad aeddfedu, gyda mwy o sefydlogrwydd ac eglurder ynghylch ein diben, rydym yn hyderus y gallwn wneud cyfraniad cryfach fyth.

Yn hydref 2016 byddwn yn cyflwyno Gweledigaeth Strategol newydd ar gyfer Gyrfa Cymru i Lywodraeth Cymru. Bydd yn dangos sut y gallwn gefnogi nod Llywodraeth Cymru o sicrhau Cymru fwy llewyrchus, iach ac uchelgeisiol.

Caiff y weledigaeth ei chyflawni gan staff proffesiynol a diduedd gan ddefnyddio technoleg a dulliau arloesol. Yn seiliedig ar dystiolaeth ac arfer gorau rhyngwladol, ac wedi'i llywio gan farn rhanddeiliaid a dinasyddion, rydym yn rhagweld y bydd nodweddion allweddol y Weledigaeth Strategol hon yn cynnwys:

Alinio ein gwaith gyda pholisïau allweddol Llywodraeth Cymru, megis Dyfodol Llwyddiannus, Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a'r addewid i gynyddu nifer y prentisiaid

Gwasanaethau dwyieithog i bob oedran - gyda ffocws cryfach ar helpu pobl ifanc drwy gyfnodau pontio allweddol

Dull 'cyfunol' newydd o ddarparu gwybodaeth, cyngor a chyfarwyddyd gyrfaoedd i bobl ifanc a rhoi'r 'Model Darganfod Gyrfa' ar waith sy'n cyfuno offer digidol, amryw o sianeli a Chyfarwyddyd Gyrfa proffesiynol

Ystod newydd o wasanaethau cymorth i sefydliadau partner

Mwy o integreiddio gwasanaethau er mwyn manteisio ar arbedion maint a chwmpas, fel bod y cyfan yn fwy na swm ei rannau

Gwell cysylltiadau â busnes yn seiliedig ar y wybodaeth orau a diweddaraf am y Farchnad Lafur; a ffocws cliriach ar ddulliau mesur effaith a pherfformiad

Eitem 4

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Higher Education Funding Council for Wales Annual report and accounts

For the year ended 31 March 2016

Noddir gan
Lywodraeth Cymru
Sponsored by
Welsh Government

Annual report and accounts

Contents	Page
Performance report	
Overview	
Accounting Officer's statement on performance	3
About HEFCW	4
Purpose and activities of HEFCW	4
Key issues and risks	6
Performance in year – summary	7
Expected future developments	8
Performance analysis	
Operational plan – outcomes	10
Progress against corporate strategy measures – analysis	11
Corporate strategy objectives and outcomes	18
Financial analysis	21
Sustainability	23
Accountability report	
Corporate governance report	
Directors' report	26
Statement of Accounting Officer's responsibilities	30
Governance statement	31
Remuneration and staff report	
Directors' remuneration policy and remuneration committee	39
Remuneration (including salary) and pension entitlements	40
Fair pay disclosures	44
Staff report	45
The Certificate and Report of the Auditor General for Wales to the National Assembly for Wales	50
Financial statements	53

Performance report

Overview

Accounting Officer's statement on performance

The reporting year has brought in significant changes for us, with the Higher Education (Wales) Act 2015 ('the HE Act') becoming law. We have started to modify our own role, with arrangements around fee planning and quality assurance changing, and our role as a higher education regulator strengthening.

Welsh higher education providers, both universities and further education colleges, will be adjusting to the changes in our relationship, and we continue to work with them to secure a smooth transition and to ensure that our new duties are carried out effectively. Dialogue, partnership, engagement and understanding, which have always been the basis of our relationship with providers, are all key to being a good regulator. As direct public funding from us diminishes however, the HE Act gives us powers to intervene if required.

Changes are in train in the realm of assessing the quality of higher education. We, along with higher education funders in England and Northern Ireland, spent much of the year looking for potential new ways of assessing the quality of higher education that will sit comfortably within a UK framework, while meeting our distinct Welsh needs. We have dealt with the practical aspects of our change in role against a backdrop of major reports and announcements.

We have balanced our funds carefully for a number of years, but the decision by the Welsh Government to fund tuition fee grants directly to the Student Loans Company from 1 April 2015, rather than through HEFCW, resulted in a major reduction in our grant-in-aid funding of over 65%, from £362.5 million to £125.7 million. Since the year-end on 31 March 2016, we have needed to give additional consideration to the most effective ways of targeting our funding, following a £10 million reduction in our budget for the 2016-17 financial year, with a further £21 million at risk of moving from our budget and being put towards tuition fee grant funding later in 2016-17.

Towards the end of 2015-16, the Welsh Government published Professor Ellen Hazelkorn's '*Towards 2030*'. This review of the regulation arrangements for post-compulsory education and training in Wales recommended replacing HEFCW with a single new authority to regulate, oversee and co-ordinate all post-16 education and training. We await with interest the response of the Welsh government to Professor Hazelkorn's report.

Finally, since the end of 2015-16, Professor Sir Ian Diamond published his interim report on higher education funding and student finance arrangements in Wales, which provided a distillation of the evidence submitted so far. We await the publication of his final report and are optimistic that the final outcomes of this evidence-based policymaking process during 2016-17 will reflect the need to secure a world-class Welsh higher education system; a system which supports jobs and growth but which also makes a major contribution to culture, the arts and to equality and social cohesion .

We showcased many of the successes coming from the higher education sector in our January 2016 publication 'Higher Education for the Nation ii: the contribution of Welsh universities'. We highlighted the numerous positive contributions of Welsh higher education institutions to the economic and social prosperity of our country. Individually and

collectively, we should be proud of our universities. They are an investment which contributes to Wales as a vibrant nation, and well-resourced higher education institutions find it easier to uphold their reputations, attract students and meet the broader needs of Wales. For the foreseeable future, we will continue both to invest in these HE providers and to hold them to account, making sure students have a first-rate experience at strong, sustainable institutions.

About HEFCW

The Higher Education Funding Council for Wales (HEFCW) is the public body that sits between universities and the Welsh Government. We regulate fee levels at higher education (HE) providers, ensure a framework is in place for assessing the quality of higher education and scrutinise the performance of universities. We distribute resources for higher education teaching and research, and help to deliver Welsh Government priorities for higher education for the wider benefit of society and the economy.

We are Welsh Government Sponsored Body, originally established under the Further and Higher Education Act 1992. The Higher Education (Wales) Act 2015 has given us an enhanced role as a regulator of HE in Wales.

Purpose and activities of HEFCW

A two-year transitional period for HEFCW's duties under the new Act commenced on 1 September 2015, which will be fully implemented from 1 September 2017.

We regulate fee levels at universities, ensure a framework is in place for assessing the quality of higher education and scrutinise the financial, governance and risk performance of universities.

We distribute funding for HE provided by the Welsh Government. This includes:

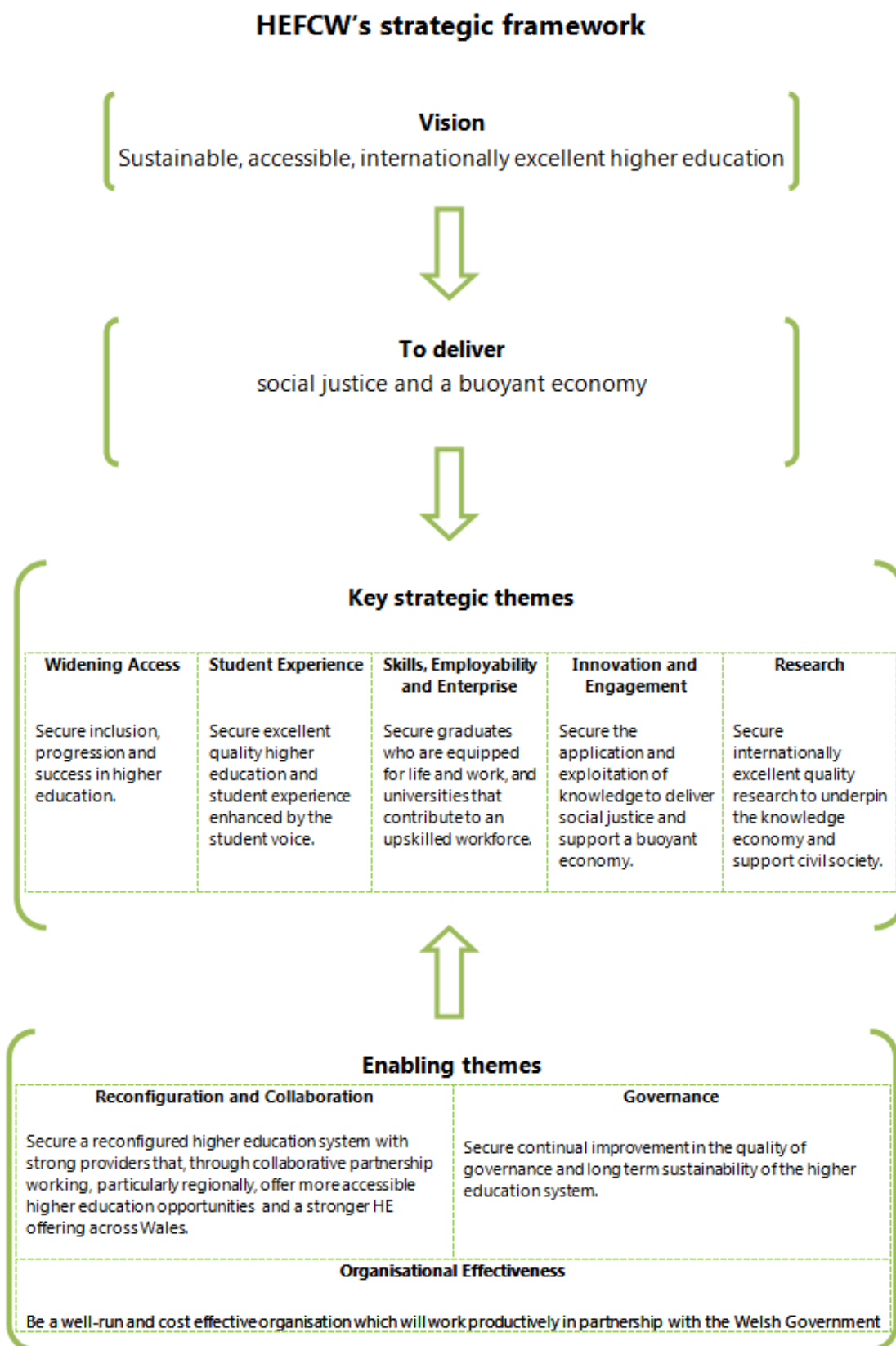
- Teaching, research and other funding to Welsh universities.
- Funding for HE courses at some further education colleges.

We support the HE system in Wales in delivering Welsh Government priorities, securing high quality learning, teaching and research and contributing to Welsh culture and society and the economy.

We also accredit providers of initial teacher training (ITT) for school teachers. Our responsibilities for ITT are covered under the Education (School Teachers' Qualifications) (Wales) Regulations 2004 and the Education Act 2005.

The key elements of our strategy have, throughout the year, been those set out in our corporate strategy for 2013-14 to 2015-16 and are set out below.

Our strategic framework is set out in the HEFCW Corporate Strategy 2013-14 to 2015-16 as follows:

Key issues and risks

Key issues for HEFCW during the year are detailed as ‘significant risks’ in our Governance Statement on pages 31 to 38. In summary, they consisted of:

- Significant budget reductions
- Welsh Government’s reviews of higher education funding and of governance arrangements for post-compulsory education in Wales (*Diamond* and *Hazelkorn* Reviews)
- The introduction of the Higher Education (Wales) Act 2015 –the transitional period of implementation commenced on 1 September 2015
- Developments in England and the potential impact on Welsh higher education

A revised corporate risk register of our key strategic risks was agreed by our Council in March 2016, and is subject to regular review.

The corporate risk register is structured to reflect all significant risks assessed by our teams in relation to their objectives and projects, including all appropriate corporate and operational plan objectives. Were these risks to materialise they would have a significant negative impact on HEFCW and/or on the higher education sector in Wales as a whole.

This does not mean these risks will definitely occur; rather, the risk register indicates that these are areas of risk which we need to be aware of and respond to in order to perform our role effectively. Monitoring and assessing key risks and current controls allows us to evaluate the effect of these major uncertainties on our corporate strategy and operational plan objectives. Where appropriate we can then make adjustments to our control measures.

Risk area	Main risk(s)
Sustainability and assurance	<ul style="list-style-type: none"> • Higher education providers fail to maintain effective regional partnerships. • HE institutions unable to maintain their long term financial sustainability.
Widening access	<ul style="list-style-type: none"> • Failure of sector to meet part-time corporate strategy target.
Student experience	<ul style="list-style-type: none"> • HE sector fails to meet our Corporate Strategy target for Welsh medium provision. • Failure to secure effective delivery of Initial Teaching Training. • Failure to secure excellent quality higher education and student experience in context of funding changes which is competitive in the UK and in the international environment. • HEFCW unable to meet its statutory responsibilities for quality under the HE (Wales) Act in light of changes to quality assurance arrangement and the Teaching Excellence Framework.
Research	<ul style="list-style-type: none"> • HE sector fails to meet Welsh Government expectations of improved research performance and the related expectation of an increase in UK research council income. This risk increases as quality research falls.

Risk area	Main risk(s)
HEFCW operating risks	<ul style="list-style-type: none"> • Workload increases beyond staff capacity. • Welsh Government fails to engage with, and utilise, HEFCW effectively in relation to HE developments. • HEFCW funding, post fee grant changes, is inadequate to support strategic investments and core priorities. • Risk of continuing increase in Welsh domiciled students choosing to study elsewhere, especially in the light of the lifting of the student number cap in England and initiatives to promote recruitment to high tariff universities. • HEFCW unable to implement Higher Education (Wales) Act 2015 effectively. • Capacity to operate within substantially reduced future running costs' budgets. • Some institutions fail to deliver effective Fee and Access plans. • Inability to agree and implement pay proposals for 2013-14 and 2014-15 due to affordability and sustainability and/or resistance from the Welsh Government.

Performance in year - summary

Operational plan – progress against priorities

The tasks in our operational plan have been largely based on priorities identified by the Welsh Government in its annual remit letter to us. Quarterly updates and monitoring meetings with the Welsh Government ensure a continual assessment of our achievements and give us an opportunity to address areas that might not be progressing satisfactorily.

The format for the Operational Plan was revised in 2015-16 in response to steers from the Welsh Government that we should amend our annual plan to detail the wider range of activities carried out by us every year, and not just activities set out in the annual remit letter. This meant that there were 176 activities in the latest plan, compared to 34 the previous year. 162 of these were completed (see 'Operational Plan – outcomes' below on page 10).

Corporate strategy – progress against measures

There are seventeen targets in HEFCW's Corporate Strategy 2013-14 to 2015-16¹, baseline data for which was academic year 2011/12. As a means of monitoring our progress over the last four years against the targets, we set out below the latest available information for the academic year to 31 July 2015. The Welsh Government agreed to an extension of our current Corporate Strategy to 2016-17². Details of progress made are given in 'Progress against Corporate Strategy measures – analysis' below on pages 11 to 17.

¹ www.hefcw.ac.uk/documents/publications/corporate_documents/Corporate%20Strategy%202013-14-2015-16.pdf

² Paragraph 10 of [W15/02HE](#)

Financial overview

Performance in year

	2016 £000	Restated 2015 £000
Funding of higher education	133,975	373,201
Council expenditure	2,752	2,580
Other income	(8,046)	(20,519)
Interest payable	1	-
Grant in aid – funding from the Welsh Government	<u>(125,747)</u>	<u>(362,518)</u>
(Decrease)/increase in Taxpayers' Equity	<u>(2,935)</u>	<u>7,256</u>

Grant in aid has fallen significantly in the year due to the Welsh Government's decision to fund tuition fee grants directly to the Student Loans Company from 1 April 2015.

The reduction of £12.5 million of 'Other income' is primarily due to the end of ESF project funding and one-off UKRPIF funding received for Swansea University in 2014-15.

See the Statement of Comprehensive Net Expenditure and the Statement of Changes in Taxpayers' Equity on pages 53 and 56 and note 7 to the accounts (in respect of the restated 2015 figures) for further details.

Expected future developments

Over the next twelve months, we will better forge our own identity and develop the strategic direction for higher education in Wales, while continuing to implement the requirements of the Higher Education (Wales) Act 2015.

- Our new corporate strategy will take effect in April 2017. In the meantime, we will be carrying out an extensive consultation on its development.
- Parallel to this, we will be working with higher education providers on a brand new strategy for higher education that will prepare them for the challenges that lie ahead over the coming years. We will be looking at how to sustain and develop a strong HE system in the context of Welsh Government priorities and wider UK changes.
- Under the Higher Education (Wales) Act 2015, we have specific duties relating to: fee and access plans; the quality of education; a Financial Management Code for regulated institutions; and a Statement of Intervention, showing what happens if a regulated institution fails to reimburse excess student fees or fails to address identified quality issues. We will carry on with our formal consultations on a number of aspects of our new requirements over the current 'transitional period', while continuing to talk to providers about any issues or concerns they have before the full execution of our new duties in September 2017.

- We await the final outcomes of Professor Sir Ian Diamond's independent review of higher education funding and student finance arrangements, and will be fully engaged in implementing any changes that arise as a result of subsequent Welsh Government actions.
- We will also be supporting the Welsh Government in implementing any changes to our remit once it considers in more detail the recommendations of Professor Ellen Hazelkorn's review *Towards 2030*.
- Finally, we expect to publish an analysis of the effects of the Welsh Government's current fees and funding framework on universities' income in Wales for the first three years of its operation, as part of our drive to make funding information transparent and publicly accessible.

Performance analysis

HEFCW is required by the Welsh Government to have a corporate plan setting out our medium to long term objectives and an operational plan for the financial year ahead. The plan was amended in 2015-16 to detail a wider range of activities undertaken as well as the activities set out in the annual remit letter. Quarterly updates and monitoring meetings are held with the Welsh Government to monitor progress against the operational plan.

The Framework Document, which sets out the terms of the relationship between the Welsh Government and HEFCW, requires us to set budgets and monitor expenditure. This is achieved by issuing monthly budget reports and re-profiling cash expenditure on a quarterly basis. We also monitor our cash balances on a monthly basis to ensure that they are kept within prescribed limits.

Operational plan - outcomes

Of the 176 activities identified in our operational plan:

- 162 were completed (of which 152 were achieved in the timescale set).
- 8 were not completed within the planning period.
- 6 were no longer applicable due to external factors.

Some delays were as a result of having to implement our new statutory responsibilities within the necessary timescales. Others had no set end date or had flexible end dates to ensure that we are able to deliver the required outcomes.

Our achievements in 2015-16 included:

- Developing new guidance for 2017-18 fee and access plans.
- Developing new quality assurance arrangements that meet the needs of Wales, and are appropriate to the requirements of the Higher Education (Wales) Act 2015.
- Our continuing work with the Higher Education Funding Council for England (HEFCE) on the review of public information, including the National Student Survey.
- Publishing our 'transitional statement of intervention', which details how we will proceed if a regulated institution fails to reimburse excess student fees or fails to address identified quality issues.
- Piloting the collection and analysis of in-year international student and transnational education data in conjunction with Universities Wales and universities.
- Developing and securing funding for a new GO Wales programme.
- Developing a new financial memorandum between us and higher education providers.
- Producing a report for the Education Minister on the latest position regarding senior pay based on HE institutions' financial statements and annual reports.
- Engaging with Wales and UK developments around research and innovation, including feeding into UK-wide reviews of structures and support.

Progress against corporate strategy measures – analysis

There are seventeen targets in our Corporate Strategy 2013-14 to 2015-16³, baseline data for which was 2011/12. As a means of monitoring our progress over the last four years against the targets, we set out below the latest available information for the academic year to 31 July 2015. Last year, the Welsh Government agreed to an extension of our current Corporate Strategy to 2016-17⁴, in effect providing a further year to reach the targets.

Looking at 2014/15 data and rolling this performance forward, it is possible that the following targets will be met: Widening access (Target T1), Participation (T2); Retention (T3, Full-time); Welsh medium (T6) (5 credit target only); CPD (T12), Collaborative research income (T13); and REF (T15). However, institutional forecasts are yet to be received and may show a different picture for some of these targets.

A number of targets are comparative to UK performance or await data on performance and cannot therefore be assessed. This applies to Part-time (T4); NSS (T5); Overseas students (T7); Quality (T8); ITT (T9); Employment (T10); Research Council income (T14); Income (T16) and Governance (T17).

Performance based on 2014/15 indicates that two targets will not be met: Retention (T3, Part-time) and Welsh medium (T6) (40 credits). Data for Employability (T11) is not yet available, and as indicated above, institutional forecasts may show a different picture.

We will continue to monitor progress and work with the higher education sector to encourage improved performance in these policy areas, noting that changes to our powers and funding constrain the extent to which we are able to exercise leverage in these areas.

	Baseline	Progress	Progress	Progress
1	A rise in the proportion of all Welsh domiciled students studying higher education courses at higher education institutions and further education institutions in Wales who are domiciled in the bottom quintile of Lower Super Output Areas in the Welsh Index of Multiple Deprivation or in Communities First cluster areas, from 20.1% in 2011/12 to 22.4% in 2016/17 (a rise of 11.6%)			
	*Baseline and target have been amended to reflect late inclusion of an area in the Communities First initiative			
	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
	20.1%	20.7%	20.9%	21.6%

³ www.hefcw.ac.uk/documents/publications/corporate_documents/Corporate%20Strategy%202013-14-2015-16.pdf

⁴ Paragraph 10 of [W15/02HE](#)

	Baseline	Progress	Progress	Progress
2 An increase in the proportion of all UK domiciled students studying higher education courses at higher education institutions and further education institutions in Wales who are from UK low participation areas from 33.2% in 2011/12 to 35.3% in 2016/17 (a rise of 6.3%)				
	2011/12	2012/13	2013/14	2014-15
	33.2%	34.0%	34.3%	35.2%
3 (a) A decrease in the percentage of full-time undergraduate students no longer in higher education following year of entry from 9.2% in 2011/12 to 8.2% in 2016/17 (a drop of 10.7%)				
	2011/12	2012/13	2013/14	2014-15
	9.2%	7.5%	7.5%	8.2%
3 (b) A decrease in the percentage of part-time first degree students no longer in higher education two years following year of entry from 33.7% in 2011/12 to 30.1% in 2016/17 (a drop of 10.7%)				
	2011/12 (2009/10 entry)	2012/13 (2010/11 entry)	2013/14 (2011/12 entry)	2014/15 (2012/13 entry)
	33.7%	30.9%	35.5%	34.4%
4 The percentage change in the number of part-time students attending higher education courses in Welsh higher education institutions and further education institutions to be equal to, or greater than, the comparable figure for the UK				
	2010/11 to 2011/12 % growth	2011/12 to 2012/13 % growth	2012/13 to 2013/14 % growth	2013/14 to 2014/15 % growth
	Welsh institutions	Welsh institutions	Welsh institutions	Welsh institutions
	-2.2%	-4.8%	-3.4%	-4.0%
	UK institutions	UK institutions	UK institutions	UK institutions
	-6.0%	-13.8%	-7.3%	-5.1%

	Baseline	Progress	Progress	Progress
--	----------	----------	----------	----------

5 The three year rolling average score for Wales in the National Student Survey 'overall satisfaction'* question will be **equal to, or greater than the comparative score for the UK**

* 'Score' means percentage of students who agreed with 'Overall, I am satisfied with the quality of my course'.

	2010 to 2012 3-year rolling average	2011 to 2013 3-year rolling average	2012 to 2014 3-year rolling average	2013 to 2015 3 year rolling average
Welsh institutions	83.3%	83.7%	84.3%	84.7%
UK institutions	83.3%	84.3%	85.3%	85.7%

6 The number of students studying higher education courses at higher education institutions and further education institutions in Wales undertaking at least 5 credits of their course through the medium of Welsh, per annum, will rise from 4,335 in 2011/12 to 5,600 in 2016/17, including a rise from 2,269 to 3,030 in the number of those studying at least 40 credits per annum

	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
5+ credits	4,335	4,881	4,858	5,228
40+ credits	2,269	2,359	2,445	2,484

	Baseline	Progress	Progress	Progress
<p>7 The percentage change year on year in the number of overseas students attending higher education courses in Welsh higher education institutions will be equal to, or greater than, the comparable figure for UK higher education institutions (excluding London and the South East)</p>				
	2010/11 to 2011/12 % growth	2011/12 to 2012/13 %growth	2012/13 to 2013/14 % growth	2013/14 to 2014/15 % growth
	Welsh HE institutions -1.5%	Welsh HE institutions -1.4%	Welsh HE institutions 7.4%	Welsh HE institutions -5.1%
	UK HE institutions (excl London and SE England) 2.6%	UK HE institutions (excl London and SE England) 0.7%	UK HE institutions (excl London and SE England) 4.1%	UK HE institutions (excl London and SE England) 0.3%
<p>8 All institutions being reviewed in the Corporate Strategy period to receive QAA Institutional Review outcomes of 'commended' or 'Meets UK expectations' for all judgements'</p> <p>Data complete as at 31 May 2016</p>				
		2013/14	2014/15	2015/16
	Number reported in period	1	3	2
	Number 'commended' or 'Meets UK expectations'	1	3	2

	Baseline	Progress	Progress	Progress
<p>9 Welsh Government intake targets for ITT undergraduate primary, postgraduate primary, undergraduate secondary, postgraduate secondary priority and postgraduate secondary other subjects to be met annually</p> <p>NB: Intake targets are monitored at individual centre, phase, level and subject using HESES data and if any individual target is over-recruited to by more than 5% a penalty is applied. No penalties were applied in 2012/13, 2013/14 or 2014/15. Under-recruitment is allowed but is monitored⁵. The Corporate Strategy target is monitored at sector level using HESA data.</p>				
		2012/13	2013/14	2014/15
	Primary UG	2%	-1%	-3%
	Primary PG	4%	2%	-1%
	Secondary UG	-15%	-52%	-69%
	Secondary PGCE-priority	-18%	-12%	-31%
	Secondary PGCE - other	3%	-1%	-14%
<p>10 The proportion of leavers from Welsh higher education institutions obtaining undergraduate qualifications through full-time or part-time study who were employed, studying or both six months after leaving will be equal to, or greater than, the UK proportion</p>				
	2010/11	2012/13	2013/14	2014/15
	Welsh institutions	Welsh institutions	Welsh institutions	Welsh institutions
	92.2%	93.5%	94.2%	Data not yet available
	UK institutions	UK institutions	UK institutions	UK institutions
	91.5%	93.1%	93.8%	Data not yet available

5

www.hefcw.ac.uk/documents/publications/circulars/circulars_2013/W13%2008HE%20Initial%20Teacher%20Training%20Controls%20n%20recruitment%20against%20intake%20targets.pdf

	Baseline	Progress	Progress	Progress
11 The proportion of leavers who were working or working and studying who were working in a managerial/professional job six months after leaving to rise from 67.5% in 2010/11 to 72.7% in 2016/17 (a rise of 7.7%)				
	2010/11	2012/13	2013/14	2014/15
	67.5%	68.4%	70.2%	Data not yet available
12 The total number of learner days delivered by Welsh higher education institutions for continuing professional development will rise from 202,498 in 2011/12 to 226,000 in 2016/17 (a rise of 11.6%)				
	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
	202,498	213,534	206,147	248,867
13 The total amount of income from collaborative research involving both public funding and funding from business will rise from £65,294k in 2011/12 to £72,000k in 2016/17 (a rise of 10.3%)				
	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
	65,294k	70,006k	83,135k	83,669k
14 The annual percentage change in income from Research Councils will exceed the comparable figure for UK higher education institutions (excluding the 'golden triangle' of Oxford, Cambridge and London)				
	2010/11 to 2011/12 % growth	2011/12 to 2012/13 %growth	2012/13 to 2013/14 % growth	2013/14 to 2014/15 % growth
	Welsh HE institutions	Welsh HE institutions	Welsh HE institutions	Welsh HE institutions
	-3.6%	-10.1%	5.7%	9.9%
	UK HE institutions	UK HE institutions	UK HE institutions	UK HE institutions
	-4.0%	1.6%	6.6%	7.4%

	Baseline	Progress	Progress	Progress
15 An increased proportion of research submitted to REF by Welsh higher education institutions will achieve 3* and 4* in the Research Excellence Framework 2014 from a baseline of 35% at 3* and 14% at 4* in the 2008 Research Assessment Exercise.				
	2008 RAE	2014 REF		
	4* 14%	4* 30%		
	3* 35%	3* 47%		
16 At least 75% of the Welsh higher education institutions to have an annual income in excess of the UK median, with no institution to be in the lower quartile by 2016/17				
	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
	In excess of UK median	In excess of UK median	In excess of UK median	In excess of UK median
	40%	50%	50%	50%
	(4 out of 10 institutions)	(4 out of 8 institutions)	(4 out of 8 institutions)	(4 out of 8 institutions)
	In lower quartile	In lower quartile	In lower quartile	In lower quartile
	30%	13%	13%	13%
	(3 out of 10 institutions)	(1 out of 8 institutions)	(1 out of 8 institutions)	(1 out of 8 institutions)
17 No higher education institution to be classified as 'high risk' in accordance with HEFCW institutional risk review processes				
	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
	0	0	1	1

Corporate strategy objectives and outcomes

Widening Access: To secure inclusion, progression and success in higher education

We have worked closely with universities to encourage individuals from groups traditionally under-represented in higher education to consider higher-level learning and skills opportunities. Care leavers are one such group: only some 6% of care leavers in Wales aged 19 were in full-time post-16 education in 2013. During the reporting year, Carers Trust Wales and the University of Wales Trinity Saint David hosted the biggest gathering of young adult carers ever seen in Wales, which encouraged them to learn more about university life. Twenty young people with a care background took part in a summer school at Cardiff University, aimed at encouraging those from traditionally underrepresented groups to think about going to university. Students who have been in care are offered year-round university accommodation and additional support through a Care Leaver Bursary scheme, which contributes towards costs for graduation, travel and clothes for interviews.

We funded the Wales Institute of Social and Economic Research, Data & Methods (WISERD) (based at Aberystwyth, Bangor, Cardiff, South Wales and Swansea Universities) to study pupil access to higher education in considerable detail. A Cardiff University WISERD report in September 2015 concluded that Welsh school pupils' chances of getting into university vary dramatically according to the school they attend and the local authority in which it is situated, irrespective of their individual educational attainment. Pupils attending schools with strong records of higher education participation were almost three times as likely to participate in higher education compared with those at schools with average levels of higher education participation, regardless of their educational attainment, socio-economic or ethnic background.

Skills, Employability and Enterprise: To secure graduates who are equipped for life and work, and universities that contribute to an upskilled workforce.

Our investment in part-time courses helps universities ensure that their fees for part-time courses are kept down, helping to make learn-as-you-earn or improving skills affordable for more people. Universities have pointed to their successes in improving the 'employability' of their graduates, with high proportions of graduates not only employed but in graduate jobs. During the year, the UK Commission for Employment and Skills (UKCES) chose five organisations to test new ways to develop skills for innovation in manufacturing. Two of these projects are led by universities - Cardiff Metropolitan and Swansea.

Cardiff Metropolitan University and Acorn Learning Ltd developed a foundation degree in Applied Professional Practice, designed to develop employees' skills. And staff working at all levels in the education sector can now access the OU in Wales's online resources for professional development through 'OpenLearn' and 'FutureLearn'.

In June 2015, business leaders, entrepreneurs, careers advisers and student employability experts met in Cardiff to look at how universities prepared graduates for the world of work. Our Insight into Employability conference brought together the main influencers on graduates' careers to share their experiences in giving their students the 'edge' in employment. The then Deputy Minister for Skills underlined the importance of delivering what employers want: graduates with work experience, a capacity for critical thinking, subject knowledge and technical skills, in order to retain highly-skilled graduates in the

Welsh economy. A series of workshops provided a glimpse into employability programmes at universities, including the University of South Wales's Grad Edge Award, the Open University's coaching for students from disadvantaged areas and the Swansea University Employability Academy.

The University of Wales Trinity Saint David's Creative Bubble has seen hundreds of students had make a positive social and economic impact on Swansea city centre while improving their employability and entrepreneurship skills. Students have organised street performances, art exhibitions, pop-up craft fairs, drop-in workshops and managed a summer stage in the city centre from the Creative Bubble city centre premises, while entrepreneurs dropped by to talk to students about opportunities. Through these connections and Creative Bubble, students had been offered paid employment, placements and internships.

Student Experience: To secure excellent quality higher education and student experience, enhanced by the student voice

85% of students in Wales are satisfied with their overall higher education experience, according to last year's survey of universities and further education colleges. The National Student Survey showed that overall satisfaction remained steady, and there were particular gains in the areas of learning resources and satisfaction with the students' union.

Jake Sallaway-Costello, who graduated from Bangor University in 2015 with a BSc (Hons) degree in Psychology with Clinical and Health Psychology, recalled his time at Bangor University, which he says saw him transform from a worker to a professional. He highlighted the opportunities in Bangor to participate in paid internships, language classes, co-curricular volunteering projects, international education and a world-class personal-professional-development programme. The University provided him with career-enhancing experiences, and Jake graduated with a strong professional network and a number of awards under his belt, and entered the jobs market with both skills and confidence. Bangor University now has plans to work with Horizon Nuclear Power: on student employability, work placements and graduate employment; to share researchers and facilities; and to promote science, technology, engineering and maths (STEM) subjects.

The University of South Wales opened a £3.3 million development of its Aerospace Centre, building on its partnership with British Airways which gives the airline's staff the opportunity to develop their skills at the University, while aerospace students are given access to real aircraft to improve their career prospects while they study for their degree.

Innovation and Engagement: To secure the application and exploitation of knowledge to deliver social justice and a buoyant economy

The results of the HE-BCI survey once again showed how successfully university researchers collaborated with commerce, community bodies and the public sector. For example, the survey showed that Wales's universities were particularly effective at creating the right conditions for their academic staff and their graduates to start spin-off companies, some of which are part-owned by a university.

The University of Wales Trinity Saint David and Cardiff Metropolitan University lead Wales's Institute for Sustainable Design. Through this they run the Cerebra Innovation

Centre, which offers bespoke design services for products that benefit children with neurological conditions. Not only has the Institute been working with a national charity, it has also commercialised some of the products in partnership with third party manufacturers under licensing agreements.

Glyndŵr University scientists have now finished polishing prototype mirrors for the world's largest telescope (the European-Extremely Large Telescope) down to less than 7.5 nanometres - the size of a molecule - after four years of work.

Swansea University opened Europe's first Centre for NanoHealth, which offers access to academic staff, NHS health board clinicians and industry, and provides a technology and innovation base for businesses.

Aberystwyth University has attracted £20 million of European funding towards its Innovation and Enterprise Campus, a facility designed to attract further research funding for companies and researchers to collaborate on projects to generate innovative new products, services and spin-out companies in sustainable food, health, biotechnology and renewable energy sectors.

Cardiff University's expertise in researching and developing innovative technologies for the UK healthcare sector will support Precision Medicine Catapult's Cardiff Centre, funded by Innovate UK. This is one of six centres of excellence to identify and resolve barriers to building a leading UK precision medicine industry.

Research: To secure research of internationally excellent quality to deliver a buoyant economy and support social justice

Universities attract funding for research and development, generating jobs and growth. The latest Research Excellence Framework (REF) 2014 showed that half of the research submitted by Welsh universities was world-leading in terms of its impact on life beyond academia. Universities have continued to contribute to a more prosperous, more equal Wales. HEFCW research funding has been a launch pad for numerous projects that have gone on to secure Welsh or UK government, European or private funding, such as Swansea University's £522 million investment in its Bay Campus development programme.

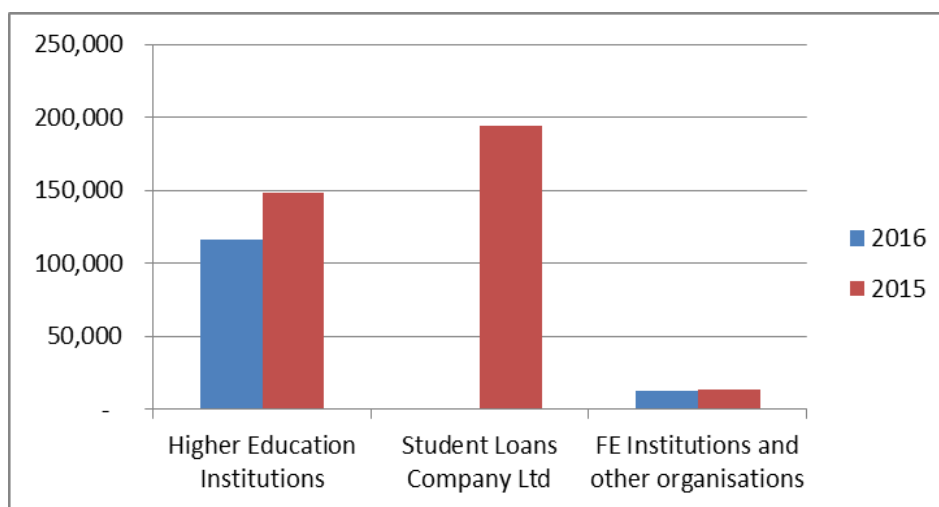
Bangor is the university lead for Menai Science Park, a £20 million development which aims to: encourage hi-tech industry and scientific research partnerships in north-west Wales; create skilled long-term employment opportunities; and be an economic hub in sectors such as low carbon, energy and environment and information and communications technology. The Department of Law and Criminology at Aberystwyth University was awarded £890,000 from the Big Lottery Fund as part of a £1.3 million research project on justice for older people who are abused in their own homes.

Cardiff University's £300 million development of the Maindy Road site includes plans to build the world's first Social Science Research Park, which would be able to turn world-leading research into solutions to pressing problems facing society and the world. The University's Compound Semiconductor cluster has the potential to create up to 5,000 jobs in the region over the next five years, and is part of efforts to reclaim high value technology manufacturing from global competitors. Meanwhile, its Sustainable Places Research Institute is conducting research into the Welsh Government Food Policy, exploring issues of food poverty and the impact of food production and consumption. Cardiff University is the biggest single recipient of HEFCW research funding.

Financial analysis

In delivering the strategic aims and objectives as set out, we received a total of £125.7 million of grant in aid funding from the Welsh Government (2014-15: £362.5 million). This represents an annual decrease in overall funding of £236.8 million and is primarily due to the change in the method of payment of tuition fee funding to the Student Loans Company (SLC) whereby this funding was paid directly to the SLC by the Welsh Government from 1 April 2015.

Funding of higher education expenditure (£'000)

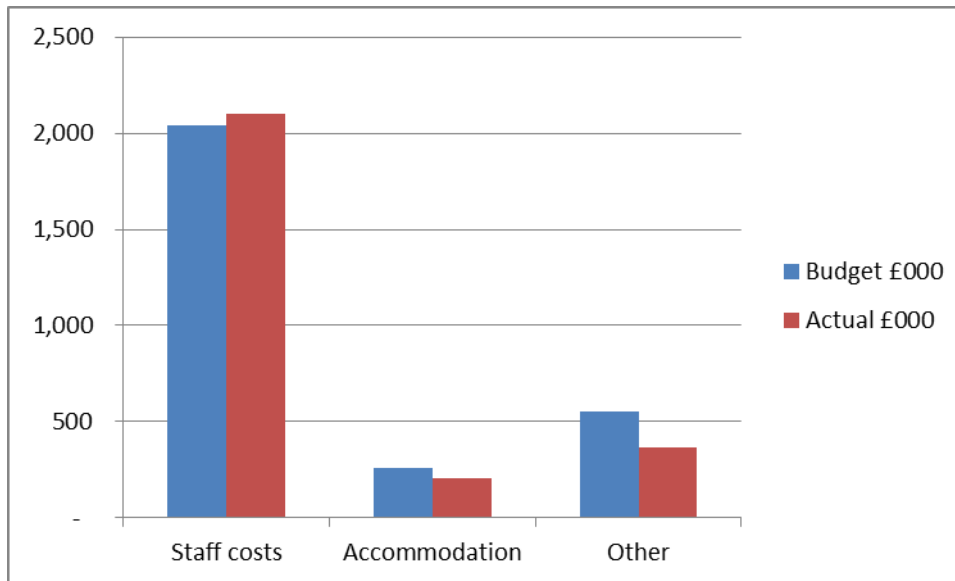
In addition to grant in aid funding from the Welsh Government, £8.0 million of other income was receivable in 2015-16 (2014-15: £20.5 million). The reduction of £12.5 million is primarily due to the end of ESF project funding and one-off UKRPIF funding received for Swansea University in 2014-15.

Total expenditure in 2015-16 was £136.7 million (2014-15: £375.8 million (restated)). Of this, £134.0 million (2014-15: £373.2 million (restated)) relates to the funding of the higher education and £2.8 million (2014-15: £2.6 million) to our own costs incurred in managing and distributing grant funding to the higher education sector. The fall in the former is attributable to the change in the method of funding the tuition fee grants to the SLC.

The net operating costs for the year were £128.7 million (2014-15: £355.3 million (restated)). The cumulative taxpayers' equity general fund at 31 March 2016, after crediting the grant in aid funding referred to above, was £14.5 million (31 March 2015: £17.4 million (restated)). The financial accounts will always record a net operating costs result for the year as a consequence of the crediting of funding received to the taxpayers' equity general reserve in the Statement of Financial Position. Our activities are also planned to ensure that our cash carry forward at the financial year end remains within the two per cent of total grant in aid for the year allowed by the Welsh Government.

Expenditure on property, plant and equipment amounted to £36k in the year.

Council expenditure 2015-16 (£'000)

Other financial key performance indicators

The cash balance as at 31 March 2016 was £1.6m which represented 1.27 percent of total grant in aid funds available (2014-15: £4.1m, 1.14 percent) and remained within the maximum of 2% of total funding for the year permitted by the Welsh Government, as set out in the Framework Document.

HEFCW is operating under the Welsh Government's target to pay suppliers of goods and services within ten working days of receiving a valid invoice. In 2015-16, HEFCW paid 95.1% of invoices within ten working days, with an average payment time of 2.2 days (2014-15: 96.5% and an average of 1.7 days).

Sustainability

Our primary role is to develop and sustain internationally excellent higher education in Wales, for the benefit of individuals, society and the economy, in Wales and more widely. The 46 staff, plus Council members, who make up the organisation, operate from a single shared office building in north Cardiff. Our main direct environmental impact arises from the use of the office building and business travel.

HEFCW has been recording its environmental performance since 2007-08. This has been supported by the use of an environmental management system, which has driven improvements in our environmental management processes. HEFCW has also sought to drive improvements through procurement, as is evidenced by the actions set out within the annual Sustainable Procurement and Environmental Improvement Plan and the use of framework contracts, which include a higher level of environmental performance than we could, realistically, have achieved, when negotiating directly with these contractors. The development and ongoing actions required under the environmental management system are co-ordinated through the HEFCW Health and Safety / Sustainability Group.

In April 2016, the Well-being of Future Generations (Wales) Act came into force. This places further duties upon HEFCW to ensure that sustainability is fully embedded within our decision-making and management processes, both in relation to internal actions and our engagement with the higher education sector.

Electricity Consumption

In 2013-14 we were successful in persuading the landlord to introduce separate sub-metering for each floor of the building which provides detailed and accurate electricity consumption for each part of the building as well as accurate billing. In 2014-15 the landlord also installed voltage optimisation equipment which undoubtedly accounts for some of the energy savings achieved in electricity consumption in that year (9.5%). In 2015-16, a further mild winter has assisted in achieving a further reduction of 3.2% in both consumption and CO2 emissions.

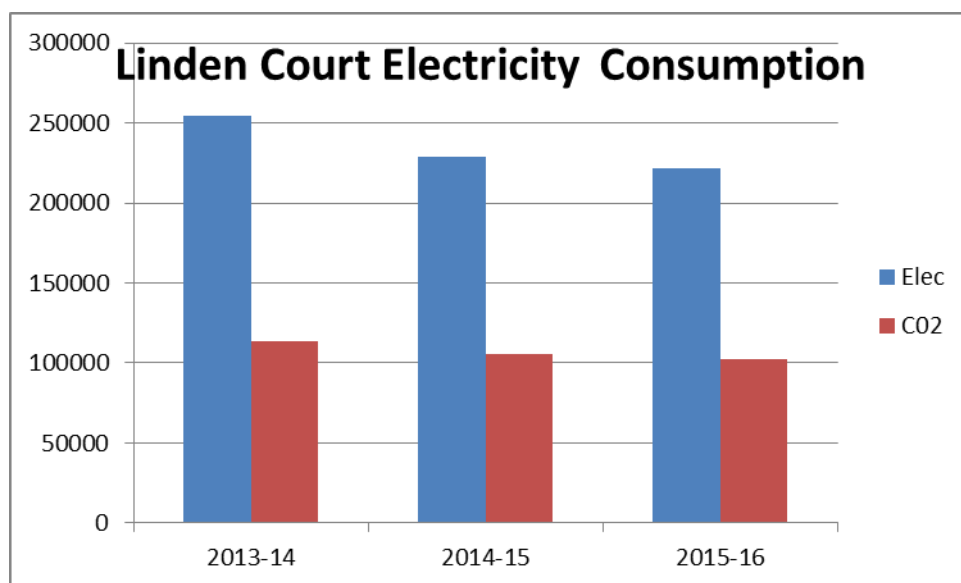

Table1

Business Travel

Carbon emissions associated with business travel declined by 60% during the period 2008-09 to 2012-13. Since then, business travel has been erratic with an increase of over 40% in business mileage over the two previous years and a reduction of 10.6% in 2015-16. Recorded use of video conferencing as an alternative to travel, has also increased in 2015-16 with recorded savings of over 10,000 miles compared with 7,225 in the previous year. It is also worth noting that use of video conferencing saved nearly 240 hours of staff time.

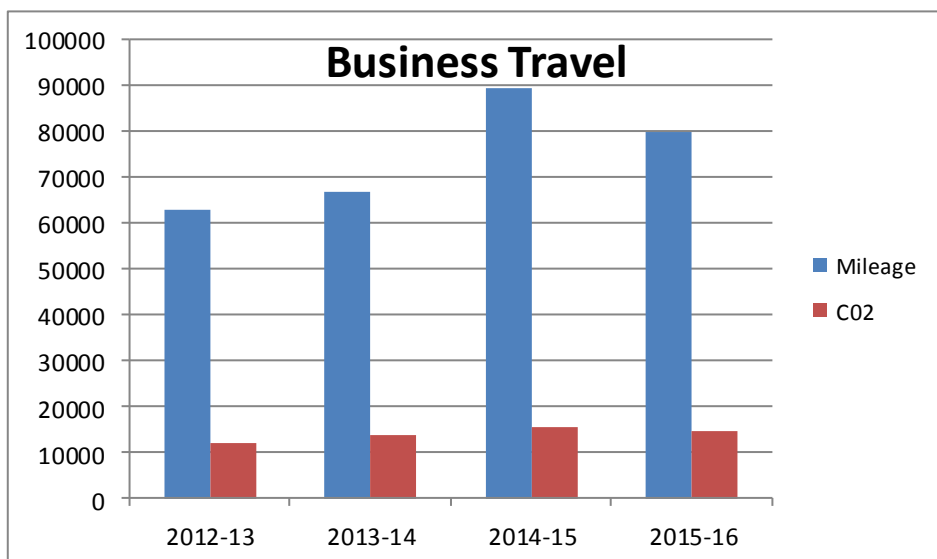

Table 2

The components of business travel are variable between years with significant changes evident between rail travel and staff using their own vehicles, particularly evident.

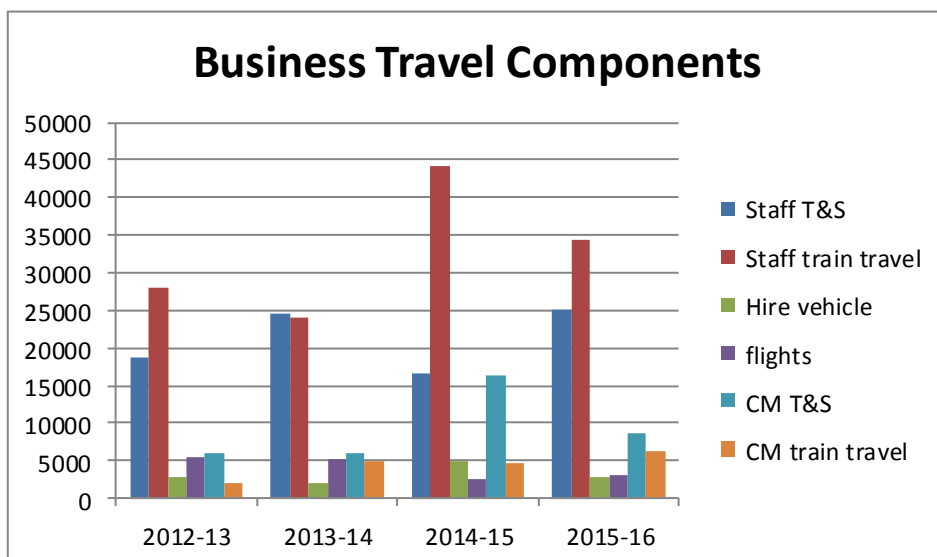

Table 3

Waste Minimisation

Redundant ICT constitutes a significant potential source of hazardous waste for HEFCW. Recent changes in legislation require manufacturers to recycle waste electronic equipment. However, much of the surplus ICT equipment generated by HEFCW is capable of providing further service in a less technically demanding context. The previous framework agreement has now expired and will need to be renewed to cope with anticipated ICT disposals in 2016-17.

HEFCW continues to provide segregated waste collection allowing recycling of paper, plastics and metals. Provision for disposal of other hazardous waste including batteries and fluorescent light bulbs is provided via existing maintenance contractors. All batteries purchased are, where possible, rechargeable.

Summary

The current year has witnessed progress being made in all three areas of environmental performance which we seek to measure (electricity, business travel and waste minimisation). It is encouraging to see increased use of video conferencing which has increased by nearly 25% over the previous year. The continued reduction in the use of paper has now continued every year for the last 5 years, as increasingly paper use is minimised through the use of electronic filing systems. Paper consumption is now approximately 40% of the amount first recorded in 2007-08. The modest reduction in electricity consumption has been achieved against a background of a further mild winter comparable to 2014-15. All of the reductions achieved offer financial as well as environmental benefits.

Dr David Blaney
Chief Executive and Accounting Officer
14 July 2016

Accountability report

Corporate Governance report

Directors' report

Council membership

The following persons served as Council members during the reporting year:

Chair

Mr David Allen OBE (*First term: 5 May 2014 to 4 May 2017*). *Former Registrar and Deputy Chief Executive of the University of Exeter*

Chief Executive (and Accounting Officer)

Dr David Blaney

Other Council members:

Name	Personal history	Term of office	Committee membership
Dame Alexandra (Sandra) Burslem, Deputy Chair	Former Vice-Chancellor, Manchester Metropolitan University	First term: 01/12/08 to 30/11/11 Second term: 01/12/11 to 30/11/14 Third term: 01/12/14 to 30/11/17	Strategic Development Committee (Chair) Human Resources Committee Remuneration Committee
Mrs Bethan Guilfoyle CBE	Former Headteacher, Treorchy Comprehensive School	First term: 01/04/10 to 31/03/13 Second term: 01/04/13 to 31/03/16 Third term: 01/04/16 to 31/03/17	Student Experience, Teaching and Quality Committee Student Opportunity and Achievement Committee (Chair) Quality Assessment Committee Strategic Development Committee

Higher Education Funding Council For Wales

Name	Personal history	Term of office	Committee membership
Mr David Mason	Former Principal/Chief Executive, Coleg Gwent	First term: 01/04/10 to 31/03/13 Second term: 01/04/13 to 31/03/16 Third term: 01/04/16 to 31/03/17	Audit and Risk Assurance Committee (Chair)
Dr Arun Midha	Former Lay Council Member, Swansea University and Director of Strategy, School of Postgraduate Medical and Dental Education, Cardiff University	First term: 07/04/15 to 06/04/18	Student Opportunity and Achievement Committee Audit and Risk Assurance Committee
Professor Katherine (Leni) Oglesby OBE	Former Senior Deputy Vice-Chancellor, University of Teesside	First term: 01/12/08 to 30/11/11 Second term: 01/12/11 to 30/11/14 Third term: 01/12/14 to 30/11/17	Student Experience, Teaching and Quality Committee (Chair) Quality Assessment Committee (Chair) Strategic Development Committee
Professor Mark Smith	Vice-Chancellor, Lancaster University	First term: 01/01/13 to 31/12/15 Second term: 01/01/16 to 31/12/18	Research, Innovation and Engagement Committee
Professor Stephen Tomlinson CBE	Former Vice-Chancellor, University of Wales College of Medicine	First term: 01/01/13 to 31/12/15	Research, Innovation and Engagement Committee
Professor Robin Williams CBE, FRS	Former Vice-Chancellor, Swansea University	First term: 01/08/09 to 31/07/12 Second Term: 01/08/12 to 31/07/15 Third term: 01/08/15 to 31/07/18	Research, Innovation and Engagement Committee (Chair) Strategic Development Committee

Name	Personal history	Term of office	Committee membership
Mr Ewart Wooldridge CBE	Former Chief Executive, Leadership Foundation for Higher Education	First term: 01/01/13 to 31/12/15	Human Resources Committee (Chair until 31/12/15) Remuneration Committee Audit and Risk Assurance Committee
Dr Colin Wyatt	Independent consultant and Former Director of Business Development, Imperial College London	First term: 22/04/15 to 21/04/18	Human Resources Committee (Chair from 01/01/16) Remuneration Committee Research, Innovation and Engagement Committee

The Chair of Council chairs the Appointments Committee (whose membership includes the Chairs of each of the other committees listed above) and the Remuneration Committee. He is also a member of the Strategic Development Committee.

The Chief Executive was a member of the Strategic Development Committee.

In July 2015 the Student Experience, Teaching and Quality Committee was replaced by the Quality Assessment Committee and the Student Opportunity and Achievement Committee.

Observers appointed by the Welsh Government

Mr Huw Morris,
Director, Skills, Higher Education and Lifelong Learning, Welsh Government

Mr Neil Surman
Deputy Director, Higher Education Division, Welsh Government

Composition of Management Board

The HEFCW Management Board is responsible for our management and operation.

It consists of the Chief Executive, the Director of Strategic Development, the Director of Institutional Engagement and the Head of Corporate Services.

Declarations of interests

Details of Council members' declared interests are available on our website
http://www.hefcw.ac.uk/council_and_committees/council_members/council_members.aspx

Personal data related incidents

There have been no reported personal data related incidents during the year.

Statement of Accounting Officer's Responsibilities

Under paragraph 16(2) of schedule 1 to the Further and Higher Education Act 1992, Welsh Ministers with the consent of the Treasury, have directed HEFCW to prepare for each financial year, a statement of accounts in the form and on the basis set out in the Accounts Direction. The accounts are prepared on an accruals basis and must give a true and fair view of the state of affairs of HEFCW and of our income and expenditure, recognised gains and losses and cash flows for the financial year.

In preparing the accounts, our Accounting Officer is required to comply with the requirements of the *Government Financial Reporting Manual* and in particular to:

- observe the Accounts Direction issued by Welsh Ministers, including the relevant accounting and disclosure requirements, and apply suitable accounting policies on a consistent basis;
- make judgements and estimates on a reasonable basis;
- state whether applicable accounting standards as set out in the *Government Financial Reporting Manual* have been followed, and disclose and explain any material departures in the accounts; and
- prepare the accounts on the going concern basis.

The Principal Accounting Officer for the Welsh Ministers has designated the Chief Executive as Accounting Officer of HEFCW. The responsibilities of an Accounting Officer, including responsibility for the propriety and regularity of the public finances for which the Accounting Officer is answerable, for keeping proper records and for safeguarding HEFCW's assets, are set out in the Accounting Officers' Memorandum published by the Welsh Government.

Accounting Officer's statement

So far as I, as the Accounting Officer, am aware, there is no relevant audit information of which our auditors are unaware; and I, as the Accounting Officer, have taken all the steps that I ought to have taken to make myself aware of any relevant audit information and to establish that our auditors are aware of that information. I also confirm that the annual report and accounts as a whole, is fair, balanced and understandable; and I take personal responsibility for the annual report and accounts and the judgments required for determining that it is fair, balanced and understandable.

Dr David Blaney
Chief Executive and Accounting Officer
14 July 2016

Governance Statement

Scope of responsibility

As Accounting Officer of HEFCW, I am accountable to the Permanent Secretary of the Welsh Government as its Principal Accounting Officer for the discharge of my responsibility to maintain sound systems of governance, risk management and internal control. These systems support the achievement of our policies and strategic objectives, while safeguarding the public funds and HEFCW assets for which I am personally responsible, in accordance with the responsibilities assigned to me in the Welsh Government guidance *Managing Welsh Public Money*. I am responsible for ensuring that the public funds and assets assigned to HEFCW are used economically, efficiently and effectively. I also acknowledge my responsibilities in respect of the funds provided to HEFCW which are allocated to higher and further education institutions and others for education, research and associated purposes.

Developments in-year

Since the beginning of FY 2015-16, the element of our grant funding previously associated with tuition fee grant payments for Welsh domiciled students has been managed directly by the Welsh Government. Consequently, our budget for 2015-16 was reduced by 65%, corresponding to the amount which the Welsh Government estimated would be needed to meet tuition fee grant commitments for the coming year.

Our remaining grant to higher and further education institutions in Wales continues to be focused strategically to address both Welsh Government and our Council's priorities and takes account of the Minister's expectations as set out in the annual remit letter to HEFCW. Higher Education grant funding is allocated to Higher Education providers on an Academic Year basis being the 12 months ending 31 July. The Academic Year is coterminous with the financial year for higher and further education institutions. Our annual grant funding allocations circular provides the detail of the provision that we fund and the basis for distribution of that funding between providers. The circular for AY 2015/16 is published and available on our website⁶.

The reduction in funding for HEFCW to distribute is significantly affecting our policy leverage, and thus it is more difficult to find ways of ensuring delivery on key priority areas. The key mechanism which we currently have in place for doing so is our designated responsibility for approving Welsh institutions' fee and access plans. These plans currently set out their commitment to invest a reasonable proportion of their tuition fee income above the basic fee rate of £4,000 on measures to improve equality of opportunity and promote higher education. However, the Welsh Government has recognised that the policy shift away from our institutional grants to a system where a significant proportion of institutional income is derived from student tuition fees requires new legislation and a revised regulatory system for higher education in Wales. It therefore introduced a new Higher Education (Wales) Act which became law on 12 March 2015, more details on the introduction of which are provided near the end of this Governance Statement.

---

⁶ Circular W16/16HE, *HEFCW's Funding Allocations 2016/17*
(www.hefcw.ac.uk/publications/circulars/circulars.aspx)

Governance Framework

We are responsible for administering resources for higher education provided by the Welsh Government. We work with the Welsh Government to inform higher education policy in Wales, and we work with higher education providers to enable them to meet those policy priorities. We regulate fee levels at higher education providers, ensure a framework is in place for assessing the quality of higher education and scrutinise the financial, governance and risk performance of universities.

Our Council is appointed by the Minister for Education and Skills in accordance with the requirements of the Further and Higher Education Act 1992. As Accounting Officer and Chief Executive, I am a member of the Council. In May 2014 the Welsh Government appointed a new Chair of Council. During the year the Council reached its full complement of 12 members, the gender balance of which, was nine male (including the Chair) and three female Council members. In December 2015 two male Council members reached the end of their terms on the Council and were not re-appointed by the Minister, so that at the end of 2015-16 the Council comprised 10 members.

The Council met on six occasions during financial year 2015-16. Out of a possible 68 member attendances during the year a total of 67 were made.

Meetings of the Council are attended by two observers from the Welsh Government, the Higher Education Funding Council for England (HEFCE) and the Scottish Funding Council (SFC). The President of the National Union of Students (Wales) also attends as an observer. Likewise, we have observer status on the Board meetings of both HEFCE and the SFC. The Council is supported by Audit and Risk Assurance; Quality Assessment; Human Resources; Remuneration; and Appointments Committees, and by three strategic advisory committees (Student Opportunity and Achievement; Research, Innovation and Engagement; and Strategic Development) covering areas of higher education policy which are important to our remit and statutory responsibilities. The background and declaration of interests of Council members, and the structure and membership of committees, along with other corporate governance information, are published on our website. The Council is also supported by a UK-wide advisory committee: the UK Healthcare Education Advisory Committee.

We have a Complaints Policy based on the model Concern and Complaints Policy produced by the Public Services Ombudsman for Wales. No complaints against us were received during 2015-16.

We carry out an annual self-assessment effectiveness review of our governance. This comprises an appraisal of the Council - including members' performance - by the Chair through discussions with members and a comparison of our governance arrangements with the Financial Reporting Council's Corporate Governance Code. We also conduct annual reviews of our key corporate governance documents, and review the remits of all Council's committees. In 2015-16 the Council conducted a detailed self-assessment review exercise based around questionnaires completed by each member, and discussed the outcomes at one of the Council's Workshops. The Council concluded that, overall, it was content with the effectiveness and appropriateness of its governance processes and practices, including with respect to the quality of information and data provided through Council and committee papers. The Council agreed there was more to be done to try and reduce the volume of paperwork, and also that to improve expediency it would explore

options for moving to full electronic distribution of Council papers. We are of the view that our processes continue to be compliant with the Corporate Governance Code to the extent relevant to a Welsh Government Sponsored Body. Since a review in 2013 of new ways of working, we have continued during 2015-16 to seek ways of making better use of Council and committee time, including through a more strategic focus for business.

We discharge our legal responsibility to ensure that arrangements are made to assess the quality of education in funded institutions through our Quality Assessment Committee. Quality assessments are carried out primarily by the Quality Assurance Agency (QAA), which provides an annual academic year report on the outcomes of reviews which are considered by the Quality Assessment Committee and the Council. The report for AY 2014/15 can be found on our website. During FY 2015-16 QAA conducted Institutional Reviews of: University of South Wales; University of Wales Trinity Saint David; Grŵp Llandrillo Menai; and Neath Port Talbot College Group. The QAA review reports include recommendations and features of good practice, and are available on the QAA website.

In September 2014 our Council was informed that HEFCE would be publicly tendering for the future contract to assess the quality of higher education in England. Our Council endorsed the desirability of remaining part of a UK-wide approach to quality assessment and therefore agreed that we would participate in the procurement exercise. The review process got underway in 2014-15, and the consultations on revised quality arrangements are expected to conclude in 2015-16. This will then be followed by a piloting of the new arrangements in 2016/17, followed by full implementation in Wales from academic year 2018/19.

We conducted an Annual Compliance Review against the requirements placed upon us in the *Framework Document*, which showed us to be fully compliant.

The Audit and Risk Assurance Committee has five members, two of whom (including the Chair) are members of our Council. The Committee meets three times a year and meetings are attended by the Chief Executive; the Head of Internal Audit; representatives from the external auditors (the Wales Audit Office); and relevant members of our staff. The minutes of the Committee are presented to our Council, and the Chair of the Committee reports any matters of particular note to Council. The remit of the Committee includes both HEFCW and our assurance work with the HE sector. The Committee provides our Council with an annual report, which incorporates the Committee's opinion on governance, internal control and risk management. The Committee reviewed the actions it had agreed last year as part of its effectiveness review self-assessment exercise, through which it had benchmarked the Committee's operation against the National Audit Office checklist for audit committees, based on the HM Treasury Audit Committee Handbook. The Committee also reflected on the competencies of its membership compared against best practice identified in the HM Treasury Handbook. The Committee concluded that its membership covered the full range of competencies – skills, knowledge and experience – identified as desirable for all audit committees. The Committee concluded that this continued to be the case following some changes to its membership which took place during the year. The Committee also undertook the annual review of its remit and agreed some minor changes, which were subsequently agreed by the Council. The Committee continued to be satisfied that overall it was operating in line with accepted best practice for audit committees.

The Audit and Risk Assurance Committee's opinion for 2015-16 highlighted no major issues, except to note some concerns relating to institutional financial sustainability.

The Head of Internal Audit has provided the following opinions to the Chief Executive and the Council:

- Sufficient internal audit work has been undertaken to draw a reasonable conclusion as to the adequacy and effectiveness of the Council's governance, risk management and internal control processes.
- Governance, risk management and internal controls arrangements for HEFCW have been adequate and effective during the year and the Council and Accounting Officer can therefore place reasonable reliance on them.

We work with the higher education sector and in partnership with many other organisations to help us deliver our objectives. These partners include the QAA, Jisc, the Equality Challenge Unit, the Leadership Foundation for Higher Education, and the Higher Education Academy. These partner organisations provide us with useful sources of advice and information that enable us to benchmark Welsh performance and activities against the rest of the UK, and the arrangements have the benefit of economies of scale since the organisations have UK-wide remits. HEFCE, as the major UK HE funder, traditionally undertakes lead oversight of these bodies, and where appropriate there are supplemental agreements in place between HEFCW and the body to provide for any specific Welsh requirements. We monitor the deliverables from these organisations at a Wales level. HEFCE also has responsibility for oversight of the Open University as an institution, although we work directly with the Open University in Wales on the provision it delivers in Wales. We also provide funding for the Coleg Cymraeg Cenedlaethol to support the development of Welsh medium higher education provision and the take-up of Welsh medium opportunities by students, including via the Coleg's scholarship schemes, academic staffing scheme and strategic development projects. We have a memorandum of understanding with the Charity Commission which sets out how we will work together and share information to co-ordinate our regulatory activities with respect to higher education institutions in Wales.

We have regular interaction with the Welsh Government's Department for Education and Skills, under the terms of the Framework Document between the Department and HEFCW. Staff from the Department and HEFCW meet quarterly which enables the Department to monitor progress against our operational plan and key performance indicators, and to monitor our risk register and the actions we are taking to mitigate risk. We received our remit letter for 2015-16 in March 2015, and our Operational Plan 2015-16 was submitted to the Welsh Government for approval in July 2015. We were notified in September 2015 that the Education Minister had noted the Plan and was content with the revised format that we had introduced in response to a request from our sponsor division. Our Council receives regular reports on progress against our operational plan targets, and an annual report on progress against our corporate strategy targets.

The Minister for Education and Skills has a quarterly meeting with the Chair and Chief Executive, which enables the Minister to monitor our delivery against our strategic objectives and provides an opportunity for us to advise the Minister.

Effectiveness of the internal control system

As Accounting Officer, I have responsibility for reviewing the effectiveness of the system of internal control. I am supported in this process by advice from the Audit and Risk Assurance Committee and by other members of my senior management team. My review

is also informed by the work of the internal auditor and our managers who have responsibility for the development and maintenance of the internal control framework, and by comments from the external auditors in their management letters.

Our system of internal control provides an assurance framework for managing risks associated with our internal operational and financial controls, and our controls in relation to organisations in receipt of our funding. For this reason, Welsh higher education institutions funded by us are required to comply with a Memorandum of Assurance and Accountability, which helps us to secure accountability for the regularity and propriety of the use of public funds provided to them. We consider a comprehensive range of returns provided to us by institutions - including their annual accounts, fee plans, and strategic plans - as part of our work to ensure the protection of the public investment in institutions. This work includes seeking assurance that the public funds provided to institutions have been used for the purposes for which they were intended.

Each of the key annual controls – the risk registers, the financial statements and the external auditors' report and comments thereon, internal audit reports and institutional risk reviews and assurance reports – has been considered by the Audit and Risk Assurance Committee which reports on to our Council. Our control systems have identified a small number of minor issues that required specific action to manage the associated risks. There were no significant weaknesses in our internal controls in 2015-16 which warrant disclosure here.

Approach to risk management

We operate a system of internal control which is designed to: identify and prioritise the risks to the achievement of our policies and strategic objectives; evaluate the likelihood of those risks being realised and the impact should they be realised; and manage them effectively. Our risk management processes are overseen by the Audit and Risk Assurance Committee on behalf of our Council.

Each team manages a risk register which is reviewed three times a year. I manage a risk register which sits alongside the operational plan, thereby providing scrutiny of our operational performance against which our risk analysis can be judged. If the combined score for probability and impact is above the tolerance boundary agreed by the Audit and Risk Assurance Committee, the risk goes on to the Corporate Risk Register. The Corporate Risk Register is reviewed by the Audit and Risk Assurance Committee three times a year, with the results being considered by our Council.

Alongside the main risk registers, each team produces a fraud and bribery risk register. Those risks above the tolerance boundary are included in a Corporate Fraud and Bribery Risk Register.

The Audit and Risk Assurance Committee and Council receive regular reports on our institutional risk review system, the process by which we assess and monitor the overall risk profile of each HE institution.

During the year we agreed in discussion with the Audit and Risk Assurance Committee a number of high level principles to inform a review of our current approach to risk management. This will be taken forward next year in discussion with the Council.

Tax assurance for off-payroll employees

There have been no payments to off-payroll employees during this year or in the previous year.

Whistleblowing arrangements

HEFCW has its own whistleblowing policy and supporting procedures in place for use by staff. The aim of the policy is to encourage staff to report matters of proper concern considered by them to be in the public interest, either at the workplace or externally, about a danger, risk, malpractice or wrongdoing. When such matters are brought forward by staff it must be without fear of reprisal or victimisation, while protecting staff and HEFCW from unfounded and malicious allegations. This policy and its supporting procedures are available to staff via the intranet and our website. There have been no whistleblowing matters reported during the year and so it is not possible to report upon the effectiveness of these procedures. Our policy and procedures are next due for formal review in late 2017, unless there are any matters reported before then which prompt changes to be made to improve the processes used.

Significant risks considered by Council during the year

Significant budget reductions

Since the introduction of the new fee regime in AY 2012/13 the funding available to us to allocate to Higher Education providers has reduced significantly. Between Academic Year (AY) 2011/12 and AY 2015/16, HEFCW funding to HE providers in Wales has reduced by £216m to £151m, a reduction of approximately 60%, on account of the increasing cost of the Welsh Government fee grant for students over that period.

As a consequence, the Council has had to make difficult decisions with funding reductions having to be implemented in areas of strategic priority including innovation, part time provision and strategic funding. The remaining HEFCW recurrent funding is allocated mainly to the priority areas of research, part-time provision and expensive subjects (medicine, dentistry and performing arts).

There is a risk that continuing reductions in funding available for investment in Higher Education provision in Wales will have a detrimental impact on the capacity of Welsh Higher Education providers to continue to compete successfully with other UK providers and global competitors in attracting students, staff and securing research grants and contracts. The impact of the funding changes affects higher education providers differentially and consequently the impact on the longer term financial sustainability of some providers will be more significant than others.

Welsh Government reviews of higher education funding and of governance arrangements for post-compulsory education in Wales (Diamond and Hazelkorn Reviews)

During the year, the review commissioned by the Welsh Government and chaired by Professor Sir Ian Diamond to explore issues of the funding of higher education has continued to make progress. The outcome of that review, and the government response to its recommendations, will inevitably have a significant impact on the future funding available for Higher Education providers in Wales and on our future operations. We have

continued to work with the review secretariat, providing information as requested, and I have sat as an official observer to the review panel. In parallel, the Welsh Government commissioned Professor Ellen Hazelkorn to undertake a review of the governance arrangements for post-compulsory education in Wales, with particular reference to the role of HEFCW. Again, the government response to Professor Hazelkorn's report could have major implications for HEFCW in the future, including, potentially, its closure. We have responded to this process by engaging positively with Professor Hazelkorn, and with a range of other stakeholders, to offer suggestions for future arrangements. The report has been published but we await the Welsh government's response.

One of the key risks for HEFCW as an organisation lies in ensuring that we maintain a good working relationship with the Welsh government and, in particular, its sponsor division. We work hard to seek to minimise misunderstandings and resultant frustrations arising and will continue in these efforts.

Higher Education (Wales) Act 2015

We are now in the transitional period in the implementation of the HE (Wales) Act 2015, which commenced formally on 1 September 2015. A key corporate risk relating to HEFCW being unable to implement the Act effectively is being ameliorated through the establishment of an internal Project Implementation Group, including the establishment of four workstreams (fee planning; quality assessment; financial management code and statement of intervention); close liaison with Welsh Government centrally and through the workstreams; close monitoring of implementation timetables and risks. In addition, workshops were held with Welsh Government and papers (including minutes and timetables) were exchanged with the WG project Group. We prepared clear timetables for implementation and gained legal advice as required. Nevertheless, work has been extensive in developing arrangements to address the requirements of the Act and working out how it could be implemented. This has included the consultation and development of a Transitional Statement of Intervention⁷ covering how HEFCW would use its new powers during the period to full implementation of the Act in September 2017; work with other funders on the development of quality assessment arrangements; developing fee and access plan guidance for 2017/18; and development of a draft Financial Management Code. Work in all these areas will continue in 2016-17. All existing institutions with a fee and access plan approved by HEFCW (all current universities and directly-funded FEIs) are now 'regulated institutions' under the terms of the Act.

Developments in England and their potential impact on Welsh higher education

In November 2015 the Westminster Government published the higher education Green Paper 'Fulfilling our Potential: Teaching Excellence, Social Mobility and Student Choice'.⁸ The paper set out various proposals which, despite being focussed on higher education in England, would impact across the UK. For that reason, HEFCW chose to respond to the consultation on the Green Paper.⁹ Particular areas of concern included the proposed establishment by the Department for Business, Innovation and Skills of a Teaching Excellence Framework in England. The funding councils have long experience of working collectively to achieve shared objectives at UK level. Officers are working with WG officials

⁷ www.hefcw.ac.uk/working_with_he_providers/he_wales_act_2015/statement_of_intervention.aspx

⁸ www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/474266/BIS-15-623-fulfilling-our-potential-teaching-excellence-social-mobility-and-student-choice-accessible.pdf

⁹ www.hefcw.ac.uk/documents/publications/hefcw_responses_to_consultations/HEFCW%20response%20to%20BIS%20Green%20Paper%2015jan16.pdf

and others to ameliorate the impact of this type of development being taken forward by BIS, at a stage removed from a Welsh Government Sponsored Body and we look forward to working with HEFCE in taking the TEF implementation arrangements forward. Other issues to be monitored include proposals to move research funding in England into an overarching body to cover both HEFCE quality research (QR) funding for England and the UK Research Councils, and proposals for the further deregulation of the higher education market in England, including for profit providers.

Conclusion

I have reviewed the evidence provided with regard to the production of the annual governance statement. The conclusion of my review is that our overall governance and internal control structures have been appropriate for our business, and have worked satisfactorily throughout 2015-16.

Dr David Blaney
Chief Executive and Accounting Officer
14 July 2016

Remuneration and staff report

Directors' remuneration policy and remuneration committee

The remuneration of the Chair and the Council Members is set by the Welsh Government. The remuneration of the Chair and Council members is governed by the Welsh Government's Scheme for Remunerating Chairs and Members of WGSBs and NHS Bodies introduced on 1 April 2004.

The Chief Executive's remuneration is approved by the Welsh Government and is not subject to performance-related awards.

The directors' remuneration is set in accordance with our approved pay and grading system, which applies to all staff appointments. Our overall levels of remuneration and our annual pay remit, which apply to all staff including the directors, are approved by the Welsh Government.

We have a Remuneration Committee which is responsible for reviewing annually the performance of the Chief Executive and the directors. The committee, consisting at any time of at least two members, both of whom are Council members, has delegated authority from the Council to consider matters affecting the pay of the Chief Executive and can make recommendations for the approval of the Welsh Government.

There was no change in the salary of the Chief Executive during the year. The Committee met during the year and based upon a review of his performance, made recommendations that the Chief Executive should receive the same annual increases as those to be awarded to HEFCW staff for both 2013-14 and 2014-15. Pay proposals for staff were still awaiting the approval of the Welsh Government as at 31 March 2016 and therefore any awards payable to the Chief Executive were also yet to be determined at the year-end. The Committee's assessment of the performance of the Chief Executive in 2014-15 will form the basis of a possible pay award for 2015-16. This assessment will take place at the Committee's meeting in May 2016.

Remuneration (including salary) and pension entitlements

The following sections provide details of the remuneration and pension interests of Council members and senior management.

Senior employees' remuneration (salary and pensions)*

Single total figure of remuneration *

Name and position	2015-16 Salary	2014-15 Salary	2015-16 Pension benefits	2014-15 Pension benefits	2015-16 Total	2014-15 Total
	£'000	£'000	£	£	£'000	£'000
David Allen (Chair) appointed 5 May 2014	20-25	20-25	-	N/A	20-25	20-25
Roger Thomas (Chair) retired 4 May 2014	-	0-5	N/A	N/A	-	0-5
Dr David Blaney (Chief Executive)	115-120	115-120	45,023	16,607	165-170	135-140
Celia Hunt (Director of Strategic Development)	75-80	75-80	30,404	43,511	105-110	120-125
Bethan Owen (Director of Institutional Engagement)	75-80	75-80	32,628	39,151	110-115	115-120

NB There were no benefits in kind or bonus payments in either 2015-16 or in 2014-15 for the above.

The total salary for David Allen for the year 2014-15 was £21,963 (for the period 5 May 2014 to 31 March 2015). Mr Allen was remunerated as a Council member up until he became Chair on 5 May 2014, at £5,076 per year. The total salary for Roger Thomas for the year 2014-15 was £2,209. Mr Thomas waived his right to his salary and elected for payment to be made to a registered charity. The equivalent full year's salary in 2014-15 for both David Allen and Roger Thomas was £24,264.

The 'Pension benefits' figures above, are calculated for disclosure purposes, by our pension administrators. These figures are calculated as the 'real increase in pension' (see 'Senior employees' pensions' table below) multiplied by 20, plus the 'real increase' in any lump sum, less contributions made by the employee in the financial year.

Senior employees' pensions*

Name	Position	Accrued pension at pension age at 31/03/16 & related lump sum	Real increase in pension and related lump sum at pension age	CETV at 31/03/16	CETV at 31/03/15	Real increase in CETV
		£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
David Allen	Chair	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Dr David Blaney	Chief Executive	55-60 pension	2.5-5.0 pension	952	838	35
Celia Hunt	Director of Strategic Development	20-25 pension plus 60-65 lump sum	0-2.5 pension plus 2.5-5.0 lump sum	456	396	29
Bethan Owen	Director of Institutional Engagement	15-20 pension	0-2.5 pension	298	240	23

Salary and pension disclosures*

Dr David Blaney and Bethan Owen were both members of the Premium defined benefit scheme during the year, whereas Celia Hunt was a member of the Classic defined benefit scheme, both schemes being part of the Principal Civil Service Pension Scheme. The Classic scheme benefits include the payment of an automatic lump sum on retirement, whereas the Premium scheme does not (see 'Pensions' below).

Dr David Blaney, the Chief Executive, has a permanent contract which stipulates a three-month notice period. Other than the possibility of payment in lieu of notice, there are no explicit contractual provisions for compensation for early termination.

Directors also have permanent contracts, requiring a notice period of three months and the same terms as the Chief Executive in respect of contract termination.

The Chair and Council members (excluding the Chief Executive) are not members of the Principal Civil Service Pension Scheme and do not receive any pension benefits paid for by us. Council members (excluding the Chair and Chief Executive) receive non-pensionable remuneration of £5,076 per annum (see pages 26 to 28 for a full list of other Council Members).

All salaries/remuneration stated are gross salaries/remuneration only, as none of the Council members or senior staff received any other remuneration or benefits in kind, other than as disclosed below.

* This information is subject to audit

Pensions

Pension benefits are provided through the Civil Service pension arrangements. From 1 April 2015, a new pension scheme for civil servants was introduced – the Civil Servants and Others Pension Scheme or 'alpha', which provides benefits on a career average basis with a normal pension age equal to the member's state pension age (or 65 if higher). From that date, all newly appointed civil servants and the majority of those already in service, joined 'alpha'. Prior to that date, civil servants participated in the Principal Civil Service Pension Scheme (PCSPS).

The PCSPS has four sections: three providing benefits on a final salary basis (classic, premium or classic plus) with a normal pension age of 60; and one providing benefits on a whole career basis (nuvos) with a normal pension age of 65.

These statutory arrangements are unfunded with the cost of benefits met by monies voted by Parliament each year. Pensions payable under classic, premium, classic plus, nuvos and alpha are increased annually in line with Pensions Increase legislation. Existing members of the PCSPS who were within ten years of their normal pension age on 1 April, 2012 remained in the PCSPS after 1 April 2015. Those who were between ten years and thirteen years and five months from their normal pension age on 1 April 2012 will switch into alpha sometime between 1 June 2015 and 1 February 2022. All members who switch to alpha have their PCSPS benefits 'banked', with those with earlier benefits in one of the final salary sections of the PCSPS having those benefits based on their final salary when they leave alpha. Members joining from October 2002 may opt for either the appropriate defined benefit arrangement or a 'money purchase' stakeholder pension with an employer contribution (partnership pension account).

Employee contributions are salary-related and range between 3% and 8.05% of pensionable earnings for classic (and members of alpha who were members of classic immediately before joining alpha) and between 4.6% and 8.05% for members of premium, classic plus, nuvos and all other members of alpha. Benefits in classic accrue at the rate of 1/80th of final pensionable earnings for each year of service. In addition, a lump sum equivalent to three years' initial pension is payable on retirement. For premium, benefits accrue at the rate of 1/60th of final pensionable earnings for each year of service. Unlike classic, there is no automatic lump sum. Classic plus is essentially a hybrid with benefits for service before 1 October 2002 calculated broadly as per classic and benefits for service from October 2002 worked out as in premium. In nuvos, a member builds up a pension based on their pensionable earnings during their period of scheme membership. At the end of the scheme year (31 March) the member's earned pension account is credited with 2.3% of their pensionable earnings in that scheme year and the accrued pension is uprated in line with Pensions Increase legislation. Benefits in alpha build up in a similar way to nuvos, except that the accrual rate is 2.32%. In all cases, members may opt to give up (commute) pension for a lump sum up to the limits set by the Finance Act 2004.

The partnership pension account is a stakeholder pension arrangement. The employer makes a basic contribution of between 3% and 12.5% up to 30 September 2015 and between 8% and 14.75% from 1 October 2015 (depending on the age of the member) into a stakeholder pension product chosen by the employee from a panel of providers. The employee does not have to contribute but where they do make contributions, the employer will match these up to a limit of 3% of pensionable salary (in addition to the employer's basic contribution). Employers also contribute a further 0.8% of pensionable salary up to 30 September 2015 and 0.5% of pensionable salary from 1 October 2015 to cover the cost of centrally-provided risk benefit cover (death in service and ill health retirement).

The accrued pension quoted is the pension the member is entitled to receive when they reach pension age, or immediately on ceasing to be an active member of the scheme if they are already at or over pension age. Pension age is 60 for members of classic, premium and classic plus, 65 for members of nuvos, and the higher of 65 or State Pension Age for members of alpha.

Further details about the Civil Service pension arrangements can be found at www.civilservicepensionscheme.org.uk

Cash equivalent transfer values

A Cash Equivalent Transfer Value (CETV) is the actuarially assessed capitalised value of the pension scheme benefits accrued by a member at a particular point in time. The benefits valued are the member's accrued benefits and any contingent spouse's pension payable from the scheme. A CETV is a payment made by a pension scheme or arrangement to secure pension benefits in another pension scheme or arrangement when the member leaves a scheme and chooses to transfer the pension benefits accrued in their former scheme. The pension figures shown relate to the benefits that the individual has accrued as a consequence of their total membership of the pension scheme, not just their service in a senior capacity to which disclosure applies.

The figures include the value of any pension benefit in another scheme or arrangement which the member has transferred to the Civil Service pension arrangements. They also include any additional pension benefit accrued to the member as a result of their buying additional pension benefits at their own cost. CETVs are calculated out in accordance with the Occupational Pension Schemes (Transfer Values) (Amendment) Regulations 2008 and do not take account of any actual or potential reduction to benefits resulting from Lifetime Allowance Tax which may be due when pension benefits are taken.

Real increase in CETV

This reflects the increase in CETV that is funded by the employer. It does not include the increase in accrued pension due to inflation, contributions paid by the employee (including the value of any benefits transferred from another pension scheme or arrangement) and uses common market valuation factors for the start and end of the period.

Broadly by analogy (BBA) pensions

A BBA pension arrangement entitles the recipient to benefits that are similar to those provided by the PCSPS classic scheme described above, and obliges both us and the member concerned, to make contributions in line with the PCSPS. We are responsible for funding future pension benefits and retaining pension contributions. A BBA pension is held by the former Chair of Council, Professor Sir Roger Williams.

Fair Pay disclosures *

	2015-16 £'000	2014-15 £'000
Band of highest paid member of staff (total remuneration**)	115-120	115-120
	£	£
Median total remuneration**	40,411	38,487
Ratio	3.0	3.1

Reporting bodies are required to disclose the relationship between the remuneration of the highest paid senior employee in their organisation and the median remuneration of the organisation's staff.

The banded remuneration of our most highly paid senior employee in 2015-16 was £115,000 to £120,000 (2014-15: £115,000 to £120,000). This was 3.0 times (2014-15: 3.1) the median salary of all staff, which was £40,411 (2014-15: £38,487).

**For the purposes of calculating the 'highest paid member of staff' and the 'median total remuneration' above, 'total remuneration' only consists of salary costs. It does not include employer pension contributions or the annual 'pension benefits', shown above.

The median ratio has decreased marginally from 3.1 in the previous year to 3.0 due to the impact of a number staff salary increases, but without any change in the highest paid salary. Due to the nature of our work, we have a high proportion of staff at middle job levels, resulting in the median shown above

In 2015-16, no employees (2014-15: none) received remuneration in excess of the highest-paid senior employee. Remuneration ranged from £16,610 to £120,000 (2014-15: £16,610 to £120,000).

Staff report

Staff numbers by category

We employed an average of 43 full time equivalent staff during the financial year ended 31 March 2016, as follows:

	2016 Numbers	2015 Numbers
Senior Management	3	3
Chief Executive's Office	7	7
Institutional Engagement	13	13
Strategic Development	10	11
Corporate Services	10	10
	<u>43</u>	<u>44</u>

One member of staff included in Institutional Engagement above was not a permanent member of staff.

	2016 Numbers	2015 Numbers
Staff with a permanent UK employment contract with us	42	41
Other staff engaged on our objectives	<u>1</u>	<u>3</u>
	<u>43</u>	<u>44</u>

Staff costs**(a) Analysis ***

	Staff	2016 Council members (inc Chief Executive)	Total	Staff	2015 Council members (inc Chief Executive)	Total
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Wages and salaries	1,783	192	1,975	1,722	185	1,907
Social security costs	156	20	176	145	17	162
Other pension costs	381	29	410	336	34	370
Total payroll costs	2,320	241	2,561	2,203	236	2,439
Staff on secondment	(17)	-	(17)	(49)	-	(49)
Less: charges to programme costs	(447)	-	(447)	(474)	-	(474)
Administration payroll costs	1,856	241	2,097	1,680	236	1,916

Included in the £447k (2014-15 - £474k) charged to programme costs in 2015-16 is a sum of £250k (2014-15 - £250k). This is a contribution towards running costs wages and salaries transferred from the programme budget in accordance with an agreement with the Welsh Government.

(b) Pensions

The Principal Civil Service Pension Scheme (PCSPS) and the Civil Servant and Other Pension Scheme (CSOPS) – known as “alpha”, are unfunded multi-employer defined benefit schemes, but we are unable to identify our share of the underlying assets and liabilities. The Scheme Actuary valued the scheme as at 31 March 2012. You can find details in the resource accounts of the Cabinet Office: Civil Superannuation (www.civilservice.gov.uk/pensions).

For 2015-16, our employer’s contributions of £380,106 were payable to the PCSPS (2014-15 - £359,062), including CSOPS (alpha) contributions, at one of four rates in the range 20.0% to 24.5% of pensionable earnings, based on salary bands. The Scheme Actuary reviews employer contributions usually every four years following a full scheme valuation. The contribution rates are set to meet the cost of the benefits accruing during 2015-16, to be paid when the member retires and not the benefits paid during this period to existing pensioners.

A former Chair of Council receives pension benefits broadly by analogy (BBA) with the PCSPS

Higher Education Funding Council For Wales

The BBA pension provision is unfunded, with benefits being paid as they fall due and guaranteed by us. There is no fund and therefore no surplus or deficit or assets. The scheme liabilities for service are calculated by the Government Actuary's Department every two years and was performed at the end of 2014-15 and amounted to £25,000 at 31 March 2015.

(c) Staff numbers by gender

	2016	2015
<i>Male</i>		
Directors	1	1
Staff	14	15
<i>Female</i>		
Directors	2	2
Staff		
	<u>29</u>	<u>31</u>
	<u>46</u>	<u>49</u>

NB In the tables above staff employed are reported as full time equivalent numbers, however the gender breakdown is reported as actual numbers.

(d) Sickness absence

	2016	2015
Sickness absence rate (%)	2.84	1.31
Number of working days lost	342	161
Approximate cost of working days lost	<u>£46,690</u>	<u>£21,929</u>

The approximate cost of working days lost is based upon the salary at level 4 (step 4), a middle management staff level (including overhead costs).

We monitor sickness absence. At 2.84% of potential working time lost for 2015-16 (2014-15 – 1.31%), although higher than the previous year, this remains low compared to most other organisations in the public sector (average working time lost per CIPD Absence Management Annual Survey Report 2014 – Public Services 4.1%; Education 4.4%; Central Government 4.0%; Local Government 3.5%; Other Public Services 3.5%; Public sector workforce size 1-49, 4.2%; and UK (across all sectors) 3.7%).

* This information is subject to audit

Staff policies and other issues

We have introduced and/or reviewed a number of policies and procedures this year:

- Annual leave
- Paternity leave
- Career break scheme
- Shared parental leave

Each policy is subject to a full staff consultation for comment and its impact assessed in line with equalities, the Welsh language and sustainability. These policies are then reviewed by our Works Council (see below) and presented to the HR Committee for approval before being implemented.

Employee involvement

Regular staff meetings and seminars help ensure good internal communications and provide opportunities for staff to contribute to the way we work. A Works Council, through which representatives can raise issues of concern to staff and which includes representation from the PCS union, meets on a regular basis.

In 2000, we achieved the Investors in People award. This award is re-assessed every three years and we obtained re-accreditation in June 2015.

Equality and disability

We are committed to developing our equality and diversity policies to ensure that all employees are treated fairly, irrespective of any protected characteristic as defined by the Equality Act.

Our policy on recruitment is based on the Civil Service Recruitment Principles of appointments being made on merit on the basis of fair and open competition.

We have achieved the 'Two Ticks' disability symbol and we are resolved to meeting the five commitments regarding recruitment, training, retention, consultation and disability awareness. This was re-assessed in April 2015.

In line with the disability symbol, all applications by disabled persons are given full and fair consideration and our recruitment policy guarantees each disabled person who meets the minimum role requirements, an interview. This would also apply to any disabled employee who applied internally for a promotion.

Reasonable adjustments are also made, where possible, following discussions between an employee in post, who has declared a disability, their line manager and HR, or an employee returning to work following an absence that may have an impact on their ability to meet their job responsibilities.

Community and human rights matters

We have continued, as part of our special leave policy, to give the option of members of staff taking up to two days' paid leave per year to volunteer to support local charities or community groups. We have reinforced our links with local communities through our membership of SEWEN (South East Wales Equality Network).

We embody the principles of Human Rights in our Equality and Diversity practices and our policy on Dignity at Work aims to ensure that all employees' rights are respected.

Other staff-related issues

We conduct biennial Staff Attitude Surveys which support staff engagement. The survey is based upon the Civil Service People Survey and actions arising from this survey and other evaluations such as Investors in People, are included in our organisational action plan which is accessible to all staff on our intranet.

Employees have access to an Employee Assistance Programme which provides access to advice and counselling 24 hours a day, 365 days a year. The resource is available on both our website and as a mobile application and promotes fitness, a healthy lifestyle and provides mental health support.

Consultancy expenditure

There was no consultancy expenditure during the year.

Off-payroll engagements

There have been no payments to off-payroll employees during the year.

Exit Packages

There were no exit packages in 2015-16 (2014-15 – nil).

Dr David Blaney
Chief Executive and Accounting Officer
14 July 2016

The Certificate and Report of the Auditor General for Wales to the National Assembly for Wales

I certify that I have audited the financial statements of the Higher Education Funding Council for Wales for the year ended 31 March 2016 under Paragraph 16(3) of Schedule 1 to the Further and Higher Education Act 1992. These comprise the Statement of Comprehensive Net Expenditure, the Statement of Financial Position, the Statement of Cash Flows, Statement of Changes in Taxpayers' Equity and the related notes. These financial statements have been prepared under the accounting policies set out within them. I have also audited the information in the Remuneration and Staff Report that is described in that report as having been audited.

Respective responsibilities of the Chief Executive and auditor

As explained more fully in the Statement of Accounting Officer's Responsibilities, the Chief Executive as Accounting Officer is responsible for preparing the financial statements, in accordance with the Further and Higher Education Act 1992 and Welsh Ministers' directions made there-under and for ensuring the regularity of financial transactions.

My responsibility is to audit, certify and report on the financial statements in accordance with applicable law and with International Standards on Auditing (UK and Ireland). These standards require me to comply with the Financial Reporting Council's Ethical Standards for Auditors.

Scope of the audit of the financial statements

An audit involves obtaining evidence about the amounts and disclosures in the financial statements sufficient to give reasonable assurance that the financial statements are free from material misstatement, whether caused by fraud or error. This includes an assessment of: whether the accounting policies are appropriate to the Higher Education Funding Council for Wales' circumstances and have been consistently applied and adequately disclosed; the reasonableness of significant accounting estimates made by the Higher Education Funding Council for Wales; and the overall presentation of the financial statements.

In addition, I obtain evidence sufficient to give reasonable assurance that the expenditure and income have been applied to the purposes intended by the National Assembly for Wales and the financial transactions conform to the authorities which govern them.

In addition, I read all the financial and non-financial information in the Annual Report with the financial statements to identify material inconsistencies with the audited financial statements and to identify any information that is apparently materially incorrect based on, or materially inconsistent with, the knowledge acquired by me in the course of performing the audit. If I become aware of any apparent material misstatements or inconsistencies, I consider the implications for my certificate and report.

Opinion on Financial Statements

In my opinion the financial statements:

- give a true and fair view of the state of the Higher Education Funding Council for Wales' affairs as at 31 March 2016 and of its net expenditure for the year then ended; and
- have been properly prepared in accordance with Welsh Ministers' directions issued under the Further and Higher Education Act 1992.

Opinion on Regularity

In my opinion, in all material respects, the expenditure and income in the financial statements have been applied to the purposes intended by the National Assembly for Wales and the financial transactions recorded in the financial statements conform to the authorities which govern them

Opinion on other matters

In my opinion:

- the part of the Remuneration and Staff Report to be audited has been properly prepared in accordance with Welsh Ministers' directions made under the Further and Higher Education Act 1992; and
- the information in the Annual Report is consistent with the financial statements

Matters on which I report by exception

I have nothing to report in respect of the following matters which I report to you if, in my opinion:

- the Governance Statement does not reflect compliance with HM Treasury guidance;
- proper accounting records have not been kept;
- the financial statements and the part of the Remuneration and Staff Report to be audited, are not in agreement with the accounting records and returns;
- information specified by HM Treasury/Welsh Ministers regarding the remuneration and other transactions is not disclosed; or
- I have not received all of the information and explanations I require for my audit.

Report

I have no observations to make on these financial statements.

**Huw Vaughan Thomas
Auditor General for Wales
Wales Audit Office
24 Cathedral Road
Cardiff
CF11 9LJ**

19 July 2016

Statement of comprehensive net expenditure

for the year ended 31 March 2016

		2016		Restated 2015	
	Notes	£'000	£'000	£'000	£'000
Expenditure					
<i>Funding of higher education:</i>					
Recurrent expenditure	3	126,043		349,143	
Other purposes	5	<u>7,932</u>		<u>24,058</u>	
		<u>133,975</u>		<u>373,201</u>	
<i>Council expenditure:</i>					
Staff costs		2,097		1,916	
Depreciation	8	83		90	
Other expenditures	6	<u>572</u>		<u>574</u>	
		<u>2,752</u>		<u>2,580</u>	
Total expenditure			(136,727)		(375,781)
Income					
Income from activities	2		8,046		20,519
Net operating costs			<u>(128,681)</u>		<u>(355,262)</u>
Interest payable			<u>(1)</u>		<u>-</u>
Net operating costs after interest transferred to taxpayers' equity			<u>(128,682)</u>		<u>(355,262)</u>

All activities are continuing.

There are no recognised gains or losses in either 2015-16 or 2014-15.

The notes on pages 57 to 71 form part of these accounts.

Details of staff costs are shown on page 46 as part of the Remuneration and Staff Report.

The 2014-15 figures have been restated as per note 7 to these accounts.

Statement of financial position

as at 31 March 2016

	Notes	As at 31 March 2016 £'000	Restated As at 31 March 2015 £'000
Non-current assets			
Property, plant and equipment	8	85	132
Repayable grants falling due after one year	9a	<u>6,750</u>	<u>4,750</u>
Total non-current assets		<u>6,835</u>	<u>4,882</u>
Current assets			
Repayable grants falling due within one year	9a	-	-
Trade and other receivables	9b	6,375	9,437
Cash and cash equivalents	10	<u>1,599</u>	<u>4,121</u>
Total current assets		<u>7,974</u>	<u>13,558</u>
Total assets		14,809	18,440
Current liabilities			
Trade and other payables	11	(298)	(992)
Provisions for liabilities and charges within one year	12	<u>(1)</u>	<u>(1)</u>
Total non-current assets plus net current assets		14,510	17,447
Non-current liabilities			
Provisions for liabilities and charges after one year	12	(22)	(24)
Assets less liabilities		<u>14,488</u>	<u>17,423</u>
Taxpayers' equity			
General reserve		<u>14,488</u>	<u>17,423</u>
		<u>14,488</u>	<u>17,423</u>

The notes on pages 57 to 71 form part of these accounts.
The 2015 figures have been restated as per note 7 to these accounts.

Signed on behalf of HEFCW

Dr David Blaney
Chief Executive and Accounting Officer
14 July 2016

Statement of cash flows

for the year ended 31 March 2016

	Notes	2016	Restated 2015
		£'000	£'000
Cash flows from operating activities			
Net operating costs before interest		(128,681)	(355,262)
Depreciation charges		83	90
Decrease/(increase) in trade and other receivables due within one year		3,062	(4,849)
Increase in repayable grants due after one year		(2,000)	(1,000)
Decrease in trade and other payables		(694)	(270)
Movement in provision for liabilities and charges due within one year		-	-
Movement in provisions		(2)	4
Net cash outflows from operating activities		<u>(128,232)</u>	<u>(361,287)</u>
Cash flows from returns on investments and servicing of finance			
Interest received		-	-
Interest paid		(1)	-
Net cash flows from returns on investments and servicing of finance		<u>(1)</u>	<u>-</u>
Cash flows from investing activities			
Purchase of property, plant and equipment	8	(36)	(100)
Net cash outflow from investing activities		<u>(36)</u>	<u>(100)</u>
Cash flows from financing activities			
Funding from the Welsh Government		125,747	362,518
Net cash flows from financing activities		<u>125,747</u>	<u>362,518</u>
Net (decrease)/increase in cash and cash equivalents		<u>(2,522)</u>	<u>1,131</u>
Cash and cash equivalents at beginning of period		4,121	2,990
Cash and cash equivalents at end of period	10	1,599	4,121
Net (decrease)/increase in cash		<u>(2,522)</u>	<u>1,131</u>

The notes on pages 57 to 71 form part of these accounts.

The 2015 figures have been restated as per note 7 to these accounts.

Statement of changes in taxpayers' equity for the year ended 31 March 2016

	General Reserve £'000
Balance at 1 April 2015	
As previously stated	12,673
Prior periods' adjustments	
Previously unrecognised repayable grants (see note 7):	
2013-14 and earlier	3,750
2014-15	1,000
Balance at 1 April 2015 – restated	<u>17,423</u>
Changes in taxpayers' equity 2015-16	
Net operating costs	(128,682)
Total recognised income and expense for 2015-16	<u>(128,682)</u>
Funding from the Welsh Government	125,747
Balance at 31 March 2016	<u><u>14,488</u></u>

The notes on pages 57 to 71 form part of these accounts.

Notes to the accounts

1. Statement of accounting policies

(a) Basis of accounting

These accounts are prepared in accordance with a direction issued by Welsh Ministers, with the consent of the Treasury, in exercise of the powers conferred by paragraph 16(2), schedule 1 to the Further and Higher Education Act 1992.

The accounts have been prepared in accordance with the Government Financial Reporting Manual (FReM) issued by H M Treasury. The accounting policies contained in the FReM apply International Financial Reporting Standards as adapted or interpreted for the public sector context. Where the FReM permits a choice of accounting policy, the accounting policy which is judged to be most appropriate to our particular circumstances for the purpose of giving a true and fair view has been selected. The particular policies adopted by us are described below. They have been applied consistently in dealing with items that are considered material to the accounts.

There are no new accounting standards issued but not yet effective that would have a material effect on these financial statements had they been applied in this reporting period.

(b) Grants for European Union (EU) projects

Income:

We receive grant income relating to EU projects from two sources. Grant income from the Welsh Government in support of European Social Fund projects is credited to the general reserve in the year in which expenditure is incurred. EU income in support of European Social Fund projects is credited to the statement of comprehensive net expenditure in the year in which expenditure is defrayed.

Expenditure:

As the applicant for European projects contracting with third parties for the delivery, our liability arises when a valid claim from the grant recipient is received.

(c) Funding

Grant in aid is received from the Welsh Government to fund general revenue activities. This amount of grant in aid is regarded as financing and is credited to the general reserve on receipt.

(d) Grants payable

These accounts are prepared on a financial year basis to 31 March, but grants payable are issued on an academic year basis to 31 July. Grants payable are recorded as expenditure in the period in which the recipient carries out the activity, which creates an entitlement. Those grants of a recurring nature, mainly the recurrent funding provided to higher education institutions, are brought to account when paid. In our opinion, this treatment achieves in all material respects a match between grant funding brought to account and the pattern of financial activity at the higher education institutions.

Tuition fee support grants were accounted for on a payable or accruals basis. These grants were payable to the Student Loans Company (SLC). The SLC funded the higher education institutions to pay, on behalf of students, the cost of the difference between the tuition fees charged by the higher education institutions and the tuition fee loan available to students.

(e) Repayable grants

Repayable grants are funds provided to institutions on an individual basis to support the initial costs of specific projects, which are normally recovered via an adjustment to their future funding.

(f) Pension costs

Past and present employees are covered by the provisions of the Principal Civil Service Pension Scheme (PCSPS) arrangements. We recognise the expected cost of providing pensions on a systematic and rational basis over the period during which we benefit from employees' services by payment to the PCSPS arrangements of amounts calculated on an accruing basis. Liability for payment of future benefits is a charge on the PCSPS arrangements.

A former Chair of HEFCW is covered by a pension scheme which is analogous with the PCSPS. We make payments to the former Chair as they are due. However, the expected cost of providing the pension is recognised through building up provision for the future liability calculated by using actuarially assessed assumptions.

(g) Property, plant and equipment

Property, plant and equipment are carried at fair value. Depreciated historical cost is used as a proxy for fair value for all classes of these assets as all have either short useful lives or low value, or both.

Information technology assets costing more than £500 and any other fixtures, fittings or equipment costing more than £1,000 are capitalised.

Depreciation is provided on all these assets at rates calculated to write off the cost of each asset on a straight line basis over its expected useful life, being a realistic reflection of the consumption of the asset, as shown below. A full year's depreciation is charged in the year of acquisition.

Information technology assets	- 3 years
Electrical equipment	- 5 years
Fixtures and fittings	- 5 years

Any office alterations included within fixtures and fittings are amortised over the remaining period of the lease, from the date of purchase.

(h) Value Added Tax

As we are not registered for VAT, all transactions in the accounts are stated inclusive of any attributable VAT.

(i) Operating leases

Operating lease rentals are charged to the operating cost statement in the year to which they relate.

(j) Financial instruments

Financial assets: Trade receivables do not carry any interest and are stated at their nominal value as reduced by appropriate allowances for estimated irrecoverable amounts. Cash comprises cash at bank on instant access terms.

Financial liabilities: Trade payables are not interest-bearing and are stated at their nominal value.

(k) Segmental reporting

The FReM directs public bodies to meet the requirements of IFRS 8 to report information concerning operating segments where the criteria under IFRS 8 are met. We consider our activities contribute to a single mission operating within the same business environment and there are no separable operating segments. As a result, we do not report by operating segments.

(l) Staff costs and secondments

Staff on secondment normally continue to be paid by us. The reimbursement of costs for seconded staff is netted off against staff costs in the note included within the Staff Report on page 46, which forms part of the Accountability Report.

2. **Income from activities**

	2016 £'000	2015 £'000
European Union – European Social Fund	(5)	3,833
Department for Business, Innovation & Skills – Research Capital Investment Fund	7,406	5,708
Y Coleg Cymraeg Cenedlaethol Scholarships	330	330
Welsh Government - ectarc Ltd (a)	-	102
Jobs Growth Wales (b)	14	1,555
UK Research Partnership Investment Fund (c)	-	8,991
UK Joint Academic Network 6 (Janet 6) (d)	98	-
Police Knowledge Fund project (e)	203	-
	<u>8,046</u>	<u>20,519</u>

(a) This funding was in respect of ectarc Ltd providing EU work placements for Welsh graduates. 2014-15 was the final year of funding for this project.

(b) This is funding in respect of a project with the Welsh Government to provide graduates with job opportunities with businesses in Wales.

(c) This is funding from the UK Research Partnership Investment Fund (UK RPIF) for the Energy Safety Research Institute at Swansea University which ceased in 2015.

(d) This is funding to support the costs of providing 'Janet 6' to enable joint academic network (Janet) services to continue to be provided to higher education institutions in Wales. This funding is paid to Jisc.

(e) This is funding for the Open Source Communications, Analytics and Research (OSCAR) Development Centre at Cardiff University.

3. Funding of higher education

	2016	Restated 2015
	£'000	£'000
Higher Education Institutions		
Aberystwyth University	6,842	9,621
Bangor University	7,752	10,243
Cardiff University	43,020	62,060
Swansea University	15,610	20,536
Glyndŵr University	3,151	5,464
Cardiff Metropolitan University	2,262	3,148
University of Wales, Trinity Saint David	5,234	8,039
University of South Wales	19,301	21,020
University of Wales	209	424
Open University	9,768	6,482
Sub-total	<u>113,149</u>	<u>147,037</u>
Student Loans Company Ltd (see (a) below)	<u>-</u>	<u>194,178</u>
Further Education Institutions		
Bridgend College	-	1
Coleg Llandrillo	433	296
Grwp NPTC Group (formerly) Neath Port Talbot College	66	45
Gower College Swansea	37	31
Sub-total	<u>536</u>	<u>373</u>
Total carried forward	<u>113,685</u>	<u>341,588</u>

	2016	Restated 2015
	£'000	£'000
Total brought forward from previous page	<u>113,685</u>	<u>341,588</u>
Other Organisations		
Economic and Social Research Council	-	167
Engineering and Physical Sciences Research Council	-	21
Equality Challenge Unit	76	58
Hardisty Jones Associates Ltd	-	65
Higher Education Funding Council for England (HEFCE)	404	585
HESA Services Ltd	-	44
HESA	31	-
The Higher Education Academy	314	582
High Performance Computing Wales	-	575
JANET (UK) Ltd	2,178	2,310
KPMG LLP	23	-
National Centre for Universities and Business	34	34
National Union of Students	-	41
Miller Research	-	33
Old Bell 3 Ltd	-	52
Parity Solutions Ltd	-	46
Quality Assurance Agency	282	262
The Conversation Trust (UK) Limited	20	-
UCAS	20	21
Universities UK	48	71
Universities Wales (formerly Higher Education Wales)	60	45
Welsh Government	-	245
WJEC CBAC Ltd	-	20
Y Coleg Cymraeg Cenedlaethol	8,384	7,324
Other (see (b) below)	483	503
Sub-total	<u>12,357</u>	<u>13,104</u>
Total	126,042	354,692
Add/(less) ESF funded expenditure (see note 5)	15	(3,993)
Less Jobs Growth Wales expenditure (see note 5)	(14)	(1,556)
Total	<u>126,043</u>	<u>349,143</u>

- (a) The Welsh Government decision to directly fund the Student Loans Company (SLC) with tuition fee support grants from April 2015 means that we no longer have this responsibility from 2015-16. This has resulted in a significant reduction in the level of total funding made available to us by the Welsh Government for the HE sector.

Academic Year 2014/15 was the third year where we paid funding for student tuition fee support grants to the SLC. The SLC then paid higher education institutions in respect of their eligible students. As shown above, payments of £194.2 million were made to the SLC in the previous financial year, 2014-15.

- (b) This includes a contribution of £250k from the programme budget towards running costs wages and salaries as disclosed in the Staff Costs' note on page 46.

4. Grants to institutions

Included in these accounts are grants to higher education institutions, which are subject to the recipients' external auditors' confirmation that they have been used for their intended purpose. The financial year of higher education institutions ends on 31 July and their audited accounts are provided to us by 31 December. A review by us of institutions' 2014/15 financial statements confirmed that each institution's external auditors had considered that grants had been used for their intended purpose and no adjustments to grants were necessary. The audit of student numbers carried out in the summer of 2015 resulted in a clawback of £1,433k. Any adjustment arising from the audit of 2015/16 accounts and student numbers will be made by us in future years.

We confirm that grants we have received from the Welsh Government have been used for their approved purposes.

5. Expenditure for other purposes

	2016 £'000	2015 £'000
European Social Fund (a)	(15)	3,993
Research Capital Investment Fund (b)	7,406	5,708
Y Coleg Cymraeg Cenedlaethol Scholarships	324	320
ectarc Ltd (c)	-	102
Jobs Growth Wales (d)	14	1,556
Improving Environmental Performance through Student Engagement (e)	-	17
UK Research Partnership Investment Fund (f)	-	8,991
Capital contribution towards merger (g)	-	3,371
Police Knowledge Fund Project (h)	203	-
	<u>7,932</u>	<u>24,058</u>

- (a) The European Social Fund (ESF) projects were completed at the end of the financial year. This underpayment relates to expenditure submitted which was subsequently deemed ineligible and disallowed.

An amount of £4k (2015 - £3k) has been paid during the year to the Wales Audit Office for work undertaken on European grant claims.

- (b) An analysis of research capital funding by higher education institution is given below:

	2016 £'000	2015 £'000
Aberystwyth University	1,020	796
Bangor University	836	643
Cardiff University	3,913	3,111
Swansea University	1,637	1,158
	<u>7,406</u>	<u>5,708</u>

- (c) This was funding paid to ectarc Ltd to provide EU work placements for Welsh graduates.
- (d) These are costs in respect of a project to provide graduates with job opportunities with businesses in Wales. This project was completed in May 2015.
- (e) This work was undertaken by the NUS Charitable Services in conjunction with six higher education institutions in Wales.
- (f) This was funding from the UK Research Partnership Investment Fund (UK RPIF) for the Energy Safety Research Institute at Swansea University.
- (g) This was capital funding paid to the University of South Wales (formerly the University of Glamorgan) towards the costs associated with its merger with the University of Wales, Newport on 11 April 2013.
- (h) This is funding for the Open Source Communications, Analytics and Research (OSCAR) Development Centre at Cardiff University.

6. Other expenditures

	2016 £'000	2015 £'000
Administration costs		
Accommodation costs	207	211
Office costs	45	43
Bought-in services	70	48
Auditors' remuneration – Annual audit fee of HEFCW	24	30
Council members' travel and subsistence costs	16	13
Council members' meeting costs	25	12
Staff travel and subsistence costs	33	33
Staff related expenditure on training, recruitment etc.	26	34
Information technology costs	126	150
	<u>572</u>	<u>574</u>

Our auditor during the year was the Auditor General for Wales.

During the year there was an HMRC Compliance inspection looking at staff and council members' travel and subsistence and expenses. As a result of anomalies identified, HEFCW paid PAYE and national insurance amounting to £33k (£15k salaries included in salary costs shown on page 46 of the Remuneration and Staff Report, £17k Council members' travel and subsistence and meeting costs included above) covering the periods 2010-11 to 2015-16. This included interest of £1k as shown of the Statement of Comprehensive Net Expenditure.

7. Prior periods' adjustment

A prior periods' adjustment in respect of the overstatement of programme recurrent expenditure relates to an error in respect of the non-recognition of £4.75 million of repayable grants due from a higher education institution. This expenditure covered the period from 2006-07 to 2014-15, as detailed below.

In 2006-07, a funding package of £12.75 million was agreed with a higher education institution which included a repayable grant of £3.75 million, which was paid out over the financial years 2006-07 to 2009-10. In 2012-13, a funding package of £24.9 million was agreed with a higher education institution which included a repayable grant of £3 million. £1 million of this grant was paid out in the financial year 2014-15 and the balance of £2 million, in the current year, 2015-16.

In both cases, the payment of repayable grants was mistakenly accounted for as 'higher education recurrent expenditure' in the Statement of Comprehensive Net Expenditure, rather than as 'repayable grants' in the Statement of Financial Position.

Corrections made in these accounts consist of:

Statement of Comprehensive Net Expenditure

£000

Overstatement of 'higher education recurrent expenditure'

In 2014-15 - as previously stated	350,143
Adjustment	(1,000)
As restated	<u>349,143</u>
Prior periods 2006-07 to 2009-10 - adjustment	<u>(3,750)</u>
Total prior periods' adjustment	<u>(4,750)</u>

Statement of Financial Position

Understatement of 'repayable grants' (see note 9a)

As at 31 March 2015 – as previously stated	-
Prior periods' adjustment	<u>4,750</u>
Restated as at 31 March 2015	<u>4,750</u>

Statement of Changes in Taxpayers' Equity

Understatement of Taxpayers' equity (see details of prior periods' adjustment on page 56)

As at 31 March 2015	<u>4,750</u>
---------------------	--------------

8. Property, plant and equipment

	Information technology equipment	Fixtures & fittings	Total
	£'000	£'000	£'000
Cost			
At 1 April 2015	534	286	820
Additions	35	1	36
Disposals	(52)	-	(52)
At 31 March 2016	<u>517</u>	<u>287</u>	<u>804</u>
Depreciation			
At 1 April 2015	445	243	688
Charged during year	67	16	83
Released on disposals	(52)	-	(52)
At 31 March 2016	<u>460</u>	<u>259</u>	<u>719</u>
Net book value at 31 March 2016	<u>57</u>	<u>28</u>	<u>85</u>
Net book value at 1 April 2015	<u>89</u>	<u>43</u>	<u>132</u>
Asset financing			
Owned assets			
Net book value at 31 March 2016	<u>57</u>	<u>28</u>	<u>85</u>

9a. Repayable grants

	2016 £'000	Restated 2015 £'000
Repayable grants		
Balances as at 1 April	4,750	3,750
Advanced during the year	2,000	1,000
Repaid during the year	-	-
Balances as at 31 March	<u>6,750</u>	<u>4,750</u>
Balances as at 31 March		
Within one year	-	-
After one year	<u>6,750</u>	<u>4,750</u>
Balances as at 31 March	<u>6,750</u>	<u>4,750</u>

Repayable grants are funds provided to institutions on an individual basis to support approved projects from the appropriate part of the programme budget.

The commencement of the repayment and the duration of the period over which the grants are repayable vary according to the conditions of the grant agreed with the institution.

None of the above grants is interest-bearing.

Higher Education Funding Council For Wales

As at 31 March 2016, there was one institution (2015 – one) with repayable grants outstanding.

The 2015 figures have been restated as set out in note 7.

9b. Trade receivables and other current assets

	2016 £'000	2015 £'000
Amounts falling due within one year		
Prepayments and accrued income	132	4,466
Other receivables	6,243	4,971
	<u>6,375</u>	<u>9,437</u>
Intra-government balances		
Other central government bodies	-	4,352
Balances with other government bodies	-	4,352
Balances with non-government bodies	6,375	5,085
	<u>6,375</u>	<u>9,437</u>

'Other receivables' includes £1,804k of funding due to be recovered from higher education institutions relating to sector agency funding, a short-term loan for cash flow support (which has been fully repaid since the year-end) and the claw back of £1,433k funding following the 2014/15 audit of student numbers (see note 4).

10. Cash and cash equivalents

	2016 £'000	2015 £'000
Cash held under Government Banking Service		
Balance at 1 April	2,077	2,413
Net change in cash and cash equivalent balances	(1,098)	(336)
Balance at 31 March	<u>979</u>	<u>2,077</u>
Cash held under commercial banks and cash in hand		
Balance at 1 April	2,044	577
Net change in cash and cash equivalent balances	(1,424)	1,467
Balance at 31 March	<u>620</u>	<u>2,044</u>
Total cash and cash equivalents	<u>1,599</u>	<u>4,121</u>

The Government Banking Service (GBS) is a Government-wide banking service. Until February 2016 it was provided jointly by Citibank and the Royal Bank of Scotland and overseen centrally by the GBS team, ultimately controlled by HM Treasury. From February 2016, it was provided solely by the Royal Bank of Scotland (RBS). We do not earn any interest on any balance held in GBS accounts. We have HM Treasury authorisation to continue making payments using commercial banking facilities.

11. Trade payables and other current liabilities

	2016 £'000	2015 £'000
Amounts falling due within one year		
Accruals	298	901
Other taxation and social security	-	90
Sundry creditors	-	1
	<u>298</u>	<u>992</u>
Intra-government balances		
Other central government bodies	-	90
Balances with other government bodies	-	90
Balances with non-government bodies	298	902
	<u>298</u>	<u>992</u>

12. Provisions for liabilities and charges

	2016 £'000	2015 £'000
Broadly by analogy pension liability (see Staff Costs note on pages 46 and 47)	<u>23</u>	<u>25</u>
Analysis of timing of liability		
Falling due within one year	1	1
Falling due between 2016 and 2021	7	7
Falling due between 2022 and 2032	15	17
	<u>23</u>	<u>25</u>

13. Commitments under leases

Operating leases

Total future minimum lease payments under operating leases are given in the table below for each of the following periods.

	2016 £'000	2015 £'000
Obligations under operating leases comprise:		
Buildings		
Not later than one year	82	82
Later than one year and not later than five years	37	119
	<u>119</u>	<u>201</u>

Expenditure in the year on leasing costs of £82k is included in note 6.

14. **Capital commitments**

2016	2015
£'000	£'000

Contracted capital commitments at 31 March 2016 not otherwise included in these accounts

Property, plant and equipment

Contracted	<u>9</u>	<u>2</u>
------------	----------	----------

15. **Other financial commitments and contingent liabilities**

2016	2015
£'000	£'000

Revenue grants	<u>39,272</u>	<u>23,850</u>
	<u>39,272</u>	<u>23,850</u>

This amount will be funded by grant in aid from the Welsh Government to July 2016.

As at 31 March 2016, there were no contingent liabilities (2015 – nil).

16. **Losses and special payments**

2016	2015
£	£

Fruitless payments	<u>90</u>	<u>4,043</u>
--------------------	-----------	--------------

17. **Related parties**

We are a Welsh Government Sponsored Body. The Welsh Government is regarded as a related party. During the year, we had various material transactions with the Welsh Government, which is regarded as the parent Department.

The following Council members have entered into relationships with organisations that are considered to be related parties, details of which are shown in the table below:

Name	Relationship with related party
Dr David Blaney (Chief Executive and Council member)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Fellow, Higher Education Academy ◆ Daughter studying at Cardiff University
Mr David Mason (Council member)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Honorary Fellow, University of Wales, Newport (now University of South Wales)
Mrs Bethan Guilfoyle CBE (Council member)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Honorary Doctor of Education, University of Glamorgan (now University of South Wales)
Dr Arun Midha (Council member)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Partner employed by Cardiff University
Professor Robin Williams CBE (Council member)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Emeritus Professor, University of Wales ◆ Emeritus Professor, Swansea University ◆ Honorary Fellow, Cardiff University ◆ Honorary Fellow, Bangor University ◆ Honorary Fellow, Swansea University ◆ Honorary Fellow, Aberystwyth University ◆ Member, Advisory Group for Engineering, Swansea University ◆ Fellow of the Coleg Cymraeg Cenedlaethol ◆ Daughter employed by Swansea University
Professor Mark Smith (Council member)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Board Member, HESA ◆ Member, the Strategic Advisory Network, EPSRC ◆ Trustee, Jisc ◆ Trustee, AQA ◆ Member, Leadership, Management and Governance Committee, HEFCE ◆ Board member, Universities and Colleges
Professor Stephen Tomlinson CBE (Council member to 31/12/15)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Emeritus Professor, Cardiff University ◆ Lay Member, Biological Standards Committee, Cardiff University
Mr Ewart Wooldridge CBE (Council member to 31/12/15)	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Honorary Fellow, Cardiff University

Any funds paid to the institutions and organisations noted above are detailed in note 3, otherwise the funds paid in the year were nil. None of the above individuals has undertaken any material transactions with us.

18. Financial instruments

IFRS 7 and International Accounting Standards (IAS) 32 and 39 require an organisation to present and disclose information on the possible impact of financial instruments on its financial position and performance, and on the extent of its risk exposure.

Liquidity risks – In 2015-16 £125.7 million or 94.0% of our income was derived from the Welsh Government (2014-15: £362.5 million or 94.6%). The remaining income £8.0 million or 6.0% was derived from income from activities (2014-15: £20.5 million or 5.4%).

We do not consider that our general activities are exposed to any significant liquidity risk, and we are satisfied that future income is sufficient to meet our commitments.

Interest rate risks – Cash balances are no longer held in interest-bearing accounts and therefore our general activities are not exposed to interest rate risks.

Foreign currency risk – Our general activities are not exposed to any significant foreign exchange risks.

Cash flow risk – We are not exposed to any significant cash flow risks.

19. Events after the reporting period

There have been no events, after the Statement of Financial Position date up to the date these financial statements were authorised for issue by the Accounting Officer on 14 July 2016, requiring an adjustment to the accounts.

Eitem 5

Yn rhinwedd paragraff(au) vi o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Adroddiad Blynyddol & Chyfrifon 2015-2016

Adran 1: Yr Adroddiad Perfformiad	4
1.1 Trosolwg	4
Rhagair y Prif Arolygydd	4
Diben a gweithgareddau'r sefydliad	6
Materion a risgiau allweddol	6
Crynodeb o berfformiad	7
1.2 Dadansoddi perfformiad	8
Amcan Strategol 1: Darparu atebolrwydd cyhoeddus i ddefnyddwyr gwasanaeth ar ansawdd a safonau addysg a hyfforddiant yng Nghymru	9
Amcan Strategol 2: Llywio datblygiad polisi cenedlaethol gan Lywodraeth Cymru	17
Amcan Strategol 3: Meithrin gallu wrth gyflwyno addysg a hyfforddiant yng Nghymru	22
Egwyddor Cyflawni 1: Datblygu Estyn yn sefydliad 'gwerth gorau' a 'chyflogwr enghreifftiol'	25
Egwyddor Cyflawni 2: Cydweithio gydag arolygiaethau eraill i gefnogi gwelliant	35
Adran 2: Yr Adroddiad Atebolrwydd	36
2.1 Adroddiad llywodraethu corfforaethol	36
Adroddiad y Cyfarwyddwr	36
Y datganiad o gyfrifoldebau'r Swyddogion Cyfrifyddu	37
Y datganiad llywodraethu	38
2.2 Adroddiad ar gyflogau a staff	45
2.3 Adroddiad atebolrwydd ac archwilio	53
Tystysgrif ac Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i Estyn	53

Adran 3: Datganiadau ariannol	55
3.1 Datganiad o wariant net cynhwysfawr	55
3.2 Datganiad o'r sefyllfa ariannol	56
3.3 Datganiad ar lifoedd arian	57
3.4 Datganiad o newidiadau yn ecwiti trethdalwyr	58
3.5 Nodiadau i gyfrifon adnoddau adrannol	59
Atodiad 1: Rhestr o acronymau a ddefnyddir yn yr adroddiad hwn	70

Nid yw Swyddfa Archwilio Cymru wedi archwilio'r cyfieithiad hwn ac nid yw'n derbyn cyfrifoldeb am unrhyw newidiadau a wnaed o'r fersiwn Saesneg.

Adran 1: Yr Adroddiad Perfformiad

1.1 Trosolwg

Rhagair y Prif Arolygydd

Eleni, sef fy mlwyddyn gyntaf fel Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru, roedd fy ffocws ar adeiladu ar waith fy rhagflaenydd, Ann Keane, a ymddeolodd ar ddiwedd Mai 2015, a gwneud y gwaith sylfaenol a fydd yn dwyn yr arolygiaeth yn ei blaen.

Yn 2015-2016, cyflawnom ein hamserlen gylchol o arolygiadau craidd trylwyr ochr yn ochr â rhaglen sylweddol o fonitro 'dilynol' yn y darparwyr addysg hynny y canfuwyd yn ystod arolygiadau cychwynnol fod angen eu gwella.

Mae parch mawr i'n prosesau arolygu a gweithgarwch dilynol, ac maent wedi parhau i ddarparu atebolrwydd i'r cyhoedd a chynorthwyo gwelliant ar draws yr holl sectorau a arolygwn.

Yn gynnar yn y flwyddyn, dechreuom ar y broses o ymgynghori ar gynigion ar gyfer Fframwaith Arolygu Cyffredin diwygiedig a fydd yn cael ei roi ar waith o Fedi 2017. Mae'r ymateb gan randdeiliaid wedi bod yn gadarnhaol; ymgryfhaodd y prosiect i ddatblygu trefniadau arolygu newydd yn ystod y flwyddyn, ac mae'n cael ei ddwyn yn ei flaen yn 2016 gydag arolygiadau peilot wedi'u cynllunio ar gyfer tymor yr hydref.

Dros y flwyddyn, cyhoeddwyd 14 o arolygon thematig gennym ar destunau amrywiol fel y gofynnwyd i ni wneud yn y llythyr cylch gwaith blynyddol gan y Gweinidog Addysgu a Sgiliau. Ymhlith yr adroddiadau y dangosodd ymarferwyr ddiddordeb mawr ynddynt oedd yr adroddiadau ar [Arfer orau o ran datblygu arweinyddiaeth mewn ysgolion](#) a [Cymorth a chydweithio rhwng ysgolion](#). Mae ein gwefan newydd wedi gwella mynediad at yr adroddiadau hyn ac at wybodaeth arall, fel ein hastudiaethau achos arfer orau, y gall darparwyr addysg a hyfforddiant eu defnyddio fel meincnod ac i gefnogi'u cynnydd eu hunain.

Yn ystod y flwyddyn, rydym wedi ad-drefnu ein rhaglen waith i sicrhau bod adnoddau ar gael i gynorthwyo Llywodraeth Cymru wrth fynd ati i ddiwygio'r cwricwlwm yn sgil adolygiad Donaldson. Mae ein cyfraniad at grwpiau cwricwlwm, er enghraifft, Cymhwysedd Digidol, yn hyrwyddo cydnabod Estyn fel llais awdurdodol ar addysg a hyfforddiant yng Nghymru.

Mae canlyniadau Estyn o Arolwg Pobl blynyddol y Gwasanaeth Sifil yn 2015, yn unol â blynyddoedd blaenorol, yn dangos bod gennym weithlu ymgysylltiedig iawn. Trwy gydol y cyfnod o gyngori parhaus gyda'r angen i 'wneud mwy gyda llai', rydym wedi cyflawni ystod o ffrydiau gwaith newydd yn ychwanegol at ein gwaith statudol craidd. Ni allwn fod wedi gwneud hyn heb ddiwydrwydd ac ymrwymiad ein staff.

Rwyf am ddiolch i bob un o'm cydweithwyr sydd wedi gweithio'n broffesiynol ac yn frwdfrydig trwy gydol y flwyddyn.

Meilyr Rowlands

Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
a Swyddog Cyfrifyddu

Awdurdodwyd y datganiadau ariannol hyn yn adran 3 yr adroddiad hwn gan y Swyddog
Cyfrifyddu i'w cyhoeddi ar **7 Gorffennaf 2016**

Diben a gweithgareddau'r sefydliad

Estyn yw Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru. Ein cenhadaeth yw cyflawni rhagoriaeth i bawb mewn dysgu yng Nghymru. Gwnawn hyn trwy ddarparu gwasanaeth arolygu a chynghori annibynnol o ansawdd uchel i Lywodraeth Cymru a dinasyddion Cymru.

Rydym yn annibynnol ar Lywodraeth Cymru, ond yn cael ein hariannu ganddi (adran 104 Deddf Llywodraeth Cymru 1998).

Yn ychwanegol at staff gwasanaethau corfforaethol, cyflogwn Arolygwyr Ei Mawrhydi (AEM) ac ategwn ein gallu arolygu mewnol trwy gyflogi secondeion. Hefyd, rydym yn hyfforddi ac yn contractio gydag Arolygwyr Ychwanegol, arolygwyr cymheiriaid (sy'n gweithio mewn addysg a hyfforddiant ar hyn o bryd) ac enwebeion (sy'n gweithio fel cynrychiolydd y darparwr) i weithio fel rhan o dimau arolygu.

Yn ogystal, mae Estyn yn cyflogi Rheolwr Prosiect yr Arolygiaethau ar y Cyd gydag Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC), Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru (AGIC) a Swyddfa Archwilio Cymru (SAC) fel rhan o [Arolygu Cymru](#), sef menter gydweithio rhwng y pedwar prif gorff arolygu, archwilio ac adolygu yng Nghymru.

Ar gyfer blwyddyn ariannol 2015-2016, cynhaliwyd yr holl arolygiadau o ysgolion yn uniongyrchol gan AEM neu Arolygwyr Ychwanegol a gyflogwyd yn uniongyrchol gan Estyn. Fe wnaeth nifer fach o Arolygwyr Ychwanegol gyflawni rhai agweddau ar waith arolwg a gwaith hyfforddi ar ran Estyn hefyd.

Mae tîm rheoli a staff gwasanaethau corfforaethol Estyn yn gweithio yn ein swyddfa yn Llys Angor, Heol Keen, Caerdydd. Mae pob un o arolygwyr cyflogedig Estyn yn gweithio gartref. Mae [strwythur sefydliadol](#) Estyn ar gael ar ein gwefan.

Mae ein [trosolwg strategol](#) sy'n amlinellu ein cenhadaeth, ein gweledigaeth a'n gwerthoedd, ynghyd â'n tri amcan strategol a'n dwy egwyddor cyflawni, ar gael ar ein gwefan.

Mae'r adran [amdanom ni](#) ar ein gwefan yn rhoi eglurhad pellach ynglŷn â'r gwaith a wnawn mewn perthynas ag arolygiadau o ddarparwyr addysg a hyfforddiant, darparu cyngor ac arweiniad, meithrin gallu a lledaenu arfer orau, a gweithio mewn partneriaeth ag arolygiaethau eraill.

Materion a risgiau allweddol

Un o'r heriau allweddol i Estyn yw parhau i gyflawni gwaith arolygu a chynghori o ansawdd uchel a hefyd bodloni datblygiadau ychwanegol, fel cynorthwyo â diwygio'r cwricwlwm, yn ystod cyfnod o gyni parhaus. Nid yw materion adnoddau i Estyn yn ymwneud â chyfyngiadau cyllidebol yn unig; mae sicrhau bod gan y sefydliad weithlu hyblyg sy'n meddu ar y set iawn o fedrau yn allweddol i gyflawni ein hamcanion yn llwyddiannus.

Cynhyrchwn Gynllun Hyfforddi a Datblygu blynyddol i fodloni anghenion datblygu unigol a sefydliadol, a gweithredwn fodel arweinyddiaeth wasgaredig sy'n rhoi cyfleoedd i staff ymgymryd ag ystod o rolau arwain a datblygu gwybodaeth gorfforaethol ar draws Estyn.

Rydym yn cynnal ymgyrch recriwtio blynyddol i ddod ag AEM newydd i mewn. Mae hwn yn ddull cost-effeithiol o recriwtio, ond gall greu problemau pan nad oes modd cysoni dyddiad dechrau recriwtiaid newydd â dyddiad gorffen y staff hynny sy'n gadael Estyn. Ceisiwn ddefnyddio contractau cyfnod penodol rhannol ar gyfer AEM sy'n ymddeol er mwyn darparu ar gyfer trosglwyddo gwybodaeth a rolau yn hwylus. Yn ogystal, rydym yn cynnal rhaglen o secondiadau o ddarparwyr addysg a hyfforddiant i unigolion weithio gyda ni fel arolygwyr ychwanegol - mae hyn yn rhoi hyblygrwydd a gallu ychwanegol i Estyn, a hefyd yn cynnig cyfle i feithrin gallu ar gyfer gwella ymhlith darparwyr pan fydd y secondai yn dychwelyd i'w swydd wreiddiol. Mae angen i ni reoli ein hadnoddau yn dynn ac mae ein staff wedi'u rhestru mewn rhaglen waith dymhorol a gaiff ei haddasu, fel bo'r angen, er mwyn gwneud y defnydd mwyaf posibl o'n hadnoddau.

Crynodeb o berfformiad

Bob blwyddyn, mae Estyn yn cyhoeddi [Cynllun Blynyddol](#), sy'n amlinellu'r gweithgareddau allweddol am y flwyddyn sy'n cefnogi cyflawni ein cenhadaeth ac yn adlewyrchu egwyddorion cyflawni Estyn. Gellir gweld Cynllun Blynyddol 2015-2016 [yma](#). Caiff cyflawniad yn erbyn Dangosyddion Perfformiad ei fonitro bob chwarter neu bob tymor gan Fwrdd Strategaeth Estyn, a chyhoeddir y canlyniadau trwy gydol y flwyddyn ar ein gwefan [yma](#). Bod blwyddyn, caiff ein targedau perfformiad eu haddasu i bwysleisio datblygiad parhaus. Yn 2015-2016, fe wnaethom gyflawni bob un o'n targedau neu ragori arnynt. Mae'r crynodeb hwn o berfformiad yn amlygu nifer o fesurau perfformiad y cyfeirir atynt yn yr adran dadansoddi perfformiad, gan gynnwys detholiad o'n dangosyddion perfformiad.

Amcan Strategol 1: Darparu atebolrwydd cyhoeddus i ddefnyddwyr gwasanaeth ar ansawdd a safonau addysg a hyfforddiant yng Nghymru

Rhaglen lawn o arolygiadau statudol craidd wedi'i chyflawni (**376** o arolygiadau wedi'u cwblhau)

30% o ddarparwyr a arolygwyd wedi cael arolygiadau dilynol er mwyn helpu ysgogi gwelliant

100% o adroddiadau arolygu wedi'u cyhoeddi o fewn y terfynau amser (DP 4)

98% o ddarparwyr wedi dynodi eu boddhad â dibynadwyedd ac annibyniaeth barnau Estyn ar ôl cyhoeddi'r adroddiad arolygu (DP 3)

Amcan Strategol 2: Llywio datblygiad polisi cenedlaethol gan Lywodraeth Cymru

14 o adroddiadau thematig wedi'u cyhoeddi – gyda chanfyddiadau adroddiadau'n cael eu cyfleu'n fwy effeithiol

100% o'r adroddiadau thematig hyn wedi'u cyhoeddi yn unol â'r terfynau amser (DP 6)

Adroddiad Blynyddol PAEM wedi'i gynhyrchu yn y flwyddyn yn unol â'r amserlen – cyhoeddwyd ar 26 Ionawr 2016 (DP 5)

Amcan Strategol 3: Meithrin gallu wrth gyflwyno addysg a hyfforddiant yng Nghymru

40 o astudiaethau achos arfer orau wedi'u cyhoeddi

Cynhaliwyd **45** o ddigwyddiadau hyfforddi ac 13 o ddigwyddiadau arfer orau

98.6% o gynrychiolwyr wedi graddio ein hyfforddiant fel da neu ragorol

Derbyniwyd bron i **2,000** o ymatebion i'n hymgyngoriad cenedlaethol ar ddull Estyn o arolygu

Egwyddor Cyflawni 1: Datblygu Estyn yn sefydliad 'gwerth gorau' a 'chyflogwr enghreifftiol'

Wedi lleihau Costau Gweithredu Net **2%** yn erbyn gwariant y flwyddyn flaenorol

Lefelau uchel ymgysylltiad staff wedi'u cynnal – mae Estyn yn y **3** uchaf o **96** o sefydliadau'r gwasanaeth sifil (DP 8)

Wedi cael achrediad **level 3** o Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd

100% o gŵynion a cheisiadau am wybodaeth (a wnaed o dan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth a'r Ddeddf Diogelu Data) wedi'u cwblhau o fewn graddfeydd amser targed

7.4 o ddiwrnodau, ar gyfartaledd, wedi'u colli oherwydd salwch fesul pob aelod o staff, sef cyfradd absenoldeb salwch flynyddol o **3.6%** (DP 9)

Egwyddor Cyflawni 2: Cydweithio ag arolygiaethau eraill i gefnogi gwelliant

17 o arolygiadau, ymchwiliadau arbennig ac adolygiadau thematig ar y cyd wedi'u cynnal gydag arolygiaethau eraill yng Nghymru a'r DU (DP 19)

Seminar AARh ar y cyd ar 4 Chwefror 2016

1.2 Dadansoddi perfformiad

Perfformiad yn erbyn amcanion strategol ac egwyddorion cyflawni

Caiff cynnydd yn erbyn gweithgareddau wedi'u cynllunio ei adrodd yn rheolaidd i Fyrddau Strategol a Gweithredol Estyn, ac mae crynodeb am y flwyddyn yn dilyn isod. Caiff gweithgareddau eu cynllunio a'u hadrodd yn erbyn pob un o'n Hamcanion Strategol ac o dan ein Hegwyddorion Cyflawni.

Lle cyfeirir at Ddangosyddion Perfformiad (DPau) Estyn fel y nodir yn y Cynllun Blynyddol ar gyfer 2015-2016, defnyddir y symbol canlynol:

DP

Cliciwch ar y symbol i gysylltu â'n gwefan a gweld perfformiad yn erbyn ein targedau am y flwyddyn.

Amcan Strategol 1: Darparu atebolrwydd cyhoeddus i ddefnyddwyr gwasanaeth ar ansawdd a safonau addysg a hyfforddiant yng Nghymru

Rhaglen arolygu graidd

Mae [fframwaith arolygu cyffredin](#) (FfAC) yn berthnasol i'r holl sectorau y mae Estyn yn eu harolygu, ac eithrio awdurdodau lleol, ac mae ar gael ar ein gwefan. Mae'r fframwaith arolygu cyffredin wedi'i gynllunio fel bod arolygiadau'n bodloni'r gofynion statudol a bennwyd mewn deddfwriaeth. Mae llawlyfrau arweiniad ar gynnal arolygiadau a llunio barnau ar gael ar ein gwefan [yma](#) ar gyfer pob sector a arolygwn.

Arolygiadau Craidd Estyn yn ôl sector 2015 - 2016

● Nifer yn y Cynllun Blynyddol
● Nifer gwirioneddol

Lleoliadau meithrin nas cynhelir

* Tynnodd un lleoliad yn ôl o restr yr awdurdod lleol felly nid oeddem yn gallu bwrw ymlaen â'r arolygiad hwnnw, a chytunwyd ar 11 o arolygiadau peilot ar y cyd ag AGGCC a'u hychwanegu at y rhaglen o arolygiadau yn y flwyddyn.

106 116

Ysgolion cynradd ac ysgolion meithrin a gynhelir

* Llai o arolygiadau yn sgil arolygiadau'n cael eu gohirio a'r ddarpariaeth yn cael ei chau a'i chyfuno.

227 202

Ysgolion uwchradd

* Llai o arolygiadau yn sgil arolygiadau'n cael eu gohirio a'r ddarpariaeth yn cael ei chau a'i chyfuno.

42 35

Ysgolion pob oed

* Arolygiadau wedi'u hychwanegu at y rhaglen arolygiadau yn y flwyddyn.

0 1

Ysgolion arbennig

* Arolygiad wedi'i ychwanegu at y rhaglen arolygiadau yn y flwyddyn.

2 6

Unedau cyfeirio disgyblion (UCDau)

* Llai o arolygiadau yn sgil arolygiadau'n cael eu gohirio a'r ddarpariaeth yn cael ei chau a'i chyfuno.

5 2

Ysgolion annibynnol, ysgolion arbennig annibynnol a cholegau arbenigol annibynnol

* Ychwanegwyd coleg arbenigol annibynnol at y rhaglen o arolygiadau yn y flwyddyn.

6 7

Consortia rhanbarthol

* 1 arolygiad wedi'i aildrefnu ar gyfer tymor yr haf.

2 1

Hyfforddiant ac addysg gychwynnol athrawon (HAGA)

* Cafodd ail-arolygiad a gynlluniwyd ei ohirio

1 0

Sefydliadau addysg bellach

2 2

Darparwyr dysgu yn y gwaith (DYYG)

* Ychwanegwyd dau arolygiad at y rhaglen yn y flwyddyn.

2 4

Dysgu oedolion yn y gymuned (DOG)

* Arolygiadau wedi'u gohirio – arolwg thematig i'w gyhoeddi yn nhymor yr hydref 2016 fel adroddiad 'cyflwr y wlad' er mwyn cael darlun cliriach o'r ddarpariaeth yng ngolau toriadau i gyllid ar gyfer y sector hwn.

3 0

Cymraeg i Oedolion (CiO)

* Roedd newidiadau i'r modd y caiff CiO ei gyflwyno a'i reoli yn golygu ein bod wedi gohirio gweithgarwch arolygu darparwyr unigol hyd nes 2017.

1 0

Cyfanswm nifer yr arolygiadau

399 376

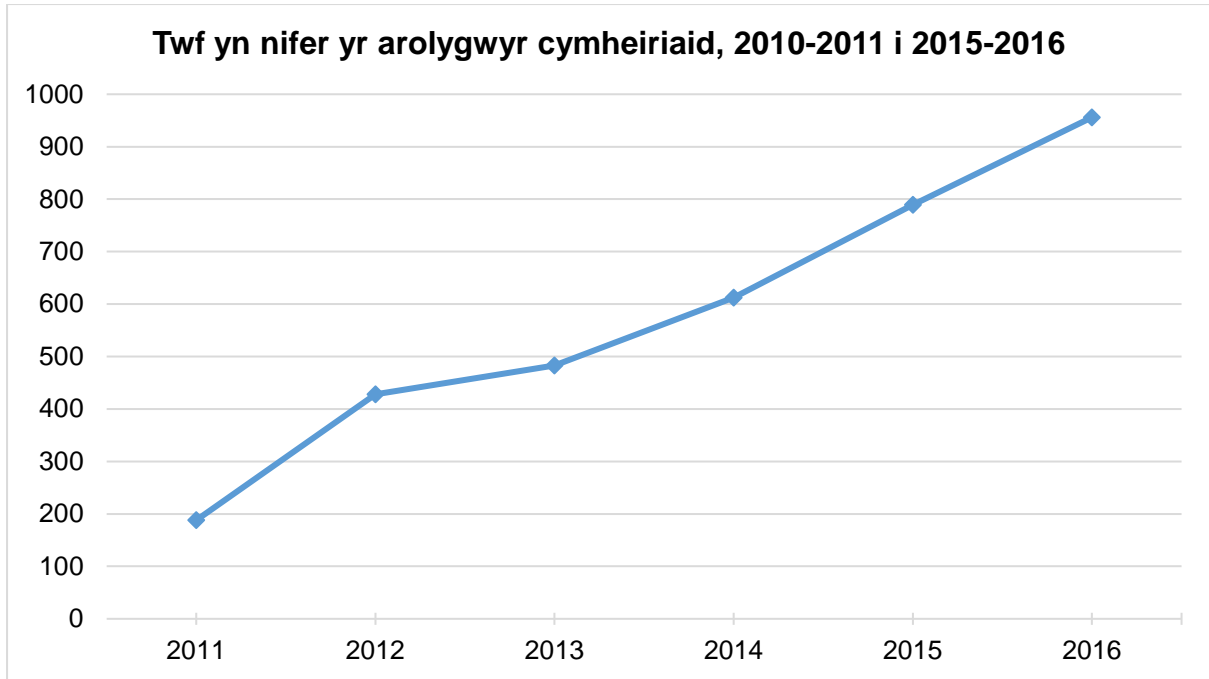
Mae'r holl ddarparwyr addysg a hyfforddiant yng Nghymru yn cael eu harolygu o leiaf unwaith mewn cyfnod o chwe blynedd yn dechrau ar 1 Medi 2014. Yn Rhagfyr 2015, cynigiodd y Gweinidog Addysg a Sgiliau ymagwedd fwy hyblyg at arolygu drwy newid rheoliadau i ganiatáu i Estyn arolygu ysgolion a darparwyr eraill unwaith mewn cyfnod o saith mlynedd yn lle cyfnod o chwe blynedd ar gyfer un cylch arolygu. Daw'r newidiadau hyn yn weithredol o Fedi 2016 a bydd yn galluogi Estyn i ymateb yn fwy hyblyg i'n hymgyngoriad parhaus ar arolygiadau ac ystyried y modd gorau i ddefnyddio adnoddau arolygu lle mae eu hangen fwyaf.

Ym mhob sector, ac eithrio lleoliadau cynradd a lleoliadau meithrin nas cynhelir, cafodd yr holl arolygiadau yn 2015-2016 eu harwain gan AEM. Yn y sector cynradd, fe wnaeth AEM arwain tua hanner yr arolygiadau, ac Arolygwyr Cofrestredig, yn gweithio dan gontract gydag Estyn, a arweiniodd yr hanner arall.

Yn y sector meithrin nas cynhelir, fe wnaethom ymgymryd â phrosiect cydweithio yn ystod y flwyddyn gydag Arolygiaeth Gofal Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC). Bu AEM ac AGGCC yn gweithio gyda'i gilydd ar arolygiadau, gyda rhai yn cael eu harwain gan AEM a rhai yn cael eu harwain gan AGGCC. O ganlyniad, cafodd tua 20% o arolygiadau meithrin nas cynhelir eu harwain naill ai gan AEM neu AGGCC. Cafodd y gweddill eu harwain gan Arolygwyr Meithrin Cofrestredig, yn gweithio dan gontract gydag Estyn.

Arolygu – adnoddau allanol

Yn 2015-2016 parhaom i recriwtio, hyfforddi a defnyddio arolygwyr cymheiriad fel rhan o'n timau arolygu ar gyfer pob sector, heblaw am ysgolion annibynnol y brif ffrwd. Unigolion sydd â rôl reoli mewn ysgol neu ddarparwr, neu sydd â phrofiad addysgu neu hyfforddi yn y sector perthnasol, yw arolygwyr cymheiriad. Maent yn aelodau llawn o dîm arolygu a chyfrannant at y gwaith arolygu ym mhob cwestiwn allweddol. Maent hefyd yn ysgrifennu adrannau yn yr adroddiadau arolygu a ddyrannwyd iddynt gan yr Arolygwyr Cofnodol. Rydym yn ad-dalu darparwyr am gostau cyflenwi, a chaiff costau teithio a chynhaliadau yn ystod gwaith arolygu eu talu gan Estyn.

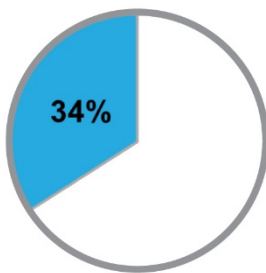
Mae'r rhaglen arolygwyr cymheiriaid wedi bod yn llwyddiant mawr, ac erbyn diwedd 2015-2016, roedd bron i 1,000 o arolygwyr cymheiriaid ar draws yr holl ddarparwyr yng Nghymru.

Dim ond ychydig iawn o arolygiadau a gynhaliwyd yn 2015-2016 heb o leiaf un arolygydd cymheiriaid ar y tîm.

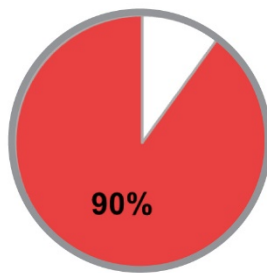

Canran y darparwyr sydd ag o leiaf 1 arolygydd cymheiriaid

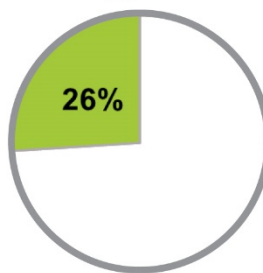
Ysgolion cynradd

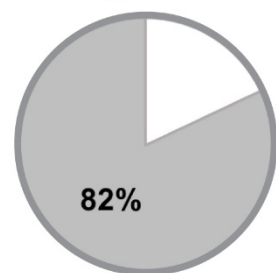
Ysgolion uwchradd

Unedau cyfeirio disgyblion

Ysgolion arbennig a gynhelir

Dyma ychydig o dystebau gan unigolion ynglŷn â'r fantais o fod yn arolygydd cymheiriaid.

"Wedi mwynhau mynd allan fel Arolygydd Cymheiriaid yn fawr iawn.

Profiad amhrisiadwy fel datblygiad proffesiynol parhaus ac ar gyfer eich cyd-destun addysg eich hun."

"Y Rhaglen Arolygwyr Cymheiriaid yw'r datblygiad proffesiynol mwyaf gwerthfawr yr wyf wedi ymgymryd ag ef, yn bersonol ac yn broffesiynol, ac mae wedi bod o fudd i'r ysgol hefyd."

"Byddwn yn argymhell yr hyfforddiant o ddifrif (ac rwyf wedi gwneud i lawer o gydweithwyr). Roedd y cyfle i ymuno â thîm yn ystod arolygiad yn brofiad datblygiadol eithriadol i mi, a byddwn wrth fy modd yn cael y cyfle i ymgymryd ag arolygiad arall yn y dyfodol."

A dyma rywfaint o adborth gan ddarparwyr.

"Roedd dull yr arolygydd (lleyg a'r arolygydd) cymheiriaid o gasglu tystiolaeth a thrafod materion gyda staff yn effeithiol a phroffesiynol".

"Cyflwyno Arolygwyr Cymheiriaid (ac Enwebeion) yw un o'r mentrau gorau y mae Estyn wedi'i gyflwyno. Mae wedi cynyddu parch at y system arolygu ac wedi helpu cadarnhau a/neu rannu arfer dda yn fwy effeithiol nag unrhyw DPP bron".

Gweithgarwch 'arolygu dilynol' statudol a manylach

Trwy gydol 2015-2016 parhaom i fonitro cynnydd darparwyr y canfuwyd yn ystod eu harolygiad craidd fod angen [gweithgarwch dilynol](#) ynndynt.

I ddarparwyr mewn categori gweithgarwch dilynol statudol (gwelliant sylweddol a mesurau arbennig), rydym wedi darparu cymorth a her ychwanegol i helpu'r darparwr i lunio cynlluniau gweithredu addas er mwyn sicrhau'r gwelliannau gofynnol. Er enghraifft, rydym wedi sicrhau bod y darparwr wedi cysylltu'r camau gweithredu cynlluniedig â meini prawf llwyddo y gellir eu mesur. Rydym wedi sicrhau bod y darparwr wedi pennu cost pob cam gweithredu yn ofalus, wedi llunio ffrâm amser addas ac wedi dyrannu pob cam gweithredu i ddeiliad swydd penodol, atebol.

Astudiaeth achos

Yn 2011, yn dilyn arolygiad craidd, barnodd arolygwyr fod angen gwelliant sylweddol yn Ysgol Gynradd Deighton. Cafodd ddau ymweliad monitro gan arolygwyr Estyn yn 2012 a 2013. Yn dilyn arolygiad craidd nesaf yr ysgol yng Ngorffennaf 2015, barnodd arolygwyr fod yr holl ddangosyddion yn dda, ac o ganlyniad nid oedd angen unrhyw weithgarwch dilynol.

Mae'r pennaeth wedi bod yn ei swydd er Ebrill 2012, a phenodwyd y dirprwy bennaeth yn Ebrill 2013. Mae diwylliant yr ysgol wedi newid o ganlyniad i newidiadau i arweinyddiaeth yr ysgol. Mae'r pennaeth yn arwain yr ysgol yn effeithiol iawn. Mae ganddo weledigaeth glir i wella cyfleoedd bywyd disgyblion, ac mae'n hyrwyddo amgylchedd dysgu cadarnhaol lle caiff pawb ei annog i ddatblygu uchelgais a chyflawni ei orau. Ceir llinellau atebolrwydd pendant, ac mae arweinwyr yn herio tanberfformiad yn drylwyr. O ganlyniad, mae safonau, presenoldeb ac ymddygiad disgyblion wedi gwella'n sylweddol ers yr arolygiad diwethaf. Mae arweinwyr yn defnyddio data'n effeithiol iawn i lywio blaenoriaethau ar gyfer gwella yn y dyfodol. Mae'r dull gweithredu strategol gan yr ysgol wedi gwella uchelgeisiau a chyflawniadau disgyblion difreintiedig yn sylweddol. Enghraifft dda o hyn yw'r ymweliad diweddar â Choleg yr Iesu, Rhydychen, a lwyddodd i godi dyheadau disgyblion hŷn i astudio yn y brifysgol pan fyddant yn gadael yr ysgol.

I ddarparwyr eraill mewn categori gweithgarwch dilynol, rydym wedi ymateb yn hyblyg er mwyn defnyddio'n hadnoddau yn gymesur ac ymateb i anghenion penodol y darparwr. Er enghraifft, rydym wedi monitro ychydig o ddarparwyr gan ddefnyddio monitro 'desg', yn hytrach nag anfon tîm o arolygwyr. Mewn ychydig iawn o achosion, rydym wedi ail-ymweld â darparwr mewn categori gweithgarwch dilynol ar ôl chwe mis pellach i wirio bod gwelliannau wedi'u hymgorffori.

Canran o arolygiadau craidd Estyn sydd angen gweithgarwch dilynol yn ôl sector 2014-15 i 2015-16

- Cyfanswm yr arolygiadau craidd
- % y mae angen gweithgarwch dilynol statudol arnynt
- % y mae angen eu monitro gan Estyn

Lleoliadau meithrin nas cynhelir	2014 - 2015	124	n/a	9%
	2015 - 2016	116	n/a	16%
Ysgolion cynradd	2014 - 2015	221	8%	28%
	2015 - 2016	202	4%	26%
Ysgolion uwchradd	2014 - 2015	34	29%	35%
	2015 - 2016	35	14%	46%
Ysgolion pob oed	2014 - 2015	0	n/a	0%
	2015 - 2016	1	100%	0%
Ysgolion arbennig	2014 - 2015	7	14%	0%
	2015 - 2016	6	33%	33%
Unedau Cyfeirio Disgyblion	2014 - 2015	4	0%	75%
	2015 - 2016	2	100%	0%
Ysgolion annibynnol, ysgolion arbennig annibynnol a cholegau arbenigol annibynnol	2014 - 2015	9	n/a	0%
	2015 - 2016	7	n/a	0%
Consortia rhanbarthol	2014 - 2015	0	n/a	0%
	2015 - 2016	1	n/a	0%
Darparwyr ôl-16 <small>* mae'n cynnwys sefydliadau Addysg Bellach, Dysgu yn y Gwaith, Dysgu Oedolion yn y Gymuned, Cymraeg i Oedolion a Hyfforddiant ac Addysg Gychwynnol i Athrawon.</small>	2014 - 2015	10	10%	30%
	2015 - 2016	6	0%	17%
Yr holl arolygiadau	2014 - 2015	409	7%	22%
	2015 - 2016	376	5%	24%

Canran y darparwyr a arolygwyd yr oedd angen gweithgarwch dilynol^a arnynt, 2010-2011 i 2015-2016^{b,c}

Blwyddyn ariannol	Nifer yr arolygiadau craidd	Nifer a arolygwyd y canfuwyd bod angen gweithgarwch dilynol arnynt	Canran y canfuwyd fod angen gweithgarwch dilynol arnynt
2010-2011	269	51	19%
2011-2012	445	113	25%
2012-2013	419	116	28%
2013-2014	391	128	33%
2014-2015	409	123	30%
2015-2016	376	111	30%

^a Mae'n cynnwys gweithgarwch dilynol statudol (e.e. Gwelliant Sylweddol neu Fesurau Arbennig) a monitro gan Estyn yn unig. Nid yw'n cynnwys monitro gan awdurdod lleol na monitro gan Arolygwyr Cyswllt.

^b Blwyddyn ariannol

^c Mae'n cynnwys 11 o arolygiadau peilot ar y cyd ag AGGCC ar gyfer darparwyr meithrin nas cynhelir

Sicrhau ansawdd arolygiadau ac adroddiadau Estyn**DP 1**

Rydym wedi cynnal hyder rhanddeiliaid yn ansawdd arolygiadau drwy sicrhau ansawdd adroddiadau'n drylwyr cyn eu cyhoeddi. Yn 2015-2016, fe wnaethom sicrhau ansawdd, dilysu a chymedroli adroddiadau'r holl arolygiadau dan arweiniad Estyn. AEM nad ydynt yn rhan o'r tîm arolygu gwreiddiol sy'n ymgymryd â'r broses sicrhau ansawdd. Mae AEM sy'n dilysu a chymedroli adroddiadau yn dilyn [canllaw](#) ar sicrhau ansawdd adroddiadau ac arolygiadau a gyhoeddir ar wefan Estyn. Yn 2015-2016, ni fu angen newid yr un o'n hadroddiadau arolygu cyhoeddedig ar ôl eu cyhoeddi o ganlyniad i her sylweddol i farnau.

Mae canlyniadau arolwg a gasglwyd yn 2015-2016 yn dynodi bod darparwyr yn gweld arolygiad fel proses gadarnhaol sy'n hyrwyddo gwelliant.

DP 2**DP 3**

Yn unol â'n [polisi](#) (trefniadau Estyn ar gyfer sicrhau ansawdd arolygiadau), cynhaliom ymweliadau sicrhau ansawdd â rhyw 10% o arolygiadau yn y sector cynradd ac â rhyw 20% o arolygiadau yn y sector meithrin nas cynhelir dan arweiniad Arolygwyr Cofrestredig. Ymwelom hefyd â rhyw 5% o arolygiadau dan arweiniad AEM fel rhan o'n prosesau sicrhau ansawdd.

Yn ystod 2015-2016, cafodd ein holl adroddiadau arolygu eu cyhoeddi mewn modd amserol.

DP 4

Cynhaliwyd archwiliad mewnol o systemau a phrosesau sicrhau ansawdd ar ddiwedd y flwyddyn a rhoesom 'sicrwydd sylweddol' fod y rheolaethau sydd ar waith i reoli'r materion yn y maes hwn wedi'u cynllunio'n addas ac yn cael eu cymhwsyo'n

gyson. Canfyddiad allweddol yr adroddiad oedd bod gan Estyn broses sicrhau ansawdd sefydledig ac effeithiol ar gyfer arolygiadau, ac fe'i gwelir gan AEMau fel proses werthfawr sy'n cynnwys cydbwysedd priodol rhwng cymorth a her.

Ffrydiau gwaith arolygu newydd, yn cynnwys adolygu, treialu a diweddarau'r arweiniad ar arolygu

Yn 2015-2016, gweithiom gydag AGGCC i ddatblygu fframwaith cyd-arolygu ar gyfer lleoliadau nas cynhelir. Yn ystod yr hydref 2015 a'r gwanwyn 2016, fe wnaethom gynnal peilot o'r fframwaith hwn mewn 11 o leoliadau nas cynhelir. Roedd y math o leoliadau a arolygwyd fel rhan o'r peilotau yn cynnwys meithrinfeydd dydd a chylchoedd chwarae yn ogystal â lleoliadau a oedd yn cynnig darpariaeth cyfrwng Saesneg neu Gymraeg. Byddwn yn arfarnu'r peilotau yn ystod yr haf 2016. Byddwn yn parhau i dreialu trefniadau arolygu yn ystod yr hydref 2016 a 2017.

Aethom ati hefyd i ddatblygu a threialu trefniadau newydd ar gyfer arolygu sefydliadau addysg bellach yn nhymor y gwanwyn 2015, a darparom hyfforddiant i arolygwyr cymheiriaid yn y sector hwn yn nhymor yr haf 2015. Dechreuodd y cylch arolygu newydd ar gyfer addysg bellach gydag arolygiad o Goleg Cambria yn nhymor yr hydref 2015 a Choleg Pen-y-bont ar Ogwr yn nhymor y gwanwyn 2016.

Rydym wedi datblygu fframwaith ar gyfer arolygu consortia gwella ysgolion rhanbarthol. Ymgynghorom â'n rhanddeiliaid allweddol yn ystod cyfnod datblygu'r fframwaith. Fel rhan o'r sail dystiolaeth, cynhaliom arolwg canfyddiadau o holl benaethiaid a chadeiryddion llywodraethwyr ysgolion a gynhelir er mwyn casglu eu barnau ynglŷn ag effeithiolrwydd cymorth a her a gânt gan y consortia. Cafodd Consortiwm Canolbarth y De ei arolygu ar ddiwedd Mawrth 2016 a bydd y tri chonsortiwm arall yn cael eu harolygu yn ystod tymor yr haf 2016.

Rydym wedi datblygu cynigion cynnar ar gyfer arolygu awdurdodau lleol o 2017 ymlaen. Bydd y cynigion yn cael eu hystyried a'u datblygu yn ystod 2016-2017, gan roi ystyriaeth lawn i'r amserlen ar gyfer diwygio llywodraeth leol.

Amcan Strategol 2: Llywio datblygiad polisi cenedlaethol gan Lywodraeth Cymru

Cyhoeddi [adroddiadau thematig](#) i ymateb i lythyr cylch gwaith blynyddol y Gweinidog a darparu cyngor arall i Lywodraeth Cymru

I ymateb i [lythyr cylch gwaith blynyddol y Gweinidog](#), yn 2015-2016, cyhoeddom 14 o adroddiadau thematig ar y testunau canlynol:

Enw	Dyddiad cyhoeddi
Effaith athrawon ymgynghorol ar leoliadau nas cynhelir a ariennir	Mai 2015
Arfer orau mewn addysgu a dysgu yn y celfyddydau creadigol yng nghyfnod allweddol 2	Mai 2015
Pa mor dda y mae sefydliadau addysg bellach yn rheoli cwynion dysgwyr?	Mai 2015
Gwella ysgolion trwy gonsortia addysg rhanbarthol	Mehefin 2015
Arfer orau o ran datblygu arweinyddiaeth mewn ysgolion	Mehefin 2015
Arfer effeithiol o ran gwella presenoldeb mewn ysgolion cynradd	Mehefin 2015
Addysg heblaw yn yr ysgol: arolwg arfer dda	Mehefin 2015
Cymorth a chydweithio rhwng ysgolion	Mehefin 2015
Adolygiad o bolisiau ymweliadau addysgol yn y sector addysg bellach	Medi 2015
Arsylwi addysg a dysgu yn effeithiol mewn colegau addysg bellach	Hydref 2015
Chwalu rhwystrau rhag prentisiaethau	Hydref 2015
Defnydd statudol o safonau arweinyddiaeth wrth reoli perfformiad penaethiaid	Tachwedd 2015
Gwasanaethau cymorth dysgwyr mewn colegau addysg bellach ar gyfer dysgwyr 16-19 oed	Rhagfyr 2015
Effaith y Rhaglen Hyfforddiant Ychwanegol i Raddedigion (Teach First) yng Nghymru	Chwefror 2016

Cyhoeddwyd yr holl adroddiadau o fewn y graddfeydd amser a gytunwyd gyda Llywodraeth Cymru.

DP 6

Fe wnaethom ddatblygu pecyn cymorth a darparu hyfforddiant i arolygwyr cymheiriaid ar gyfer eu cyfranogiad mewn arolygon thematig yn ystod tymor yr haf 2015, cyflwynom sesiwn hyfforddi ar gyfer AEM newydd ar ein harolygon thematig, a darparom becyn briffio i arweinydd pob arolwg thematig a oedd yn amlinellu ymchwil berthnasol bresennol ac yn cynnwys awgrym am fframwaith ar gyfer ymgymryd â'r prosiect.

Darparom gyngor a chymorth i Adran Addysg a Sgiliau (AdAS) Llywodraeth Cymru fel bo'r gofyn, gan gynnwys cyfranogi mewn ystod o bwyllgorau, [grwpiau](#) gweithio a chynghori.

Hefyd, cyfrannom at adroddiadau ar gyd-arolygiadau ac arolygon yn cynnwys cyrff arolygu, archwilio a rheoleiddio eraill.

Rydym wedi darparu ystod o gymorth ac arweiniad i Lywodraeth Cymru yn ystod cyfnod cychwynnol y rhaglen diwygio'r cwricwlwm. Caiff Estyn ei gynrychioli ar lawer o'r grwpiau a sefydlwyd gan Lywodraeth Cymru i gefnogi'r rhaglen. Eleni, mae Estyn wedi cysylltu â Llywodraeth Cymru yn ystod cyfnod datblygu'r Fframwaith Cymhwysedd Digidol. Wrth baratoi ar gyfer trefnu i'r fframwaith hwn fod ar gael o Fedi 2016, rydym wedi gwneud rhai diwygiadau i'n llawlyfrau arolygu a chynlluniwn i ddarparu hyfforddiant ychwanegol i'n harolygwyr.

Yn ystod 2015-2016, gweithiom gyda'r AdAS i ddiwygio strwythur arolygon thematig ar gyfer 2016-2017 i ddarparu model mwy hyblyg sy'n galluogi ymateb yn gyflym hyd at eitemau sylweddol a allai arwain at gynadleddau rhanbarthol a chenedlaethol.

Gan edrych i'r dyfodol, rydym wedi cyflwyno dangosydd perfformiad newydd ar gyfer 2016-2017; ei nod yw ceisio cipio effaith Estyn ar ddatblygu polisi cenedlaethol a mentrau addysg a hyfforddiant: targed o 90% o argymhellion ar gyfer gwella yn cael eu derbyn yn llawn i'w gweithredu gan Lywodraeth Cymru

DP 7

Cynhyrchu a chyhoeddi Adroddiad Blynyddol PAEM

Cynhyrchodd PAEM ei Adroddiad Blynyddol cyntaf ar ansawdd addysg a hyfforddiant ar gyfer blwyddyn academiaidd 2014-2015, gan ei gyhoeddi yn Ionawr 2016.

DP 5

Cynhyrchwyd fersiwn o'r rhagair ac adran thematig yr adroddiad ar y we, ac roedd yr adroddiad cyfan ar gael ar-lein i'w ddarllen ar ddyfeisiadau electronig llaw, gan gynnwys llechi a ffonau symudol, yn ogystal â chyfrifiaduron personol a gliniaduron. Cyhoeddom fersiwn hygyrch hefyd fel bod modd darllen y fersiwn 'pdf' gan ddarllenwyr sgrin ar-lein.

Cysylltodd Estyn yn effeithiol â swyddfa'r Gweinidog Addysg a Sgiliau a swyddogion Llywodraeth Cymru, er mwyn cyfleu'n benodol ein negeseuon allweddol o'n pennod thematig am y cwricwlwm yng Nghymru. Cafodd yr adran thematig, yn enwedig y cwestiynau hunanarfarnu, dderbyniad da.

Lansiwyd gwefan ddata rhyngweithiol newydd Estyn gennym pan gyhoeddom Adroddiad Blynyddol PAEM. Mae hyn yn golygu nad yw'r adroddiad yn cynnwys crynodeb o ddeilliannau arolygu, ond mae'n cynnwys dolenni trwy gydol yr adroddiad at y wefan hon. Roedd yr Adroddiad Blynyddol hefyd yn dangos amrywiaeth eang o astudiaethau achos o ystod o ddarparwyr ledled Cymru.

Aethom ati i ddylunio a gweithredu ymgyrch yn y cyfryngau i gefnogi lansio'r Adroddiad Blynyddol. Roedd hyn yn cynnwys ffilm, a gyflawnodd lawer iawn o gyhoeddusrwydd cadarnhaol ac a greodd ddadlau a thrafod yn y cyfryngau. Cyfrannodd y defnydd o Twitter yn sylweddol at ddadlau a thrafod cyhoeddus, ac anogodd sylwadau gan gynulleidfa eang, gan gynnwys gweithwyr addysg proffesiynol, undebau athrawon, consortia ac aelodau'r cyhoedd.

Datblygu arweinyddiaeth wasgaredig trwy rolau Arolygwyr Arweiniol / Swyddogion Arweiniol / Arolygwyr Cyswllt

Mae Estyn wedi sefydlu perthynas weithio adeiladol gyda phob awdurdod lleol trwy barau o arolygwyr cyswllt. Mae gweithio mewn parau wedi lleihau'r risg y byddwn yn colli cysylltiad ag awdurdod os bydd arolygydd i ffwrdd o'r gwaith neu'n gadael y sefydliad. Yn ystod 2015-2016, cynhaliom arfarniad parhaus o bob awdurdod lleol; crynodebau byr dwy dudalen o'n barn ddiweddaraf am yr awdurdod yw'r rhain, ac maent yn gymorth i lywio cyfarfodydd trwy gydol y flwyddyn rhwng PAEM ac uwch aelodau staff gyda Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid eraill.

Fel rhan o'r drefn, mae Estyn wedi:

- dadansoddi a dehongli data perfformiad ac adroddiadau arolygu, a defnyddio hyn yn effeithiol i herio awdurdodau lleol ynglŷn â'u darpariaeth
- monitro perfformiad a chynnydd darparwyr yn erbyn cynlluniau gweithredol ôl-arolygiad, ac wedi mynd ar drywydd pryderon penodol gan arolygwyr cofnodol gydag awdurdodau lleol ar gyfer darparwyr lle nad yw'r cynnydd yn ddigon da

- wedi mynd ar drywydd materion penodol gyda darparwyr lle bo'n briodol
- wedi anelu at nodi arfer orau, er bod yr amser cyfyngedig sydd ar gael ar gyfer gwaith Arolygydd Cyswllt Awdurdod Lleol (ACALI) yn gwneud hyn yn her

Trwy gydol 2015-2016, fe wnaethom gadw cyswllt parhaus gydag arolygiaethau, archwilwyr a rheoleiddwyr eraill. Mae hyn wedi arwain at weithgarwch arolygu ar y cyd mewn ychydig o awdurdodau lle'r oedd diddordeb cyffredin mewn agwedd ar waith yr awdurdod lleol. Hefyd, fe wnaethom ddrafftio arfarniad o berfformiad ysgol, sydd wedi'i gynnwys yn Adroddiad Gwella Blynyddol diweddaraf Swyddfa Archwilio Cymru ar gyfer pob awdurdod lleol.

Rhoesom gyngor i Lywodraeth Cymru ar ddatblygu consortia rhanbarthol, ac un effaith allweddol oedd diwygio'r Model Cenedlaethol ar gyfer Gweithio'n Rhanbarthol. Hefyd, aethom ati i adolygu rolau'r swyddogion arweiniol mewn perthynas â'r cwricwlwm ac ailgyfeirio'r adnodd hwn i gynorthwyo datblygu'r cwricwlwm newydd ar gyfer Cymru, gan gynnwys creu rôl arweiniol newydd mewn perthynas â datblygu'r cwricwlwm.

Darparom hyfforddiant i gynorthwyo swyddogion arweiniol mewn perthynas â'u rolau, er enghraifft mewn perthynas â dylanwadu ar fedrau, a pharhaom i ddatblygu ein rolau arolygwyr cyswllt ôl-16 gyda chyfarfodydd rheolaidd yn canolbwyntio ar faterion allweddol yn y sector ôl-16.

Datblygu galluoedd rheoli gwybodaeth

Parhaodd Estyn i ddatblygu ei systemau electronig (SharePoint) ar gyfer rhannu a choladu gwybodaeth o grwpiau a phwyllgorau allanol a mewnol, gan roi ystyriaeth i feysydd newydd a datblygol o'n gwaith, fel cefnogi Dyfodol Llwyddiannus a'n trefniadau arolygu newydd.

Yn benodol, fe wnaethom:

- sefydlu cyfres o seminarau yn canolbwyntio ar ymchwil ar gyfer AEM yn archwilio'r defnydd o ddata yn ein gwaith arolygu, arolygon thematig a'n gwaith ehangach
- mireinio ein diweddariad ymchwil misol ar gyfer staff i gynnwys newyddion am gyhoeddiadau perthnasol fel datganiadau ysgrifenedig a wnaed gan y Gweinidog Addysg a Sgiliau, yn ogystal â chrynhoi darnau allweddol o ymchwil fewnol, genedlaethol a rhyngwladol
- parhau i ddarparu cymorth ar gyfer datblygu ein gwaith arolygon thematig, yn cynnwys darparu hyfforddiant a mireinio deunyddiau cefnogi
- sefydlu proses gyfeirio fwy cadarn yn seiliedig ar system Gyfeirio Harvard a chynnig hyfforddiant ar egwyddorion y system newydd hon a'i defnyddio'n effeithiol
- datblygu cofnod Arweiniad ar Ddeddfwriaeth a Pholisi er mwyn galluogi staff i allu mynd yn rhwydd at yr holl ddogfennau arweiniad ar ddeddfwriaeth a pholisi yn gysylltiedig ag arolygu darparwyr addysg a hyfforddiant yng Nghymru
- gwella ein prosesau storio ac adfer data, gan gadw'r holl ddata mewn cronfeydd data SQL diogel, sy'n cysylltu'n effeithiol â'n systemau rheoli perfformiad amrywiol a'n systemau adrodd am wybodaeth cyn-arolygiad

Yn 2015, cyflwynom gyfarfod tymhorol hefyd gyda Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi Llywodraeth Cymru, a'r Sefydliad Polisi Cyhoeddus i Gymru, i drafod a rhannu gwybodaeth am ymchwil ac arolygon thematig.

Rôl Estyn fel ymgynghorai ar gynigion trefniadaeth ysgolion

Ymatebodd Estyn i 52 o gynigion ad-drefnu ysgolion.

Daethom i'r casgliad fod 45 o gynigion yn debygol o gynnal neu wella deilliannau addysgol.

Nid oedd saith cynnig yn rhoi digon o wybodaeth i ni lunio barn y naill ffordd neu'r llall.

Cynhaliom drafodaethau gyda swyddogion yn Llywodraeth Cymru er mwyn arfarnu defnyddioldeb ein hymatebion, a chawsom adborth cadarnhaol. Gwnaethom newid bach i ganllaw mewnol Estyn er mwyn ei gysoni mwy â [chod ad-drefnu ysgolion](#) Llywodraeth Cymru.

Amcan Strategol 3: Meithrin gallu wrth gyflwyno addysg a hyfforddiant yng Nghymru

Digwyddiadau hyfforddi a chynadleddau dan arweiniad Estyn

Mae Estyn yn gwneud defnydd gwerthfawr o wybodaeth o waith arolygon thematig a gwaith arolygu i lywio ein rhaglen hyfforddi a'n gwaith meithrin gallu. Darparwn raglen gynhwysfawr o hyfforddiant i gynorthwyo darparwyr i ddatblygu'u gwybodaeth a'u dealltwriaeth o arolygu, ac i uwch arweinwyr yn y sefydliadau hynny ddatblygu ystod o fedrau sydd nid yn unig yn cynorthwyo arolygu, ond sy'n llywio'u gwaith fel uwch arweinydd yn eu hysgol. Yn 2015-2016, cynhaliom gyfanswm o 45 o ddigwyddiadau hyfforddi ac 13 o ddigwyddiadau arfer orau, gan gynnwys chwe digwyddiad fforwm rhanddeiliaid sector a chynhadledd Fforwm Rhanddeiliaid Cenedlaethol. Ein nod yw sicrhau bod digwyddiadau hyfforddi a chynadleddau arfer orau a gynhelir gan Estyn yn bodloni anghenion cynrychiolwyr; dywedodd 98.6% o gynrychiolwyr fod ein hyfforddiant yn dda neu'n rhagorol.

DP 8

Prif hanfod ein gwaith yn 2015-2016 oedd hyfforddi arolygwyr cymheiriaid ac ymgynghorwyr her i'n helpu i gyflawni ein rhaglen arolygu. Mae ein hyfforddiant yn darparu cyfleoedd rhagorol i uwch arweinwyr mewn ysgolion a darparwyr eraill i ddatblygu dealltwriaeth well o'n gwaith ac i gryfhau eu dealltwriaeth o bwysigrwydd hunanarfarnu a systemau sicrhau ansawdd cadarn i gefnogi gwelliant. Cafodd ein rhaglen hyfforddi ar gyfer 'ymgynghorwyr her' ei haddasu ymhellach yn 2015 i sicrhau ei bod nid yn unig yn canolbwyntio ar ddatblygu medrau arolygu, ond ei bod yn ategu gwaith ymgynghorwyr yn cynorthwyo a herio ysgolion.

Rydym wedi cyflwyno dangosydd newydd ar gyfer 2016-2017 sydd â'r nod o sicrhau bod arolygwyr cymheiriaid yn ystyried eu hyfforddiant/lleoliad fel gweithgareddau cadarnhaol a buddiol: targed o 95% o arolygwyr cymheiriaid yn rhoi ymateb cadarnhaol i arolwg.

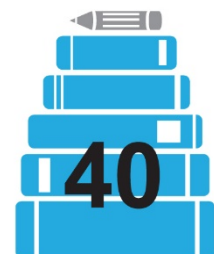
DP 9

Nodi a lledaenu arfer orau

Rydym wedi dyblu nifer yr astudiaethau achos o [arfer orau](#) a gynhyrchwyd.

Astudiaethau achos arfer orau

- Nifer a gyhoeddwyd yn ystod 2014 - 2015
- Nifer a gyhoeddwyd yn ystod 2015 - 2016

Yn 2015, ar ein gwefan, fe wnaethom wella rhwyddineb mynediad at enghreifftiau o arfer orau, gan alluogi i'n hastudiaethau achos gael eu hidlo yn ôl cwestiwn allweddol, dangosydd ansawdd, geiriau allweddol, ac yn ôl sector ac awdurdod lleol.

Yn ystod 2015-2016, dechreuom hyrwyddo astudiaethau achos o arfer orau trwy Twitter gan ddefnyddio trydariadau sy'n cynnwys enw trydar yr ysgol, enw trydar yr ALL, dolen at yr astudiaeth achos a delwedd drawiadol i dynnu sylw'r darllenydd. Caiff pob astudiaeth achos un trydariad cyhoeddi, ac un trydariad atgoffa a gaiff ei bostio ryw wythnos ar ôl yr un cyntaf. Caiff darparwyr wybod pan fydd eu hastudiaeth achos yn cael ei chyhoeddi, a chynhwysir astudiaethau achos ar ddiweddariad misol Estyn i'r holl danysgrifwyr. Mae dyluniad cyffredinol ein hastudiaethau achos ar ein gwefan wedi cael ei wella fel eu bod yn haws i ddarllenwyr eu defnyddio.

Cyfleu canfyddiadau adroddiadau thematig yn fwy effeithiol

Yn ystod y flwyddyn fe wnaethom wella fformat ein gwefan i gyflwyno ein hadroddiadau thematig. Er enghraifft, gellir hidlo adroddiadau yn ôl sector, tag geiriau a mathau o ddogfen (e.e. PowerPoint, dogfen Word, fideo).

Chwilio adroddiadau thematig:

Chwilio

Sector: Pob un ▼

Tagiau: Pob un ▼

Math o Ddogfen: Pob un ▼

Chwilio

Caiff argymhellion eu rhoi ar y brif dudalen sy'n disgrifio'r adroddiad thematig er mwyn cyfleu'r prif negeseuon yn gliriach. Mae ychydig o adroddiadau thematig, fel arfer orau yn y celfyddydau creadigol yng nghyfnod allweddol 2, yn cael eu hyrwyddo ar YouTube gyda fideo. Rydym wedi bod yn hyrwyddo'r dull amlgyfrwng hwn yn amlach yn ystod 2015-2016. Rydym hefyd yn monitro'r data ar ddefnyddio'r fideos hyn mewn adroddiadau chwarterol ar ein cyfathrebiadau, ac mae hyn yn ein helpu i arfarnu pa mor effeithiol rydym yn cyfleu'r adroddiadau hyn mewn gwirionedd.

Caiff yr holl adroddiadau eu hyrwyddo drwy Twitter, a thrwy gylchlythyrau, fel gydag astudiaethau achos o arfer orau.

Datblygu partneriaethau cadarn gyda rhanddeiliaid

Rhwng Hydref a Thachwedd 2015, cynhaliom ymgynghoriad cenedlaethol ynglŷn â'r modd y mae Estyn yn arolygu addysg a hyfforddiant yng Nghymru. Denodd yr ymgynghoriad lawer o ddi-ddordeb a thraffig i'n gwefan. Derbyniom bron i 2,000 o ymatebion i'n holiadur ar-lein. Roedd yr ymgynghoriad yn cynnwys ffocws penodol ar ymgysylltu â rhanddeiliaid 'anodd eu cyrraedd', a gynhaliwyd ar ein rhan gan gwmni ymchwil. Fel rhan o'r broses ymgynghori, cynhaliom weithdai gyda grwpiau penodol, er enghraifft penaethiaid yng Nghonsortium Canolbarth y De a Chonsortium GwE, AEM, a staff corfforaethol Estyn. Fe wnaethom ymgynghori hefyd â swyddogion yn Llywodraeth Cymru.

Cynhaliom Fforwm Rhanddeiliaid Cenedlaethol blynyddol yn Llandrindod ym Mawrth 2016 ar gyfer cynrychiolwyr o bob corff swyddogol sydd wedi'u rhestru ar ein rhestr rhanddeiliaid. Canolbwyntiodd y digwyddiad ar y prif negeseuon o Adroddiad Blynyddol PAEM a'r syniadau sy'n datblygu mewn perthynas â'n trefniadau arolygu newydd. Mynychwyd y digwyddiad gan 70 o gynrychiolwyr.

Cynhaliodd Estyn arolwg ar-lein hefyd ar gyfer holl benaethiaid a Chadeiryddion Llywodraethwyr ysgolion a gynhelir er mwyn casglu eu barnau ynglŷn â gwaith y consortia rhanbarthol ac awdurdodau lleol o ran cefnogi'u hysgolion. Yn ogystal, cynhaliom gyfres o gyfarfodydd Fforwm y Rhwydwaith Sectorau, o leiaf unwaith ar gyfer pob sector bron yn ystod y flwyddyn.

Fe wnaeth Cyfarwyddwyr Cynorthwyol neu'r arolygydd arweiniol sector perthnasol fynychu digwyddiadau a gynhaliwyd gan gyrrff addysg, gan gynnwys Cymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru (CCAC), Colegau Cymru, Ffederasiwn Hyfforddiant Cenedlaethol Cymru, Llywodraethwyr Cymru a Chynghorau. Parhaom i ymgysylltu â Llywodraeth Cymru trwy gyfarfodydd rhwng PAEM, Cyfarwyddwyr Strategol a Chyfarwyddwr Cynorthwyol a'u swyddogion cyfwerth yn Llywodraeth Cymru, fel rhan o raglen o gyfarfodydd rheolaidd i roi cyngor i'r Llywodraeth.

Lansiodd Estyn ei wefan newydd a pharhaodd i wneud gwelliannau ar sail adborth er mwyn sicrhau bod athrawon, gweithwyr addysg proffesiynol eraill, rhieni a'r holl rhanddeiliaid yn gallu mynd yn rhwydd at ein hadroddiadau arolygu, adroddiadau thematig arfer orau a chyhoeddiadau eraill.

Cyhoeddom gylchlythyr rhanddeiliaid Estyn ddwywaith y flwyddyn, gan ei hyrwyddo drwy ein holl sianelau cyfathrebu, yn cynnwys neges e-bost at yr holl arolygwyr ychwanegol, arolygwyr cymheiriaid ac arolygwyr lleyg, darparwyr addysg a hyfforddiant, ac unrhyw un a oedd wedi tanysgrifio drwy ein gwefan. Hefyd, fe wnaethom anfon neges e-bost Diweddariad Estyn yn fisol at ein tanysgrifwyr a darparwyr addysg a hyfforddiant.

Ymgysylltom ag arolygiaethau, cyrrff archwilio a chyrrff rheoleiddio eraill i ystyried a gweithredu gwaith ar y cyd lle bo'n briodol. Er enghraifft, y llynedd, cynhaliodd Estyn 11 o gyd-arolygiadau gydag AGGCC yn treialu'r fframwaith ar y cyd newydd ar gyfer lleoliadau nas cynhelir. Hefyd, ymgysylltom ag arolygiaethau ledled Ewrop drwy ein hymglymiad yng ngrŵp arolygiaethau gwledydd Prydain a Chynhadledd Ryngwladol Sefydlog yr Arolygiaethau addysg cenedlaethol a rhanbarthol (SICI), a wnaeth ein galluogi ni i ddysgu oddi wrth rai eraill ac ystyried ymagweddau gwahanol at arolygu.

Egwyddor Gyflawni 1: Datblygu Estyn yn sefydliad 'gwerth gorau' a 'chyflogwr enghreifftiol'

Yn 2015-2016, parhaom â'n gwaith ar nifer o fentrau trawsbynciol i helpu gwella Estyn fel sefydliad. Mae ein cynlluniau gweithredu yn cefnogi agweddau ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, sy'n ymwneud â gwella lles cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru.

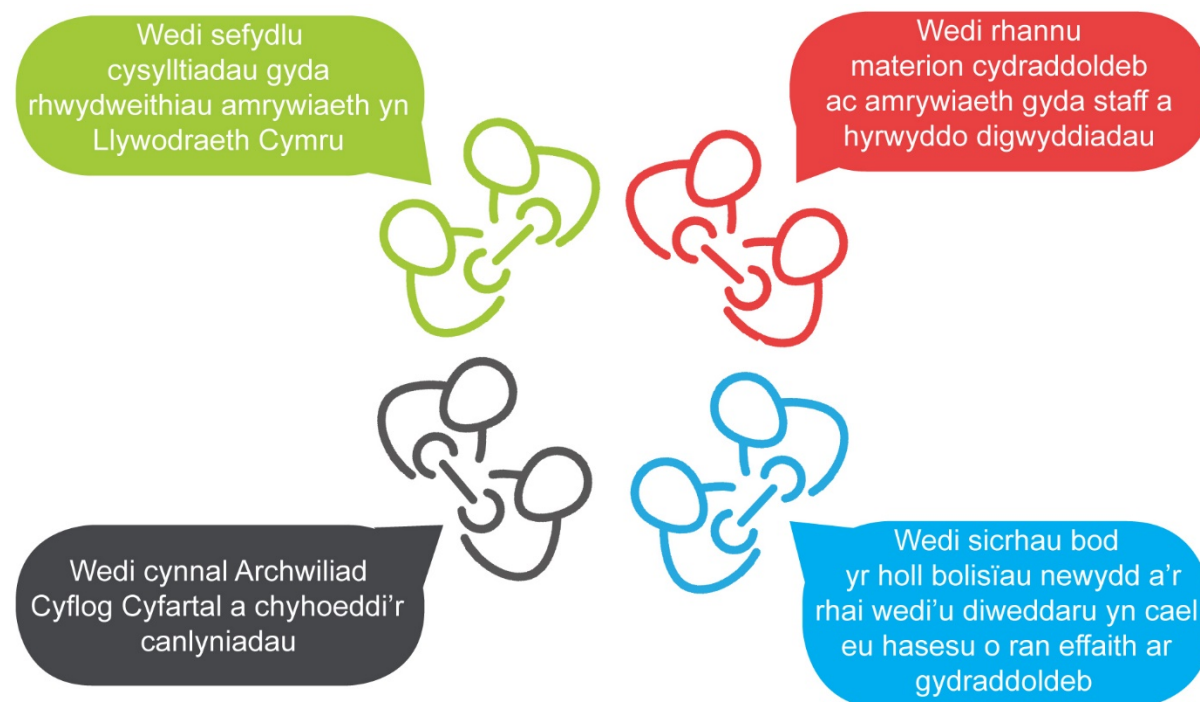
DP 16

Cydraddoldeb

Rydym yn gwerthfawrogi amrywiaeth ac yn ceisio cefnogi cydraddoldeb ar draws Estyn a thrwy ein prosesau arolygu. Ym Mawrth 2016, cyhoeddodd ein hail [Gynllun Cydraddoldeb Strategol \(CCS\)](#).

DP 18

Cynhyrchwyd y CCS mewn ymgynghoriad â staff ac undebau llafur, ac mae'n parhau â'r gwaith a wnaed yn Estyn i ymgorffori amrywiaeth a chydraddoldeb yn llawn ym mhob peth a wnawn. Mae cynlluniau gweithredu blynyddol yn sail i'r CCS; dyma rai o'r gweithgareddau yr ymgymeron ni â nhw yn 2015-2016:

Cynaliadwyedd

Fe wnaethom gynnal system rheolaeth amgylcheddol a chawsom ein hailachredu gyda 'Safon y Ddraig Werdd' (lefel 3) yn Hydref 2015. Defnyddiom y broses achredu i nodi unrhyw gyfleoedd i wella ein gweithgareddau rheoli amgylcheddol ymhellach, ac amlinellwyd y rhain yn ein [Polisi a Datganiad Amgylcheddol](#).

Rydym wedi nodi bod ein prif effeithiau ar yr amgylchedd yn deillio o ddefnyddio ynni, trafnidiaeth, cynhyrchu gwastraff a defnyddio deunyddiau swyddfa. Lluniwyd amcanion a thargedau er mwyn gwella rheolaeth a pherfformiad amgylcheddol a lleihau effeithiau amgylcheddol Estyn.

Gellir gweld perfformiad yn erbyn amcanion amgylcheddol ar gyfer 2015-2016 ar ein gwefan yn [Adroddiad Cynaliadwyedd Cryno 2015-2016](#).

Safonau iechyd

Fe wnaethom sicrhau bod ein hymrwymiad i iechyd a lles staff yn parhau yn flaenoriaeth, gan hyrwyddo materion perthnasol, archwiliadau iechyd blynyddol i'r staff a Rhaglen Cymorth Cyflogeion. Hefyd, cynhaliom y momentwm o ennill yr achrediad Safon Iechyd Corfforaethol Arian yn 2014, drwy ymrwymo'r un lefel o adnoddau ac ymdrech i'n gweithgareddau.

Ymgysylltiad staff

Yn 2015-2016, parhaodd Estyn o fewn y 5% uchaf o sefydliadau yr adroddwyd amdanynt yng nghanlyniadau Arolwg Pobl y Gwasanaeth Sifil, gyda sgôr mynegai ymgysylltu cyffredinol o 73%, sy'n cymharu'n ffafriol â'r mynegai ymgysylltu ledled y Gwasanaeth Sifil, sef 58%. Mae'r tabl isod yn cymharu perfformiad Estyn â pherfformiad cyfartalog y gwasanaeth sifil ers cyflwyno'r Arolwg yn 2010.

DP 10

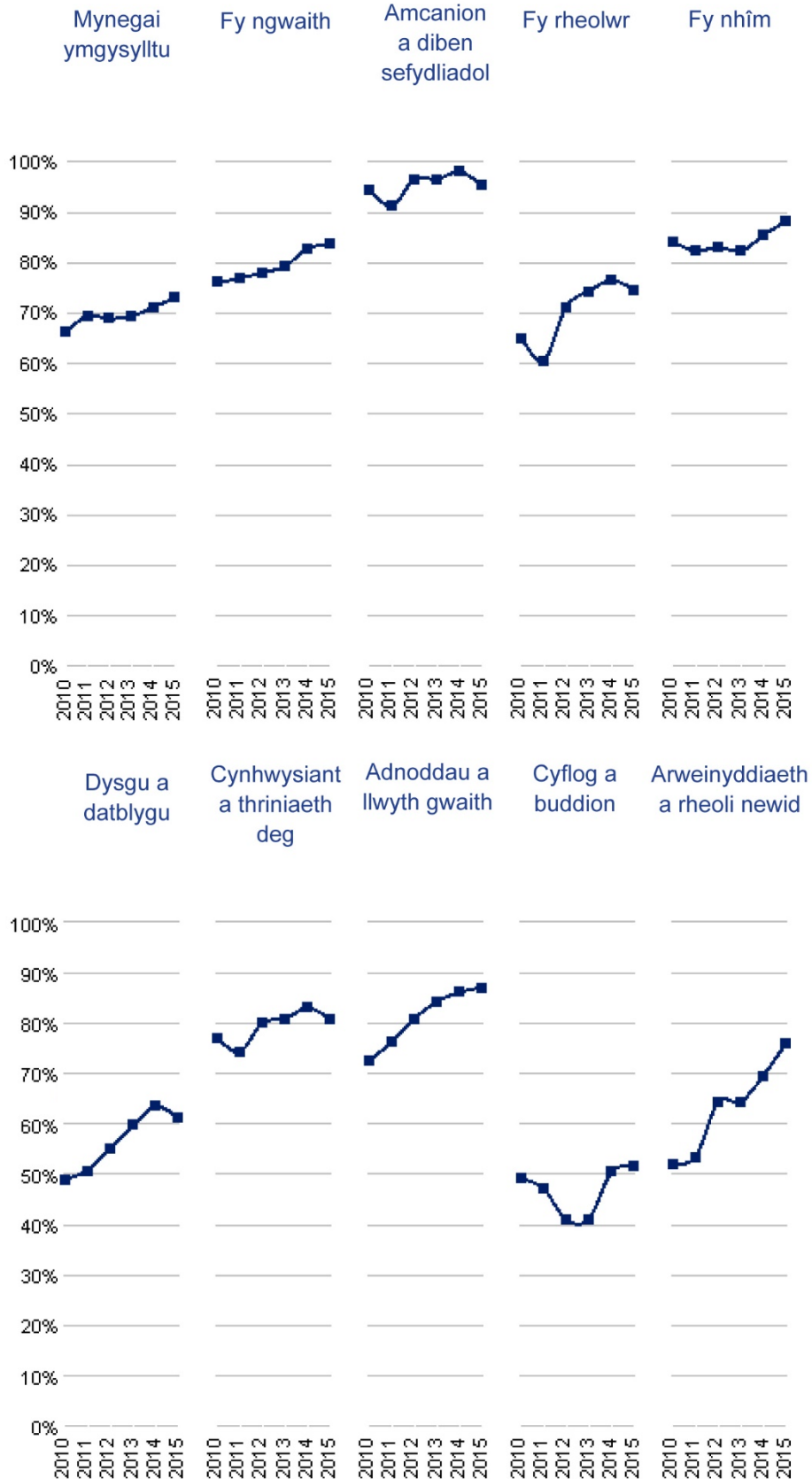
Blwyddyn	Ymgysylltiad y gwasanaeth sifil	Ymgysylltiad Estyn	Safle Estyn (allan o 96+ o sefydliadau*)
2015	58%	73%	3
2014	59%	71%	4
2013	59%	69%	4
2012	62%	69%	5
2011	60%	70%	6
2010	56%	66%	9

Noder: *mae nifer y sefydliadau sy'n cymryd rhan yn yr Arolwg yn amrywio bob blwyddyn.

O ystyried siartiau themâu yr Arolwg, dros y pum mlynedd diwethaf, gellir gweld gwelliannau mewn llawer o feysydd gan gynnwys fy ngwaith, fy rheolwr, fy nhîm, adnoddau a llwyth gwaith, cyflog a buddiannau, arweinyddiaeth a rheoli newid. Fodd bynnag, mae pedair thema, sy'n cynnwys amcanion a diben sefydliadol, fy rheolwr, dysgu a datblygu a chynhwysiant a thriniaeth deg, sydd wedi gweld gostyngiad bach er 2014. Er bod sgorau ar gyfer y themâu hyn wedi gostwng, mae pob un ohonynt yn cymharu'n ffafriol â chanlyniadau'r Gwasanaeth Sifil yn 2015, ac mae rhai yn cymharu'n ffafriol â pherfformwyr uchel y Gwasanaeth Sifil yn 2015. Gweler y tabl penawdau allweddol ar dudalen 28.

Estyn – Sgorau Themâu 2010-2015

Gellir gweld gwelliannau mewn llawer o themâu dros y pum mlynedd diwethaf; fodd bynnag, mae pedair thema sydd wedi gweld gostyngiad er 2014.

Prif benawdau

Mynegai ymgysylltu

73%

Gwahaniaeth o'r arolwg blaenorol +2

Gwahaniaeth o GS2015 +15 ✧

Gwahaniaeth oddi wrth berfformwyr uchel y GS +10 ✧

- Mae llawer o ddangosyddion yn debyg i 2014, ac mae pob un ohonynt yn uwch na pherfformwyr uchel y Gwasanaeth Sifil (GS) ac yn sylweddol uwch na'r Gwasanaeth Sifil yn 2015 (GS2015).
- Gwelliant sylweddol mewn Arweinyddiaeth a rheoli

Eich safle allan o 96 o sefydliadau yn 2015: 3 (4 yn 2014)

✧ Gwahaniaeth sylweddol yn ystadegol o gymharu

 Cryfder y cysylltiad ag ymgysylltu

Fy ngwaith

84%

Gwahaniaeth o'r arolwg blaenorol +1

Gwahaniaeth o GS2015 +9 ✧

Gwahaniaeth oddi wrth berfformwyr uchel y GS +6 ✧

Amcanion a diben sefydliadol

95%

Gwahaniaeth o'r arolwg blaenorol -3

Gwahaniaeth o GS2015 +13 ✧

Gwahaniaeth oddi wrth berfformwyr uchel y GS +9 ✧

Fy rheolwr

75%

Gwahaniaeth o'r arolwg blaenorol -2

Gwahaniaeth o GS2015 +7 ✧

Gwahaniaeth oddi wrth berfformwyr uchel y GS +4 ✧

Fy nhîm

88%

Gwahaniaeth o'r arolwg blaenorol +3

Gwahaniaeth o GS2015 +9 ✧

Gwahaniaeth oddi wrth berfformwyr uchel y GS +5 ✧

Dysgu a datblygu

61%

Gwahaniaeth o'r arolwg blaenorol -2

Gwahaniaeth o GS2015 +12 ✧

Gwahaniaeth oddi wrth berfformwyr uchel y GS +6 ✧

Cynhwysiant a thriniaeth deg

81%

Gwahaniaeth o'r arolwg blaenorol -2

Gwahaniaeth o GS2015 +6 ✧

Gwahaniaeth oddi wrth berfformwyr uchel y GS +2

Adnoddau a llwyth gwaith

87%

Gwahaniaeth o'r arolwg blaenorol +1

Gwahaniaeth o GS2015 +14 ✧

Gwahaniaeth oddi wrth berfformwyr uchel y GS +10 ✧

Cyflog a buddion

52%

Gwahaniaeth o'r arolwg blaenorol +1

Gwahaniaeth o GS2015 +22 ✧

Gwahaniaeth oddi wrth berfformwyr uchel y GS +16 ✧

Arweinyddiaeth a rheoli newid

76%

Gwahaniaeth o'r arolwg blaenorol +6 ✧

Gwahaniaeth o GS2015 +33 ✧

Gwahaniaeth oddi wrth berfformwyr uchel y GS +24 ✧

Mae manylion llawn [canlyniadau arolwg pobl Estyn 2015](#) ar gael ar ein gwefan.

Roedd y camau gweithredu allweddol a ddygwyd yn eu blaen gan Grŵp Ymgysylltu Cyflogeion Estyn yn y flwyddyn yn cynnwys:

- ystyried gweithgareddau dysgu a datblygu er mwyn gwella perfformiad a datblygiad gyrfu, gan gynnwys annog staff i ddatblygu ar gyfer y radd nesaf drwy nodi cyfleoedd hyfforddi anffurfiol, cwblhau cynlluniau datblygu personol, annog mentora a hyfforddi a threfnu cysgodi swyddi
- ail-bwysleisio'r pecyn buddiannau cyfan, gan hyrwyddo cyfleoedd lle gall cyflogeion gynilo yn ein cylchlythyr staff 'Eich Estyn', atgoffa cyflogeion am aelodaeth o Gyngor Chwaraeon y Gwasanaeth Sifil ac adolygu'r 'Canllaw Cyflogaeth' er mwyn sicrhau eglurder ynghylch tâl adeg penodi
- hyrwyddo cysondeb wrth gymhwyso rheoli perfformiad drwy wiriadau cysondeb a chyfarfodydd dilysu
- parhau â dulliau cyfathrebu amrywiol, gan gynnwys diweddariadau rheolaidd ar gyfer arolygwyr yn Wythnos Datblygiad Proffesiynol, cyfleu newidiadau diweddar i staff gwasanaethau corfforaethol mewn diweddariadau Gwasanaethau Corfforaethol, rhaeadru cofnodion ac adborth gan reolwyr i aelodau tîm a pharhau i gyfleu newidiadau arwyddocaol, gan gynnwys Trefniadau Arolygu Newydd Estyn a Dyfodol Llwyddiannus

Ymgynghori â chyflogeion

Trwy gydol 2015-2016, parhaodd y rheolwyr i gynnal cyfarfodydd rheolaidd gyda'r undebau llafur gan gynnwys fforwm gweithredol Ochr yr Undebau Llafur/Rheolwyr a fforwm strategol Ochr yr Undebau Llafur/Rheolwyr. Mae'r fforwm strategol yn caniatáu ar gyfer cyfnewid gwybodaeth a barnau strategol ar faterion strategol sy'n effeithio ar gyflogeion a chyflwyno gwasanaethau'n effeithiol, er enghraifft, cyddrafod cyflog a thelerau ac amodau gwasanaeth. Mae'r fforwm gweithredol yn cefnogi cyflawni gwaith Estyn ac yn helpu llywio trafodaethau strategol. Yn ystod cyfarfodydd, gwahoddir yr undebau i gynnig sylwadau ar bolisiau a gweithdrefnau Estyn. Yn ystod 2015-2016, ymgynghorwyd ar y polisiau a'r gweithdrefnau canlynol, gan gynnwys:

- Polisi Teithio a Chynhaliadaeth
- Polisi ac Arweiniad ar y Cyfryngau Cymdeithasol
- Polisi ac Arweiniad ar Weithio'n Hyblyg
- Polisi Diswyddo Gorfodol
- Polisi Rheoli Gwrthdaro Buddiannau

Yn ychwanegol at ymgynghori ag undebau, ymgynghorir â'r holl staff a chaiff asesiadau eu cwblhau ar gyfer pob polisi.

Safonau'r Gymraeg

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn sefydlu fframwaith cyfreithiol i bennu dyletswyddau ar unigolion i gydymffurfio â safonau statudol yn ymwneud â'r Gymraeg. Mae'r safonau yn disodli'r system cynlluniau iaith Gymraeg a sefydlwyd o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993.

DP 17

Yn ystod 2015-2016, fe wnaethom hyrwyddo a chefnogi dwyieithrwydd trwy weithredu ein [Cynllun iaith Gymraeg](#) a gweithiom tuag at fodloni'r safonau statudol a bennwyd gan Gomisiynydd y Gymraeg. Gwnaethom gynnydd da o ran datblygu ein gwasanaethau Cymraeg, er bod gofynion o fewn y safonau nad oeddem wedi mynd i'r afael â nhw yn llawn erbyn diwedd y flwyddyn. Mae'n fater o ddatblygu ein systemau a'n harfer yn Estyn, fodd bynnag, yn hytrach na gwneud newidiadau helaeth.

Sylwadau, cwynion a cheisiadau am wybodaeth

Fel sefydliad, rydym yn cymryd pob sylw a chwyn o ddifrif a byddwn yn ymateb i bob cwyn yn llawn, yn deg ac mor gyflym â phosibl. Yn 2015-2016, fe wnaethom ddelio â 3 cwyn ffurfiol, ac ymatebwyd i bob un ohonynt o fewn ein graddfa amser darged, sef 20 diwrnod gwaith.

Hefyd, mae gan Estyn ddyletswydd statudol i ymateb i unrhyw geisiadau am wybodaeth a wnaed o dan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth a'r Ddeddf Diogelu Data mewn modd amserol. Yn 2015-2016, fe wnaethom ymateb i 19 o geisiadau am wybodaeth a wnaed o dan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth. Cwblhawyd pob un ohonynt o fewn y targed o 20 diwrnod gwaith. Yn ystod yr un cyfnod, ymatebom i 40 o geisiadau am wybodaeth a wnaed o dan y Ddeddf Diogelu Data. Eto, cwblhawyd pob un ohonynt o fewn y targed o 40 diwrnod calendr o dderbyn tystiolaeth o adnabyddiaeth.

Er mwyn sicrhau tryloywder, cyhoeddwn [Sylwadau, cwynion a cheisiadau am wybodaeth](#) ar ein gwefan.

Llywodraethu

Mae ein [Fframwaith llywodraethu](#) o Fyrddau, Pwyllgorau a Grwpiau yn ein helpu i gyflawni ein hamcanion strategol yn ogystal â sefydliad effeithlon sy'n cael ei redeg yn dda, yn atebol i'n staff, rhanddeiliaid a'r cyhoedd. Mae manylion pellach am ein proses lywodraethu, yn cynnwys deilliannau'r rhaglen o archwiliadau mewnol, wedi'u cynnwys yn y Datganiad Llywodraethu.

Yn unol â deddfwriaeth, fe wnaethom gynhyrchu a chyhoeddi Cynllun Blynyddol ar gyfer 2015-2016. Cafodd ein cynllun ar gyfer 2016-2017 ei gymeradwyo gan y Prif Weinidog yn Ebrill 2016 ac mae ar gael ar ein gwefan [yma](#).

DP 12

Uchafbwyntiau perfformiad ariannol ¹

Mae arbedion o ryw £1 filiwn yn erbyn cyllideb adnoddau o £11.664 miliwn yn adlewyrchu: gostyngiadau ar draws ein costau gweinyddu a chostau rhedeg eraill o ryw £100,000; dibrisiant heb ei ddefnyddio o £294,000 (mae dibrisiant yn gyllideb wedi'i chlustnodi ac ni ellir ei adleoli); gostyngiad mewn Gwariant rhaglenni o ryw £100,000, a thanwariant o ryw £500,000 yn erbyn ein dyraniad adnoddau ar gyfer staffio.

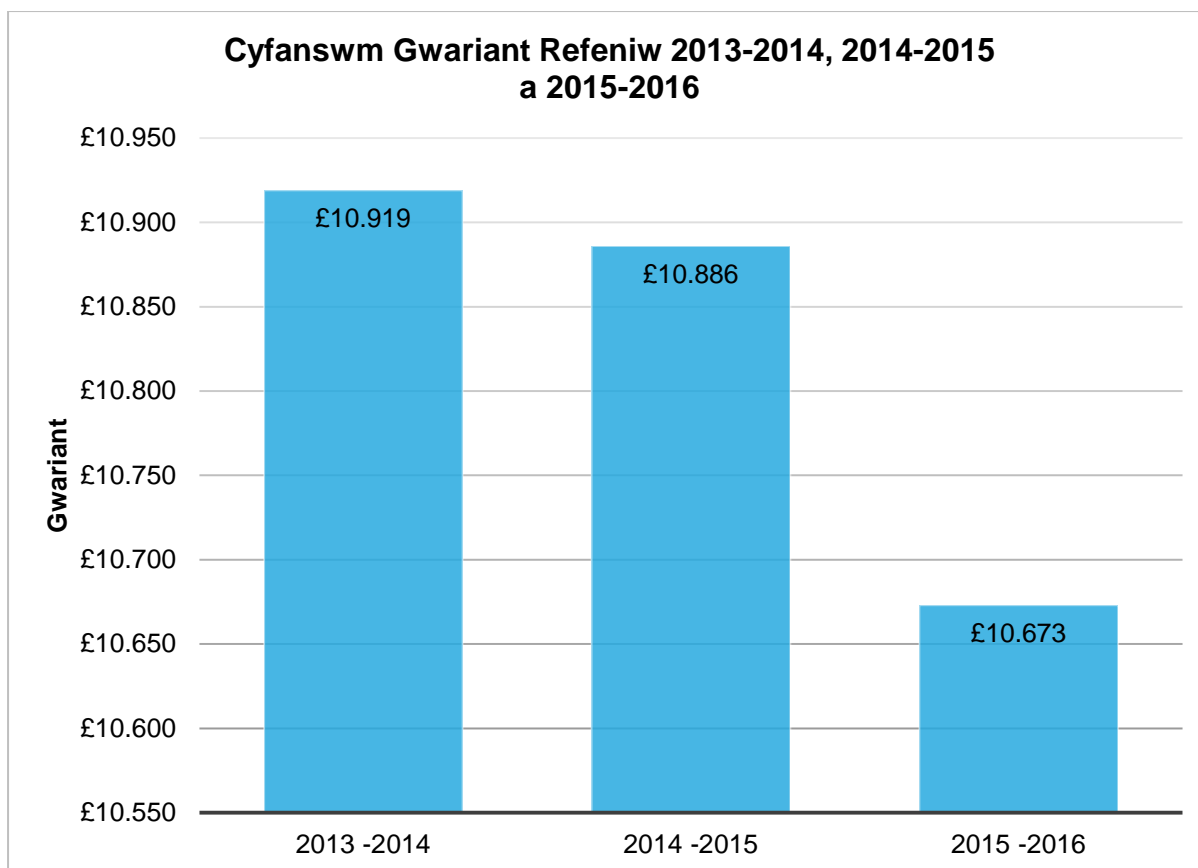
¹ Mae Adran 3 yn darparu'r datganiadau ariannol a nodiadau i'r cyfrifon.

Mae ein gwariant Rhaglenni yn ymwneud yn bennaf â chost hyfforddi a chontractio gydag Arolygwyr Ychwanegol (AY) ac Arolygwyr Cymheiriaid (AC). Mae costau arolygu cyffredinol yn cynnwys cost cyfieithu adroddiadau arolygu i'r Gymraeg. Roedd gwariant rhaglenni yn 2015-2016 yn is nag yn y flwyddyn flaenorol yn unol â'r gostyngiad o flwyddyn i flwyddyn yn nifer yr arolygiadau craidd.

Mae'r arbedion yn erbyn y gyllideb staff yn bennaf yn sgil yr oediad amser o ran staff yn gallu ymgymryd â swyddi a adawyd yn wag ar ddiwedd y flwyddyn ariannol flaenorol, a swyddi gweigion eraill a gododd hefyd yn sgil ymadawyr yn y flwyddyn gyfredol. Er mwyn lleihau costau symudodd Estyn at un pwynt recriwtio (gwanwyn) ar gyfer staff arolygu; ymgymerodd cnewyllyn o naw aelod staff arolygu parhaol newydd â'u swyddi ym Medi 2015. Er mwyn cyflawni ein rhaglen o arolygiadau a gwaith arall, rydym wedi pennu trothwy ar gyfer nifer yr AEM parhaol sydd eu hangen ac mae disgwyl i wariant ar gostau staff gynyddu yn 2016-2017 un unol â'r gyllideb a gyhoeddwyd yn ein Cynllun Blynyddol 2016-2017.

Yn Awst 2015, fe wnaeth Estyn gysgod i'r dyfarniad cyflog a weithredwyd gan Lywodraeth Cymru ar gyfer ei staff yn Ebrill 2015. Er gwaethaf cynnydd mewn cyfraddau cyflogau, a gyda niferoedd staffio cyffredinol yn aros fwy neu lai yr un fath â'r flwyddyn flaenorol, roedd cyfanswm y gwariant ar staff yn is na'r flwyddyn flaenorol. Fodd bynnag, un amrywiant arwyddocaol rhwng blynyddoedd yw ein bod, yn 2014-2015, wedi gwario £238,000 mewn perthynas â chostau ymadael yn gynnar ar gyfer pedwar aelod o staff a adawodd Estyn ar ddiwedd Mawrth 2016 er mwyn hwyluso ail-gydbwyso ein medrau arolygu mewnol. Yn unol â blynyddoedd blaenorol, parhaom i gyflogi secondeion o'r sectorau addysg i weithio gyda ni fel Arolygwyr Ychwanegol; mae hyn wedi darparu cymorth hanfodol i gyflawni ein rhaglen waeth helaeth. Mae hefyd wedi cynnig hyblygrwydd o ran cyllideb, h.y. osgoi gor-ymrwymo i wariant tymor hir ar adeg pan fo ansicrwydd ynghylch cyllid y dyfodol, ac wedi hwyluso trosglwyddo medrau a gwybodaeth i helpu cryfhau gallu ar draws darparwyr addysg.

Mae'r graff canlynol yn dangos y cyfanswm alldro adnoddau am y tair blynedd diwethaf ac yn dangos ymrwymiad Estyn i dorri gwariant yn ystod cyfnod parhaus o gyni yn y sector cyhoeddus.

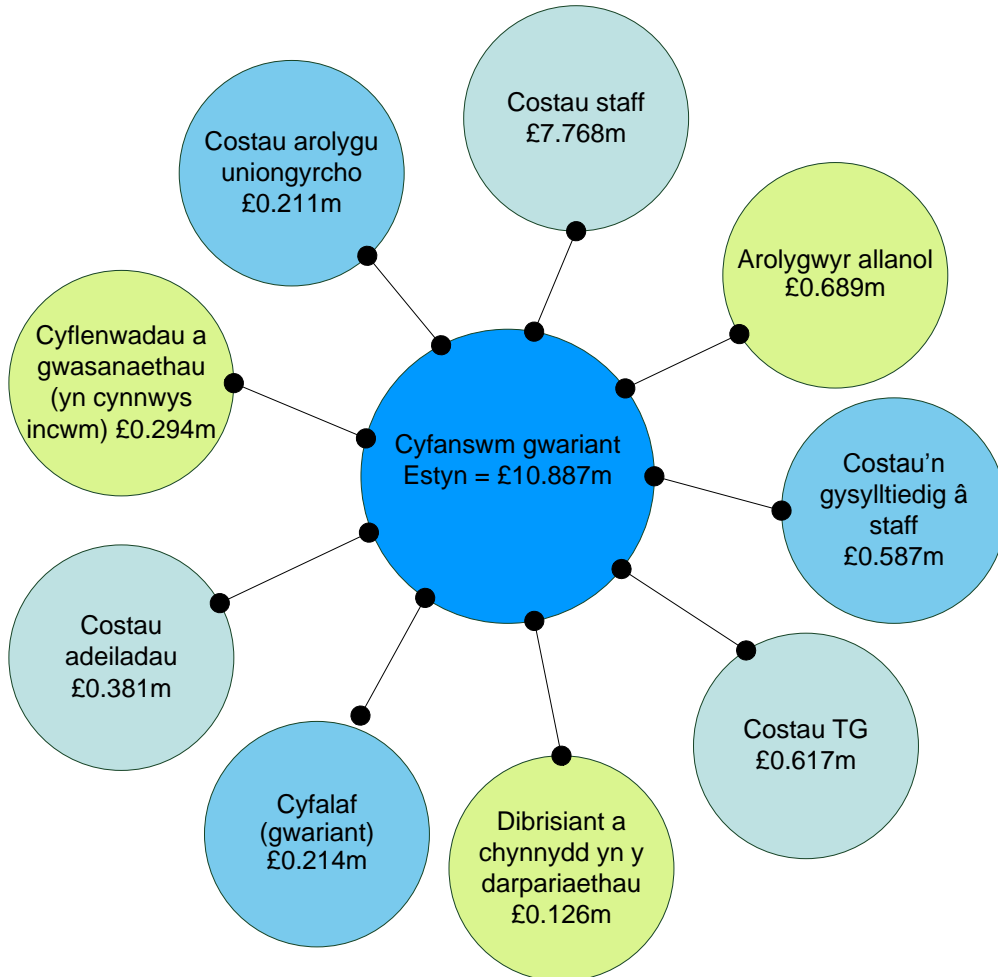

Yn 2015-2016, defnyddiom £214,000 o'r £281,000 o gyllid cyfalaf a ddyrannwyd i ni gan Lywodraeth Cymru. Defnyddiwyd y rhan helaethaf o'r gwariant hwn i adnewyddu'r offer TG hanfodol a ddefnyddir gan ein harolygwyr.

Mae'r Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol ar ddiwedd y flwyddyn ar 31 Mawrth 2016 yn dangos rhwymedigaethau net o £181,000 (2014-2015: £508,000). Mae'n arferol i Ddatganiad o Sefyllfa Ariannol Estyn ddangos sefyllfa o ddiffyg ar ddiwedd blwyddyn ariannol oherwydd y lefel uchel o symiau taladwy. Mae'r symiau taladwy yn ganlyniad arferol trefniadau Estyn i ddarparu adnoddau Arolygwyr Cymheiriaid, Arolygwyr Lleyg ac Arolygwyr Ychwanegol (gan gynnwys secondeion) ar gyfer arolygiadau, ac maent yn deillio o amseriad derbyn yr anfoneb.

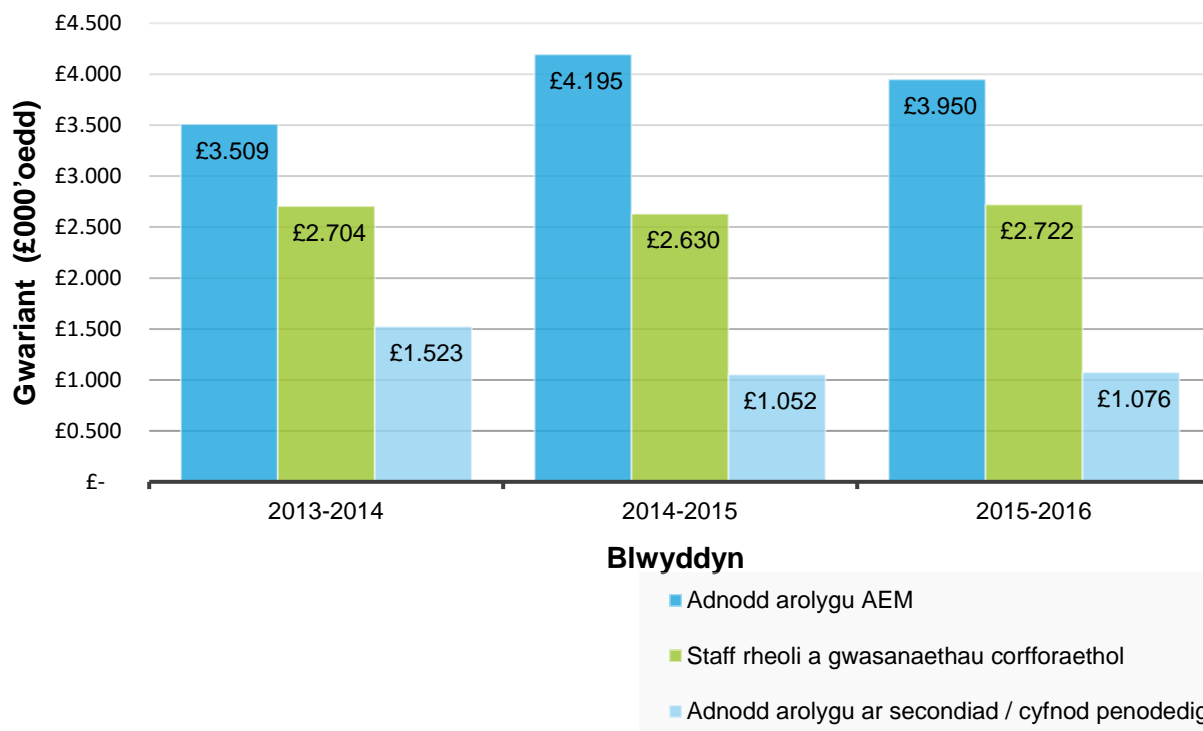
Yn ystod 2016-2017, bydd Estyn yn cael cyllid gan Lywodraeth Cymru i fodloni pob un o'r rhwymedigaethau uchod yn unol â'r sail 'busnes gweithredol' a fabwysiadwyd ar gyfer paratoi'r datganiadau ariannol hyn.

Cyfanswm Gwariant ar Draws Yr Holl Benawdau Cyllideb ar gyfer 2015-2016

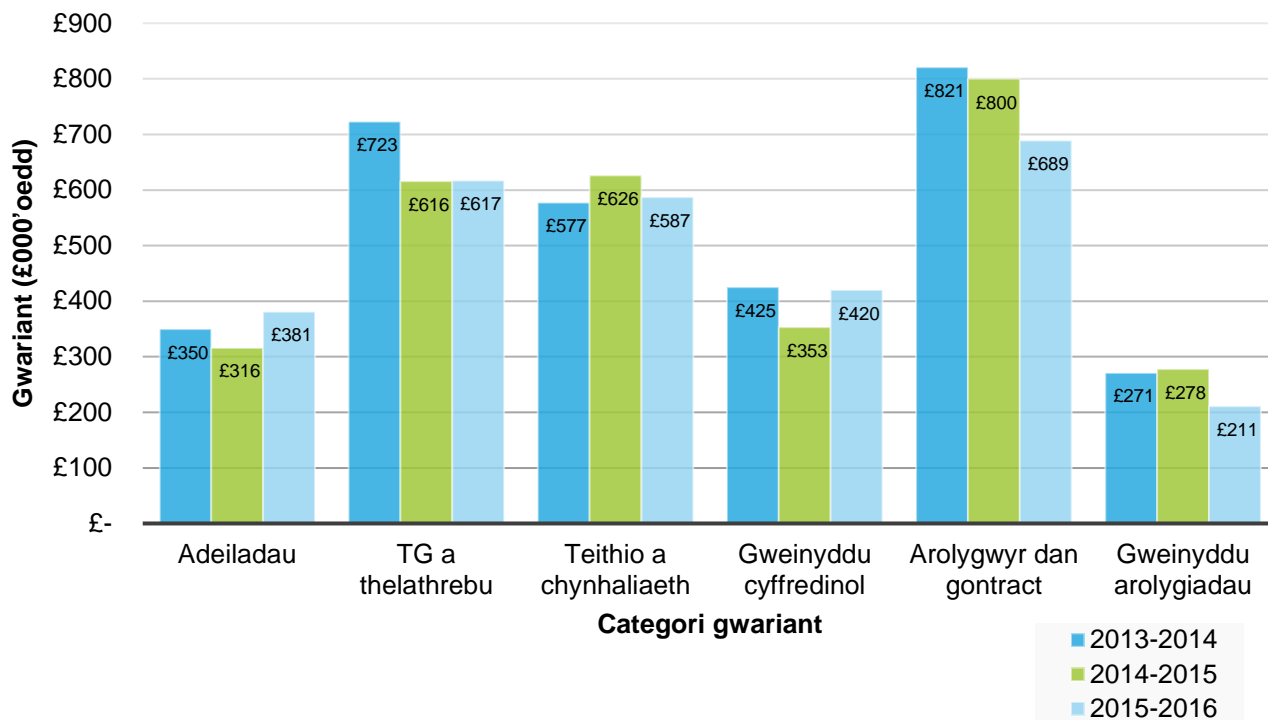

Gwariant ar staff 2013-2014, 2014-2015 a 2015-2016

Alldro gwariant heblaw ar staff² 2013-2014, 2014-2015 a 2015-2016

² Nid yw'n cynnwys Gwariant Cyfalaf

Egwyddor cyflawni 2: Cydweithio gydag arolygiaethau eraill i gefnogi gwelliant

Mae Estyn wedi parhau i sicrhau bod ein cydweithio a'n cydweithredu yn cael ei lywio gan weledigaeth a diben cyffredin a gytunwyd rhwng y cyrff AARh yng Nghymru a'r DU drwy Arolygu Cymru a'r fforwm Penaethiaid Arolygiaethau'r DU.

DP 19

Rydym wedi cefnogi rôl Rheolwr Prosiect Arolygu Cymru drwy ein cyfraniad ariannol at y swydd. Rydym hefyd wedi parhau i ddatblygu dulliau o rannu gwybodaeth a dealltwriaeth rhwng Estyn a chyrff AARh eraill er mwyn helpu sicrhau bod gwybodaeth yn cael ei rhannu'n weithredol ac yn brydlon a'i defnyddio i gefnogi gwella gwasanaethau, llywio llunio polisïau a chryfhau atebolrwydd cyhoeddus, fel cyd-seminar AARh ar 4 Chwefror 2016. Dyma ddolen at [Raglen y Cyd-arolygiaethau](#).

Fe wnaethom gydlynu ein gweithgareddau arolygu, lle bo'n briodol, â gweithgareddau'r cyrff AARh eraill fel eu bod yn arwain at raglenni gwaith cymesur a oedd yn osgoi dyblygu ac yn sicrhau bod risgiau a phryderon allweddol yn cael eu harchwilio, fel y cylch gwaith ar gonsortia rhanbarthol a chynnwys arolygwyr Swyddfa Archwilio Cymru ar dimau Estyn ar gyfer arolygu consortia rhanbarthol.

Cyfrannodd Estyn at waith Llywodraeth Cymru ar ei Phapur Gwyn ar Ddatganoli, Democratiaeth a Chyflawni - Diwygio Llywodraeth Leol a chyfrannom at Fwrdd Prosiect Arolygu AGGCC ar eu gwaith yn datblygu fframwaith barnau ar gyfer arolygu gofal a gwasanaethau cymdeithasol. Fe wnaethom sicrhau bod arolygiadau o ysgolion a cholegau sydd â darpariaeth breswyl yn cael eu cydlynu'n effeithiol gan Estyn ac AGGCC.

Gweithiom gyda Chynhadledd Ryngwladol Sefydlog yr Arolygiaethau (SICI) ar ddatblygu cynlluniau i Estyn gynnal gweithdy rhyngwladol yng Nghaerdydd yn Ebrill 2016. Mae staff wedi mynychu gweithdai SICI yn Serbia, y Ffindir a Norwy a gwnaed cyflwyniadau ganddynt yng nghyfarfodydd arolygiaethau addysg gwledydd Prydain ym Manceinion a Llundain.

Rydym wedi parhau i weithio'n agos gydag Education Scotland, ETI (Gogledd Iwerddon) ac Ofsted i rannu gwersi a ddysgwyd ynglŷn â dulliau newydd o arolygu. Gweithiom yn agos gyda Llywodraeth Cymru, Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (CCAUC), yr Asiantaeth Sicrhau Ansawdd a Chyngor y Gweithlu Addysg i rannu gwybodaeth a thrafod materion o ddiddordeb cyffredin. Parhaom i gysylltu â'r Swyddfa Gartref ynghylch materion yn ymwneud â goruchwyliaeth addysgol darparwyr sy'n dymuno dod yn noddwr Haen 4. Cyfrannom hefyd at yr arolygiadau o ddau dîm troseddau ieuencid, dan arweiniad Arolygiaeth Prawf EM, dau garchar dan arweiniad Arolygiaeth Carchardai EM ac un uned ddiogel pobl ifanc dan arweiniad AGGCC.

Adran 2: Yr Adroddiad Atebolrwydd

2.1 Adroddiad llywodraethu corfforaethol

Adroddiad y Cyfarwyddwyr

Mae **Bwrdd Gweithredol**, yn cynnwys aelodau gweithredol ([PAEM](#) a [chyfarwyddwyr strategol](#)), yn cefnogi ac yn cynorthwyo PAEM i arwain a rheoli Estyn.

Mae **Bwrdd Strategaeth**, yn cynnwys aelodau gweithredol ac aelodau anweithredol ([cyfarwyddwyr anweithredol](#)), yn pennu ac yn monitro agenda strategol Estyn. Mae gan y Bwrdd Strategaeth ddau is-bwyllgor: Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg Estyn a'r Pwyllgor Cyflogau.

Gellir gweld cofnod llawn o [aelodaeth a phresenoldeb y Bwrdd / Pwyllgor Strategaeth](#) ar ein gwefan.

Buddiannau arwyddocaol a ddelir gan aelodau

Mae Estyn yn cynnal [cofrestr buddiannau](#) ar gyfer aelodau'r Bwrdd. Caiff datganiadau eu gwneud hefyd gan yr holl gyflogeion parhaol, secondeion a staff dros dro yn unol â'n [polisi rheoli gwrthdaro buddiannau posibl](#).

Nid oes gan unrhyw aelod o'r Bwrdd swydd cyfarwyddwr nac unrhyw fuddiannau arwyddocaol arall a allai wrthdaro â'u cyfrifoldeb rheoli.

Digwyddiadau'n ymwneud â data personol

Ni fu unrhyw ddigwyddiadau'n ymwneud â data personol i adrodd amdanynt i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth yn ystod y flwyddyn.

Yn unol ag arfer dda, mae gan Estyn swyddog lefel bwrdd sydd wedi'i ddynodir Uwch Berchennog Risg Gwybodaeth sydd yn gyfrifol am siarter gwybodaeth Estyn.

Trwy gydol 2015-2016, fe wnaeth Grŵp Llywodraethu Gwybodaeth Estyn fonitro ac adolygu trefniadau llywodraethu gwybodaeth ar draws y sefydliad ac adolygu a diweddarau polisiâu o dan [fframwaith llywodraethu gwybodaeth](#) Estyn. Rhoddodd archwiliad mewnol o Lywodraethu Gwybodaeth a gynhaliwyd yn Ionawr 2016 sicrwydd sylweddol fod rheolaethau dros brosesau llywodraethu gwybodaeth wedi'u cynllunio'n addas; cafodd rhai awgrymiadau ar gyfer gwella eu nodi, ac maent yn cael eu dwyn ymlaen.

Polisi talu

Yn 2015-2016, fe wnaethom weithio i gydymffurfio â'n cyfrifoldebau o dan Ddeddf Talu Dyledion Masnachol yn Hwyr (Llog) 1998, i dalu anfonebau diamheuol cyflenwyr o fewn 30 diwrnod o dderbyn nwyddau neu wasanaethau neu anfoneb ddilys, pa un bynnag yw'r hwyraf. Datgenir y polisi hwn yn y Telerau ac Amodau ar

gyfer Contractau Estyn. Cyflawnwyd hyn ar gyfer 100% o'r holl gyfryw daliadau a wnaed yn 2015-2016 (2014-2015: 99.2% a 2013-2014: 99.4%).

DP 15

Datganiad o gyfrifoldebau'r swyddog cyfrifyddu

DP 13

DP 14

O dan Atodlen 6, paragraff 5(2) Deddf Llywodraeth Cymru 1998, mae Trysorlys EM wedi rhoi cyfarwyddyd i Estyn baratoi cyfrifon adnoddau ar gyfer pob blwyddyn ariannol yn rhoi manylion yr adnoddau a gafwyd, a gadwyd neu a waredwyd yn ystod y flwyddyn a'r defnydd o adnoddau gan Estyn yn ystod y flwyddyn. Caiff y cyfrifon eu paratoi ar sail croniadau, ac mae'n rhaid iddynt roi darlun cywir a theg o sefyllfa Estyn ac o alldro net ei adnoddau, sefyllfa ariannol, newidiadau i ecwiti trethdalwyr a llifoedd arian am y flwyddyn ariannol.

Wrth baratoi'r cyfrifon, mae'n ofynnol i'r Swyddog Cyfrifyddu gydymffurfio â gofynion 'Llawlyfr Adrodd Ariannol y Llywodraeth' ac yn benodol:

- cadw at y Cyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddwyd gan Drysorlys EM yn unol â pharagraff 5(2) Atodlen 6 Deddf Llywodraeth Cymru 1998, gan gynnwys y gofynion cyfrifyddu a datgelu perthnasol, a defnyddio polisiau cyfrifyddu addas yn gyson
- llunio barnau ac amcangyfrifon ar sail resymol
- datgan p'un a ddilynwyd safonau cyfrifyddu cymwys, fel y nodwyd yn 'Llawlyfr Adrodd Ariannol y Llywodraeth', a datgelu ac esbonio unrhyw wriadau perthnasol yn y cyfrifon
- pharatoi'r cyfrifon ar sail 'busnes gweithredol'

Mae'r Trysorlys wedi penodi Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru yn Swyddog Cyfrifyddu Estyn. Caiff cyfrifoldebau Swyddog Cyfrifyddu, gan gynnwys cyfrifoldeb dros gywirdeb a rheoleidd-dra arian cyhoeddus y mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn atebol amdano, cadw cofnodion cywir a diogelu asedau Estyn, eu hamlinellu ym Memorandwm y Swyddogion Cyfrifyddu, a ddisbarthwyd gan y Trysorlys ac a gyhoeddwyd yn Cyfrifon y Llywodraeth (Y Llyfrfa).

Y datganiad llywodraethu

Cyflwyniad

Fel Swyddog Cyfrifyddu, mae gennyf gyfrifoldeb dros gynnal system gadarn o reolaeth fewnol sy'n cefnogi cyflawni polisiau, nodau ac amcanion Estyn, gan ddiogelu'r cronfeydd a'r asedau cyhoeddus yr wyf yn gyfrifol amdanynt yn bersonol, yn unol â'r cyfrifoldebau a bennwyd i mi.

Wrth gyflawni'r cyfrifoldeb cyffredinol hwn, rwyf wedi cynnal trefniadau priodol ar gyfer llywodraethu busnes Estyn. Mae gan Estyn system gadarn o reolaeth fewnol sy'n hwyluso cyflawni swyddogaethau Estyn yn effeithiol ac yn cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg. Caiff egwyddorion **Corporate governance in central government departments: Code of good practice 2011 (Y Cod)**, eu hadlewyrchu yn [nhrefniadau llywodraethu Estyn](#), yng nghyd-destun amgylchiadau Estyn fel adran anweinidogol.

Mae'r datganiad llywodraethu blynyddol hwn yn amlinellu sut mae llywodraethu da wedi'i gynnal yn Estyn ac yn esbonio'r prif heriau sy'n wynebu'r sefydliad a sut mae'r heriau hyn yn cael eu rheoli.

Y fframwaith llywodraethu

Rwyf wedi sefydlu fframwaith llywodraethu sy'n disgrifio'r systemau, prosesau, diwylliant a gwerthoedd sy'n cyfarwyddo ac yn rheoli Estyn, ac a ddefnyddiwn i fonitro cyflawni ein hamcanion strategol a'n hymgysylltiad â'n rhanddeiliaid. Mae fframwaith llywodraethu corfforaethol Estyn wedi'i gyhoeddi ar ein gwefan. Mae'r diagram yn Atodiad 1 y datganiad hwn yn dangos yn gryno ystod a lefel y sicrwyddau sy'n sail i drefniadau llywodraethu Estyn. Amlinellir datganiad clir o ddiben a gweledigaeth Estyn ar ein gwefan ac yn ein Cynllun Blynyddol. Mae'r Cynllun Blynyddol yn amlinellu gweledigaeth gyffredinol Estyn ac mae'n nodi ei brif nodau ac amcanion. Mae gwybodaeth am berfformiad a chyflawniad Estyn yn erbyn y Cynllun Blynyddol wedi'i chyhoeddi ar ein gwefan hefyd.

Caiff y gwaith o oruchwylio Estyn ei arfer trwy'r Bwrdd Strategaeth a'i is-bwyllgorau (y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg a'r Pwyllgor Cyflogau). Yn ystod 2015-2016, cyfarfu'r Bwrdd Strategaeth a'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg bob chwarter ac roedd pob un o'r aelodau yn bresennol ym mhob un o'r cyfarfodydd. Yn ail chwarter y flwyddyn, cafwyd trosglwyddo esmwyth gan gadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg a oedd yn ymadael, sef Haydn Edwards, i gyfarwyddwr anweithredol profiadol iawn arall yn Estyn, sef Rheon Tomos. Yn y chwarter hwn hefyd, cafodd dau aelod arall mewn gwasanaeth o'r pwyllgor, Judith Fabian (aelod cyfetholedig) ac Arwel Thomas, eu penodi a'u hail-benodi yn y drefn honno fel cyfarwyddwyr anweithredol. Mae'r parhad a ddarperir gan y penodiadau uchod wedi sicrhau bod Bwrdd Strategaeth Estyn wedi cael cyngor allanol cadarn ar faterion strategol a rheoli risg fel rhan o rôl y cyfarwyddwr anweithredol i herio a chefnogi gweithrediaeth Estyn.

Roedd y meysydd adolygu a thrafod allweddol yr aeth y Bwrdd Strategaeth i'r afael â nhw yn ystod 2015-2016 yn cynnwys:

- Cynllun Blynyddol Estyn, gan ymgorffori Dangosyddion Perfformiad Allweddol Estyn
- Adroddiad Blynyddol PAEM
- Cyfraniad Estyn at fentrau Llywodraeth Cymru, yn cynnwys diwygio'r Cwricwlwm a'r Fargen Newydd
- Diwygiadau i gylch arolygiadau Estyn a datblygu trefniadau'r dyfodol, gan gynnwys newidiadau i fframwaith arolygu Estyn

Daw pob cyfarfod i ben gyda hunanarfarniad o effeithiolrwydd y cyfarfod; mae cyfarwyddwyr anweithredol wedi cadarnhau eu bod yn fodlon â'r trafodion ac ansawdd y wybodaeth sy'n cael ei chyflwyno a'i thrafod mewn cyfarfodydd, eu bod yn cael mewnbyn priodol i'r agenda a chyfle digonol i godi unrhyw bryderon. Mae'r Bwrdd Strategaeth yn fodlon bod trefniadau Estyn ar gyfer chwythu'r chwiban yn effeithiol; ni chodwyd unrhyw achosion chwythu'r chwiban yn 2015-2016. Cafodd Polisi Chwythu'r Chwiban Estyn ei adolygu yn ystod y flwyddyn a'i ailgyhoeddi yn Awst 2015, ochr yn ochr â diweddariadau i'r polisïau Rheoli Risg a Gwrth-dwyll a Gwrth-lwgrwobrwyo, gan atgoffa ynglŷn â Chod y Gwasanaeth Sifil a'r safonau ymddygiad a ddisgwylir gan holl staff Estyn.

O ganlyniad i newidiadau strwythurol o fewn Llywodraeth Cymru, cafodd rôl Swyddog Cyfrifyddu Ychwanegol ar gyfer Estyn ei throsglwyddo i Andrew Goodall, Cyfarwyddwr Cyffredinol a Phrif Swyddog Gweithredol GIG Cymru. Mae'r trefniant llywodraethu cyswllt yn helpu i gynnal annibyniaeth Estyn mewn materion addysg a hyfforddiant, er bod y cysylltiadau agos hynny â'r Adran Addysg a Sgiliau yn parhau i ddatblygu dull strategol a chydlynus ar faterion allweddol fel datblygu adolygiadau thematig a gwaith cynghori arall. Yn ystod y flwyddyn, cyfarfu cyfarwyddwyr anweithredol gyda Julie Rogers, Cyfarwyddwr y Gweithlu a Datblygu Sefydliadol, a'i rôl yw cynrychioli Mr Goodall yn ei rôl fel Swyddog Cyfrifyddu Ychwanegol Estyn yn Llywodraeth Cymru. Rhoddodd y cyfarfod gyfle i rannu barnau ar brosesau llywodraethu a'r materion a'r heriau allweddol a wynebir gan Estyn.

Archwilio ac effaith

Caiff adroddiad blynyddol Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg ei gyhoeddi ar wefan Estyn; mae'r adroddiad yn tynnu sylw at rywfaint o'r gwaith a wnaed yn ystod y flwyddyn ac yn gwneud sylwadau ar yr adolygiadau archwilio mewnol a gynhaliwyd ac yr adroddwyd amdanynt i'r pwyllgor. Mae adroddiad y Cadeirydd ar gyfer 2015-2016 yn rhoi sicrwyddau ynghylch ansawdd y gwaith archwilio ac effeithiolrwydd y pwyllgor. Parhaodd y pwyllgor yn fodlon bod trefniadau priodol gan Estyn ar gyfer llywodraethu a bod ganddo bolisi rheoli risg effeithiol a oruchwylir gan y Bwrdd Strategaeth. Mae cyfarwyddwyr anweithredol yn gwasanaethu ar y Bwrdd Strategaeth a'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg.

Yn ail chwarter y flwyddyn, defnyddiwyd proses helaeth i benodi RSM fel darparwr gwasanaeth archwilio mewnol newydd Estyn. Mae'r penodiad wedi sicrhau parhad gwasanaeth proffesiynol lefel uchel, fel y darparwyd gan yr archwilwyr blaenorol (Deloitte) ac mae wedi cynnig safbwynt gwahanol ac ymagwedd 'ffres' at

weithgareddau archwilio. Fe wnaeth y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg gymeradwyo'r rhaglen archwiliadau blynyddol ar gyfer 2015-2016, gan barhau i bennu meysydd cwmpasu o fewn rhaglen archwilio tair blynedd. Cafodd cynnydd yn erbyn y cynllun archwilio ei fonitro, ac ar ddiwedd y flwyddyn ystyriwyd adroddiad blynyddol yr Archwilydd Mewnol. Cyngorodd yr adroddiad hwn ar y gwaith a wnaed yn ystod y flwyddyn, a rhoddodd farn gyffredinol ar yr amgylchedd rheoli mewnol i'w hystyried gan aelodau'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg. Fe wnaeth canlyniad y gwaith archwilio mewnol lywio barn y Pennaeth Archwilio Mewnol ar ddigonolrwydd cyffredinol fframwaith rheoli mewnol Estyn; *'mae gan y sefydliad fframwaith digonol ac effeithiol ar gyfer rheoli risg, llywodraethu a rheolaeth fewnol'*. Arweiniodd gwaith a gwblhawyd gan archwilydd mewnol Estyn yn ystod 2016-2016 at adroddiadau a oedd yn cynnwys barn annibynnol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd y system rheolaeth fewnol ynghyd ag argymhellion ar gyfer gwella - dywedodd yr Adroddiad archwilio mewnol blynyddol y canlynol: *'arweiniodd yr holl waith sicrwydd yr ymgwymerwyd ag ef yn ystod y flwyddyn at farn gadarnhaol'*. Adolygwyd pob un o'r adroddiadau archwilio mewnol a thrafodwyd y prif faterion yn y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg, ac roedd yn fodlon bod yr holl gamau rheoli wedi'u gweithredu neu eu cynllunio. Yn ogystal â'r rhaglen archwilio mewnol a adroddir yn Nhabl 1 isod, cynhaliodd yr Archwilydd Mewnol raglen o 'hapwiriadau' cydymffurfio dirybudd hefyd a dilysiadau o Hawliadau Treuliau - ystyriwyd bod cydymffurfiaeth gyffredinol yn dda ac ni chodwyd unrhyw bryderon sylweddol yn ystod 2015-2016.

Tabl 1**2015-2016 rhaglen archwilio mewnol**

Maes archwilio mewnol	Lefel sicrwydd	Nifer y camau gwella a gytunwyd gan y rheolwyr			
		Blaenoriaeth uchel	Blaenoriaeth ganolig	Blaenoriaeth isel	Cyfanswm
Llywodraethu Gwybodaeth	Sylweddol	0	2	3	5
Rheolaethau Ariannol Allweddol – Y Gyflogres	Sylweddol	0	0	0	0
Rheolaethau Ariannol Allweddol – Cyllidebol	Sylweddol	0	0	2	2
Sicrhau Ansawdd Arolygiadau	Sylweddol	0	0	3	3
Llywodraethu, Rheoli Risg a Sicrwydd Risg	Sylweddol	0	1	3	4
Asedau a Rhestri Eiddo	Rhesymol	0	0	7	7
Cyfanswm			3	18	21
Rheoli Prosiectau	Amh. Archwiliad cynghorol				

Cyfarfu Pwyllgor Cyflogau Estyn deirgwaith (roedd yr holl aelodau'n bresennol) yn ystod 2015-2016 i ystyried perfformiad a chyflogau uwch aelodau staff Estyn, gan gynnwys PAEM. Rhoddodd y pwyllgor hwn gyngor hefyd ynghlŷn â chynigion ar gyfer

dyfarniad cyflog staff Estyn nad ydynt yn uwch aelodau staff; roedd y dyfarniad cyflog hwn yn weithredol o 1 Awst 2015, yn cysgodi'r dyfarniad a wnaed i staff Llywodraeth Cymru, ac fe'i awdurdodwyd yn briodol gan y Prif Weinidog.

Mae Estyn wedi sicrhau cydymffurfio â'r holl lythyrau 'Annwyl Swyddog Cyfrifyddu' (ASC) yng Nghymru; er enghraifft, mae Estyn wedi cael sicrwyddau a thystiolaeth briodol i gadarnhau bod rhwymedigaethau treth staff nad ydynt ar gyflogres (Estyn), h.y. staff asiantaeth a secondeion, wedi'u bodloni'n briodol, yn unol â DAO (Cymru) 1/13. Yn Chwefror 2016, cyhoeddwyd DAO (Cymru) 01/16 ochr yn ochr â diweddariad i 'Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru' – mae Estyn, yn briodol, wedi dilyn yr arweiniad diweddaraf o ran sicrhau rheoleidd-dra a phriodoldeb wrth wario adnoddau cyhoeddus.

Mae Estyn yn cynnal [cofrestr buddiannau](#) ar gyfer aelodau'r Bwrdd Strategaeth, ac fe'i cyhoeddir ar ein gwefan. Nid oedd gan unrhyw aelod o'r Bwrdd Strategaeth swydd cyfarwyddwr nac unrhyw fuddiant arwyddocaol arall a oedd yn gwrthdaro â'i gyfrifoldebau yn Estyn. Mae cofrestr buddiannau a Chofrestr Rhoddion a Lletygarwch yn cael ei chynnal ar gyfer yr holl gyflogeion parhaol, secondeion a staff dros dro.

Rheoli risg

Mae system rheoli risg Estyn wedi'i seilio ar broses barhaus a luniwyd i nodi a blaenoriaethu'r risgiau rhag cyflawni nodau ac amcanion Estyn, ac arfarnu tebygolrwydd gwireddu'r risgiau hyn a'r effaith pe cânt eu gwireddu. Ar gyfer 2015-2016, parhawyd i gadw cofrestrau risg ar lefel strategol gan y Bwrdd Gweithredol, ar lefel gorfforaethol gan Grŵp Cyfarwyddwyr Estyn, ac ar lefelau gweithredol gan weithgorau, timau swyddogaethol a thimau prosiect. Mae gan bob risg berchennog unigol sy'n gyfrifol am fanylu ar y rheolaethau sydd ar waith a'u cofnodi, ynghyd â champau gweithredu pellach a gynlluniwyd i liniaru'r risg – ac mae proses gynyddu ar waith i godi risgiau i lefel reolaeth uwch.

Roedd datganiadau sicrwydd blynyddol ar gyfer 2015-2016 a gwblhawyd gan bob un o gyfarwyddwyr Estyn yn rhoi cadarnhad nad oedd unrhyw bryderon mawr a bod camau wedi'u cymryd lle nodwyd mân faterion yn ymwneud â rheolaeth; nid adroddwyd ar unrhyw achosion o dorri diogelwch nac unrhyw achosion o golli data personol yn ystod 2015-2016. Aeth yr archwiliad mewnol o lywodraethu ati i adolygu'r holl ddatganiadau sicrwydd er mwyn archwilio'r dystiolaeth ategol y seiliwyd y datganiadau hyn arnynt, a gwnaeth un argymhelliad bach i wella fformat y datganiad. Cafodd Estyn sicrwydd gan Lywodraeth Cymru hefyd mewn perthynas â'r gyflogres a'r gwasanaethau adnoddau dynol y mae'n eu darparu i Estyn o dan gytundeb lefel gwasanaeth ffurfiol. Yn y cyfarfod adolygu blynyddol i drafod y Cytundeb Lefel Gwasanaeth, cododd Estyn rai pryderon gyda swyddogion Llywodraeth Cymru ynglŷn â nifer y camgymeriadau cyflogres eleni, ond rwy'n fodlon y cymerwyd camau cywiro angenrheidiol, a bod hynny'n parhau.

Mae'r risg fwyaf arwyddocaol y mae Estyn yn dal i'w rheoli bob blwyddyn yn ymwneud â darparu adnoddau ar gyfer gweithgareddau craidd a ffrydiau gwaith newydd yng nghyd-destun llai o gyllid gan Lywodraeth Cymru. Mae goblygiadau toriadau i'r gyllideb wedi'u cyfleu'n glir i gydweithwyr perthnasol yn Llywodraeth

Cymru, ac mae cynllunio ar gyfer gweithgareddau yn y dyfodol, gan gynnwys cynigion ar gyfer newidiadau i drefniadau arolygu Estyn, yn seiliedig ar fod yna ddiffyg cyllid ychwanegol yn y dyfodol agos.

Mae nifer o heriau eraill sydd wedi parhau o'r flwyddyn flaenorol ac a fydd yn parhau trwy gydol y flwyddyn nesaf, yn cynnwys:

- **Cyflawni ffrydiau gwaith newydd** - yn cynnwys cynrychiolaeth ar weithgorau ychwanegol yn deillio o adolygiadau wedi'u cychwyn gan Lywodraeth Cymru, fel Donaldson
- **Cyflawni arbedion effeithlonrwydd parhaus er mwyn bodloni gostyngiadau sy'n parhau yn y gyllideb** – mae'r Bwrdd Gweithredol a'r Bwrdd Strategaeth wedi parhau, a byddant yn parhau, i adolygu'r ymagwedd at senarios cyllideb posibl yn rheolaidd ac asesu effaith bosibl unrhyw ostyngiadau yng ngweithrediadau Estyn a chyflawni ei amcanion
- **Datblygu trefniadau i sicrhau bod gofynion newydd safonau'r Gymraeg yn cael eu bodloni** – asesu'r effaith mewn perthynas â'r modd y mae Estyn yn cyflawni ei waith a rhoi camau gweithredu priodol ar waith i liniaru'r risg o fethu bodloni'r safonau, gan gynnwys darparu cyfleoedd hyfforddiant Cymraeg ychwanegol ar gyfer staff Estyn a datblygu systemau a phrosesau mewnol dwyieithog
- **Gwella gwaith ar y cyd a wneir gydag AGGCC** – datblygu trefniadau a chynnal peilot o arolygiadau ar y cyd o'r Blynyddoedd Cynnar mewn meithrinfeydd nas cynhelir
- **Datblygu fframwaith arolygu newydd Estyn a chefnogi prosesau a systemau** – dwyn gwaith Prosiect y Fframwaith Arolygu Newydd (FfAN) yn ei flaen yn ychwanegol at gyflawni'r rhaglen bresennol o arolygiadau, cyngor a gwaith gwella

Materion llywodraethu arwyddocaol

Ni nodwyd unrhyw faterion arwyddocaol yn ystod y flwyddyn mewn perthynas â fframwaith llywodraethu cyffredinol Estyn. Edrychodd yr adolygiadau archwilio mewnol ar feysydd sylweddol o fusnes Estyn, a da yw adrodd na nodwyd bod unrhyw feysydd sylweddol o wendidau rheolaeth ac nid oedd unrhyw argymhellion blaenoriaeth uchel a oedd yn mynnu gweithredu gan y rheolwyr. Rwy'n fodlon bod cyfleoedd penodol i wella llywodraethu a rheolaethau mewnol a nodwyd fel rhan o brosesau sicrhau Estyn wedi'u hadrodd yn briodol i'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg a'u rhoi ar waith gan y rheolwyr. Trafodwyd cydrannau craffu a sicrwydd allanol Estyn gan y Bwrdd Strategaeth yn ystod y flwyddyn a gwnaeth addasiadau i'r fframwaith a ddangosir ar dudalen 44.

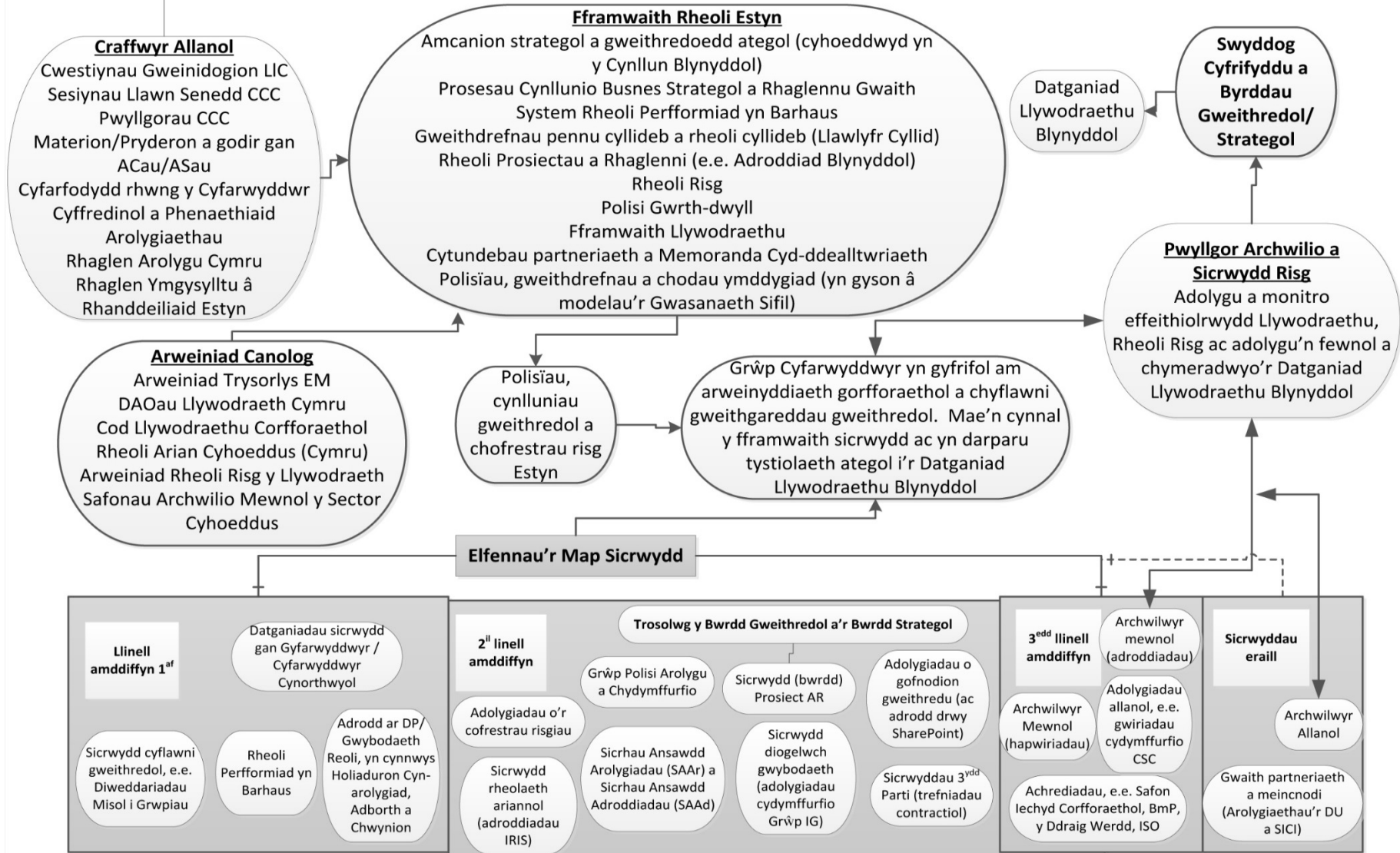
Gan i mi gael fy mhenodi i rôl Swyddog Cyfrifyddu ar 1 Mehefin 2015, nid wyf wedi bod yn fy swydd am y flwyddyn ariannol lawn y mae a wnelo'r datganiad hwn â hi, ond oherwydd amseru'r Cyfrifon blynyddol, hwn, serch hynny, yw'r ail Ddatganiad Llywodraethu i mi fod yn gyfrifol amdano. Rwyf wedi cael cymorth da yn fy rôl fel Swyddog Cyfrifyddu gan gydweithwyr, gan gynnwys y staff hynny a benodwyd dros dro i swyddi cyfarwyddwyr er mwyn darparu parhad a chyfle i mi fyfyrio ar strwythurau rheoli cyn recriwtio i swyddi parhaol.

Yn 2015-2016, credaf fod Estyn wedi parhau yn lle da i weithio ynddo, barn a amlygir gan ganlyniadau cadarnhaol parhaus Arolwg Pobl blynyddol y Gwasanaeth Sifil. Unwaith eto, mae'n arbennig o foddhaol adrodd am lefel uchel o ymgysylltiad cadarnhaol â staff, a chredaf fod hynny'n helpu i osod sylfaen i lywodraethu da ac mae'n arwydd o ymrwymiad staff i werthoedd Estyn a chod y gwasanaeth sifil.

Meilyr Rowlands

Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru a'r
Swyddog Cyfrifyddu
7 Gorffennaf 2016

Trefniadau fframwaith sicrwydd a chraffu Estyn

2.2 Adroddiad ar gyflogau a staff

Pennir cyflog Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru dan baragraff 3 Atodlen 2 Deddf Addysg 2005.

Ar gyfer uwch aelodau staff parhaol eraill y Bwrdd, pennwyd eu cyflog gan Bwyllgor Cyflogau Estyn, sy'n cynnwys y Prif Arolygydd dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru a thri chyfarwyddwr anweithredol, yn unol ag arweiniad Swyddfa'r Cabinet ar gyflogau'r Uwch Wasanaeth Sifil.

Wrth lunio'i argymhellion, mae Pwyllgor Cyflogau Estyn yn ystyried y canlynol:

- yr angen i recriwtio, cadw a chymell pobl fedrus a chymwysedig addas i arfer eu cyfrifoldebau gwahanol
- gwybodaeth feincnodi sydd ar gael gan Swyddfa'r Cabinet ac adrannau eraill y Llywodraeth, gan gynnwys y rhai sydd agosaf at Estyn o ran lleoliad a math o waith
- y cyllid sydd ar gael i'r adran a'r cyngor sydd ar gael yn flynyddol gan Swyddfa'r Cabinet
- polisiau'r Llywodraeth ar gyfer gwella cyflwyno gwasanaethau cyhoeddus a rôl rheoli perfformiad wrth sicrhau a chydabod gwerth i'r sefydliad a gwobrwyo cyfraniadau at amcanion busnes ac amcanion corfforaethol

Mae Pwyllgor Cyflogau Estyn yn ystyried y dystiolaeth sydd ar gael o ran ystyriaethau economaidd ehangach a fforddiadwyedd ei argymhellion. O ganlyniad i'r Adolygiad Cynhwysfawr diwethaf o Wariant, mae Estyn eisoes wedi lleihau nifer ei swyddi yn yr uwch wasanaeth sifil o bedair i dair, trwy gadw un swydd wag.

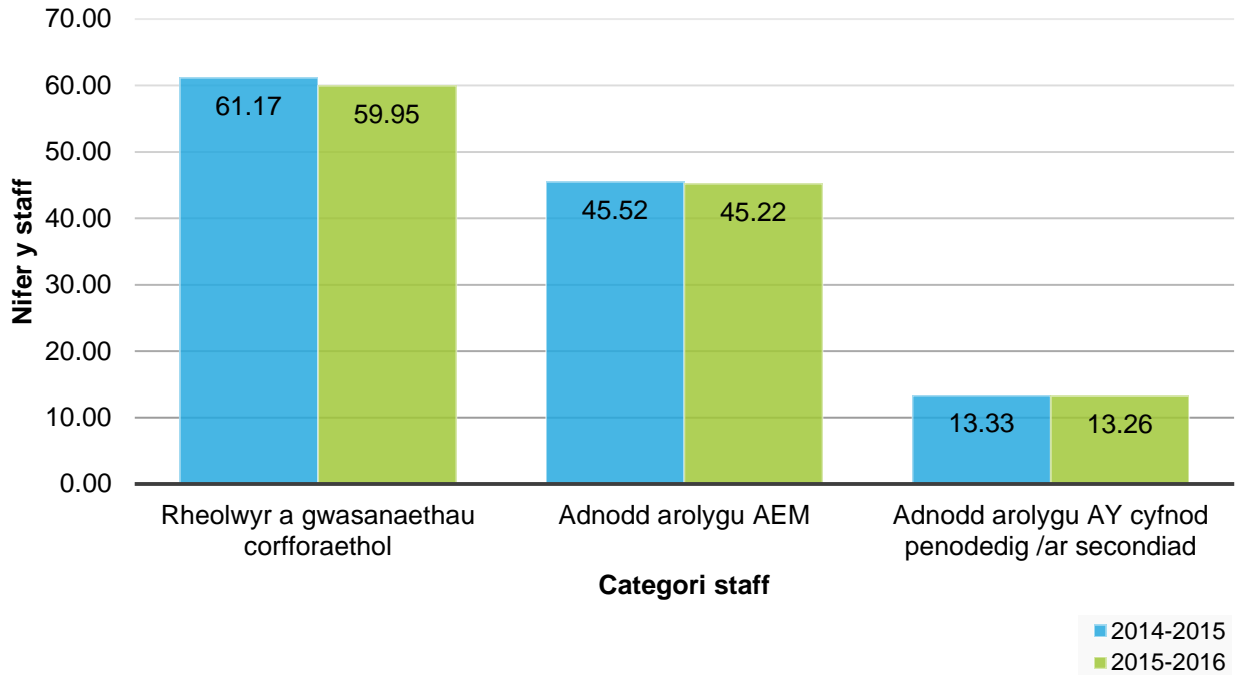
Wrth gytuno ar godiadau cyflog ar gyfer staff unigol, mae Pwyllgor Cyflogau Estyn yn rhoi ystyriaeth benodol i'r meini prawf canlynol:

- twf yr unigolyn o ran gallu
- yr her sy'n gysylltiedig â'r swydd
- hyder ym mherfformiad yr unigolyn yn y dyfodol

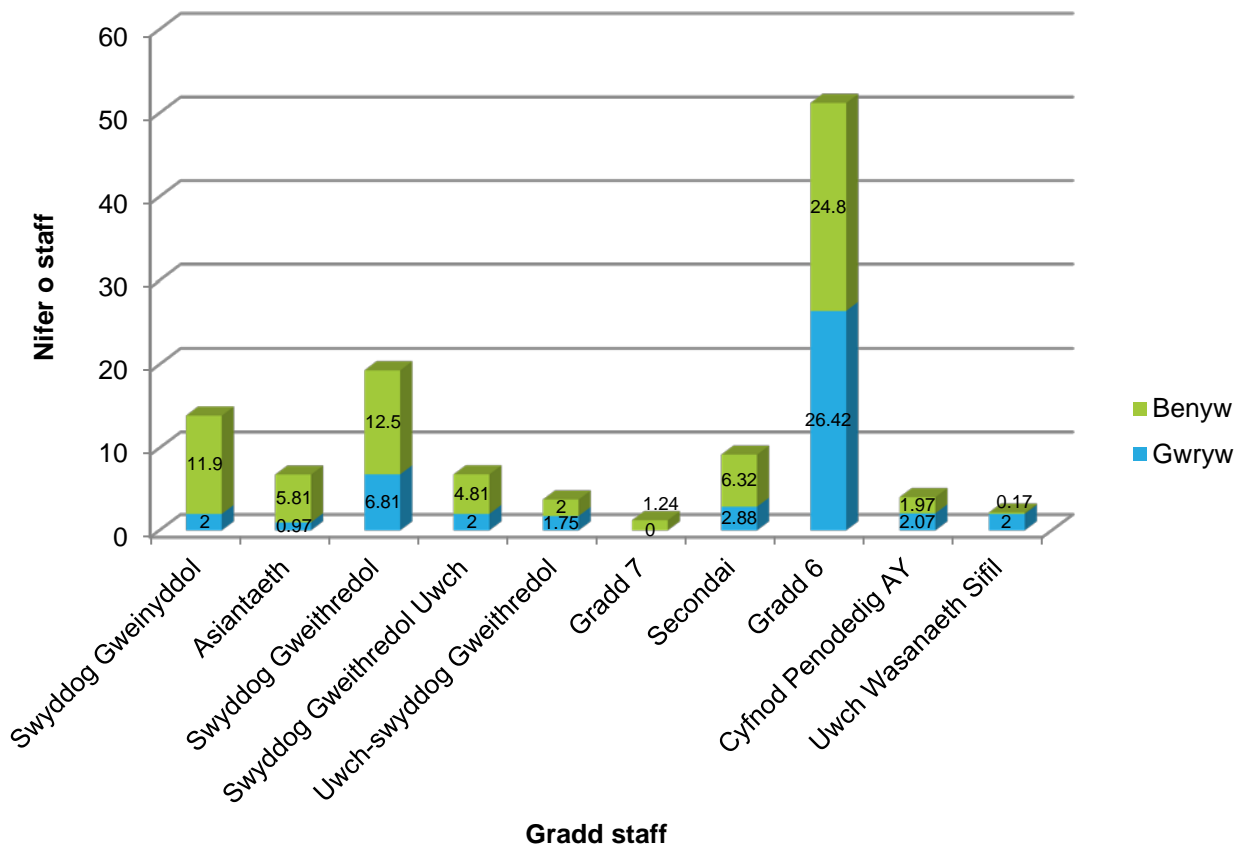
Ni thalwyd unrhyw fonysau i staff yr Uwch Wasanaeth Sifil yn 2015-2016.

Yn unol â'r codiad cyflog ar gyfer swyddogion Uwch Wasanaeth Sifil Llywodraeth Cymru (1 Ebrill 2015), dyfarnwyd codiad cyflog cyfunol o 2% i swyddogion Uwch Wasanaeth Sifil Band 1 Estyn yn effeithiol o 1 Awst 2015 i 31 Mawrth 2017.

Cyfartaledd nifer y bobl gyfwerth ag amser llawn yn cael eu cyflogi yn ôl categori staff 2014-2015 a 2015-2016

Cyfartaledd nifer y bobl gyfwerth ag amser llawn yn cael eu cyflogi

Roedd cyfartaledd nifer y bobl gyfwerth ag amser llawn yn cael eu cyflogi (gan gynnwys uwch reolwyr) yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn:

Blwyddyn	Staff a gyflogir yn barhaol	Eraill ⁴	Cyfanswm staff
2015-2016	98	20	118
2014-2015	99	21	120

Mae cyfraddau Salwch Staff fel a ganlyn:

Prif fesurau staff		
Mesur	2015-2016	2014-2015
Cyfradd absenoldeb salwch	3.6% (a)	3.6%
Cyfran y staff yn cronni absenoldeb salwch	52%	52.8%
Cyfartaledd y diwrnodau gwaith a gollwyd fesul cyflogai	7.4 diwrnod (b)	7.5 diwrnod
Cyfartaledd y cyfnod absenoldeb	8.4 diwrnod	7.3 diwrnod
Achlysuron absenoldeb salwch	110 achlysur	128 achlysur

Noder: os eithriwn un aelod o staff nad oedd yn cael cyflog yn sgil absenoldeb tymor hir dros y cyfan o 2015-2016, y mesurau hyn fyddai (a) 2.7% (b) 5.4 diwrnod.

DP 11

Contractau gwasanaeth

Gwneir penodiadau i'r Gwasanaeth Sifil yn unol ag Egwyddorion Recriwtio Comisiwn y Gwasanaeth Sifil. Mae'r Egwyddorion yn gofyn am benodi yn ôl teilyngdod ar sail cystadleuaeth deg ac agored, ond mae hefyd yn cynnwys yr amgylchiadau pan y gellir gwneud penodiadau fel arall.

Oni nodir yn wahanol isod, mae gan y swyddogion y mae'r adroddiad hwn yn ymdrin â hwy swyddi penagored. Byddai terfynu cynnar, ac eithrio am gamymddwyn, yn arwain at roi iawndal i'r unigolyn fel y nodwyd yng Nghynllun Iawndal y Gwasanaeth Sifil.

Nodir y rheolau penodi yng Nghod Rheoli'r Gwasanaeth Sifil.

Ceir rhagor o wybodaeth am waith Comisiwn y Gwasanaeth Sifil yn:

<http://civilservicecommission.independent.gov.uk/>

Hawliau tâl (gan gynnwys cyflog) a phensiwn

Mae'r adrannau canlynol yn rhoi manylion am dâl a buddion pensiwn uwch swyddogion Estyn (h.y. aelodau'r Bwrdd).

⁴ Mae staff eraill yn cyfeirio at secondeion, staff contract cyfnod penodedig a staff asiantaeth.

Tâl (cyflog a thaliadau mewn nwyddau) ⁵

Swyddogion	2015-2016					2014-2015				
	Cyflog £000 _{oedd}	Tâl am Berfformiad ar Wahân £000 _{oedd}	Buddion mewn nwyddau (i'r £100 agosaf)	Buddion pensiwn i'r £1,000 ⁶ agosaf	Cyfanswm £000 _{oedd}	Cyflog £000 _{oedd}	Tâl am Berfformiad ar Wahân £000 _{oedd}	Buddion mewn nwyddau (i'r £100 agosaf)	Buddion pensiwn i'r £1,000 agosaf	Cyfanswm £000 _{oedd}
Meilyr Rowlands Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru (1 Mehefin 2015 ymlaen)	90-95	-	-	311	400-405	-	-	-	-	-
Meilyr Rowlands Cyfarwyddwr Strategol (Ebrill a Mai 2015)	10-15	-	-	-	15-20	75-80	-	-	19 ⁷	85-90
Ann Keane Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru (hyd at 31 Mai 2015)	15-20	-	-	-	15-20	110- 115	-	-	-	110- 115
Simon Brown Cyfarwyddwr Strategol	75-80	-	-	32	105-110	75-80	-	-	28	100- 105
Claire Morgan Cyfarwyddwr Strategol Dros Dro (o 1 Mehefin 2015)	65-70	-	-	26	90-95	Amh.				
Band Cyfanswm Cyflog y Cyfarwyddwr sy'n derbyn y Cyflog Uchaf	110-115					110-115				
Cyfanswm canolrifol	£60,050					£60,050				
Cymhareb gan ddefnyddio pwynt canol y band cyflog	1.87					1.87				
Ystod cyflogau staff	£17,200 - £110,000					£17,200 - £112,200				

⁵ Archwiliwyd⁶ Cyfrifir gwerth buddion pensiwn a gronwyd yn ystod y flwyddyn fel (y cynnydd gwirioneddol mewn pensiwn x 20) + (y cynnydd gwirioneddol mewn unrhyw gyfandaliad) – (cyfraniadau a wnaed gan yr unigolyn)⁷ Ailddatganwyd o ffigurau 2014-2015 yn sgil diweddariad ôl-weithredol i ddata cyflogau.

Cyflog

Mae 'cyflog' yn cynnwys cyflog gros; taliadau am berfformiad neu daliadau bonws; goramser; hawliau wedi'u cadw i bwysoliad Llundain neu lwfansau Llundain; lwfansau recriwtio a chadw staff; lwfansau swyddfa breifat ac unrhyw lwfans arall i'r graddau y mae'n destun trethi'r DU. Mae'r adroddiad hwn wedi'i seilio ar daliadau a wnaed gan Estyn ac sydd felly'n cael eu cofnodi yn y cyfrifon hyn.

Buddion mewn nwyddau

Mae gwerth ariannol buddion mewn nwyddau yn cynnwys unrhyw fuddion a ddarperir gan y cyflogwr ac sy'n cael eu trin fel tâl trethadwy gan Gyllid a Thollau EM.

Buddion pensiwn⁸

Buddion pensiwn ar gyfer cyflogeion cyfredol yn y cynllun pensiwn.

Swyddogion	Pensiwn cronedig ar ôl cyrraedd oedran pensiwn fel ar 31/3/16 a'r cyfandaliad cysylltiedig £000oedd	Cynnydd gwirioneddol/ (gostyngiad) mewn pensiwn a'r cyfandaliad cysylltiedig ar ôl cyrraedd oedran pensiwn £000oedd	Gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod ar 31/3/16 £000oedd	Gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod ar 31/3/15 £000oedd	Cynnydd gwirioneddol/ (gostyngiad) mewn Gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod £000oedd	Cyfraniad y cyflogwr at y cyfrif pensiwn partneriaeth £100 agosaf
Meilyr Rowlands ⁹ Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru (1 Mehefin 2015 ymlaen)	45-50 a chyfandaliad o 145-150	12.5-15 a chyfandaliad o 40-42.5	1,074	721 ¹⁰	296	-
Simon Brown Cyfarwyddwr Strategol	40-45 a chyfandaliad o 70-75	0-2.5 a chyfandaliad o 0-2.5	902	813	32	-
Claire Morgan Cyfarwyddwr Strategol Dros Dro (1 Mehefin 2015 ymlaen)	10-15	0-2.5	193	165	1	-

⁸ archwiliwyd

⁹ Mae ffigurau pensiwn fesul unigolyn wedi'u datgan ar gyfer yr holl swyddi a ddaliwyd yn y flwyddyn.

¹⁰ ailddatganwyd

Pensiynau'r Gwasanaeth Sifil

Caiff buddion pensiwn eu darparu drwy drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. O 1 Ebrill 2015 cyflwynwyd cynllun pensiwn newydd ar gyfer gweision sifil – y Cynllun Pensiwn Gweision Sifil ac Eraill neu alpha, sy'n darparu buddion ar sail cyfartaledd gyrfu gydag oedran pensiwn arferol sy'n gyfwerth ag Oedran Pensiwn y Wladwriaeth yr aelod (neu 65 os yw'n uwch). O'r dyddiad hwnnw, fe wnaeth yr holl weision sifil newydd eu penodi a'r mwyafrif o'r rheiny a oedd eisoes mewn gwasanaeth ymuno â chynllun alpha. Cyn y dyddiad hwnnw, roedd gweision sifil yn cyfranogi ym Mhrif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS). Mae'r PCSPS yn cynnwys pedair rhan: 3 yn darparu buddion ar sail cyflog terfynol (classic, premium neu classic plus) gydag oedran pensiwn arferol yn 60; ac un yn darparu buddion ar sail gyrfu lawn (nuvos) gydag oedran pensiwn arferol yn 65.

Nid yw'r trefniadau statudol hyn wedi'u hariannu, a thelir cost buddion gan arian y pleidleisir arno gan y Senedd bob blwyddyn. Caiff pensiynau sy'n daladwy dan classic, premium, classic plus, nuvos ac alpha eu cynyddu'n flynyddol yn unol â'r Ddeddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Fe wnaeth aelodau presennol o'r PCSPS a oedd o fewn 10 mlynedd o'u hoedran pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 aros yn y PCSPS ar ôl 1 Ebrill 2015. Bydd y rheiny a oedd rhwng 10 mlynedd ac 13 mlynedd a 5 mis o'u hoedran pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 yn newid i alpha rywbryd rhwng 1 Mehefin 2015 ac 1 Chwefror 2022. Bydd buddion PCSPS yr holl aelodau sy'n newid i alpha yn cael eu 'bancio', gyda'r rheiny â buddion cynharach yn un o'r adrannau cyflog terfynol o'r PCSPS yn cael y buddion hynny wedi'u seilio ar eu cyflog terfynol pan fyddant yn gadael alpha. (Mae'r ffigurau pensiwn a ddyfynnwyd ar gyfer swyddogion yn dangos pensiwn a enillwyd yn PCSPS neu alpha – fel bo'n briodol. Lle mae gan y swyddog fuddion yn PCSPS ac alpha, y ffigur a ddyfynnwyd yw gwerth cyfunol eu buddion yn y ddau gynllun). Gall aelodau a ymunodd o Hydref 2002 ddewis naill ai'r trefniant budd diffiniedig priodol neu bensiwn rhanddeiliaid 'prynu arian' gyda chyfraniad gan y cyflogwr (cyfrif pensiwn partneriaeth).

Mae cyfraniadau gweithwyr yn gysylltiedig â chyflog ac yn amrywio rhwng 3% ac 8.05% o enillion pensiynadwy ar gyfer aelodau classic (ac aelodau o alpha a oedd yn aelodau o classic yn syth cyn ymuno ag alpha) a rhwng 4.6% ac 8.05% ar gyfer aelodau premium, classic plus, nuvos a holl aelodau eraill alpha. Bydd cynnydd i gyfraniadau gweithwyr yn berthnasol o 1 Ebrill 2013. Mae buddion yn classic yn cronni ar gyfradd o 1/80 y cyflog pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn ogystal, mae cyfandaliad sy'n gyfwerth â phensiwn cychwynnol o dair blynedd yn daladwy wrth ymddeol. Mae buddion premium yn cronni ar gyfradd o 1/60 yr enillion pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn wahanol i classic, nid oes cyfandaliad awtomatig. I bob diben, mae classic plus yn gynllun hybrid gyda buddion mewn perthynas â gwasanaeth cyn 1 Hydref 2002 wedi'u cyfrifo'n fras yn unol â classic a'r buddion ar gyfer gwasanaeth o Hydref 2002 ymlaen wedi'u cyfrifo yn yr un modd ag yn premium. Yn nuvos, mae aelod yn cronni pensiwn yn seiliedig ar ei enillion pensiynadwy yn ystod cyfnod ei aelodaeth yn y cynllun. Ar ddiwedd blwyddyn y cynllun (31 Mawrth), caiff 2.3% o enillion pensiynadwy'r aelod yn y flwyddyn honno eu credydu i'w gyfrif pensiwn enilledig, a chodir cyfradd y pensiwn croniedig yn unol â'r Ddeddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Mae buddion yn alpha yn adeiladu mewn modd tebyg i nuvos, ac eithrio mai'r

gyfradd gronni yw 2.32%. Ym mhob achos, gall aelodau ddewis ildio (cymudo) pensiwn am gyfandaliad hyd at y cyfyngiadau a osodir gan Ddeddf Cyllid 2004.

Trefniant pensiwn rhanddeiliad yw'r cyfrif pensiwn partneriaeth. Mae'r cyflogwr yn rhoi cyfraniad sylfaenol o rhwng 3% a 12.5% hyd at 30 Medi 2015 ac 8% a 14.75% o 1 Hydref 2015 (gan ddibynnu ar oedran yr aelod) mewn pensiwn rhanddeiliad a ddewisir gan y gweithiwr o banel o ddarparwyr. Nid oes rhaid i'r gweithiwr gyfrannu, ond pan fydd yn gwneud hynny, bydd y cyflogwr yn cyfateb y cyfraniad hwnnw hyd at uchafswm o 3% o gyflog pensiynadwy (yn ogystal â chyfraniad sylfaenol y cyflogwr). Mae cyflogwyr hefyd yn cyfrannu 0.8% ychwanegol o'r cyflog pensiynadwy hyd at 30 Medi 2015 a 0.5% o'r cyflog pensiynadwy o 1 Hydref 2015 i dalu am gost yswiriant budd risg a ddarperir yn ganolog (marwolaeth mewn gwasanaeth ac ymddedol yn sgil iechyd gwael).

Y pensiwn cronedig a ddyfynnir yw'r pensiwn y mae gan yr aelod yr hawl ei dderbyn pan fydd yn cyrraedd oedran pensiwn, neu yn syth ar ôl peidio â bod yn aelod o'r cynllun os ydynt eisoes wedi cyrraedd oedran pensiynadwy neu'n mynd y tu hwnt iddo. Yr oedran pensiwn ar gyfer aelodau classic, premium a classic plus yw 60 oed, 65 oed ar gyfer aelodau nuvos, a'r oedran uwch sef 65 neu Oedran Pensiwn Gwladol ar gyfer aelodau alpha. (Mae'r ffigurau pensiwn a ddyfynnwyd ar gyfer swyddogion yn dangos pensiwn a enillwyd ym Mhrif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil neu alpha – fel bo'n briodol. Lle mae gan y swyddog fuddion ym Mhrif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil ac alpha y ffigur a ddyfynnwyd yw gwerth cyfunol eu buddion yn y ddau gynllun, ond noder y gall rhan o'r pensiwn hwnnw fod yn daladwy o oedrannau gwahanol).

Gellir cael rhagor o fanylion am drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil ar y wefan www.civilservicepensionscheme.org.uk

Gwerthoedd Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod

Gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod (CETV) yw gwerth cyfalaf a aseswyd gan actiwari o fuddion y cynllun pensiwn a gronnwyd gan aelod ar adeg benodol. Y buddion y rhoddwyd gwerth arnynt yw buddion yr aelod a gronnwyd ac unrhyw bensiwn priod amodol sy'n daladwy o'r cynllun. Mae CETV yn daliad a wneir gan gynllun pensiwn neu drefniant i sicrhau buddion pensiwn mewn cynllun neu drefniant pensiwn arall pan fydd aelod yn gadael cynllun ac yn dewis trosglwyddo'r buddion a gronnwyd yn eu cyn gynllun. Mae'r ffigurau pensiwn a ddangosir yn gysylltiedig â'r buddion a gronnwyd gan yr unigolyn yn sgil ei aelodaeth lwyr yn y cynllun pensiwn, ac nid ei wasanaeth mewn swydd uwch yn unig y mae datgeliad yn berthnasol iddo.

Mae'r ffigurau'n cynnwys gwerth unrhyw fudd pensiwn mewn cynllun neu drefniant arall y mae'r unigolyn wedi'i drosglwyddo i drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Maent hefyd yn cynnwys unrhyw fuddion pensiwn ychwanegol a gronnwyd gan yr aelod yn sgil prynu buddion pensiwn ychwanegol ganddo gyda'i arian ei hun. Caiff CETV ei gyfrifo yn unol â Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Gwerthoedd Trosglwyddo) (Diwygiad) 2008, ac nid ydynt yn ystyried unrhyw ostyngiad gwirioneddol neu ostyngiad posibl i fuddion o ganlyniad i'r Dreth Lwfans Oes, a all fod yn ddyledus pan gaiff buddion pensiwn eu hawlio.

Cynnydd gwirioneddol mewn CETV

Mae hyn yn adlewyrchu'r cynnydd mewn CETV a ariennir gan y cyflogwr. Nid yw'n cynnwys y cynnydd mewn pensiwn cronedig yn sgil chwyddiant, cyfraniadau a delir gan y gweithiwr (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddion a drosglwyddir o gynllun neu drefniant pensiwn arall) ac mae'n defnyddio ffactorau prisiant y farchnad gyffredin ar gyfer dechrau a diwedd y cyfnod.

lawndal am golli swydd

Ni wnaeth unrhyw aelod o staff adael o dan Gynllun Ymadael Gwirfoddol neu o dan delerau Ymddeol yn Gynnar Gorfodol, Hyblyg neu Gymeradwy.

Meilyr Rowlands

Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru a'r Swyddog Cyfrifyddu

7 Gorffennaf 2016

2.3 Adroddiad atebolrwydd ac archwilio

Tystysgrif ac Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i Estyn: Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru

Tystiaf fy mod wedi archwilio datganiadau ariannol Estyn: Arolygiaeth Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2016, dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998. Mae'r rhain yn cynnwys y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr, y Datganiad o Sefyllfa Ariannol, y Datganiad o Lifoedd Arian, y Datganiad o Newidiadau yn Ecwiti Trethdalwyr a'r nodiadau cysylltiedig. Paratowyd y datganiadau ariannol hyn dan y polisiau cyfrifo a nodir ynddynt. Rwyf hefyd wedi archwilio'r wybodaeth yn yr Adroddiad ar Gyflogau y disgrifiwyd yn yr adroddiad hwnnw ei bod wedi'i harchwilio.

Priod gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu a'r archwilydd

Fel yr esbonnir yn llawnach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu, mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn gyfrifol am baratoi'r datganiadau ariannol, yn unol â Deddf Llywodraeth Cymru 1998 a chyfarwyddiadau Trysorlys EM, a wneir yn ôl y gofynion hynny ac am sicrhau rheoleidd-dra'r trafodion ariannol.

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio, tystio ac adrodd ar y datganiadau ariannol yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio (y DU ac Iwerddon). Mae'r safonau hyn yn ei gwneud yn ofynnol i mi gydymffurfio â Safonau Moesegol i Archwilwyr y Cyngor Adrodd Ariannol.

Cwmpas yr archwiliad o'r datganiadau ariannol

Mae archwiliad yn cynnwys cael tystiolaeth am y symiau a'r datgeliadau yn y datganiadau ariannol sy'n ddigon i roi sicrwydd rhesymol bod y datganiadau ariannol yn rhydd rhag camddatganiadau perthnasol, p'un a ydynt wedi'u hachosi gan wall neu dwyll. Mae hyn yn cynnwys asesu:

- a yw'r polisiau cyfrifo yn briodol ar gyfer amgylchiadau Estyn ac wedi'u defnyddio'n gyson a'u datgelu'n ddigonol;
- rhesymolrwydd amcangyfrifon cyfrifo sylweddol a wnaed gan Estyn; a'r
- modd y cyflwynwyd y datganiadau ariannol yn gyffredinol.

Hefyd, mae'n ofynnol i mi gael digon o dystiolaeth i roi sicrwydd rhesymol bod y gwariant a'r incwm wedi'u defnyddio at y dibenion a fwriadwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru, a bod y trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu rheoli.

Yn ogystal, rwy'n darllen yr holl wybodaeth ariannol ac anariannol yn yr Adroddiad Blynyddol er mwyn canfod unrhyw anghysondebau perthnasol â'r datganiadau ariannol a archwiliwyd ac i nodi unrhyw wybodaeth sydd i'w gweld yn sylweddol anghywir ar sail, neu'n sylweddol anghyson â, y wybodaeth a gesglais wrth gyflawni'r archwiliad. Os dof yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysondebau perthnasol ymddangosiadol, rwyf yn ystyried y goblygiadau ar gyfer fy nhystysgrif ac adroddiad.

Barn am y Datganiadau Ariannol

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun cywir a theg o'r sefyllfa yn Estyn ar 31 Mawrth 2016 ac o'i ofyniad arian net, alldro net ei adnoddau a chost gweithredu net, am y flwyddyn ariannol a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Trysorlys EM a gyhoeddwyd gan Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998.

Barn am Reoleidd-dra

Yn fy marn i, ym mhob ystyr berthnasol, mae'r gwariant a'r incwm yn y datganiadau ariannol wedi'u defnyddio at y dibenion a fwriadwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ac mae'r trafodion ariannol a gofnodwyd yn y datganiadau ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu rheoli.

Barn am ystyriaethau eraill

Yn fy marn i:

- mae'r rhan o'r Adroddiad ar Gyflogau sydd i'w harchwilio wedi'i paratoi'n briodol, yn unol â chyfarwyddiadau Trysorlys EM a gyhoeddwyd dan Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998; ac
- mae'r wybodaeth yn yr Adroddiad Blynyddol yn gyson â'r datganiadau ariannol.

Ystyriaethau yr wyf yn adrodd arnynt fel eithriad

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd mewn perthynas â'r ystyriaethau canlynol yr wyf yn eu hadrodd i chi os, yn fy marn i:

- nad yw'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn adlewyrchu cydymffurfiad ag arweiniad Trysorlys EM;
- na chadwyd cofnodion cyfrifyddu cywir;
- nid yw'r datganiadau ariannol a'r rhan o'r Adroddiad Cyflogau i'w harchwilio yn cytuno â'r cofnodion a'r datganiadau cyfrifyddu;
- nad yw gwybodaeth a bennir gan Drysorlys EM ynghylch cyflogau a thrafodion eraill wedi'i datgelu; neu
- os nad wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Adroddiad

Nid oes gennyf unrhyw sylwadau i'w gwneud ar y datganiadau ariannol hyn.

Huw Vaughan Thomas
Archwilydd Cyffredinol Cymru
13 Gorffennaf 2016

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
CF11 9LJ

Adran 3: Datganiadau ariannol**Cyfrifon Blynyddol Estyn 2015-2016
(Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol – IFRS)****3.1 Datganiad o wariant net cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2016**

	Nodyn	2015-2016			2014-2015
		Cyllideb	Alldro Gwirioneddol	Cyfanswm Alldro Net o'i gymharu â'r Amcan (arbediad)/dros ben	(Ailddatgan-wyd) Alldro'r Flwyddyn Flaenorol
		£000oedd	£000oedd	£000oedd	£000oedd
Adnoddau:					
Costau staff	3	8,250	7,768	(482)	7,897
Dibrisiant	6 a 7	400	106	(294)	52
Costau eraill	4	3,014	2,801	(213)	2,938
Costau Gweithredu Crynswth		11,664	10,675	(989)	10,887
Incwm gweithredu	5	-	(2)	(2)	(1)
Gwariant Gweithredu Net am y Flwyddyn		11,664	10,673	(991)	10,886

Adroddir y gwariant net fel segment unigol yn unol â Chynllun Blynyddol Estyn 2015-2016 (sydd ar gael yn www.estyn.llyw.cymru).

Mae'r nodiadau ar dudalennau 59 i 69 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

3.2 Datganiad o'r sefyllfa ariannol ar 31 Mawrth 2016

	Nodyn	31 Mawrth 2016		31 Mawrth 2015	
		£000oedd	£000oedd	£000oedd	£000oedd
Asedau nad ydynt yn gyfredol					
Eiddo, cyfarpar ac offer	6	139		46	
Asedau anniriaethol	7	15		-	
Cyfanswm yr asedau nad ydynt yn gyfredol			154		46
Asedau cyfredol					
Masnach a symiau eraill sy'n dderbyniadwy	8	115		154	
Arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod	9	647		694	
Cyfanswm asedau cyfredol			762		848
Cyfanswm yr asedau			916		894
Rhwymedigaethau cyfredol					
Masnach a symiau taladwy eraill	10	(942)		(1,267)	
Darpariaethau o fewn blwyddyn	11	-		(135)	
Cyfanswm y rhwymedigaethau cyfredol			(942)		(1,402)
Cyfanswm asedau llai rhwymedigaethau cyfredol			(26)		(508)
Rhwymedigaethau nad ydynt yn gyfredol					
Darpariaethau:	11			-	
Rhwng dwy a phum mlynedd	11	(155)		-	
Cyfanswm y rhwymedigaethau nad ydynt yn gyfredol			(155)		-
Asedau llai rhwymedigaethau			(181)		(508)
Ecwiti Trethdalwyr			(181)		(508)
Cyfanswm Ecwiti Trethdalwyr			(181)		(508)

Mae'r nodiadau ar dudalennau 59 i 69 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

Meilyr Rowlands

Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru a'r Swyddog Cyfrifyddu
7 Gorffennaf 2016

3.3 Datganiad o lifoedd arian ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2016

	Nodyn	2015- 2016 £000oedd	2014- 2015 £000oedd
<u>Llif arian o weithgareddau gweithredu</u>			
Cost gweithredu net		(10,673)	(10,886)
Addasiadau ar gyfer trafodion nad ydynt yn rhai arian parod:			
Dibrisiant	6 a 7	106	52
Costau eraill (darpariaeth)	4	20	3
Cynnydd / (gostyngiad) mewn masnach a symiau eraill sy'n daladwy	10	(325)	84
(Cynnydd) / gostyngiad mewn masnach a symiau eraill sy'n dderbyniadwy	8	39	21
Llai symudiadau nad ydynt yn mynd trwy'r Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr			
Credydwyr cyfalaf		-	(12)
Defnydd o ddarpariaethau		-	(6)
All-lif net arian parod o weithgareddau gweithredu		(10,833)	(10,744)
<u>Llifoedd arian o weithgareddau buddsoddi</u>			
Prynu eiddo, cyfarpar ac offer	6	(192)	(9)
Prynu Asedau Anniriaethol	7	(22)	-
Llif arian net o weithgareddau buddsoddi		(214)	(9)
<u>Llifoedd arian o weithgareddau ariannu</u>			
Ariannu net (gan Lywodraeth Cymru)		11,000	10,500
(Gostyngiad) net mewn arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod	9	(47)	(253)
Arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod ar ddechrau'r flwyddyn	9	694	947
Arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod ar ddiwedd y flwyddyn	9	647	694

Mae'r nodiadau ar dudalennau 59 i 69 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

3.4 Datganiad o newidiadau i ecwiti trethdalwyr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2016

Newidiadau i ecwiti trethdalwyr	2014-2015 £000oedd
Balans ar 31 Mawrth 2014	(122)
Cost gweithredu net ar gyfer y flwyddyn	(10,854)
Tâl Archwilwyr	<u>(32)</u>
Cyfanswm yr incwm a'r costau cydnabyddedig ar gyfer 2014-2015	<u>(10,886)</u>
	10,500
Cyllid net Llywodraeth Cymru	<u>(386)</u>
Balans ar 31 Mawrth 2015	<u>(508)</u>
	2015-2016 £000oedd
Balans ar 31 Mawrth 2015	(508)
Newidiadau i ecwiti trethdalwyr ar gyfer 2015-2016	
Cost gweithredu net ar gyfer y flwyddyn	(10,643)
Tâl Archwilwyr	<u>(30)</u>
Cyfanswm yr incwm a'r costau cydnabyddedig ar gyfer 2015-2016	<u>(10,673)</u>
	11,000
	<u>327</u>
Balans ar 31 Mawrth 2016	<u>(181)</u>

Mae'r nodiadau ar dudalennau 59 i 69 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

3.5 Nodiadau i'r cyfrifon adnoddau adrannol

1 Datganiad o bolisiau cyfrifyddu

Paratowyd y datganiadau ariannol yn unol â Llawlyfr Adrodd Ariannol y Llywodraeth (FReM) 2015-2016 a gyhoeddwyd gan Drysorlys EM. Mae'r polisiau cyfrifyddu a gynhwysir yn FReM yn cymhwyso Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS) fel y maent wedi cael eu haddasu neu eu dehongli ar gyfer cyd-destun y sector cyhoeddus. Pan fydd FReM yn caniatáu dewis o bolisi cyfrifo, mae Estyn wedi dewis y polisi yr oedd yn ei farnu oedd y polisi mwyaf priodol ar gyfer ei amgylchiadau penodol, at ddibenion roi darlun cywir a theg. Disgrifir y polisiau cyfrifyddu penodol a fabwysiadwyd gan Estyn ar gyfer 2015-2016 isod. Maent wedi cael eu cymhwyso'n gyson wrth ddelio gydag eitemau a ystyrir yn berthnasol mewn perthynas â'r cyfrifon.

Mewn ymgynghoriad â Thrysorlys EM a Llywodraeth Cymru, cytunodd Estyn ar gyfarwyddyd cyfrifon diwygiedig yn 2011-2012, sy'n parhau i gael ei ddefnyddio.

1.1 Confensiwn cyfrifyddu

Paratowyd y cyfrifon hyn dan y confensiwn cost hanesyddol, ac fe'u haddaswyd i roi cyfrif am ailbriso asedau sefydlog ac asedau anniriaethol yn ôl eu gwerth teg.

1.2 Eiddo, cyfarpar ac offer ac Asedau anniriaethol

Caiff gwariant ei droi'n gyfalaf lle disgwylir i oes ddefnyddiol yr ased a brynwyd ymestyn dros nifer o flynyddoedd a bod cost yr eitem(au) dros £1,000. Dangosir asedau sefydlog yn ôl eu cost llai lwfans ar gyfer dibrisiant (gweler nodyn 1.3 isod). Ym marn Estyn, nid oes gwahaniaeth perthnasol rhwng gwerth net hanesyddol yr asedau ar bapur a'u gwerth teg.

1.3 Dibrisiant

Darperir dibrisiant yn ôl cyfraddau a gyfrifwyd i ddileu gwerth asedau sefydlog trwy randaliadau cyfartal dros eu hoes ddefnyddiol amcangyfrifedig. Codir dibrisiant blwyddyn gyfan ym mlwyddyn prynu ased. Mae eu hoes fel a ganlyn:

- Offer TG 3-5 mlynedd
- Dodrefn a Gosodiadau 5 mlynedd
- Offer Swyddfa 5 mlynedd
- Systemau TG 5 mlynedd
- Asedau Anniriaethol 3 blynedd

Lle'r amherir ar ased sefydlog diriaethol, codir cost yr amhariad net ar y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr yn y flwyddyn y digwyddodd.

1.4 Darpariaethau

Caiff darpariaethau eu cynnwys yn y cyfrifon ar gyfer rhwymedigaethau sy'n debygol neu'n sicr o godi ond nad yw'r swm neu'r dyddiadau y byddant yn codi yn sicr. Caiff

darpariaethau eu creu neu eu cynyddu trwy godi tâl ar wariant refeniw yn ystod y flwyddyn y cawsant eu creu. Pan eir i'r gwariant yn wirioneddol, codir tâl yn uniongyrchol ar y ddarpariaeth. Caiff y darpariaethau a gynhwysir yn y cyfrifon hyn eu hystyried yn rhai byrdymor ac maent yn destun adolygiad blynyddol.

1.5 Incwm gweithredu

Incwm gweithredu yw incwm sy'n ymwneud yn uniongyrchol â gweithgareddau gweithredu Estyn. Yn bennaf, mae'n cynnwys ffioedd a thaliadau am wasanaethau a ddarparwyd ac incwm amrywiol arall. Mae Trysorlys EM wedi cyhoeddi cyfarwydddeb derbynebaw sy'n caniatáu i Estyn gadw unrhyw gyfryw dderbynebaw.

1.6 Costau staff a chostau eraill

Dadansoddir y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr rhwng Costau Staff a Chostau eraill yr aed iddynt wrth ymgymryd â diben Estyn. Mae Llywodraeth Cymru yn rhoi un gyllideb i Estyn ar gyfer gwariant Refeniw a chyllideb ar wahân ar gyfer Dibrisiant. Mae gan Estyn yr hawl i ddyrannu ei gyllideb refeniw yn unol â'i ofynion gweithredol. Er mwyn tryloywder, adroddir ar 'Gostau eraill' yn Nodyn 4 yn erbyn isgyfansymiau ar gyfer gwariant Gweinyddol a gwariant Rhaglenni.

1.7 Treth ar Werth

Mae'r rhan fwyaf o weithgareddau Estyn y tu allan i gwmpas TAW ac, yn gyffredinol, nid yw'r dreth allosod yn berthnasol, ac nid yw treth fewnbwn ar bryniannau yn adferadwy. Codir cost TAW anadferadwy ar y categori gwariant perthnasol neu caiff ei gynnwys yng nghost prynu gyfalafog asedau sefydlog. Lle codir treth allosod neu os yw TAW mewnbwn yn adferadwy, nodir y symiau heb TAW.

1.8 Pensiynau

Mae darpariaethau Cynlluniau Pensiwn y Gwasanaeth Sifil yn gymwys i gyn-weithwyr a gweithwyr presennol, ac fe'u disgrifir yn Nodyn 3. Nid yw elfennau buddion diffiniedig cynlluniau yn cael eu hariannu, ac maent yn anghyfrannol ac eithrio mewn perthynas â buddion dibynyddion. Mae Estyn yn cydnabod cost ddisgwylidig yr elfennau hyn ar sail systematig a rhesymegol dros y cyfnod y bydd yn elwa o wasanaethau gweithwyr trwy dalu i Brif Gynlluniau Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS) symiau a gyfrifir ar sail gronol. Codir tâl ar y PCSPS am y rhwymedigaeth i dalu buddion yn y dyfodol. O ran elfennau cyfraniadau diffiniedig y cynlluniau, mae Estyn yn cydnabod y cyfraniadau sy'n daladwy am y flwyddyn.

1.9 Costau ymadael yn gynnar

Mae'n ofynnol i Estyn dalu cost ychwanegol buddion sydd ar ben buddion arferol y PCSPS mewn perthynas â gweithwyr sy'n ymddeol yn gynnar. Mae Estyn yn darparu ar gyfer y gost hon yn llawn pan fo'r rhwymedigaeth yn codi. Nid oedd unrhyw ymadawiadau cynnar yn 2015-2016.

1.10 Prydlesi gweithredu

Codir taliadau rhentu prydlesi gweithredu ar y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr mewn symiau cyfartal dros gyfnod y brydles.

1.11 Arian Parod a Symiau Cyfwerth ag Arian Parod

Mae arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod yn cynnwys dim ond y balans a gedwir yng nghyfrifon banc Estyn.

1.12 Cysyniad Busnes Gweithredol

Disgwylir i Estyn barhau i fodoli am gryn amser eto a bydd yn cael cyllid gan Lywodraeth Cymru i fodloni pob un o'i rwymedigaethau cyfredol pan fyddant yn aeddfedu yn y flwyddyn ariannol 2016-2017. Yn unol â hynny, mae wedi ystyried ei bod yn briodol mabwysiadu sail 'busnes gweithredol' ar gyfer paratoi'r datganiadau ariannol hyn.

2 Cysoni alldro adnoddau net yn ôl gofyniad arian parod net yn erbyn cyllid cymeradwy Llywodraeth Cymru

	Nodyn	Cyllideb	Alldro	Alldro o	2014-2015
		2015-2016	2015-2016	gymharu â'r amcan (arbediad) / dros ben	
		£000oedd	£000oedd	£000oedd	£000oedd
Alldro Adnoddau		11,264	10,673	(591)	10,886
Alldro Cyfalaf	6 a 7	281	214	(67)	21
Croniadau i addasiadau arian parod:					
Addasiadau i ddileu eitemau nad ydynt yn arian parod:					
Dibrisiant	6 a 7	(400)	(106)	294	(52)
Darpariaethau newydd ac addasiadau i ddarpariaethau blaenorol	11	-	(20)	(20)	(3)
Addasiadau i adlewyrchu symudiadau mewn balansau gweithio:					
Cynnydd/(gostyngiad) mewn symiau sy'n dderbyniadwy	8	-	(39)	(39)	(21)
(Cynnydd)/gostyngiad mewn symiau sy'n daladwy	10	-	325	325	(84)
Defnyddio darpariaethau	11	-	-	-	6
Gofyniad arian parod net		11,145	11,047	(98)	10,753

3 Mae costau staff yn cynnwys:

	Cyfanswm 2015- 2016 £000^{oedd}	Staff wedi'u cyflogi'n barhaol £000^{oedd}	Eraill £000^{oedd}	2014-2015 (Ailddatganwyd) £000^{oedd}
Cyflogau	4,901	4,901		4,844
Costau nawdd cymdeithasol	469	469		472
Costau pensiwn eraill	1,069	1,069		1,016
Cyfanswm costau net	6,439	6,439		6,332
Ynghyd â:				
Secondeion i mewn	744	-	744	702
Secondeion allan	- ¹¹	-	-	(16)
Staff asiantaeth	214	-	214	272
Contract Cyfnod Penodedig	350	-	350	351
Costau cyfarwyddwyr anweithredol*	20	-	20	18 ¹²
Costau ymadael yn gynnar – yn y flwyddyn	1	-	1	238
Cyfanswm	7,768	6,439	1,329	7,897

* Manylion unigolion yn y tabl isod

Taliadau i Gyfarwyddwyr Anweithredol ar gyfer 2014-2015 a 2015-2016		
Enw	2015-2016 Cyfanswm £000^{oedd}	2014-2015 Cyfanswm £000^{oedd}
H Edwards	3	9
J Fabian	6	1
A Thomas	5	4
R Tomos	6	4
Cyfanswm	20	18

Mae Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS) a'r Cynllun Pensiwn Gweision Sifil ac Eraill (CSOPS) – a elwir yn "alpha" yn gynlluniau buddion diffiniedig aml-gyflogwr nad ydynt yn cael eu hariannu ond nid yw Estyn yn gallu nodi'i gyfran o asedau a rhwymedigaethau sylfaenol. Fe wnaeth actiwari'r cynllun brisio'r cynllun ar 31 Mawrth 2012. Gellir cael manylion yng nghyfrifon adnoddau Swyddfa'r Cabinet: Pensiwn Sifil [yma](#).

Ar gyfer 2015-2016, roedd cyfraniadau cyflogwyr o £1.069m yn daladwy i'r PCSPS (2014-2015: £1.016m) ar un o'r pedair cyfradd yn yr ystod 20.0% i 24.5% o dâl pensiynadwy yn seiliedig ar fandiau cyflog. Bydd Actiwari'r Cynllun yn adolygu cyfraniadau cyflogwyr bob pedair blynedd fel arfer yn dilyn prisiad llawn o'r cynllun. Pennir cyfraddau'r cyfraniadau i dalu costau'r buddion sy'n cronni yn ystod 2015-2016 i'w talu pan fydd yr aelod yn ymddeol ac nid y buddion a delir yn ystod y cyfnod hwn i bensiynwyr presennol.

¹¹ Adfer costau staff wedi'u secondio o Estyn i Lywodraeth Cymru.

¹² Cyfrifon wedi'u hailddatgan i gynnwys costau Cyfarwyddwyr Anweithredol yn Costau staff (Nodyn 3) ac nid costau heb fod yn staff (Nodyn 4) fel yr adroddwyd yn flaenorol ar gyfer 2014-2015.

4 Costau eraill

	2015-2016 £000oedd	2014-2015 (Ailddatganwyd) £000oedd
Rhentu dan brydlesi gweithredu: adeiladau	131	132
Costau adeiladau eraill	250	184
TG a thelathrebu	617	616
Gwasanaethau canolog Llywodraeth Cymru	13	19
Teithio a chynhaliaeth	587	626
Tâl yr archwilydd – archwilio'r cyfrifon	30	32
Gwariant gweinyddol cyffredinol	253	248 ¹³
Eitemau heblaw am arian parod:		
- newid yn y ddarpariaeth ar gyfer adeiladau'n adfeilio	20	3
- dibrisiant asedau diriaethol	99	52
- dibrisiant asedau anniriaethol	7	-
	2,007	1,912
Llai: Incwm gweithredu (Nodyn 5)	(2)	(1)
Isgyfanswm: Costau gweinyddol net	2,005	1,911
Arolygiadau addysg ôl-16 a chostau cysylltiedig	8	21
Arolygiadau ysgolion a chostau cysylltiedig	672	750
Costau cyffredinol yn ymwneud ag arolygu	211	278
Costau'r cylch gwaith	9	29
Isgyfanswm: Costau rhaglenni	900	1,078
Cyfanswm y costau eraill	2,905	2,989
Cyfanswm y Costau eraill heb Incwm a dibrisiant	2,801	2,938

5 Incwm

	2015-2016 £000oedd	2014-2015 £000oedd
Incwm		
- ffioedd cofrestru	(2)	(1)
Cyfanswm	(2)	(1)

Gan fod swm yr incwm a dderbynnir yn fychan ac y gall amrywio o'r naill flwyddyn i'r llall, caiff ei eithrio o ffigurau'r Amcangyfrif yn y Datganiad o wariant net cynhwysfawr.

¹³ Ffigur wedi'i ailddatgan o hynny a adroddwyd yn wreiddiol yn 2014-2015 i hepgor costau Cyfarwyddwyr Anweithredol sydd bellach yn cael eu dangos ar wahân yn Costau staff yn Nodyn 3.

6 Eiddo, cyfarpar ac offer

	Systemau TG	Offer TG	Dodrefn a gosodiadau	Offer swyddfa	Cyfanswm £000 oedd
	£000oedd	£000oedd	£000oedd	£000oedd	
Cost neu brisiant					
Ar 1 Ebrill 2015	196	692	246	90	1,224
Ychwanegiadau	-	192 ¹⁴	-	-	192
Gwarediadau	-	(135)	(3)	(81)	(219)
Ar 31 Mawrth 2016	196	749	243	9	1,197
Dibrisiant					
Ar 1 Ebrill 2015	196	652	240	90	1,178
Codwyd yn y flwyddyn	-	98	1	-	99
Gwarediadau	-	(135)	(3)	(81)	(219)
Ar 31 Mawrth 2016	196	615	238	9	1,058
Swm i'w gario Ar 31 Mawrth 2016	-	134	5	-	139
Ar 1 Ebrill 2015	-	40	6	-	46

¹⁴ Prynu ffonau symudol a gliniaduron

7 Asedau anniriaethol

	Meddalwedd	DVD	Cyfanswm
	£000oedd	£000oedd	£000oedd
Cost			
Ar 1 Ebrill 2015	11	109	120
Ychwanegiadau	-	22 ¹⁵	22
Ar 31 Mawrth 2016	11	131	142
Dibrisiant			
Ar 1 Ebrill 2015	11	109	120
Codwyd yn y flwyddyn	-	7	7
Ar 31 Mawrth 2016	11	116	127
Swm i'w gario			
Ar 31 Mawrth 2016	-	15	15
Ar 1 Ebrill 2015	-	-	-

¹⁵ Cynhyrchu DVDau hyfforddiant arolygu

8 Offerynnau ariannol

Er bod Estyn yn derbyn ei arian trwy Lywodraeth Cymru ac nid trwy'r amcangyfrifon cyflenwi arferol, mae mwyafrif yr offerynnau ariannol yn ymwneud â chontractau ar gyfer eitemau nad ydynt yn rhai ariannol yn unol â'u gofynion prynu a defnyddio disgwylfedig, ac felly mae Estyn yn agored i ychydig iawn o berygl o ran credyd, hylifedd neu'r farchnad. Nid yw Estyn yn dal offerynnau ariannol sy'n gymhleth neu sy'n chwarae rôl sylweddol tymor canolig i dymor hir ym mhroffil risg ariannol Estyn.

Risg hylifedd

Mae Estyn yn dibynnu'n bennaf ar gyllid gan Lywodraeth Cymru ar gyfer ei ofynion adnoddau ac nid yw felly'n agored i risgiau hylifedd sylweddol.

Risg o ran cyfradd llog neu arian tramor

Er bod y balans banc y mae Estyn yn ei ddal yn berthnasol, bach iawn yw'r risg sy'n gysylltiedig â'r balans gan y'i cedwir o fewn set cyfrifon banc Gwasanaeth Bancio'r Llywodraeth. Mae'r holl adneuron perthnasol a'r holl asedau a rhwymedigaethau perthnasol yn cael eu henwi mewn sterling, felly nid yw'n agored i risg o ran cyfradd llog neu risg o ran arian tramor.

9 Masnach a symiau eraill sy'n dderbyniadwy

9a Dadansoddiad yn ôl math

	Ar 31 Mawrth 2016 £000oedd	Ar 31 Mawrth 2015 £000oedd
Symiau sy'n ddyledus o fewn blwyddyn:		
Symiau derbyniadwy eraill	27	46
Rhagdaliadau ac incwm cronodig	88	108
Cyfanswm	115	154

9b Balansau Rhyng-Llywodraeth

	Ar 31 Mawrth 2016 £000oedd	Ar 31 Mawrth 2015 £000oedd
Symiau sy'n ddyledus o fewn blwyddyn:		
Balansau â chyrrff eraill llywodraeth ganolog	26	46
Balansau â chyrrff y tu allan i'r llywodraeth	89	108
Cyfanswm	115	154

10 Arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod

	2016 £000oedd	2015 £000oedd
Balans	694	947
Newid net mewn balansau arian parod a symiau cyfwerth ag arian parod	(47)	(253)
Balans ar 31 Mawrth	647	694

Mae Estyn yn defnyddio Gwasanaeth Bancio'r Llywodraeth ac yn gweithredu un cyfrif banc. Mae'r cyfrif NatWest yn darparu gwasanaeth talu BACS, casglu incwm BACS a chyfleusterau bancio lleol. Roedd y balansau canlynol ar gael ar 31 Mawrth 2015 a 31 Mawrth 2016:

	Ar 31 Mawrth 2016 £000oedd	Ar 31 Mawrth 2015 £000oedd
Balansau yn Citi Bank	-16	694
Balansau yn NatWest	647	-
	647	694

11 Masnach a symiau eraill sy'n daladwy**11a Dadansoddiad yn ôl math**

	Ar 31 Mawrth 2016 £000oedd	Ar 31 Mawrth 2015 £000oedd
Symiau sy'n ddyledus o fewn blwyddyn		
Symiau taladwy masnach	122	190
Cyllid y gyflogres	229	220
Croniadau ac incwm gohiriedig	591	857
	942	1,267

11b Balansau Rhyng-Llywodraeth

	Ar 31 Mawrth 2016 £000oedd	Ar 31 Mawrth 2015 £000oedd
Balansau â chyrrff eraill llywodraeth ganolog	39	53
Balansau ag awdurdodau lleol	254	178
Balansau â chyrrff y tu allan i'r llywodraeth	649	1,036
Cyfanswm	942	1,267

¹⁶ Nid oes cyfrif Citi Bank gan Estyn mwyach yn dilyn ad-drefnu cyfrifon gan Wasanaeth Bancio'r Llywodraeth yn ystod 2015-2016.

12 Darpariaethau ar gyfer rhwymedigaethau

Adnewyddu adeiladau: Rhwymedigaethau sy'n codi ar gyfer adfer eiddo swyddfa wedi'i brydlesu i'w gyflwr gwreiddiol adeg terfynu prydles

Darpariaethau	Adnewyddu adeiladau	Cyfanswm
	£000oedd	£000oedd
Balans ar 1 Ebrill 2015		
- O fewn blwyddyn	135	135
- Rhwng dwy a phum mlynedd	-	-
- Ar ôl pum mlynedd	-	-
Cynnydd/(Gostyngiad) yn y ddarpariaeth	20 ¹⁷	20
Symiau a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn	-	-
Darpariaeth sy'n weddill:	155	155
- O fewn blwyddyn	-	-
- Rhwng dwy a phum mlynedd	155	155
- Ar ôl pum mlynedd	-	-
Cyfanswm y ddarpariaeth ar 31 Mawrth 2016	155	155

13 Ymrwymadau cyfalaf

Nid oes unrhyw ymrwymadau cyfalaf ar 31 Mawrth 2016.

14 Ymrwymadau o dan brydlesi

Prydlesi gweithredu

	2016 £000oedd Tir ac Adeiladau	2015 £000oedd Tir ac Adeiladau
	Ar 31 Mawrth, roedd Estyn yn ymrwymedig i wneud y taliadau canlynol yn ystod blynyddoedd y dyfodol mewn perthynas â phrydlesi gweithredu yn dod i ben:	
- o fewn blwyddyn	96	86
- rhwng dwy a phum mlynedd ¹⁸	532	-
- ar ôl pum mlynedd	-	-
	628	86

¹⁷ Cynnydd mewn darpariaeth yn dilyn dyfynbris wedi'i ddiweddarau gan y Syrfêwr.

¹⁸ Prydles wedi'i hadnewyddu ar gyfer adeiladau swyddfa.

Mae IFRS16 a gyhoeddwyd yn Ionawr 2016 ond na fydd yn dod i rym hyd nes 1 Ionawr 2019, yn mynnu bod yr holl brydlesi â chyfnod prydles ddim mwy na 12 mis yn cael eu cydnabod fel asedau a rhwymedigaethau yn y datganiadau ariannol. Ni wyddys eto a fydd y safon hon yn cael ei mabwysiadu yn y FreM ond pe bai wedi'i mabwysiadu ar gyfer 2015-16, byddai cynnydd o £627,000 wedi bod mewn asedau a rhwymedigaethau.

15 Ymrwymadau eraill

Nid yw Estyn wedi cytuno ar unrhyw gontractau na ellir eu canslo (nad ydynt yn brydlesi gweithredu) ar 31 Mawrth 2016 (nid oedd unrhyw gontractau na ellir eu canslo ar 31 Mawrth 2015).

16 Rhwymedigaethau amodol

Nid oedd unrhyw rwymedigaethau amodol ar ddiwedd 2015-2016 (nid oedd unrhyw rwymedigaethau amodol ar 31 Mawrth 2015).

17 Trafodion â phartïon cysylltiedig

Bu nifer fach o drafodion perthnasol yn ystod y flwyddyn rhwng Estyn a Llywodraeth Cymru a sefydliad canlynol y Llywodraeth yr ystyrir ei fod yn barti cysylltiedig:

- Swyddfa Archwilio Cymru

Nid ymgwymerodd unrhyw aelod o'r bwrdd, rheolwr allweddol na phartïon cysylltiedig eraill ag unrhyw drafodion perthnasol gydag Estyn yn ystod y flwyddyn.

17 Digwyddiadau ar ôl y cyfnod adrodd

Ni fu unrhyw ddigwyddiadau ers dyddiad y Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol sy'n effeithio ar ddeall y datganiadau ariannol hyn.

Atodiad 1: Rhestr o acronymau a ddefnyddir yn yr adroddiad hwn

AARh	Arolygu, Archwilio a Rheoleiddio
ACALI	Arolygydd cyswllt awdurdod lleol
AdAS	Yr Adran Addysg a Sgiliau
AEM	Arolygydd Ei Mawrhydi
AGGCC	Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru
AGIC	Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru
AY	Arolygydd Ychwanegol
BACS	System Glirio Awtomataidd y Banciau
CCAC	Cymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg Cymru
CCAUC	Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru
CCS	Cynllun Cydraddoldeb Strategol
CETV	Gwerth Trosglwyddo sy'n Gyfwerth ag Arian Parod
CiO	Cymraeg i Oedolion
DDD	Deddf Diogelu Data
DOG	Dysgu Oedolion yn y Gymuned
DP	Dangosydd Perfformiad
DYYG	Dysgu yn y gwaith
ETI	Arolygiaeth Addysg a Hyfforddiant (Gogledd Iwerddon)
EWC	Cyngor Lles Addysg
FReM	Llawlyfr Adrodd Ariannol
FfAC	Fframwaith Arolygu Cyffredin
GBS	System Bancio'r Llywodraeth
HAGA	Hyfforddiant ac addysg gychwynnol athrawon
IFRS	Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol
NTFW	Ffederasiwn Hyfforddiant Cenedlaethol Cymru
Ofsted	Swyddfa Safonau mewn Addysg (Lloegr)
PAEM	Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
PCSPS	Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil
RhG	Rhyddid Gwybodaeth
SAC	Swyddfa Archwilio Cymru
SICI	Cynhadledd Ryngwladol Sefydlog yr Arolygiaethau
TAW	Treth ar Werth
TTI	Timau Troseddau Ieuencid
QAA	Asiantaeth Sicrhau Ansawdd ar gyfer Addysg Uwch
UCD	Uned Cyfeirio Disgyblion